

**Elmer Holmes
Bobst Library**

**New York
University**

1884

BOBST
JUN 21 1980
SERIALS

AMERICAN STUDIES IN POPYROLOGY

*Bible. O. T. Genesis. Greek. Beatty
papyri. 1977.*

AMERICAN STUDIES IN PAPYROLOGY
VOLUME SIXTEEN

CHESTER BEATTY
BIBLICAL PAPYRI IV AND V

A NEW EDITION WITH
TEXT-CRITICAL ANALYSIS

ALBERT PIETERSMA

SAMUEL STEVENS HAKKERT AND COMPANY
TORONTO AND SARASOTA MCMLXXVII

Oversize
BS
1234
.G2
1977

~~BS/
1234
.G2
1977
C.1~~

Printed in Canada

Published for
The American Society of Papyrologists
by
Samuel Stevens Hakkert and Company
554 Spadina Crescent
Toronto, Canada M5S 2J9
3807 Bond Place
Sarasota, Florida 33580

Copyright © 1977 by A. M. Hakkert Ltd.

This book has been published with the help of a
grant from the Humanities Research Council of
Canada, using funds provided by the Canada Council.

Standard Book Number 0-88866-016-2
Library of Congress Catalogue Card Number 74-84103

Canadian Cataloguing in Publication Data

Bible. O.T. Genesis. Greek. Beatty papyri. 1977.
Chester Beatty Biblical papyri IV and V

(American studies in papyrology : v. 16)

Textual criticism in English.

Bibliography: p.

Includes index.

ISBN 0-88866-016-2

1. Manuscripts, Greek (Papyri). 2. Bible. O.T.
Genesis - Criticism, Textual. I. Pieterama, Albert,
1935- II. Title. III. Series.

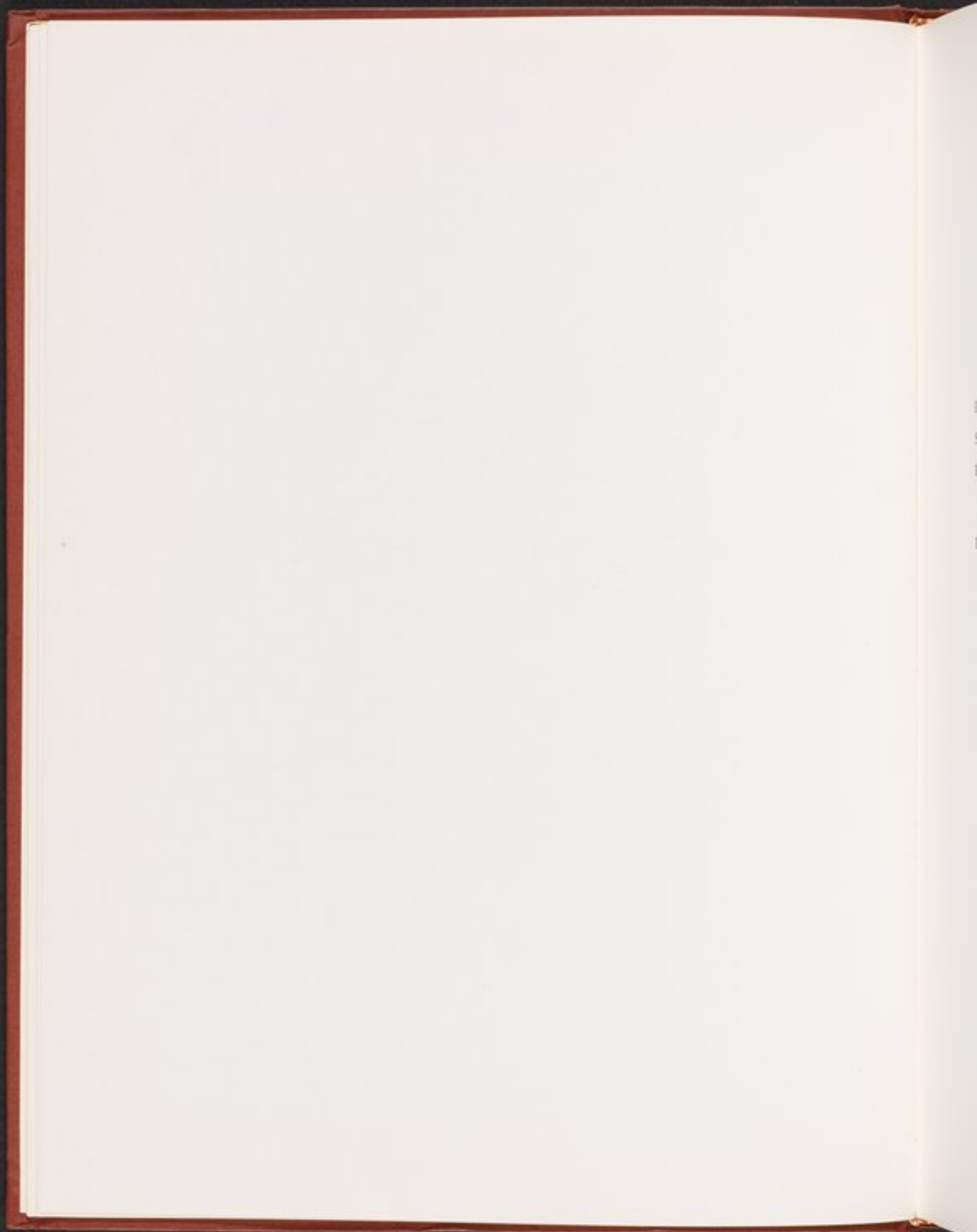
BS1234.G2 1977

222'.11'048

C77-001084-9

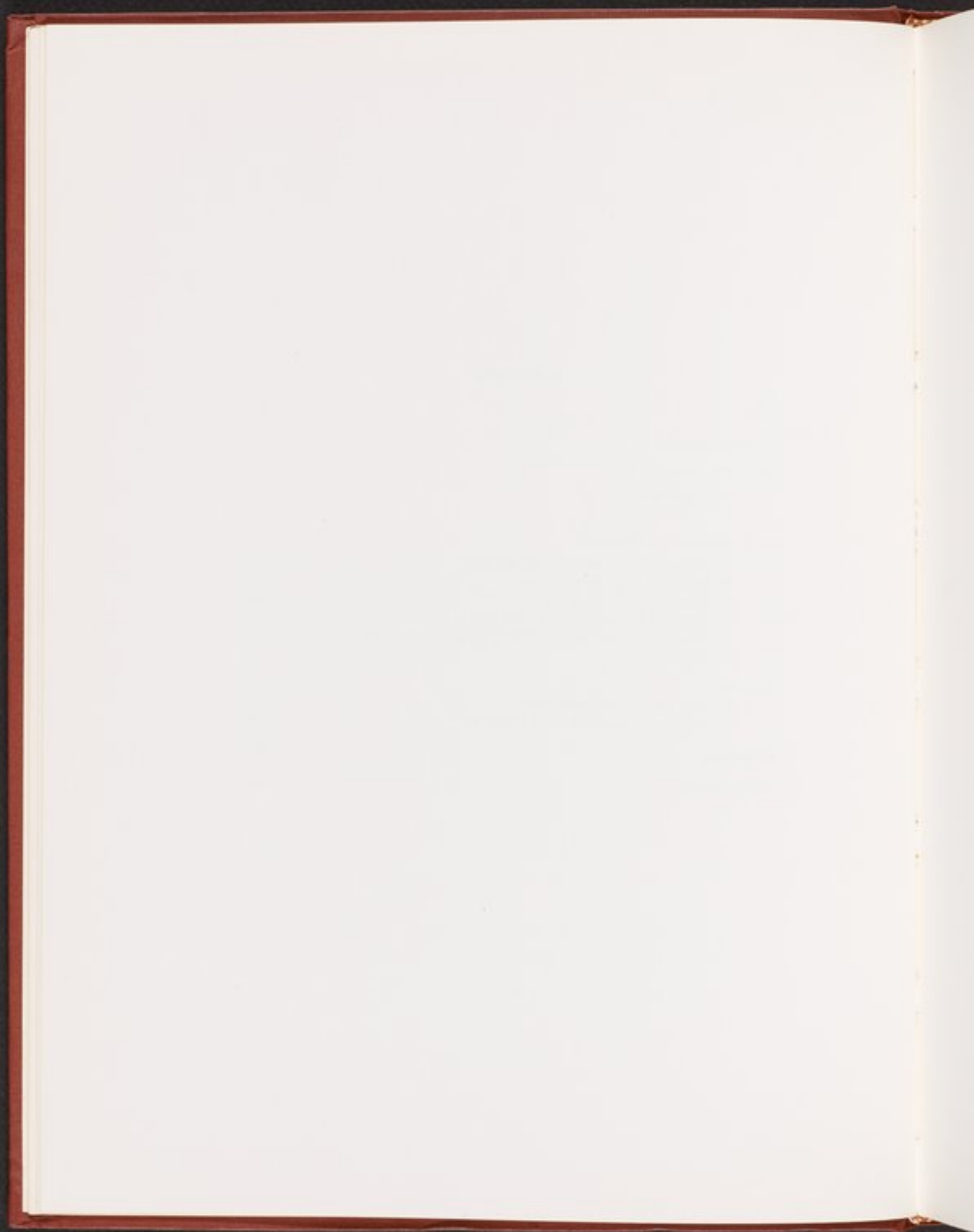

To
Margaret

CONTENTS

Preface	ix
Sigla and Abbreviations	x
Part I: The Texts	
A. Papyrus 961	3
B. Papyrus 962	69
Part II: Textual-Critical Analysis	
A. Allgeier's Analysis of Pap. 961 and 962	97
B. Deviations from Ⓞ in Pap. 961	103
C. Deviations from Ⓞ in Pap. 962	128
D. Proposed Revisions in the Rahlfs Text of Genesis	143
E. The Question of Hebrew Influence in Pap. 961 and 962	157
F. Conclusion	173
Appendices	
A. New Fragments of Papyrus 962	175
B. Instances of Possible Hebrew Influence in Pap. 911	186
Bibliography	194
Scripture Index	197

PREFACE

In the course of my textual-critical study of Genesis Papyri 961 and 962 it was discovered that the transcribed texts published in 1934 by F. G. Kenyon as Fascicle IV of the Chester Beatty Biblical Papyri are in unsatisfactory condition. Kenyon's texts not only contain minor errors in connection with signs for diacresis, paragraphing etc., but also a considerable number of mistaken transcriptions and reconstructions. Particularly bad is the text of Papyrus 961. As a result, I decided to prepare a new edition of both papyri which are housed in the Chester Beatty Library in Dublin.*

For a description of the physical characteristics of Papyri 961 and 962 the reader should still consult Kenyon's *editio princeps*. A feature of Papyrus 961 not noted by the first editor is the fact that in various places in the manuscript letters have been retraced in a hand similar to the one responsible for adding the pagination (e.g. fol. 30r 1).

Part II of this study is based on the Göttingen collations for Genesis which were made available to me by my esteemed former teacher and present colleague Professor J. W. Wevers the new editor of Genesis in the Göttingen series.

To the editors of *American Studies in Papyrology* I am grateful for their acceptance of this study as one of their Monographs.

Thanks to a Research Grant from The Canada Council I was able to add a new edition of Papyrus 961 and 962 to the previously completed textual-critical study.

The Chester Beatty Library kindly supplied the Plates of the hitherto unpublished fragments of Pap. 962 (see Appendix A).

Victoria College, Toronto
September, 1971

Albert Pietersma

* The corrections and additions proposed by Galiano and Gil (see Bibliography) have been given due consideration for the new edition.

SIGLA AND ABBREVIATIONS

Manuscripts

Textual families:

- O 15-17-29-58-61-72-82-135-376-400-426-707-G (Arm Syh)
 eI 64-381-618-708-799 (from 36,8) O' = O + eI
 C 14-16-25-77-128-131-414-422-500-551-646-739
 d 57-73-78-413-550
 dII 18 (to 47,15)-52-54 (from 22,21)-79-313-408-569-615-761
 C' = C + d; C'' = C + dII; C''' = C + d + dII
 b 18 (from 47,15)-19-108-118-314-537-B^a
 d 44-106-107-125-370 (from 25,5)-610
 f 53-56-129-246-664
 n 75-458
 s 30-85-127-130-343-344-730 (from 26,13)
 t 46-74-76 (to 42,1)-84-134-370 (to 25,5)-799 (to 36,8)
 γ 71-121-318-346-392-424-527-619
 z 31-120-122-407

Uncials: A B D F G (see O above) L M S

Papyri: 806 807 814 815 820 831 832 833 901 903 905 907 911 912 935 939
 940 942 944 945 953 958 959 961 962 977 995 997 Oxy²²⁸

Codd mixt: 54 (to 22,21) 55 59 76 (from 42,1) 319 368 508 509 630 662 666 707^{II}
 707^{III} 730 (to 26,13)

Manuscript pairs: for O': 15' = 15 + 82 17' = 17 + 400 72' = 72 + 707 135' = 135
 + 376 376' = 376 + 426 64' = 64 + 708 381' = 381 + 618; for C': 14' = 14 + 16
 77' = 77 + 131 128' = 128 + 646 414' = 414 + 422 500' = 500 + 739 551' =
 551 + 414 57' = 57 + 413 73' = 73 + 78 413' = 413 + 550 52' = 52 + 79
 408' = 408 + 569 615' = 615 + 761; for b: 19' = 19 + B^a 118' = 118 + 314; for
 d: 44' = 44 + 106 106' = 106 + 125 107' = 107 + 610; for f: 53' = 53 + 664
 56' = 56 + 246; for s: 30' = 30 + 730 343' = 343 + 130 344' = 344 + 127;
 for t: 76' = 76 + 370 74' = 74 + 134; for γ: 71' = 71 + 619 318' = 318 +
 346 346' = 346 + 527 392' = 392 + 527 424' = 424 + 527; for z: 31' = 31
 + 122 120' = 120 + 407; for codd mixt: 59' = 59 + 707^{II}

Texts and Versions

Arab	Arabic
Arm	Armenian (see O above)
Bo	Bohairic
Co	Coptic (= Bo + Sa)

SIGLA AND ABBREVIATIONS

Eth	Ethiopic
Ⓞ	Old Greek
La	Old Latin
Ⓜ	Masoretic Text
Pal	Palestinian Aramaic
Ⓢ	Syriac (Peshitta)
Sa	Sahidic
Sam Pent	Samaritan Pentateuch
Syh	Syro-Hexaplar (see O above)
Vulg	Vulgate

Greek and Latin Authors and Works

Ambr	Ambrosius
Ambrost	Ambrosiaster
Ath	Athanasius
Barh	Bar Hebraeus
Cass	Cassiodorus
Chr	Chrysostomus
Cyr	Cyrillus Alexandrini
Dial A Z	The Dialogues of Athanasius and Zaccheus
Dial T A	The Dialogues of Timothy and Aquila
Epiph	Epiphanius
Eus	Eusebius
Filast	Filastius
GregNys	Gregorius Nysseni
Hi	Hieronymus
Iren	Irenaeus
Jos	Josephus
Jub	Jubilees
Just	Justinus
Lib geneal	Liber Genealogus
Or	Origenes
Phil	Philon Judaeus
Procop	Procopius Gazaecus
Ps-klem	The "Pseudoklementinen"
Ps-Phil	Pseudo-Philon
Quodv	Quodvultdeus
Ruf	Rufinus
Spec	Speculum
Tert	Tertullianus
Tht	Theodoretus
Tyc	Tyconius

Other

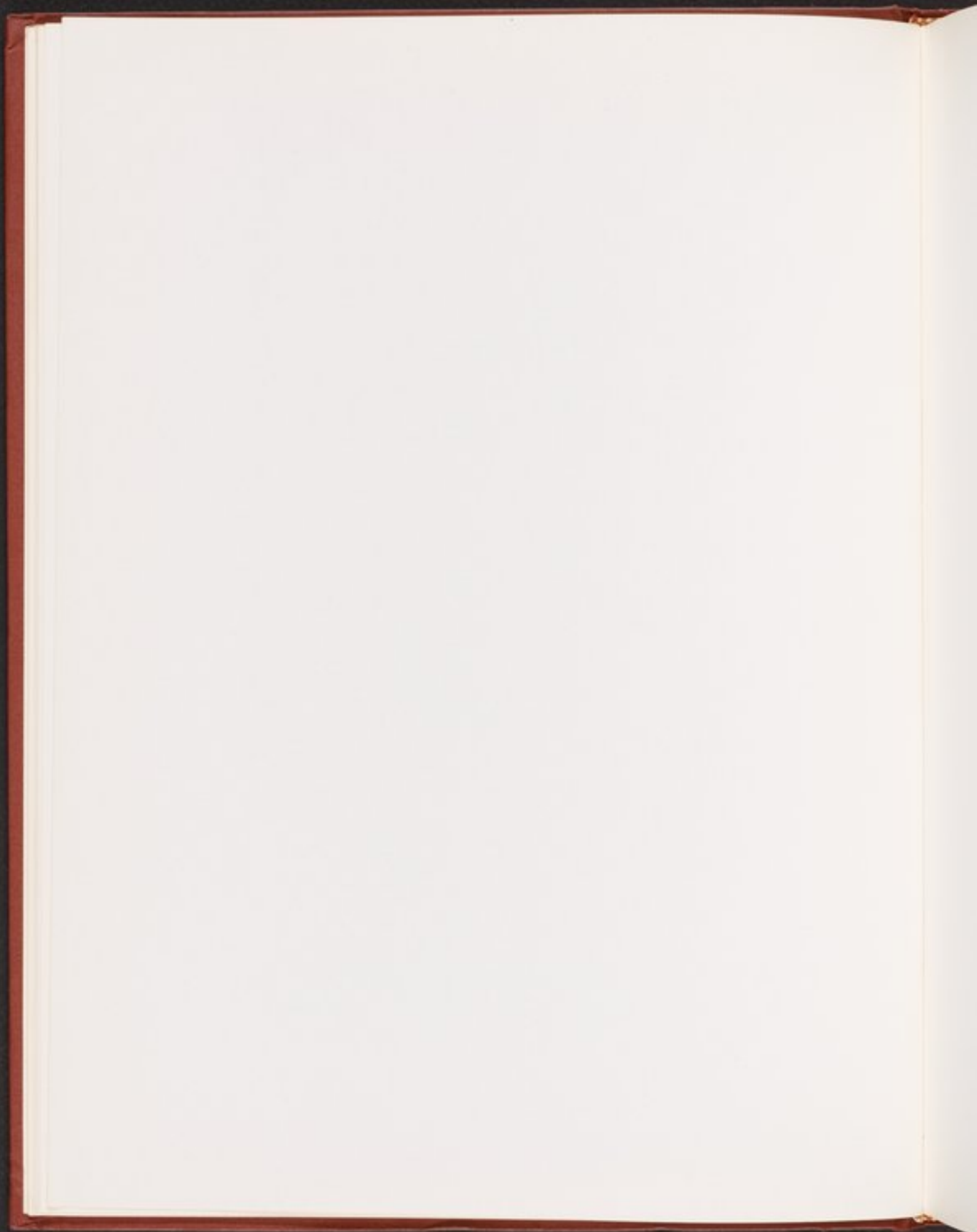
ap	apparatus in editions
c	corrected reading
cod	codex

codd	codices
c.var	cum variis lectionibus
Dt	Deuteronomy
Ex	Exodus
fin	finis
Gn	Genesis
Hatch and Redpath	Hatch, E., and Redpath, H. A., <i>A Concordance to the Septuagint and the other Greek Versions of the Old Testament</i>
inc	incertum
intr	intransitive
JQR	<i>Jewish Quarterly Review</i>
Ju	Judges
Kittel ³	Kittel, R., <i>Biblia Hebraica</i> , 3rd edition
Liddell & Scott	Liddell, H. G., and Scott, R., <i>A Greek-English Lexicon</i> , 9th ed. revised by H. S. Jones
LXX	Septuagint
mg	margin
MS(S)	manuscript(s)
Nu	Numbers
i ^o , etc.	first occurrence, etc.
pass	passive
pr	praemittit (-tunt)
R	Rahlfs (= R ¹ + R ²)
R ¹	Rahlfs, A., <i>Septuaginta, I, Genesis</i> . Stuttgart, 1926
R ²	Rahlfs, A., <i>Septuaginta</i> . Stuttgart, 1935
rell	reliqui
*	suppletor
sed hab	sed habe(n)t
Thack	Thackeray, H. St. John, <i>Grammar of the Old Testament in Greek</i>
ThR	<i>Theologische Rundschau</i>
tr	transposuit (-suerunt)
txt	text
var	variant reading
vid	ut videtur
vs	versus
v(v).	verse(s)
/	alternative reading
<	resulting from
>	resulting in
^	omit(s)
+	plus
*	original reading

For a description of the manuscripts the reader is referred to A. Rahlfs' *Verzeichnis der griechischen Handschriften des Alten Testaments*, and to J. W. Wevers' forthcoming edition of Genesis for a description of both manuscripts and Septuagint sub-versions. The designations of the textual families appearing in the present study are those that will be employed in Wevers' new edition.

PART I: THE TEXTS

A. PAPYRUS 961 (CHESTER BEATTY IV): IV CENTURY A.D.

fol. 1^r. Col. 1.
Gen. IX.

1 και ε]ιπεν
αυτοις αυξανεσθε] και πλη
θυνεσθε και π]ληρωσατε
την γην κ]αι κατακυρι
2 ευσατε αυ]της και ο φο
βος υμω]ν και ο τρομος
υμων εσ]ται επι πασιν
τοις θηρ]ιοις της γης
και επι π]αντα τα ορνεα
του ουρα]νου και επι
παντα τ]α κεινουμενα
επι της γ]ης και επι παν
τας τους] ιχθυας της θα
λασσης υ]πο χειρας υ
3 μιν δεδω]κα και παν ερ
πετον ο εσ]τιν ζων υ
μιν εσται ει]ς βρωσιν ως
λαχανα χορτο]υ δωδω
4 κα υμιν τα πα]ντα πλην
κρεας εν αιμα]τι ψυχης
5 ου φαγεσθε και γα]ρ το
υμπετερον αιμα] των
ψυχων υμων ε]κζητη
σει εκ χειρας παν]των
των θηριων εκζ]ητη
σει αυτο και εκ χει]ρας
c. 17 ll. lost.

Col. 2. 7 ll. lost.
IX.

10 γης εσ]κ μ[εθ υμ]ων
απο παντων των ε
ξελλόντων εκ της
11 κιβωτου και στησω
την διαθηκην μου
προς υμας και απο
θηνειται πασα σαρξ
ετι απο του υδατος
του κατακλυσμου
και ουκ εσται ετι κα
τακλυσμος υδατος
του καταθ[θειραι τη]ν
12 γην πασαν και επιτην
κ[ε] ο υ[σ] νοει τουτο
το σημειον της δια
θη ^{ου} εγω δωδωμι α
να μεσον εμου και
υμων και ανα με
σον πασης ψυχης
ζωσης η εστιν με
θ υμων εις γενεας
13 αιωνους το τοζον
μου τηθημι εν τη γε
νη] και εσται εις ση
μει]ον διαθηκης ε
να μ]εσην εμου και
της γης και εσ]ται εν
c. 10 ll. lost.

fol. 1^v. Col. 1. 3 ll. lost.

IX.

- 15 . . . . . εις
κατακλυσμον ωστε]ε
ξαλειψαι πασων σα]ρ
16 κη [και εσται το τοξ]ον
εν τ]η ν]εφε]λη και ο]ψο
μαι του μνησθηκει
διαθηκην αιωνιον
ανα μεσον εμου και
ανα μεσον πασης ψυ
χης εν πασ] σαρκι η ε
17 στιν επι της γης και
ειπεν ο θς τω νεε
τουτο το σημειον
της διαθηκης ης διε
θημην ανα μεσον ε
μου και ανα μεσον
πασης σαρκος η εστι
18 επι της γης ησαν δε
οι υιοι νεε οι εξελθθ
τες εκ της κιβωτου
σημ χημ και ιαφ]εθ
χημ ην πατηρ χηνα
19 αν τρεις ουτοι εισιν
υιοι νεε απο του
των διωσ παρχσαν
επι πασων την γην
20 και ηρξατο νεε αγ
θρωπος γεωργ]ος γης
και εφουτευσεν]αμ
21 πελων]α και επιεν
εκ τρ]υ οινου και
c. 6 ll. lost.

Col. 2.

IX.

- 22 ανηγ]γειλεν τοις δυ
σιν αδ]ελφοις αυτου ε
23 ξω και λ]αβοντες σημ
και ιαφ]εθ]το ιρατιον
επεθεντο ε]πι τα δυο
νωτα αυτω]υ [και επο
ρευθησαν ο]πισθο]α
νωις και συν]εκαλυψαν

IX. 16 παση] παση* παση*
X. 7 σαβαθα]σαβατα* σαβαθα*

- την γυμνω]σιν του
πατρος αυτω]ν και το
προσωπον α]υτων ο
πιστοθανε]ς και την
γυμνωσιν]του πατρος
24 αυτων ουκ]ιδον εξε
νηψεν δε ν]ωε απο
του οινου [και εγνω
σα εποιη]σεν αυτω ο
υιος αυτρ]υ ο νεωτε
25 ρος και ε]ιπεν επικατα
ρατος χη]νακν παις οικε
της εστ]αι τοις αδελφοις
26 αυτου [και ειπεν ευλο
γητος]πς ο θς του σημ και
εσται]χνηκν παις αυ
27 του]πλατυνη ο θς τω
ιαφ]εθ
c. 17 ll. lost.

fol. 2^v. Col. 1. top of col.

X.

- 2 και]ει ελεισα και
θεβελ και μο]σεχ και θει
3 ρος και υιοι] γεμερ ασχενεζ
και ριφ]εθ και θ]εργα]μα
4 και υιοι] ιωθαν ελεισα
και θαρσ]εις κητιοι ροδιοι
5 εκ του]ρων αφωρισθη
σαν ν]ησοι των εθνων
εν τη γ]η αυτων εκαστος
κατα γλ]ωσσαν εν ταις φυ
λαις αυ]των και εν τοις
6 εθνεσ]ιν αυτων υιοι
δε χημ] χους και μεσρα
εν φουδ] και χηνακν
7 υιοι δε χ]ους σαβα και ευ
λα και] σαβα]τα και ρε
γμα και σα]βεκαθα θοι
δε ρεγμα σ]αβα και δαδ]α
8 χους δε εγε]γγησεν τδ
νεβρωδ ου]τος ηρξατο
ειναι γιγ]ας ε]πι της γης
9 ουτος ην γιγ]ας κηνη
γος εναντιον] κυ δια
τουτο ερουσεν] εως νε

βρωδ γιγας κυνηγος
c. 9 ll. lost.

fol. 2^r. Col. 1.
X.

Col. 2.
X.

- 13 και τους λαβι]ειμ κφ[ι
τους νεθβαλι]ειμ κφ[ι
14 τους πατροσ]γγειμ και
τους χασ]λωνειμ
οθεν εξηλ]θεν εκει
θ[εν ηυ]λιστιειμ και
τους καθηθριειμ
15 χαναν δε εγεννη
σεν τον σειδωνα πρω
τοτεκον και τον χετ
αωω
16 τειμ και τον ιε
βουσαιον και τον
αμορραιον και τον
17 γεργεσαιον και την
ευαιον και τον α
ρουκκιον και τον
18 ασπεναιον και τον
αραδιον και τον σα
μαριον και τον α
μαθι και με ταυτα
διεσπαρησαν αι ηυ
λαι των χαναναιων
19 και εγενοντο τα ηρι
α των χαναναι]ων α
πο σειδωνος εφ[ις
εισελθειν εις γεραρα
και γαζαν εως ελθει]ν
σοδομων και γ[ομ]ο[ρ]
ρας αδαμα και σεβω
20 εμ εως δασα ουτοι
υιοι χ]αμ εν ταις ηυ
λαις αυτ]ων κατὰ γλωσ
σας αυτων εν] ταις χω
ραις αυτων και ε]ν τοις
c. 5 ll. lost.

- 22 υιοι σ]ημ [αιλα]μ
και α]σσουρ κ[αι αρφα
ξαδ και λουδ [και αρα]μ
23 και υιοι αραμ [ωσ και] ουλ
και γαθερ κφ[ι] μοσοχ
24 και αρφαξαδ [εγεν]νη
σεν τον σαλα σαλα δε
εγεννησεν τον εβερ
25 και τω εβερ εγεννη
θησαν δυο υιοι ονο
μα τω ενι φαλεκ οτι
εν ταις ημεραις αυτου
διεμερισθη η γη και
ονομα τω αδελφω
26 αυτου λεκταν λεκτα
δε εγεννησεν τον
ελμοιδαδ και τον σα
λαδ και τον ασχρμωθ
27 και ιαραχ και οδορ
ρα και εζηλ και δαικλα
28 και αβειμεηλ και σα
βου και ουφειρ και
ευειλα και ιωβαβ παν
τες ουτοι υιοι λεκτα
30 και εγενε[τ]ο η κηρις
κηρις αυτων απο
μασση εως ελθειν
εις σωφηρα ορος α
31 νατολων ουτοι θε
οι σ]ημ εν ταις ηυ
λαις αυτων κατὰ γλ[ωσ]
σας αυτων εν] ταις
χωραις αυτω]ν και εν
τοις εθν[εσιν αυτων
c. 6 ll. lost.

Col. 2.
X.

top of col.

XI.

- 32 γης με]τα τον κατακλυ
1 σμον και η]ν πασα η γη χει
λος εν και [φωνη μια πα
2 σιν και εγενε]το εν τω
καινησκι [αυτους απο α

νατολων ευρ[ον] πεδι
 ον εν γη σενα[αρ] και κα
 3 τωκησαν εκει κ[αι] ειπεν
 ανθρωπος τω π[λησιον]
 δευτε πλινθευ[σωμεν]
 πλινθους και ο[πιτησω]
 μεν αυτας πυ[ρι] και εγε
 νετο αυτοις η [πλινθος
 εις λιθον και [ασφαλτος
 4 ην αυτοις ο π[ηλος] και
 ειπαν δευτ[ε] οικοδο
 μησωμεν [εαυτοις] πο
 λιν και πυρ[γον] ου η
 κεφαλη [εσται] εως του
 ουρανου [και ποιησω
 μεν εκυ[τοις] ονομα προ
 του δικσ[παρη] και επι
 προσ[ωπου] πασης της
 5 γης [και κατεβη] ας ιδειν
 την [πολιν]
 c. 15 ll. lost.

fol. 3^r. Col. 1. top of col.
 XI.

8 ας ε[κειθεν] επι προ
 σωπον πα[σης] της γης
 και ε[πισκευασαντο] οικοδο
 μουν[τες] την πολιν
 9 και την πυργον δικ του
 το εκ[ληθη] το ονομα
 αυ[της] συγχυσις οτι ε
 και σ[υνεχεεν] ας ο θες
 τα χει[ρη] πασης της γης
 και ε[κειθεν] διεισπει
 ρεν α[υτους] ας ο θες επι
 προσ[ωπον] πασης της
 10 γης κ[αι] αυται αι γενε
 σεις σ[ημ] σ[ημ] υιος β
 ετων] οτε εγεννη
 σεν το]ν αρφαξ[αδ]
 δευτερο]υ ετους με
 τα τον κα[τακλι]σμο
 11 και εζησε]ν σ[ημ] με
 τα το γεν[νησαι] αυτ[ο]
 τον αρφα[ξαδ] ετη φ
 και εγεννησε]ν υιους

και θυγατερ]ας και α
 c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XI.

13 τον τον σαλα φ
 τη ρλ και εγεννη
 σεν υιους και θυ[γα]
 τ[ερας] και απεθανε
 14 και εζησεν σαλα ε
 τη ρλ και εγεννη
 15 σεν τον εβερ και ε
 ζησεν σαλα μετα
 το γεννησαι αυ
 τον τον εβερ ετη
 τγ και εγεννησε
 υιους και θυγατε
 ρας και απεθανε]ν
 16 και εζησεν εβερ
 ετη ρλδ και εγεν
 νησεν τον φα
 17 λεκ και εζησεν
 εβερ μετα το γεν
 νησαι αυτον τον
 φαλεκ ετη σο και
 εγεννησεν υιους
 και θυγατερας και
 18 απεθανεν και ε
 ζησεν φαλεκ ε
 τη ρλδ και εγεν
 νησεν τον ραγαυ
 19 και εζησεν φαλεκ
 μετα το γεννησαι
 αυτον τον ραγαυ
 ετη σθ και εγεν
 νησε]ν υιους και
 θυγατερας και] απε
 5 ll. lost.

fol. 3^r. Col. 1. top of col.
 XI.

21 σε]ν ραγαυ μετα το γεν
 νησαι αυτον τον σε
 ρουχ ετη σζ και εγεν
 νησεν υιους και θυγα

- 22 τερας και απεθηνεν
 και εζησεν σερουχ ε
 τη ρλ̄ και εγεννησ̄ε
 23 τον ναχωρ και εζη
 σεν σερουχ μετα το
 γεννησαι αυτον τον
 ναχωρ ετη θ̄ και εγε
 νησεν υιους και θυ
 γατερας και απεθα
 24 νεν και εζησεν να
 χωρ ετη θ̄β̄ και εγεν
 25 νησεν τον θαρρα και
 εζησεν ναχωρ μετα
 το γεννησαι αυτον
 τον θαρρα ετη ρκ̄β̄ και
 εγεννησεν υιους
 και θυγατερας και απε
 26 θανεν και εζησεν
 θαρρα ετη θ̄ και εγεν
 νησεν τον αβραμ
 και τον ναχωρ και
 27 τον αρραν αυται δε
 αι γενεσεις θαρραν
 θαρραν εγεννησεν
 τον αβραμ και τον
 ναχωρ και τον αρρα[ν
 και αρραν εγεννη[σ̄ε
 28 τον λωτ' και απεθα
 νεν αρραν [ενωπιον
 c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XI.

- 29 καχ̄ ονο[μα τη γυναι
 κι ναχω[ρ μελχ̄ θυ
 γατηρ αρραν [και πα
 τηρ μελχ̄ κ[αι πατηρ
 30 ισση και ην σ[αρα στει
 ρα και ουκ ετε[κνοποι
 31 ει και ελαβεν [θαρρα
 τον αβραμ υιο[ν αυτου
 και τον λωτ τ[ον υι
 ον αρραν υιο[ν του
 υιου αυτου κ[αι την

XI. 29 κα[ι¹⁹] κα[ι⁸ και⁷

- σαραν την νυ[μφην
 αυτου γυναι[κα δε
 αβραμ του υ[ιου αυ
 του και εξ[ηγαγεν αυ
 τους εκ τη[ς χωρας
 των χαλδ[αιων πο
 ρευθηγα[ι εις γην τω
 χανανα[ιων και ηλ
 θεν εως [χαρραν και
 32 κατωκη[σεν εκει και
 εγενωγ[το πασαι αι
 ημε[ραι θαρρα εν
 χ]αρ[ραν

c. 17 ll. lost.

fol. 4^v. Col. 1. top of col.
XII.

- 3 και τους κατ[ηρωμενους
 σε καταρσ[ομαι και εν
 ευλογηθ]ησονται εν σοι
 πασαι αι] φυλαι της γης
 4 και ε πο[ρευθη αβραμ κα
 θα περ ε[λαλησεν αυτω
 κ̄ς και] ωχετο μετ αυτου
 λωτ αβ]ραμ δε ην ετων
 ο̄ε σ̄τε] εξηλθεν εκ χαρ
 5 ραν κα]ι ελαβεν αβραμ
 την σ]αραν γυναικα αυ
 του και] λωτ τον υιον
 του αδε]λφου αυτου
 και παν]τα τα υπαρχον
 τα αυτω]ν οσα εκτησ̄α
 το και πα]σαν ψυχην ην
 εκτησαντ]ο εν χαρραν
 και εξηλθε]ν πορευθη
 ναι εις γην χ]ανανα και
 ηλθον εις γ]ην χανα
 6 αν και διωδ]υσεν α
 βραμ την γη]ν εις το
 μηκος αυτης] εως του
 τοπου συχημ] επι την
 δρυν την υψηλη]ν οι
 δε χανανα]ιοι τοτ]ε κα
 7 τωκουσ την γην κ]αι
 c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XII.

- 8 τολας και οικ[οδομη
σεν εκει θουσιαστη[ρι
ον τω κω και επεκα
λεσατο επι τω ονομα
9 τι κυ και απηρεν αβραμ
και πορευθεις εστρα
τοπεδουσεν εν τη ε
10 ρημω και εγενετο λει
μος επι της γης και
κατεβη αβραμ εις αι
γυπτον παροικησαι
εκει οτι ενεισχυσεν
ο λειμος επι της γης
11 εγενετο δε ηνικα ηγ
γισεν αβραμ εισελ
θειν εις αιγυπτον ει
πεν αβραμ σαρκα τη
γυνικι αυτου γει
νοσκα εγω οτι γυνη
12 ευ προσωπος ει εσται
ουν ως αν ιδωσιν
σε οι αιγυπτιοι ερου
σιν οτι γυνη αυτου
αυτη και αποκτενου
σι με σε δε περιποιη
13 σονται ειπον ουν
οτι αδελφή αυτου ει
μι οπως αν ευ μοι γε
νηται δαξ σε και ζησε
τα] η ψυχη μου ενε
14 κεν σ]ου εγενετο
δε ηνικα ει]σχηλθεν
αβραμ εις αιγυ]πτον
c. 5 ll. lost.

fol. 4^r. Col. 1. top of col.
XII.

- 15 επηνε]σαν αυτην
π]ρος φαραω και εις
ηγαγον αυτην εις
16 τον οικον φαραω και
τω αβραμ ευ εχρησαν

XIII.] ηλθεν]επορευθη* ηλθεν

το δι αυτην και εγε
νετο αυτω προβη
τα και μουχοι και ο
νοι και παιδες και παι
δισκαι και ημιονοι

- 17 και καμηλοι και ητα
σεν κς ο θε τον φα
ραω ετασμοις μεγα
λοις και πονηροις
και τον οικον αυτου
περι σαρκα της γυνικι
18 κος αβραμ καλεσας
δε φαραω τον αβραμ
ειπεν αυτω τι του
το εποιησας μοι ο
τι ουκ απηγγειλας
μοι οτι γυνη σου ε
19 στιν ινακι ειπας οτι
αδελφή μου εστιν
και ελαβον αυτην ε
μυτω γυναικα και
νυν ιδου η γυνη σου
ενωπιον σου λαβειν
20 αποστραχε και ενε
τειλατο φαραω αν
δρασιν περι αβραμ συν
προπεμφει αυτον
και την γυναικα [αυ
του και παντ]α οσα
ην αυτω [και τον λωτ
μετ α]υτου

c. 6 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIII.

- 2 ος σφραδρ]α κτηνεσιν
και αργυρ]ιο και χρυσι
3 ω και επ]ορευθη εθεν
ηλθεν εις τ]ην ερημον
εως βαιθηλ ε]ως του
τοπου ου ην [η σκη
νη αυτου το π]ροτε
ρον ανα μεσον] βαιθηλ
και ανα μεσον] αγγα

4 εις τον τοπον [του θυ
 σιαστηριου δε ε[ποιη
 σεν εκει την [αρχην
 και επεκαλεσε[ν εκει
 αβραμ το ονο[μα κυ
 5 του θυ και λο[τ τω συμ
 πορευομεν[ω μετα
 αβραμ ην π[ροβατα
 6 και βοες κ[αι κτηνη και
 ουκ εχωρ[ει αυτοους η
 γη κατο[ικειν αμα οτι ην
 τα υπαρ[χοντα αυτων
 πολλα κ[αι ουκ εδυναν
 7 το κατο[ικειν αμα και
 εγενε[το μαχη ανω με
 συν τ[ων ποιμενων
 των κτηνων
 c. 15 ll. lost.

fol. 5^r. Col. 1. 1 line lost.

XIII.

9 δι[χωρι
 σθητι απ[εμο]ν ει συ αρι
 στερα εγω] εις δεξια
 ει δε συ εις] δεξια εγω δε
 10 εις αριστε]ρα και επαρκε
 λωσ[τους] οφθαλμους
 ειδεν π[ισαν την περι
 χωρον] του ιωρδανου
 οτι πασ]η ην ποτιζομε
 νη προ] του καταστρε
 φει τον] θυ σοδομα και
 γομορρα] ως ο παραδει
 σος του θυ και ως η γη
 αγυπτο]υ εως ελθειν
 11 εις ζογο]ρα και εξελαξα
 το ακυτω] λωτ' πασαν
 την περι]χωρον του
 ιωρδανου] και απηρεν
 λωτ απο αν]ητολων και
 διεχωρισθη]σαν εκα
 στος απο του] αδελφου
 12 αυτου και α]βραμ παρει
 κησεν εν γη] χανακ
 λωτ δε κατωκ]ησεν εν
 πολει των περ]ιγω

ρων και εσκη]ωσεν
 13 εν σοδομοις οι δε]ε αν
 c. 16 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIII.

15 τ]ην και [τω σπερμα
 τι σου εως του αιω
 16 νος και ποιησω το
 σπερμα σου ως την
 αμμον της γης ει
 δυναται τις εξαρ
 θησαι την αμμον
 της γης και το σπερ
 μα σου εξαρθηθη
 17 σεται αναστας διο
 δευσον την γην ει
 ς το μηκος αυτης και
 εις το πλατος [οτι
 18 σοι δωσω αυτην και [ι
 αποσκηνωσας α
 βραμ κατοικησεν πα
 ρα την δρυν την μαμ
 βρη η ην εν χειρων
 και οικοδομησεν ε
 και θυσιαστηριον κω
 XIV. 1 εγενετο δε εν τη βα
 σιλεια τη αμαρ[η]δε βε
 σιλειος σεννακρ αρι
 ωχ βασιλευς σελλασφ
 αρ και γοδολλαγομορ
 βασιλευς αιλαμ και
 θαργαλ βασιλευς εθνω
 2 επιησαν τον πολειμον
 μετα βαρακ βασιλευς
 σοδομων και μετα
 βαρσα βασιλευς γο
 μορρας και μετα σεν
 νακρ] βασιλευς αδα
 μα και συ]μβορ βασιλε
 ως σεβω]ειν και βα
 σιλειος βαλα]κ αυτη
 c. 6 ll. lost.

fol. 5^r. Col. 1. top of col.
XIV.

3 γα την αλυ]κην φυ[τη η
4 θαλασσα των αλων διο
δεκα ετη εδουλευον
τω γυβολλαγομορ τω
δε τρισκαιδεκτω ετει
5 απεστησαν εν δε τω
τεσσαρεσκαιδεκτω
ετει ηλθεν γυβολλα
γομορ και οι βασιλεις οι
μετ αυτου και κατεκο
ψαν τους γυγοντας τους
εν ασταροθ καρβαιν
και εβνη ισχυρα ακα
αυτοις και τους συμ
μαιους εν σκυη τη πο
6 λει και τους χορρακιους
τους εν τοις ορεσιν
σηειρ εις της τερε
μινθου της εν τη φα
ρακει η εστιν εν τη ε
7 ρημω και αναστρεψαν
τες ηλθον επι την πη
γην της κρισεως αυ
τη εστιν καθης και
κατεκοψαν παντας
τους αρχοντας αμαληκ
και τους ομορρακιους
και τους κατοικουν
τας εν σκσαν θαμαρ
8 εξηλθεν δε βασιλευς
σοδομων και βασιλ[ευσ
γομορρας και βασι[λευς
αδαμ και βασι[λευς σε
βωειμ και βασι[λευς βα
λακ αυτ[η εστιν συγγωρ
c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIV.

9 βα[σιλεα αιλαμ και θαρ
γαλ [βασιλεα εθνων
και αμ[αρχαλ βασιλεα

XIV. 6 τ(ουδ²) ε* τ'

σεννα[αρ και αριωχ
βασιλεα σε[λλασαρ οι
τεσσαρες [βασιλεις προς
10 τους πεντ[ε η δε κοι
λας η αλυκη [θρεατα
θρεατρα ασ[φαλτου ε
φυγεν δε βα[σιλευς σο
δομων και βασιλευς
γομορρας [και ενεπε
σαν εκει ο[ι δε κατα
λειθηεντε[ς εις την ο
11 ρινην εφ[υγον ελα
βον δε πα[σαν την ιπ
πον σοδο[μων και γο
μορρας κ[αι παντα τα
βρωματ[α αυτων και
12 απηλθον[εν ελαβον δε
και λωτ [τον υιον του
αδελφου[αβραμ και
την α[πιστευσην αυ
του [και απωχοντο ην
γαρ [κατοικων εν σοδο
13 μο[ις παραγενομε
ν[ος δε

c. 15 ll. lost.

fol. 6^r. Col. 1. top of col.
XIV.

14 γενεις αυ]του τ[η και κα
τεδιωξ]εν οπισω αυτων
15 ειως] θαν και επεπεσεν ε
π αυ]τους την νυκτα αυ
τος] και οι παιδες αυτου
και επαταξεν αυτους
και εξεδιωξεν αυτους
ειως] χωβαλ' η εστιν αρι
16 στερ]α δαμασκου και απε
στρε]ψεν πασαν την ιπ
πον] σοδομων και λωτ
τον α]δελφον αυτου α
πεστ]ρεψεν και παντα
τα υπ]αρχοντα αυτου και
τας γ]υναικας και τον
17 λαον] εξηλθεν δε βασι
λευς σο]δομων εις συν
αντησι]ν αυτο μετα το

υποστρεψ[ει αυτον απο
της κοπης] του χοδολλα
γομορ και των βασιλε
ων των μετ[α] αυτου ει
ς την κοιλαδα] την σαιη
τουτο ην το πεδιον του
18 βασιλειωσ και μελχεισε
δεκ βασιλευσ σαλ]ημ ε
ξηνεγκεν αρτους] και
οινων ην δε ιερους] του
θεου του υψιστου

c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIV.

20 τω δεκατην [απο παν
21 των ειπεν δε βησ[ιλευσ
σοδομων προς αβ[ραμ
δος μοι τους ανδρ[α]
την δε ιππον λαβε [σε
22 αυτω ειπεν δε αβρ[αμ
προς βασιλεα σοδομ[ων
εκτενω την χειρα
μου προς τον θν τον
υψιστον δε εκτισε
τον ουρανον και την
23 γην ει απο σπαρτι
ου εως σφαιρωτηρος
υποδηματος λημ
φομακι απο παντων
των σων ενα μη ει
πησ οτι εγω επλω
24 τισα τον αβραμ πλη[ν
ων εφαγον οι νεα
νισκοι και της με[ρι
δος των ανδρων
των συμπορευθ[εν
των μετ εμου ε
σχωλ αυων μαχ
βρη ουτοι λημφο[ν

XV. 1 ται μεριδα μετα δε
τα ρηματα ταυτα ε
γενηθη ρημα κυ

XV. 6 αβραμ - θη very uncertain.

προς αβραμ εν ορα
ματι λεγ[ων μη φο
βου αβραμ] εγω υπ[ερ
c. 7 ll. lost.

fol. 6^r. Col. 1. top of col.

XV.

2 ος] μασεκ της οικουε
ν]ους μου ουτος δε
3 μασκος ελιεζερ και ει
π]εν αβραμ επειδη ε
μοι ουκ εδωκασ σπερ
μα ο δε οικουγενησ μου
κληρονομησει με
4 και ευθυ φωνη θυ ε
γενετο προς αυτον
λεγων ου κληρονο
μησει σε ουτος αλλ ος
εξελευσεται εκ σου ου
τος κληρονομησει
5 σε εξηγαγεν δε αυτον
εξω και ειπεν αυτω
αναβλεψον εις τον
ουρανον και αριθμη
σον τους αστερασ ει
δυνησαι εξαριθμησαι
αυτους και ειπεν ου
τωσ εσται το σπερμα
6 σου και επιστευσεν
αβραμ εις θν και ε
λογισθη αυτω εις δι
7 καιουσην ειπεν δε
προς αυτον εγω ειμι
ο θεσ ο εξαγαγων σε εκ
χωρασ χαλδαιων ωσ
τε δουναι σοι την γη
ταυτην κληρονο
8 μησαι ειπεν δε
δοσ]οτα [κε κατα
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XV.

9 και τρυγον[α και περι
10 στεραν ελαβε[ν δε αυτω
παντα ταυτα και [διδει
λεν αυτα μεσοσ κα[ι εθη

κεν αυτα αντιπ[ρ]σω
 πα αλληλο[ι]ς τα θ[ε] ορ
 11 νεκ ου διειλεν κ[α]τε
 βη δε ορνεκ επι τ[α] σω
 ματα τα διχοτομ[η]μα
 τα αυτων και συ[ν]εκα
 θισεν αυτοις α[β]ραμ
 12 περι δε ηλιου θ[υ]σμας
 εκστασις επεπε[ρ]σεν τω
 αβραμ και ιδο[υ] φοβος
 σκοτεινος με[γ]ας επι
 13 πειπτει αυτω [και] επ
 ρεθη προς αβ[ραμ] γι
 νωσκων οτι[ι] παροικον
 εσται το σπ[ε]ρμα σου
 εν γη ουχ ι[δ]ια και δου
 λωσουσι[ν] αυτοους και
 κκωσο[υ]σιν και τα
 πεινω[ου]σιν αυτοους
 14 ετη υ[π]ο[υ] δε εθνος ω ε
 αν θ[υ]λευσωσιν κρι
 ν[ω] εγω μετα δε ταυτα
 ε[ξ]ελουσονται

c. 13 ll. lost.
 1 leaf lost.

fol. 7^r. Col. 1. top of col.
 XVII.

7 μετα σε ε[ι]ς γενεας αυτων
 εις διαθ[η]κη[ν] αιωνιον
 ειναι σ[υ]ου θε[ου] και του σπερ
 8 ματος] σου μετα σε και δω
 σω σο[ι] και τω σπερματι
 σου] μετα σε την γην η[ν]
 παροι]κεις πασαν την γη
 χανα]ν εις κατασχεσιν
 αιωνι]ον και εσομαι κυ
 9 τοις θε[ο]ις και ειπεν ο θε[ο]ς
 προς] αβραμ ου δε την
 διαθ[η]κη[ν] μου διατη
 ρησεις] ου και το σπερ
 μα σου] μετα σε εις γε
 10 νεας α]γτων και αυτη η
 διαθ[η]κη] η ην διατηρη
 σεις ανα] μωσων και ανα με

σον του] σπερματος σου
 μετα σε] εις γενεας αυ
 των περι]τιμηθησε
 ται υμω]ν παν αρσεν
 ικον εις τ[η]ς γενεας υ
 11 μων και] περιτιμηθη
 σεσθε τη]ν σαρκα της
 ακροβυστι]ας υμων
 και εσται εν ση]μειω
 διαθηκης ανα] μωσω
 εμου και υμων και] ανα
 μωσων του σπερμα] α
 [τος σου

c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XVII.

12, 13 τος σου περιτομη
 περιτιμηθησεται ο
 οικογενης της οικι
 ας σου και ο αργυρω
 νητος και εσται η δι
 αθηκη μου επι της
 σαρκος υμων εις δι
 αθηκην αιωνιον
 14 και απεριτμητος
 αρσεν ου ου περιτμη
 θησεται την σαρκα
 της ακροβυστικας
 αυτου τη ημερα τη
 ογδοη εξελθου
 θησεται η ψυχη ε
 κεινη εκ του γενους
 αυτης οτι την δια
 θηκην μου διασκε
 15 πασεν και ειπεν ο
 θε[ο]ς τω αβραμ σαρκα
 η γυνη σου ου κλη
 θησεται το ονομα
 αυτης σαρκα αλλα σαρ
 ρα εσται το ονομα
 16 αυτης ευλογησω
 δε αυτην και δωσω
 σοι εξ αυτης τεκνον
 και ευλογησω αυτην
 και εσται εις εθνη
 και βασιλεις εθνων

17 εξ αυτου εσονται και
επεσεν αβρααμ επι
προσωπων και εγελα
σε]γ και ειπεν εν τη
δικαιο]α λεγων ει τ[ω
c. 6 ll. lost.

fol. 7^r. Col. 1. top of col.

XVII.

18 τον θ̄ν ισμαηλ ουτος
ζητω εναντιον σου
19 ειπεν δε ο θ̄ς προς α
βρααμ και ιδου σαρρα
η γυνη σου τεζεται
σοι υιον και καλεσεις
το ονομα αυτου ισακ
και στησω την δια
θηκην μου προς
αυτον εις διαθηκην
αιωνιον και τω σπερ
ματι αυτου μετ αυ
20 τον περι δε ισμαηλ
ιδου επηκουκα σου
ιδου ευλογηκα αυτω
και αυξανω αυτον
και πληθυνω αυτον
σφοδρα εβ̄ εθνη γεν
νησει και δωσω αυτω
21 εις εθνος μεγα την
δε διαθηκην μου στη
σω προς ισακ ον τε
ζεται σοι σαρρα εις τον
καιρον τουτον εν
τω ενικτω τω ετε
22 ρω συνετελεσεν δε
λαλων προς αυτον
και ανεβη ο θ̄ς απο α
23 βρααμ και ελαβεν αβρα
αμ ισμαηλ τον υιον
αυτου και παντας τους
οικογενεις αυτου
και παντας τους αργυ
ρωνητους και π[αν
αρσεν των ανδρ[ων
των ε]γ τ[ω οικω
c. 4 ll. lost.

XVII. 19 κα(του)²⁸ του²⁹ αυ³⁰

Col. 2. top of col.

XVII.

23 της ημερας [εκεινης
καθα ελαλησεν [αυτω
24 ο θ̄ς αβρααμ δε ε την ε
των θ̄ν ηνικα [περιε
τεμετο την σα[ρρα της
ακροβυστικας κυ[του
25 ισμαηλ δε ο υιο[ς αυ
του ετων ιγ̄ ηγ [ηνι
κα περιετηθη[η την
σαρρα της ακρο[βυστι
26 ας αυτου εν τω [και
ρω της ημερας [εκει
νης περιετη[θη α
βρααμ και ισμ[αηλ ο
27 υιος αυτου και[ι παν
τες οι ανδρε[ς του οι
κου αυτου κ[αι οι οι
κογενεις και[ι οι αργυ
ρωνητοι ο[ι εζ̄ αλλο
γενων εθ[ων περι
XVIII. 1. ετεμεν αυ[τους ω
δη δε αυ[τω ο θ̄ς προς
τη δρου τη [μαμβρη
καθημεν[ου αυτου
επι της θ[υρας της σκη
νης αυ[του μεσημβρι
2 ας και [αναβλεψας
τοις [οφθαλμοις αυ
του [ειδεν και ιδου
τρ[εις ανδρες
c. 10 ll. lost.

fol. 8^r. Col. 1. top of col.

XVIII.

λη
3 αρσ ευ[ρον χαριν εναντι
ον σο]υ μη παρελθης τ̄ω
4 παιδ]ξ σου λημ̄θητω
δη υ]δωρ και νιψατωσα
τους] ποδας υμων και
κατα]ψυξατε υπο το
5 δεν]δρον και λημ̄σω
μαι α]ρτον και οχαγεσθε
και με[τα τουτο παρελευ
σεσθε εις την οδον υ

μων] ου εινεκεν εζε
 κλιν]ατε προς τον παι
 δα υμ]ων και ειπον ου
 τως πο]ιησομεν καθα
 6 ειρηκα]ς και εσπουδα
 σεν αβρ]αμ επι την
 σκηνη]ν προς σαρραν
 και ειπε]ν αυτη σπευ
 σον και ο]υρασον τρια
 μετρα σε]μιδαλειως και
 ποιησον ε]ν κρυφιας
 7 και εις τας] βους εδρα
 μεν αβρα]μ και ελαβε
 μοσχριον] απαλον
 και καλον και ε]δωκεν
 τω παιδι και ετα]χυνε
 8 του ποιησαι αυτο] ελα
 βεν δε βουτυρον] και
 c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XVIII.

10 ναστρεφω]ν ηζω
 προς σε κατα του
 τον τον καιρον εις
 ωρας και εζει υιον
 σαρρα η γυνη σου
 σαρρα δε ηκουσεν
 προς τη θυρα της
 σκηνης οωσα οπι
 11 σθεν αυτου αβρα
 αμ δε και σαρρα προσ
 βυτεροι προβεβη
 κότες ημερων ε
 ζειπειν δε σαρρα
 γεινεσθαι τα γυναι
 12 κεια εγελασεν δε σαρ
 ρα εν εκυτη λεγου
 σα ωπω] μεν μοι γε
 γονεν εις του νυν
 ο δε κυριος μου προ
 13 σβυτερος [και ειπεν
 κε] προς αβρααμ τι ο
 τι εγελασεν σαρρα εν
 εκυτη λεγουσα κρα
 γε αληθως τεζομαι

14 εγω δε γεγηρακα μη
 αδυνατει παρα θυ ρη
 μα εις τον καιρον
 τουτον επαναστρε
 φω προς σε εις ω
 ρας και εσται τη σαρ
 15 ρα] υιος κρηνησας
 δε σα]ρρα λεγουσα ου
 κ εγελα]σα εφ[οβηθη
 c. 5 ll. lost.

fol. 8^v. Col. 1. top of col.
XVIII.

16 βλεψαν] επι προσω
 πον σοδομων και
 γομορρας αβρααμ δε
 συνεπορευετο με
 τ αυτων συμπρο
 17 πεμπων αυτους ο
 δε κε] ειπεν μη κρυ
 ψω εγω] απο αβρααμ
 του παιδος μου κ ε
 18 γω] ποιω αβρααμ δε
 γεινομενος εσται
 εις εθνος μεγα και
 πολυ και ενευλογη
 θησονται εν αυτω
 παντα τα εθνη της
 19 γης ηδειν γαρ] οτι συ
 ταζει αβρααμ τοις υ
 ιοις αυτου και τω οι
 κω αυτου μετ αυτε
 και φυλαξουσιν τας
 οδους κυ] ποιειν δι
 καισυνην και κρι
 σιν οπως αν επαγα
 γη ο θε]ς επι αβρααμ
 παντα οσα ελαλησε
 20 προς αυτον ειπεν
 δε κε] κραυγη σοδο
 μων και γομορρας
 πεπληθυνται προς
 με και αι αμαρτι]αι αυ
 των μεγαλα]ι εφοδρα
 21 κηρα]σας ο]υν οφθαλμοι
 c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XVIII.
21, 22 γνω και αποστρα
φεντες εκειθεν
οι ανδρες ηλθον
εις σοδομα αβρααμ
δε ην επι εστηκως
23 εναντιον κυ και
εγγισας αβρααμ ει
πεν μη συναπο
λεσης δικαιοσυμε
τα ασεβους και
ο δικαιος ως ο
ζρ 24 βης εαν ωσι
και οι εν τη πολει
απολεσει αυτους
ουκ ανησει
των τον ποταμον
ενεκεν των δικαιο
25 εαν ωσι εν αυτη μη
δαμως συνηγορησει
το ρημα τουτου του
αποκτειναι δικαιο
συμετα ασεβους
και εστι ο δικαιος
ως ο αβελ ο μηδα
μω ο κρινων την γην
πασαν
c. 10 ll. lost.

fol. 9^v. Col. 1. top of col.
XVIII.
27 δε ειμι γη και σποδος
28 εαν δε ελαττωθησι
οι δικαιοι εις πεντε
απολειψεν των
πεντε πασαν την πο
λιν και ειπεν ου μη α
πολειψω εαν ευρω εκει
29 με και προσεθηκεν ε
τι λαλησαι προς αυτον
και ειπεν εαν δε ευρε
θωσιν εκει μη και ειπε
ου μη απολω ενεκεν

XVIII, 23 σ(ναπολεσεσ) α* σ'

30 των μη τι κε εαν λα
λησω εαν δε ευρεθω
σιν εκει μη και ειπεν ου
μη απολεσω εαν ευρω
31 εκει και ειπεν επει
δη εχω λαλησαι προς
τον κυ εαν δε ευρε
θωσιν εκει μη και ειπε
ου μη απολω ενεκεν
32 των και ειπεν μη
τι κε εαν λαλησω επι
απαξ εαν δε ευρεθω
σιν εκει μη και ειπεν
ου μη απολω ενεκεν
33 των απηλθεν δε ο
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIX.
1 στη εις συναντη
σιν αυτοις και προσ
εκυνησεν τω προ
σωπω επι την γην
2 και ειπεν ιδου κυ
ρι οι εκκληινατε
εις τον οικον του
παιδος υμων και
καταλυσατε και νε
ψασθε τους ποδας
υμων και ορθρισθε
εις την οδον υμων
ειπον δε ουχι αλλα
εν τη πλατεια κατα
3 λυσομεν και κατε
βιαζετο αυτους και
εξεκλειναν προς
αυτον και εισηλθε
εις τον οικον αυτου
και εποιησεν αυτους
ποτον και αζιμουσ
επεψεν αυτοις και ε
φαγον προ του κοι
4 μηθηναι και οι ανδρες
της πολεις οι σοφοι
μειται περιεκυλω

σαν την οικίαν η[πο
 νεανισκου ειως προ[ε
 σβυτερου απκς ο λ[κ
 5 ος] ημα και εζηκ[αλο]σ
 το τον λωτ' και ελη[ε
 γον προς αυτον
 c. 4 ll. lost.

fol. 9^r. Col. 1. top of col.
 XIX.

5 μας ινα συγγενωμε
 6 θα αυτοις εξηλθεν
 δε προς αυτοις λωτ
 προς το προθυρον
 την δε θυραν προς
 εξωθεν οπισω αυ
 7 του ειπεν δε αυτοις
 μηδαμεις αδελφοι
 μη πονηρευσεθε
 8 εισιν δε μοι δυο θυ
 γατερες αι ουκ εγνω
 σαν ανδρα εξαξω αυ
 τας προς θμας και
 χρησασθε αυταις κα
 θ ο αν κρεσκη υμειν
 μονον εις τους αν
 δρας τουτους μη ποι
 ησητε μηθεν αδι
 κον ου εινεκεν εισ
 ηλθον υπο την στε
 γην των ποδων μου
 9 ειπεν δε αποστα ε
 κει και ειπον εισηλ
 θας παροικειν μη
 και κρισιν κρινειν
 νυν ουν σε κκκωσο
 μεν μαλλον η εκει
 νους και παρεβιαζε
 το τον ανδρα τον λωτ'
 σφοδρα και ηγγισκν
 συντρεψαι την θυ

XIX. 8 η[δωσ] crossed diagonally with the result
 that it can be read either as π or ν (N). One suspects that
 ν is due to dittography with a subsequent correction to π.

10 ραν εκ]τ[ει]γγν[τες δε
 οι ανδρες τ[ας] χειρας
 εισεσπασ[αντο
 c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XIX.

11 δε ανδρας [τους ον
 τας επι της θυρας
 του οικου επ[αταξ]α
 αφρασια απο μικρου
 ειως μεγαλου [και παρ
 ελυθησαν ζη[των
 12 τες την θυρα]ν ειπεν
 δε οι ανδρες [προς
 λωτ εστιν τι[ς σοι ω
 δε γαμβροι η υιοι η
 θυγατερες η ε[ι] τις σοι
 αλλος εστιν ε[ν τη πο
 λει εξαγαγε ε[κ] του το
 13 που τουτου] οτι α
 πολλυμεν η[μεις
 τον τοπον [τουτου
 οτι υβωθη [η κραυ
 γη αυτων [εναντι
 ον κω και [α ποσει
 λεν ημας [κς εκ
 14 τρεψαι αυ[την εξηλ
 θεν δε λω]τ και ελα
 λησεν η[ρος] τους
 γαμβρ[ους] αυτου
 τους [ειληφοτας] τας
 θυγα[τερας] αυτου
 και ε[ι]πεν αναστη
 τε [και εξελθατε
 c. 10 ll. lost.

fol. 10^r. Col. 1. top of col.
 λζ

XIX.

15 σου κ]αι τας δυο θυγατε
 ρας α]ς εχεις και εξελθε
 ινα] μη και συ συναπο
 λη τ[ικis] ανομιμας της
 16 πο] λεως και σταρχθη
 σα]η και εκρατησαν οι

αγγέλοι της χειρος αυ
 το]υ και της χειρος
 τη]ς γυναικος αυτου
 και] των χειρων των
 δυ]ο θυγατερων αυτου
 εν] τω ήμισασθαι κ̄ν αυ
 17 του] και εγενετο ηνι
 κα ε]ξαγαγον αυτον
 ε]ξω] και ειπον σωζε
 τη]ν σαкуτου ψυχην
 μη περιβλεψη εις τα
 οπισ]ω μηδε στες εν
 παση] τη περιχωρω
 εις το] ρος σωζου μη
 ποτε σ]υμπεριλημ
 18 ήθης ει]πεν δε λωτ'
 προς αυ]τους δεομαι
 19 κ̄ επειδ]η ευρεν ο
 παις σου ε]λευσ εναν
 των σου κ]αι εμεγα
 λυνας την δ]ικαιο
 συνην σου ο σ]οιεις
 επ εμε του ζην τ]ην
 7 or 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XIX.

20 μικρα εκει σωθησο
 και δυ μικρα εστιν
 και ζησεται η ψυχη
 21 μου ενεκεν σου και
 ειπεν αυτω ιδου ε
 θυμασα σου το προ
 σωπον και επι τω
 ρηματι τουτω του
 μη καταστρεψαι
 την πολιν περι ης
 22 ελαλησας σπευσον
 ουν του σωθηναι
 σε εκει ου γαρ δυνη
 σομαι ποιησαι πρα
 γμα ειως του σε εισ
 ελθειν εκει διχ του
 το εκκαλεσεν το ο
 νομα της πολεως

23 σηγωρ και ο ηλιος
 εξηλθεν επι την
 γην και λωτ εισηλ
 24 θεν εις σηγωρ και
 εβρεξεν κ̄ς επι σο
 δομα και γομορρα
 θεων και πυρ πα
 ρα κ̄υ εκ του ουρα
 25 νου και κατστρε
 ψεν τας πολεις
 ταυτας και πασαν
 την περιουικον
 και παντας τους
 κατ]οικουντας εν
 ταις πολ]σιν κ̄ι
 παντα τα ανατελλ]ο[ντα
 3 ll. lost.

fol. 10^v. Col. 1. top of col.
 XIX.

26 σω και εγενετο στη
 27 λη αλωσ ωρθησεν δε
 αβρααμ το πρωι εις
 τον τοπον ου ιστη
 28 και εναντιον κ̄υ και
 επεβλεψεν επι προ
 σωπον σοδομων
 και γομορρας και ε
 πι προσωπον της
 γης της περιχωρου
 και ειδεν και ιδου
 ανεβαινε ολοξ εκ
 της γης ωσει ατμις
 29 καμεινου και εγε
 νετο εν τω εκτρι
 ψαι τον θ̄ν πασας
 τας πολεις της περι
 οικου εμνησθη ο
 θ̄ς του αβρααμ και ε
 ξηπεστρεψεν τον
 λωτ εκ μεσου της
 καταστροφης εν
 τω καταστρεψαι κ̄ν
 τας πολεις εν αις κ̄
 τωκει εν αυταις

30 λωτ' ανεβη δε λωτ'
 εκ σηγωρ και εκαθη
 το εν τω ορει αυτος
 και αι δυο θυγατερες
 αυτου μετ αυτου
 31 ειπεν δε η πρεσβυ
 τερα προς τη[ν νεω
 τ]εραν ο πα[τερ ημων
 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIX.

31, 32 και παση τη γ[η] δευ
 ρο και ποτισωμ[εν]
 τον πατερα ημ[ων]
 οινον και κοιμηθη
 μεν μετ αυτου [και
 εξαναστησωμ[εν]
 εκ του πατρος ημ[ων]
 33 σπερμα εποτισ[αν] δε
 τον πατερα αυτ[ων]
 οινον εν τη νυ[κτι]
 ταυτη και εισελ[θου
 σα η πρεσβυτε]ρα ε
 κοιμηθη μετ[α] του
 πατρος αυτη[ς] την
 νυκτα εκεινην και
 ουκ ηδει εν τ[ω] κοι
 μηθηναι αυ[την]
 34 και αναστηγ[αι] εγε
 νετο δε τη [ε]παυριον
 και ειπεν η [πρεσβυ
 τερα προς [την νεωτε
 ραν υβου [ε]κοιμηθην
 εχθες με[τα] του πα
 τρος ποτισωμεν αυ
 τον οϊνον και την νυ
 κτα [ταυτην και εισελ
 θ[ου]σα
 c. 10 ll. lost.

fol. 11^r. Col. 1. top of col.

28

XIX.

35 εν τω] κοιμηθηναι αυτη
 36 και αν[α]στηναι και συν

ελαβ[ον] αι δυο θυγατερες
 λωτ[ω] εκ του πατρος αυ
 37 των] και ετεκεν η πρεσ
 βυτ[ερα] υιον και εκαλε
 σεν] το ονομα αυτου
 μεω]αβ λεγουσα εκ του
 πατ[ρο]ς μου ουτος πα
 τηρ] μωαβειτων εως
 της] σημερον ημερας
 38 ετε]κεν δε και η νεωτε
 ρα υιον] και εκκαλεσεν το
 ονομ]α αυτου αμμαν
 υιος το]υ γενους μου
 ουτος] πατηρ αμμανει
 των ε]ως της σημερον
 XX. 1 ημερα]ς και εκεινη
 σεν εκει]θεν αβρααμ
 εις γην] προς λιβη και ω
 κησεν α]να μεσον κα
 της και α]να μεσον σουρ
 και παρεω]κησεν εν γε
 2 ραροις ειπ]εν δε αβρααμ
 περι σαρρα]ς της γυναι
 κος αυτου ο]τι αδελφη
 μου εστιν α]πιστειλε
 δε αβειμελεχ] βασιλευς
 γεραρων και ελα]βεν
 3 την σαρρα]ν και ει]σηλ
 θεν]
 c. 7 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XX.

4 εθνος αγνοουν
 και δικαιον απολεις
 5 ουκ αυτος μοι ειπε
 αδελφη μου εστιν
 και αυτη μοι ειπεν
 αδελφος μου εστιν
 εν καθαρη καρδια και
 εν δικαιοσυνη χει
 ρων εποησα τουτο
 6 ειπεν δε αυτω ο θε
 καθ υπισους καγω
 εγνω οτι εν καθ
 ρα καρδια εποησας

τούτο και εφείσα
 μην εγω σου του
 μη αμαρτην σε εις
 εμε ενεκεν του
 του ουκ αφήκα σε
 7 αφήσθαι αυτής νυν
 δε αποδος την γυ
 ναικα τω ανθρωπω
 οτι προφήτης εστι
 και προσευζεται πε
 ρι σου και ζηση ει
 δε μη αποδιδως γνω
 θι οτι αποθανη συ
 8 και παντα τα σα και
 ωρθρισεν αβειμε
 λεχ το πρωι και εκα
 λησεν παντας τους
 παιδας αυτού και ε
 λλησεν παντα τα
 ρ]ηματα ταυτα εις τα
 ω]τα αυτων εφωβη
 θησα]ν δε παντες
 οι ανθρωποι] σφο
 δρα]

3 ll. lost.

fol. 11^r. Col. 1. top of col.
μ

XX.

9 τι τούτο εποιησας
 ημιν μη τι ημαρτο
 μεν εις σε οτι επηγα
 γες επ εμε και επι την
 βασιλειαν μου αμαρτι
 αν μεγαλην εργον ο
 ουδεις ποιησει πεποι
 10 ηκας μοι ειπεν δε ο
 αβειμελεχ τω αβρααμ
 τι ενειδων εποιησας
 11 τούτο ειπεν δε αβρα
 αμ ειπα γαρ μη ποτε
 ουκ εστιν θεοσεβεικ
 εν τω τοπω εμε τε
 αποκτενουσιν εινε
 κεν της γυναικος μου

12 και γαρ αληθως αδελ
 φη μου εστιν εκ πα
 τρος αλλ ου εκ μητρος
 εγεννηθη δε μοι εις
 13 γυναικα εγενετο η
 νικα εξηγαγεν με ο
 θς εκ του οικου του
 πατρος μου και ειπε
 αυτη ταυτην την δι
 καιουνην ποιησεις
 επ εμε εις παντα το
 πον ου εκν εισελθω
 μεν εκει ειπον εμε
 ρτι αδελφος μου ε
 14 στιν ελαβεν δε αβει
 μελεχ χειλια διδρα
 χμα προβατα και μο
 σχους και παιδας [και
 παιδισκας και εδ[ω
 κεν τω αβρααμ και
 απε[δωκεν

3 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XX.

15 μου εναντι]ον σου
 ου αν σοι αρσ[κη κα
 16 τοικει τη δε σ[αρρα ει
 πεν ιδου δεδ[ωκα χει
 λια διδραχμα τ[ω αδελ
 φω σου ταυτα [εσται σοι
 εις τειμην το]υ σου προ
 σωπου και πασ[αις ταις
 μετα σου και π[αντα
 17 αληθευσον π[ροσηυ
 ξατο δε αβρααμ [προς
 τον θν και ισα[ατο
 ο θς τον αβει[μελεχ
 και την γυναι[κα αυ
 του και τας π[αιδισκας
 18 αυτου και ε[τεκον ο
 τι συνκλειω]ν συν
 εκλεισεν κς [εξωθεν
 πασαν μητ[ραν εν
 τω οικω το]υ αβιμε

λεχ ενεκε[ν σαρρα
της γυναι[κος αβρα
XXI. 1 αμ και κς ε[πισκεψα
το την σα[ρραν καθα
ειπεν κη[ι εποιησεν
κς τη σα[ρρα καθα ελα
2 λησεν [και συλλαβου
σα ετε[κεν σαρρα του
αβρα[μ υιον εις το
γη[ρας εις τον καιρον
κα[θα
c. 9 ll. lost

fol. 12^r. Col. 1. top of col.
μα

XXI.
5 αβρα[μ] δε ην ετων β η
νικα[ι] εγενετο αυτο[ι]
6 σακ ο[υ] υιος αυτου ειπεν
δε σα[ρρα] γελωτα εποιη
σεν[ι] μοι κς ος γαρ αν α
κου[ση] συγχαιρειται μοι
7 ειπε[ν] δε τις αναγγελοι
αβρα[μ] οτι ετεκον θε
ον ε[ν] τω γηρι μου οτι
θηλ[ει] παιδιον σαρ
8 ρα κη[ι] ηυξηθη το παιδι
ον κ[αι] απεγαλακτισθη
και ε[π]οιησεν αβρα[μ]
δοχην[ι] μεγαλην η η
μερα κ[α]π[ε]γαλακτισθη
9 ισακ ο υ[ι]ος αυτου ιδου
σα δε σα[ρ]ρα τον υιον αυ
γαρ της[ι] αιγυπτιας ος
εγενε[το] τω αβρα[μ]
παιζον[τα] μετα ισακ
10 του υιου[υ] αυτης και
ειπεν τω[ι] αβρα[μ] εκβα
λε την παι[δ]ισκην ταυ
την και τ[ον] υιον αυ
της ου γαρ[ι] κληρονο
μησει ο υιος[ι] της παι
δισκης ταυ[της] μετα
του υιου μου ισακκ

11 σκληρον δε ε[φ]ηνη το
ρημα σφοδρα ε[ν]αντι
ον αβρα[μ] περι τ[ου]
c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXI.

12 σεται σοι σπερμα
13 και τον υιον δε της
παιδισκης εις εθνος
μεγα[λη] ποιησω αυτω
οτι σπερμα σου ε
14 στιν ανωστη δε α
βρα[μ] το πρωι και
ελαβεν αρτους και
ασκον υδατος και
εδωκεν αφαρ και ε
πιθηκεν επι τον
ωμον και το παιδι
ον και απιστειλαν
αυτην απελθουσα
δε επλανατο την ε
ρημον κατα το ηρε
15 αρ του ορκου εξελι
πεν δε το υδωρ εκ
του ασκου και ερρι
ψεν το παιδιον υ
ποκατω μιας ελη
16 της και απελθουσα
εκαθητο απεναν
τι αυτου μακροθε
ωσαι τοζου βολην
ειπεν γαρ ου μη ε
δω τον θανατον
του παιδιου μου
και εκαθυσεν απε
ναντι αυτου ανα
βουσαν δε το παιδι
17 ον εκλαυσεν ειση
κουσεν δε ο θε[ος] της
φωνης του παιδι
ου εκ του τοπου ου
η[ν] και εκλαυσεν
αγγ[ε]λος του θε[ου]
την αφαρ εκ τ[ου] ου
c. 4 ll. lost.

fol. 12^v. Col. 1. top of col.
μβ

XXI.

- 17 ἄωνης του παιδίου
σου και εκάλεισεν εκ
του τοπου ου εστιν
18 αναστηθι λαβε το παι
διον σου και κρατη
σον αυτο τη χειρι σου
εις γαρ εθνος μεγα
19 ποιησω αυτον και α
νωξεν ο θς τους ο
φθαλμους αυτης και
ειδεν ἄρακρ ὕδωρ
και ε πορευθη και ε
πλησεν τον ασκον
ὕδατος και ε ποτισε
20 το παιδιον και ην ο
θς μετα του παιδιου
και ηγενηθη και κατω
κησεν εν τη ερημω
τη ἄρακρ εγενετο
21 δε τοξοτης και ελα
βεν αυτο η μητηρ
γυναικα εκ της αιγυ
22 πτου και εγενετο
εν τω καιρω εκεινω
και ειπεν αβειμελεχ
και οχοζαθ ο νομηφα
γωγος αυτου και ἡι
χολ' ο αρχιστρατηγος
της δυναμειος αυτην
προς αβρααμ λεγων
ο θς μετα σου εν πασι
23 ος αν ποιης νυν ογν
ομοσον μοι τον θγ
μη αδικησειν με μη
δε το σπερμα μου μη
δε τ[ο ονομα μου αλλα
c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXI.

- 23 παρωκησ[ας εν αυτη
24 και ειπεν αβ[ρααμ

- 25 εγω ομοιμαι [και η
λεξεν αβρααμ [τον
αβειμελεχ πε[ρι των
ἄρακτων του [υδα
τος ων αφειλα [ντο
οι παιδες του α[βιμε
26 λεχ και ειπεν [αυτω
αβειμελεχ ου [κ εγνώ
τις εποιησεν [το πρα
γμα τουτο ου [δε συ
μοι απηγγειλ[ας ου
δ εγω ηκου[σα αλλα
27 σημερον [και ελαβε
αβρααμ πρ[οβατα και
μοσχους κ[αι εδωκε
τω αβιμε[λεχ και δι
εθεντο αμ[φωτεροι
28 διαθηκην [και εστη
σεν αβραα[μ ζ αμνα
δας προβ[ατων μο
29 νας και ε[ιπεν αβιμε
λεχ τοι [αβρααμ τι εισι
αι ζ αμ[ναδες των προ
βατων [τουτων ας ε
30 στησα[ς μονας και ει
πεγ [οτι τας ζ αμνα
δα[ς ταυτας λημψη πα
ρ [εμου

c. 9 ll. lost.

fol. 13^v. Col. 1. top of col.
XXI.

- 32 εν τω] ἄρακτι του αρκι
σμο]ν ανεστη δε αβειμε
λεχ κ[αι οχοζαθ ο νομηφα
γωγ]ος αυτου και ἡιχολ
ο αρχ]ιστρατηγος της δυ
ναμ]ειος αυτου και επε
στρε]ψαν εις την γην
33 των] φυλοστιειμ και ε
φυτ]ρωσεν αβρααμ α
ρουρα]ν εν επι τω ἄρακτι
του ο]ρκου και επεκαλε
σατο ε]κει το ονομα του
κυ θς α]μιωνιος'

34 παρωκῆσε]ν δε αβρα
 αμ εν τη γ]η των φυλι
 στιειμ η]μερας πολλας
 XXII. 1 και εγενε]το μετα τα
 ρηματα τα]υτα ο θς επει
 ραζεν τον] αβρααμ και
 ειπεν προς αυτον α
 βρααμ αβρα]αμ ο δε ειπε
 2 ιδου εγω κ]αι ειπεν
 λαβε τον υιο]ν σου τον
 αγαπητον ο]ν αγαπη
 σος τον ισακ κ]αι πο
 ρευθητι εις τη]ν γην
 την υψηλην και ανε
 νεκρον αυτο]ν εις
 ολοκαρπωσιν εθ] εν
 των ορειων ιων αν σ]ρι
 9 or 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXII.

3 επι τον τοπον ον
 ειπεν αυτοι ο θς τη
 ημερα τη τριτη
 4 και αναβλεψας αβρα
 αμ τοις οφθαλμοις
 ειδεν τον τοπον
 5 μακρθεν και ειπε
 αβρααμ τοις παισι
 αυτου καθισατε αυ
 του μετα της ονου
 εγω δε και το παιδα
 ριον διαλευσομε
 θα εως ωδε και προσ
 κυνησαντες ανα
 στρεψομεν προς
 6 υμας ελαβεν δε α
 βρααμ τα ξυλα της
 ολοκαρπωσεως
 και επεθηκεν ισακ
 τω υιω αυτου ελα
 βεν δε και το πυρ
 μετα χειρας και την
 μαχιραν και επο
 ρευθησαν οι δυο α

7 μα ειπεν δε ισακ
 προς αβρααμ τον
 πατερα αυτου πα
 τερ ο δε ειπεν τι ε
 στιν λεγων τεκνον
 λεγων ιδου το πυρ
 και τα ξυλα που εστι
 τ]ο προβατον το ει
 ς τη]ν ολοκαρπω
 8 σιν και ει]πεν ο θς
 c. 4 ll. lost.

fol. 13^r. Col. 1. top of col.

μ[8]

XXII.

8, 9 αμα αμφοτεροι ηλ
 θον επι τον τοπον
 ον ειπεν αυτοι ο θς
 και οικοδομησεν α
 βρααμ εκει το θυσια
 στηριον και επεθη
 κεν τα ξυλα και συμ
 ποδισας ισακ τον υ
 ιον αυτου επεθη
 κεν αυτον επι το θυ
 σιαστηριον επανω
 10 των ξυλων και εξε
 τεινεν αβρααμ την
 χειρα αυτου λαβειν
 την μαχιραν σφα
 ξαι τον υιον αυτου
 11 και εκαλεσεν αυτω
 αγγελος του θυ εκ
 του ουρανου και ει
 πεν αυτοι αβρααμ
 αβρααμ ο δε ειπεν ι
 12 δου εγω ο δε ειπεν
 μη επιβαλης την χει
 ρα σου επι το παιδαρι
 ον μηδε ποιησης
 αυτω μηθεν νυν
 γαρ εγνωσ οτι φο
 βη τον θε σου και ου
 κ εφευσας του υιου
 του αγαπητου δι ε

13 με και αναβλεψας α
βραχμ τοις οφθαλ
μοις αυτου ειδεν
και ιδου κρειως εις
κατεχομενος τω
κερατων εκ φυτου
σαβεκ και επορευ
6 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXII.

14 αβραχμ το ονομα του
τοπου εκεινο ου κς ει
δεν ινα ειπωσι εν ση
μερον εν τω ορει κς
15 ωφθη και εκαλεσεν
αγγελος κυ τον αβρα
χμ δευτερον εκ του
16 ουρανου λεγων κα
τ εμαυτου ωμοσα
λεγει κς ου εινεκε
εποιησας το ρημα
τουτο και ουκ εφει
σω του υιου σου του
17 αγαπητου δι εμε ει
μην ευλογων ευλο
γησω σε και πληθυ
νουν πληθυνω το
σπερμα σου ως τους
αστερας του ουρανου
και ως την αμμον
την παρα το χειλος
της θαλασσης και
κληρονομησει το
σπερμα σου τας πο
λεις των υπεναντι
18 ων και ευνελογηθη
σονται εν τω σπερ
ματι σου παντα τα ε
θνη της γης ανθων
υπηκουσας της ε
μηρης φωνης
c. 11 ll. lost.

fol. 14^r. Col. 1. top of col.

XXII.

20 ιδου τετοκην μελχ
και αυτη υιους ναχωρ
21 τω αδελφω σου ωξ πρω
τοτοκον και τον βουξ
αδελφον αυτου και
τον καμουηλ πατε
22 ρα σφουρον και τον χαζαθ
και τον αζου και τον α
φελδακ και τον ιελδαφ
23 και τον βαθουηλ και βα
θουηλ εγεννησεν
την ρεβεκκαν η ου
τοι υιοι ους ετεκεν
μελχ τω ναχωρ τω
24 αδελφω αβραχμ και η
παλλακη αυτου η ονο
μα ρεμα ετεκεν και
αυτη τον τααδ και
τον ταβακ και τον το

XXIII. 1 κος και τον μεωχα ε

γενετο δε η ζωη σαρ
2 ρας ετη ρκζ και απεθα
νεν σαρρα εν πολει αρ
βοκ η εστιν εν τω κοι
λωματι αυτη εστιν
χεβρων εν τη γη χανα
αν ηλθεν δε αβραχμ
κουσθαι σαρραν και
3 πενθησκει και ανεστη
αβραχμ απο του νεκρου
αυτου και ειπεν τρις φυ
c. 8 ll. lost.

Col. 2.

XXIII.

6 κε ακουσον δη η
μων βασιλευς πα
ρα ου ει συ εν ημειν
εν τοις εκλεκτοις
μνημειοις ημων
θαψον τον νεκρον
σου ουθεις γαρ ημω

XXIII. 3 α) there appear to be traces of deletion done
over both letters.

κωλυσει το μηκει
 ον αυτου απο σου
 θαψαι τον νεκρον
 7 σου εκει αναστας
 δε αβρααμ προσεκυ
 νησεν τω λαω της
 γης τοις υιοις χει
 8 και ελαλησεν προς
 αυτους αβρααμ λε
 γων ει εχετε την
 ψυχην υμων ωσ
 τε θαψαι τον νεκρῶ
 απο προσωπου μου
 ακουσατε μου και
 λαλησατε περι εμου
 εφρων τω σου ακ
 9 αρ και δοτω μοι το
 σπηλαιον το διπλῶ
 ο εστιν αυτου τῶ
 ον εν μερει του α
 γρου αυτου αργυρῶ
 ου του αξιου δοτω
 μοι αυτο εν υμειν
 εις κτησιν μη . .
 10 μειου εφρων δε
 > εκαθητο εν μεσω
 των υιων χει η
 ποκριθεις δε εφρῶ
 ο χετται]ος προς [αβ
 ρααμ ειπ]εν αφ]ωντω
 c. 1 l. lost.

fol. 14^v. Col. 1. top of col.
XXIII.

10 των εισπορευομε
 νων εις την πολιν
 11 λεγων παρ εμου γε
 νου κῆ και ακουσῶ
 μου τον αγρον και
 το σπηλαιον το εν
 αυτω σοι διδομι ε
 νωπιον των πο
 λειτων μου δεδω
 κε σοι θαψῶν τον
 12 νεκρον σου και προσ

εκυνησεν αβρααμ
 εναντιον του λα
 13 ου της γης και ειπε
 τω εφρων εις τα ω
 τα εναντιον του
 λαου της γης επει
 δη προς εμου ει
 ακουσον μου το
 αργυριον του αγρου
 λαβε παρ εμου και
 θαψῶ τον νεκρον
 14 μου εκει απεκριθη
 δε εφρων τω αβρα
 15 αμ λεγων ουχι κῆ
 ακηκω γαρ τετρα
 κωσιων διδραχμῶ
 αργυριου ανα με
 στον εμου και ανα
 μεσον σου ο τι αν
 ειη τουτο συ δε
 τον νεκρον σου θα
 16 ψῶν και ηκουσεν
 αβρααμ του εφ]ρων
 και απεστη]σεν α
 βρααμ τ]ω εφρων
 2 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXIII.

16 των υιων [χει τετρα
 κωσια διδραχμα [αργυ
 ριου δοκιμου εμ]πο
 17 ροις και εστη ο αγ]ρος
 εφρων δε ην εν [τω
 διπλω σπηλαιω]ος ε
 στιν κατα προσω]πον
 μαμβρη δ αγρος η[αι
 το σπηλαιον δ ηγ]εν
 αυτω και παν δεγ]δρῶ
 ο ην εν τω αγρω]ο ε
 στιν εν τοις οριο]ις αυ
 18 του κυκλω τω η]βρα
 αμ εις κτησιν ε]ναν
 τιον των υι]ων χει
 και παντων [των εισ
 πορευομενω]ν εις

19 την πολιν μετα ταυ
 τα εθαψεν αβρααμ
 σαφραν την γυναικα
 αυτου εν τω σπηλαι
 ω του αγρω του διπλου
 ο οστιν απεναντι
 μαμβρη αυτη οστιν
 χειρων εν τη γη χα
 20 νααν και εκυρωθη ο
 αγρος και το σπηλαιον
 ο ην εν αυτο τω αβρα
 αμ εις κτησιν ταφου
 c. 7 ll. lost.

fol. 15^v. Col. 1. top of col.
 μζ

XXIV.

2 κικς αυτου τω αρχον
 τι των αυτου παντων
 θες την χειρα σου υπο
 3 τον μηρον μου και ε
 ξορκισω σε κν τον θν
 του ουρανου και τον
 θν της γης ενα μη λα
 βης γυναικα τω θεω
 μου οσακ απο των θυ
 γατρων των χανα
 ναιων μεθων εγω
 4 οικω εν αυτοις αλλ η
 εις την γην μου δυ
 εγω εγεννηθη πο
 ρευση και εις την φυ
 λην μου και ληψη
 γυναικα τω θεω μου
 5 εκειθεν ειπεν δε
 προς αυτον ο παικς μη
 ποτε ου βουληται η
 γυνη πορευθηναι
 μετ εμου οπισω εις
 την γην ταυτην α
 ποστρεψω τον υιον
 σου εις την γην οθε
 6 εζηθες εκειθεν ει
 πεν δε προς αυτον

XXIII, 19 (εθαψεν) αν εν

αβρααμ προσεχε σε
 αυτοι μη αποστρε
 ψης τον υιον μου e
 7 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXIV.

7 λεγων σοι δεωσω
 την γην ταυτην
 και τω σπερματι
 σου αυτοσ αποστε
 λει τον αγγελον
 αυτου εμπροσθε
 σου και ληψεται
 γυναικα τω θεω
 8 μου εκειθεν εαν
 δε μη θελη η γυ
 νη πορευθηναι
 μετα σου εις την
 γην ταυτην καθα
 ρος εση απο του ορ
 κου τουτου μο
 νον τον υιον μου
 μη αποστρεψης
 9 εκει και εθηκεν
 ο παικς την χειρα
 αυτου υπο τον μη
 ρον αβρααμ του
 κυριου αυτου και
 ωμοσεν αυτοι πε
 ρι του ρηματος των
 10 του και ελαβεν ο
 παικς δεκα κρη
 λους απο των κα
 μηλων του κυρι
 ου αυτου και απο
 παντων των α
 γαθων του κυρι
 ου αυτου μεθ αυ
 του και αναστας
 επορευθη εις την
 μεσοποταμην
 2 ll. lost.

fol. 15^r. Col. 1. top of col.
μη

XXIV.

- 11 τας καμηλους εξω
της πολεις παρα
το φρακρ του υδα
τος τα προς υψαι η
νικα εκπορευον
ται αι υδρευομεναι
12 και ειπεν κς ο θς του
κυριου μου αβρα
αμ ευδωσον εν
αντιον μου σημε
ρον και ποιησον ε
λεον μετα του κυ
ριου μου αβρααμ
13 υδου εγω εστηκα
επι της πηγης του
υδατος αι δε θυγα
τερες των οικουν
των την πολιν εκ
πορευονται υδρευ
14 σασθαι υδωρ και ε
σται η παρθενος η
αν εγω ειπω επι
κλειων μοι την
υδριαν σου ινα πι
ω και ειπη μοι πι
ε και τας καμηλους
σου ποτιω εως αν
πυσωνται πεινου
σαι ταυτη ητοιμα
σας τω παιδι σου υ
σακ και εν τωτω
γνωσομαι οτι ε
ποιησας ελεον τω
κυριω μου αβρα
15 αμ και εγενητο
προ του φη[τον συν
τελε[σαι λαθουνα
c. 3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIV.

- 15 σα βαθουηλ υ[ω μελ
χης της γυναικος να

χωρ αδελφου δε [αβρα
αμ εχουσα την υδ[ριαν

- 16 επι των ωμων η[δε
παρθενος ην καλ[η τη
υψαι σφουδρα παρ[θε
νος ην ανηρ ουκ [εγνω
αυτην καταβασα [δε ε
πι την πηγην επ[λη
σεν την υδριαν κ[αι α
17 νεβη εδραμεν δε [ο
παις εις συναντησ[ιν
αυτη και ειπεν πο[τι
σον με μεικρον υ[δωρ
18 εκ της υδριας σου [η
δε ειπεν πτε κυ[ριε και
εσπευσεν καθ[ελειν
την υδριαν ε[πι τον
βραχειονα εκ[υτης και
εποτισεν [αυτον ε
ως επαυσ[ατο πινων
19 και ειπεν [και τας κα
μηλους σο[υ υδρευσο
μαι εως α[ν πασαι πιω
20 σιν και ε[σπευσεν και
εξεκεν[ωσεν την υ
δριαν [εις το ποτιστη
ριον[ν και εδραμεν
c. 9 ll. lost.

fol. 16^r. Col. 1. top of col.
μη

XXIV.

- 22 το] πασαι αι καμηλοι
πι]ρουσαι ελαβεν ο
ανθ[ρωπος ενωτια χρυ
σα α]νε δραχμην ολ
κης] και δυο φελια χρυ
σα] επι τας χειρας αυτης
δε]κα χρυσεων ολην ην
23 αυ]των και επηρωτη
σ]εν αυτην και ειπεν
θ]γγατηρ τινος ει απηχ
γ]ειλον μοι ει εστιν
π]αρα τω πατρι σου το
π]ος ημειν καταλυ

24 σ]αι και ειπεν αυτω θυ
γα]τηρ βαθουηλ ειμι
ε]γω του μελχας ον
25 ε]τεκεν τω ναχωρ και
ειπ]εν αυτω αχωρα και
χορτ]ασματα πολλα παρ
ημι]ν και τοπος κα
26 ταλωσ]χι και ευδοκη
σας ο αν]θρωπος προσ
εκυνησ]εν τον κν και
27 ειπεν ευλ]ογητος κς
ο θς του κυ]ριου μου
αβρααμ ος] ουκ ενκα
τελειπεν τη]ν δικαιο
συνην και την] αλη
θειαν απο του] κυριου
μου εμε ευοδω]σεν
c 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIV.

29 προς τον ανθρωπον
εξω επι την πηγην
30 και εγενετο ηνικα
ειδεν τα ενωτια και
τα ψελια επι τας χει
ρας της αδελφης αυ
του και οτε ηκουσε
ρεβεκκας τα ρημα
τα της αδελφης αυ
του λεγουσης ουτω
λελαληκεν μοι ο αν
θρωπος και ηλθεν
προς τον ανθρω
πον εστηκοτος αυ
του επι των καμη
λων επι της πηγης
31 και ειπεν αυτω δευ
ρο εισελθε φυλγη
τος ο κς ινα τι φητη
κας εξω εγω δε η
τοιμακα την οικι
αν και τοπον τρις
32 καμηλοις φησηλ
θεν δε ο ανθρωπος
εις την οικιαν και

αποσαξεν τας καμη
λους και εδωκεν
αχωρα και χορτας
ματα ταις καμηλοις
και υδωρ τρις τρι
σιν αυτου και τρις
ποσιν των ανδρω
33 των μετ αυτου και
παρεθηκεν φητης
αρτο]υς φαγειν και
ειπεν ο αν]θρωπος
ου μη φαγω ε]ως
3 ll. lost.

fol. 16^v. Col. 1. top of col.

XXIV.

34 ειπεν παις αβρααμ
35 ειμι εγω κς δε ευλο
γησεν τον κυριον
μου σφοδρα και υ
ψωθη και εδωκεν
αυτω προβατα και
μοσχους και χρυσι
ον και αργυριον παι
δας και παιδισκας
καμηλους και ονους
36 και ετεκεν σαφρα
τη γυνη του κυριου
μου υιον τω κυρι
ω μου μετα το γη
ρασαι αυτον και ε
δωκεν αυτω οσα
37 ην αυτω και ωρκω
σεν με ο κυριος
μου λεγων ου λημ
ψη γυναικα τω υι
ω μου απο των θυ
γατερων των χα
ναναιων εν δις ε
γω παροικω εν τη
38 γη αυτων αλλ η
εις τον οικον του
πατρος μου πορευ
ση και εις την φυ

λην μου και λημ
ψη γυναικα του υ
39 ιω μου εκειθεν ει
πον δε του κυριου
μου μηποτε ου
βουληται η [γυνη
πορευθ[η]ναι με
τ εμεγγ [

4 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIV.

40 τον αγγελον ρ[η]του με
τα σου και ευδο[φ]σει
την οδον σου κα[ι] λημ
ψη γυναικα του υ[ι]ω
μου εκ της φυλη[ς] μου
και εκ του οικου τρ[υ]
41 πατρος μου τοτε [α
θ[ω]ς εση απο της α[ρ]αξ
μου ηνικα γαρ εαν [ελ
θης εις την εμην φ[υ]
λην και μη σοι δωσ[ι]
και εση αθ[ω]ς απο
του ορκισμου μου
42 και ελθων σημερο[ν]
επι την πηγην ειπ[α]
κε ο θε[ο] του κυριου
μου αβρααμ ει συ [ευ
οδοις την οδον [μου
ην νυν εγω πο[ρευ]
43 ομαι επ αυτην [ιδου
εγω εστηκ[α] ε[πι] της
πηγης του [υ]δατος
αι δε θυγατ[ε]ρες των
ανθρωπων [ν] της πο
λεως εξε[λευ]σονται
υδρευσα[σθαι] υδωρ και
εσται η [παρ]θενος η
αν εγ[ω] ειπω ποτισον
με[

c. 9 ll. lost.

XXIV. 45 εθ[η]ς[ι] μου* εθ[η]

fol. 17^r. Col. 1. top of col.

XXIV.

44 ποιηκ[α]ς ελεος του κυ
45 ριου μου αβρααμ* και ε
γεν[ε]το προ του με συ
τελ[ε]σαι λαλουντα εν
τη] διανοια ευθ[υ]ς ρε
βεκ[α] κα εξεπορευετο
εχ[ου]σα την υδριαν ε
πι] των ωμων και κα
τε]θη επι την πηγην
κα[ι] υδρευσατο ειπον
δε] αυτη ποτισον με
46 κα[ι] σπευσασα καθειλε
τη]ν υδριαν αθ[η] εκυτης
και] ειπεν τις συ και τας
κα]μηλους σου ποτιω
και] επιον και τας κα
47 μηλ[ους] εποτισεν και
ηρ[ω]τησα αυτην και
ειπ[ον] τινος ει θυγα
τηρ] η δε εφη θυγατηρ
βαθ[υ]τηλ ειμι εγω του
υιου ν[α]χωρ εν ετε
κεν αυτ[ω] μελγα και πε
ριεθηκα] αυτη τα ενω
τικα και τα] ψελια περι τας
48 χειρας αυτ[ης] και ευδο
κησας προ[σ]σεκυνησα
κ[ω] και ευλ[ογη]σα κ[ω]
τον θ[ε]ο του κυριου μου
αβρααμ ος ευ[ο]δωσε
με εν οδοι αλη[θει]ας
λαβειν την θυγατ[ε]
ρα]

c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIV.

49, 50 ραν αποκρηεις δε
λαβαν και βαθουηλ
ειπον παρα κ[ω] εξηλ
θεν το προσταγμα
τουτο ου δυνασ

μεθα ουν σοι αντει
 πειν κακον καλω
 51 ιδου ρεβεκκα ενω
 πιον σου λαβων α
 πελθε και εστω γυ
 νη τω υιω του κυ
 ριου σου καθκ ελα
 52 λησεν κ̄ς εγενετο
 δε εν τω ακουσαι τ̄θ
 παιδα τον παιδα τ̄θ
 αβρααμ των ρημα
 των αυτων προσε
 κυνησεν επι την
 53 γην κ̄ω και εξενεγ
 κων ο παικς σκευη αρ
 γυρα και χρυσα και ι
 ματισμον εδωκε
 ρεβεκκα και δωρα ε
 δωκεν τω αδελφ̄ω
 αυτης και τη μητρι
 54 και εφ̄κρον και επι
 ον αυτος και οι αν
 θρες οι μετ αυτου
 οντες και εκοιμη
 θησαν και αναστας
 πρωι ειπεν εκπεμ
 ψατε με εν̄α απελ
 θω προς τον κυρι
 55 ο]ν μου ειπον δε οι
 αδελφ̄οι αυτης και
 η μητ]ηρ μεινατω
 η παρθενω]ς μεθ η
 μων]

2 ll. lost.

fol. 17^r. Col. 1. top of col. -
XXIV.

55, 56 το απελευσεται ο δε
 ειπεν προς αυτους
 μη κατεχετε με και
 κ̄ς ευδωκεν την
 οδον μου εκπεμ
 ψατε με εν̄α απελ
 θω προς τον κυρι
 57 ον μου ειπεν δε κα
 λωσωμεν την παι

58 δε και ερωτησωμε
 το στομα αυτης και
 εκαλεσαν ρεβεκ
 καν και ειπον αυτη
 πορευση μετα του
 ανθρωπου τουτου
 η δε ειπεν πορευ
 59 σομαι και εξεπεμ
 ψαν ρεβεκκαν τη
 αδελφ̄ην αυτων
 και τα υπαρχοντα
 αυτης και τον παι
 60 δα τον αβρααμ και
 τους μετ αυτου και
 ευλογησαν ρεβεκ
 καν την αδελφ̄ην
 αυτων και ειπον
 αυτη αδελφ̄η ημε̄ω
 γεινου εις χειλια
 δας μυριαδων και
 κληρονομησάτω
 το σπερμα σου τας
 πολεις των υπε
 61 ναντιων αναστα
 σα δε ρεβεκκα και φ̄ι
 αβραι αυτης επεβη
 σαν επι τας κ|αμηλους
 και επο[ρευθησαν
 μετ̄ του ανθρωπου
 2 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXIV.

61, 62 απηλθεν ισ[ακ δε επο
 ρευετο δια τη]ς ερη
 μου κατα το ορε[αρ της
 ορασεως αυτος δε]ε κα
 τωκει εν τη γη τη [προς
 63 λιβα: και εξηλθεν [ισακ
 >αδολοσχησαι εις τ[ο πε
 διον το προς δειλη]ς
 και αναβλεψας τοι]ς ο
 φθαλμοις ειδεν κ|αμη
 64 λους ερχομενας κ|αι
 >αναβλεψασα ρεβεκ|κα
 τοις οφθαλμοις ε]ιδε

τον ισακ και κατ[επη
 δησεν απο της κ[αμη
 65 λου και ειπεν τω [παι
 δι τις εστιν ο αν[θρωπ
 ος εκεινος ο π[ορευ
 ομενος εν τω π[εδι
 ω εις συναντησ[ιν η
 μιν ειπεν δε ο [παις
 ουτος εστιν [ο κυριος
 μου η δε λα[βουσα το
 θεριστρο[ν περιεβη
 66 λετο και δι[οηγησατο
 ο παις πα[υτα τα ρημα
 67 τα α εποιη[σεν εισηλ
 θεν δε ισ[ακ εις τον οι
 κον τη[ς μητρος αυ
 του [και ελαβεν την
 ρε[βεκκην
 c. 8 ll. lost.

fol. 18^r. Col. 1. top of col.
 γγ

XXV.

2 τ[ην ζεμβραμ και
 το]ν ιεζαν και τον μα
 δ]αν και τον μαδικα
 κ]αι τον μαδικα και τδ
 ι]εσβοκ και τον σωσε
 3 ι]εζαν δε εγεννησεν
 τον σαβαν και τον θαι
 ναν και τον δαιδαν
 θιοι δε δαιδαν εγενε
 το ραγουηλ και ναβδαι
 ηλ και ασουριειν και
 λατουσιειν και λωε
 4 μει θιοι δε μαδικα γαρ
 φαρ και αφεκ και ενωκ
 και αβειρα και ελραγα
 ουτοι παντες ησαν υ
 5 ι]ρι χεττουρας εδωκε
 δε] αβρααμ παντα τα υ
 πα]ρχοντα αυτου ισακ
 6 τω] υιω αυτου και τοις
 υιοις] των παλλακων

XXV. 13 (ναβδαι) β is also possible though less probable.

αυτου] εδωκεν αβρααμ
 δοματ]α και εξαπεστει
 λεν αυτους απο ισακ
 του υιου] αυτου ετι ζω
 τος αυτο]υ προς ανατο
 λας εις γη]ν ανατολων
 7 ταυτα δε τα] ετη ημε
 ρων ζωης αβρα]αμ ο
 σα εζησεν εκατο]ν
 c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXV.

9 του εις το σπηλαι
 ον το διπλουν ει
 ς τον αγρον εφρω
 του σακρ του χετ
 ταιου ο εστιν απε
 10 ναντι μαμβρη α
 γρον και το σπη
 λαιον ο εκτησατο
 αβρααμ παρα των
 υιων του χετ' εκει
 εθαψαν αβρααμ και
 σαρραν την γυναι
 11 κα αυτου εγενετο
 δε μετα το αποθα
 νειν αβρααμ ευλο
 γησεν ο θς ισακ τδ
 υιον αυτου και κα
 τωκησεν ισακ πα
 ρα το εφραρ της ο
 12 ρασσεως αυται δε αι
 γενεσεις ισραηλ
 του υιου αβρααμ
 ον ετεκεν αγαρ η
 παιδισκη σαρρας
 13 τω] αβρααμ και ταυ
 τα τα ονομα των
 υιων ισραηλ κα
 τ ονομα των γενε
 ων αυτου πρωτο
 τοκης ισραηλ να
 βαιωρ και κηθαρ
 και ναβδεηλ και

14 μασσαμ και μασ
μαν και Ιουδαμ
15 και μ]ασημ και
χρδδαν] και θαιμαν
και ιετο]υρ και να
2 ll. lost.

fol. 18^v. Col. 1. top of col.
γδ

XXV.

16 τα ονοματα αυτων
εν ταις σκηναις αυ
των και εν ταις ε
παυλαισιν αυτων
δωδεκα αρχοντες
κατα εθνος αυτων
17 και ταυτα τα ετη της
ζωης Ισμαηλ ρλζ
ετη και εκλιπων α
πεθανεν και προσ
ετιθη προς το γε
18 νος αυτου κατοκη
σεν δε απο ευειλατ
εως σουρ η εστιν
κατα προσωπον αι
εγυπτου εως ελθει
προς ασυριους κα
τα προσωπον παν
των των αδελφῶ
αυτου κατοκησε
19 αυται ης γενεσεις
ισακ του υιου αυτου
αβραημ αβραημ ε
γεννησεν τον ι
20 σακ ην δε Ισακ ε
των μ̄ οτε ελαβε
την ρεβεκκαν
θυγατερα βαθου
ηλ του συρου εκ της
μεσοποταμιας α
δελφην λαβαν του
συρου εκυτω γυ

XXV. 18 αινυπτου] sic (vid).
22 παιδ(ια)] βρεφ* παιδ*
28 ησαυ] αικωφ* ησαυ*

21 ναικα εδειτο δε
ισακ κ̄υ πε[ρι ρ]ε[βεκ
και της γυ[ναικος αυ
του οτι σ[τειρα ην
3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXV.

21, 22 του εσκιρτων θ[ε τα
παιδια εν αυτη ει[πεν
δε ει ουτω μοι μελλ[ει
γεινεσθαι Ινα τι μοι
τουτο εποιηθη δε
23 > πιθεσθαι παρα κ̄υ κα[ι
ειπεν κ̄ζ αυτη δυο ε
θνη εν τη γαστρι σου
εστιν και δυο λαοι εκ
της κοιλικας σου διαστα
λησονται και λαος λα
ου υπερεξει και ο μει
σων δουλευσει τω ε
24 λαττονι και επληρω
θησαν αι ημεραι αυτη[ς
του τεκειν αυτην κ̄ζ[ι
τηδε ην διδυμα εν [τη
25 γαστρι αυτης εξη[λ
θεν δε ο υιος ο πρω[το
τοκος πυρρακης [ο
λος ωσει θορα θ[ασυς
επωνομασεγ [δε το
ονομα αυτου [ησαυ
26 και μετα του[το εξηλ
θεν ο αδελφ[ος αυτου
και η χειρ αυ[του επει
λημμενη [της πτερ
νης ησαυ] και εκαλε
σεν το ρ[νομα αυτου
ισακ[ωβ
> c. 8 ll. lost.

Col. 1. top of col.
fol. 19^v. νε

XXV.

28 δε ισ]ακ τον ησαυ οτι η
θη]ρα αυτου βρωσις αυ
τ]ω ρεβεκκα δε ηγαπα

29 τ]ον Ιακωβ ηγήσεν δε
 Ιακωβ εφημα ηλθεν
 δε ησκη εκ του πεδίου
 30 εκλείπων και ειπεν η
 σκη τω Ιακωβ γευσον
 με απο του εφηματος
 του πυρου τουτου οτι
 εκλείπω δια τουτο ε
 κληθη το ονομα αυτου
 31 εδοιμα ειπεν δε Ιακωβ
 τω ησκη αποδου μοι
 σημερον τα πρωτοτα
 32 κεικ σου εμοι ειπεν δε
 ησκη ιδου εγω πορευ
 ομαι τελευταν και ι
 γα τι μοι ταυτα τα πρω
 33 τ]οτοκεικ και ειπεν αυ
 τ]ω Ιακωβ ομοσον
 μοι σημερον και ω
 μωσ]ην αυτω απεδου
 το δε ησ]ην τα πρωτα
 34 τοκεικ τ]ω Ιακωβ Ια
 κωβ δε ε]βωκεν τω η
 σκη αρτον και ε]φημα
 φακου και ε]φαγεν και
 επιεν και ανα]στας ω
 χετο και ε]βαλισ]εν
 c. 6 ll. lost.

κον μου ον ωμο
 σα αβρααμ τω πα
 4 τρι σου σοι και πλη
 θυνω το σπερμα
 σου ως τους αστε
 ρας του ουρανου
 και δωσω τω σπερ
 ματι σου πασαν τη
 γην ταυτην και
 ενευλογηθησυν
 ται εν τω σπερμα
 τι σου παντα τα ε
 5 θνη της γης ανθ ω
 υπηκουσεν αβρα
 αμ ο πατηρ σου τη
 εμης φωνης κα[ι
 ε]βουλαξεν παντα
 τα προσταγματα
 μου και τας εντο
 λας μου και τα δι
 καιο]ματα μου κα[ι
 6 τα νομι]μα μου ε[α
 τωκ]ησε]ν δε Ισακ
 2 ll. lost.

fol. 19^r. Col. 1. top of col.
 υφ

XXVI.

7 περι ρεβεκκας της
 γυναικος αυτου και
 ειπεν αδελφη μου
 εστιν ε]βουληθη
 γαρ ειπειν γυνη
 μου εστιν μη πο
 τε αποκτεινωσιν
 αυτον περι ρεβεκ
 κας οι ανθρωποι
 του τοπου οτι εω
 ρακια τη σφει ην
 8 ε]γενετο δε πολυ
 χρονιος εκει παρα
 κυψας δε αβειμα
 λεχ ο βασιλευς δι
 της θυριδος ειδεν
 τον Ισακ παρ]εγγ

Col. 2. top of col.

XXVI.

2 ε]ωβη δε αυτω κς
 και ειπεν μη κατα
 βης εις αιγυπτον
 κατοικησον δε εν
 τη γη η αν σοι ειπω
 3 και παροικει εν τη
 γη ταυτη και εσο
 μαι μετα σου και ευ
 λογησω σε σοι γαρ
 και τω σπερματι
 σου δωσω πασαν
 την γην ταυτην
 και στησω τον ορ

XXVI. 3 τω]σον* τω]

τα μετα ρεβεκκας
 της γυναικος αυ
 9 του εκαλεσεν δε
 αβειμελεχ τον ι
 σακ και ειπεν αυ
 τω αρα γε γυνη σου
 εστιν τι οτι ειπας
 αδελφή μου εστι
 ειπεν δε αγω ι
 σακ ειση γαρ μη
 ποτε αποθανω
 10 δι αυτην ειπεν δε
 αυτω αβειμελεχ
 τι τουτο εποιησας
 ημιν μεικρου ε
 κοιμηθη τις του
 γενους μου μετα
 της γυναικος σου
 και επηγαγες αν
 εφ ημας αγνωικαν
 c. 3 ll. lost

Col. 2. top of col.

XXVI.

11 του ανθρωπου τουτου
 η της γυναικος αυτου
 θανατω ενος ε[σται
 12 εσπειρεν δε ισακ εν
 τη γη εκεινη και ευ
 ρεν εν τω ενιαυτω ε
 κεινω εκατοστηουσ
 σαν κρειθην ευλογη
 13 σεν δε αυτον ο κζ και
 υψωθη ο ανθρωπος
 και προβακωνων μει
 ζων εγεινετο εως
 ου μεγας εγενετο
 14 σφοδρα εγενετο δε
 αυτω κτηνη προβα
 των και κτηνη βοω[ν
 και γεωργια πολλα
 εζηλωσαν δε αυτον
 15 οι φυλειστιμι και π[αν
 τα τα φρεατα α ωρυ
 ζαν οι παιδες του π[α

XXVI. 21 εχθρικ) εφ' εχ'

τρος αυτου ενεφ[ρα
 ζαν αυτα οι φυλιστι
 ειμ και επλη[σαν αυ
 16 τα γης ειπε[ν δε αβι
 μελεχ προ[ς ισακ α
 πελθε εφ ημων ο
 τι δυνα[τωτερος η
 μων [εγενου σφο
 δρα] και απηλθεν ε
 κειθεν ισακ
 c. 7 ll. lost.

fol. 20^r. Col. 1. top of col.

vζ

XXVI.

18 ενεφ[ραζαν αυτα οι φυ
 λισ]τιμι μετα το απο
 θ[η]κναιν αβρααμ τον
 πα[τερ]α αυτου και επω
 νομασεν αυτοις ονο
 ματα κατα τα ονομα
 τα α ωνομασεν ο πα
 19 τηρ αυτου ωρυζαν δε
 οι παιδες ισακ εν τη
 φαραγγι γεραρων και
 ευραν εκει φρεαρ υ
 20 δατος ζωντος και ε
 μαχεσαντο οι ποιμαι
 νες γεραρων μετα
 των ποιμενων ισακ
 φασκοντες εαυτων
 ειναι το υδωρ και ε
 καλεσεν το ονομα
 τ]ου φρεατος αδικια
 χδι]κησαν γαρ αυτον
 21 απαρ[α]ξ δε εκειθεν
 ωρυζ]εν φρεαρ ετε
 ρον ε]κρεινοντο δε
 και περ]ι εκεινου και
 επωνο]μασεν το ο
 νομα αυτου εχθρικ
 22 απαρ[α]ξ δε εκειθεν ω
 ρυζεν φρεα]ρ ετερον
 και ουκ εμαχε]σαντο
 περι αυτου και επ]ω
 c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVI.

- 24 του πατρος σου μη
 φοβου μετα σου
 γαρ ειμι και ευλογη
 κα σε και πληθυνω
 το σπερμα σου δικ
 αβρααμ τον πατερα
 25 σου και ωκοδομη
 σεν εκει θυσιαστη
 ριον και επεκαλε
 σατο το ονομα κυ
 και επηξεν εκει
 την σκηνην αυτου
 ωρυξαν δε εκει οι
 παιδες ισακ εν τη
 φαραγγι γεραρων
 26 φρεαρ και αβειμε
 λεχ επορευθη προς
 αυτον απο γεραρ [ω
 και γωζαθ ο νυμ
 φαγωγος αυτου και
 φιγολ ο αρχιστρα
 τηγος της δυναμει
 27 ως αυτου και ειπε
 αυτοις ισακ ινα επι
 ηλθετε προς εμε
 υμεις δε εμεισησα
 τε με και αποστει
 λατε με αφ υμων
 28 και ειπαν ιδοντ
 ες εωρ [ακαμε]ν οτι
 ην κς μετα σου και
 ειπομεν γενεσθω
 αρα] ανα μεσον η
 μων] ης] αγε με
 σου σου] και διαθη
 σουμεθα δια]θηκη
 3 ll. lost.

fol. 20^v. Col. 1. top of col.

γη

XXVI.

- 29 λυξαμεθα και ον
 τροπον ερχοσασμε
 θα σοι καλωσ και εζα

πεστειλαμεν σε με

τ ειρηνης και νυν

συ ευλογητος υπο

30 κυ και εποιησεν αυ

τοις δοχην και εφα

31 γον και επιον και α

νασταντες το πρω

ι ωμισαν ανθρω

πος τω πλησιον και

εζα πεστειλεν αυ

τους ισακ και απο

χοντο απ αυτου

μετα σωτηριας

32 >εγενετο δε εν τη η

μερα εκεινη και

παρκαγενομενοι οι

παιδες ισακ απηγ

γειλαν αυτω περι

του φρεατος ου ω

ρυξαν και ειπαν ου

χ ευρομεν υδωρ

33 και εκαλεσεν αυτω

ορκος δικ τουτο ε

καλεσεν το ονομα

τη πολει φρεαρ ορ

κου φως της σημε

34 ρον ημερας ην δε

>ησασκεν και ε

λαβεν γυναικα ι

ουδειν την θυ[γα

τερα βαιηλ τ[ου χετ

ταιου ης] την μα

σεμμ[αθ θυγατερα

c. 3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVII.

- 1 μετα το γηρασαι [ισακ
 και ημβλυνησα [ν οι
 οφθαλμοι αυτου τ[ου
 οραν και εκαλεσεν η
 σαυ τον υιον αυτου τ[ον
 πρεσβυτερον και ει
 πεν αυτω υιε και ειπ[ε
 2 ιδου εγω ειπεν δε ι
 σακ ιδου εγω γεγηρα

κα και ου γεινωσκω
την ημεραν της τε
3 λευτης μου νυν ουν
λαβε το σκευος σου
την τε φαρετραν και
το τοξον και εξελθε
εις το πεδιον και θη
4 ρευσον μοι θηραν και
ποιησον μοι εδεσμα
τα ως φίλος εγω [και ε
νεγκε μοι ἕνα φαγεω
σπως ευλογη[ση σε
η ψυχη μου [πριν απο
5 θανειν ρεβεκκα δε
ηκουσεν λαλουντος
ισακ προς ησαυ τον υ
ιον αυτου εποιηθη
δε ησαυ εις το πεδιον
θηρευσαι θηραν τω
6 πατρι αυτου ρεβεκκα
c. 9 ll. lost.

fol. 21^v. Col. 1. top of col.

vb

XXVII.

7 γων ευλογησω σε εν
αντι]ον κυ προ του α
8 ποθ]ανειν με νυν ου
ουε] ακουσον μου καθα
9 εγ]ω σοι εντελλομαι και
πο]ρευθεις εις τα προ
βα]τα λαβε μοι εκειθε
δυ]ο εριθους απαλους
και καλους και ποιη
σ]ω αυτους εδεσματα
τ]ω πατρι σου ως φιλει
10 και εισουσεις τω πατρι
σου και φαγεται οπως
ευλογηση σε ο πατηρ
σου προ του αποθανει
11 αυτον ειπεν δε ιακωβ
προς ρεβεκκαν την
μη]τερα αυτου εστιν
ησαυ ο αδελφος μου
α]γγηρ δαυος εγω δε α

12 νη]ρ λειως μη ποτε
ψηλ]αφηση με ο πατηρ
και εσ]ομαι εναντιον
αυτου] ως καταφρο
νων και επαξω επ ε
μαυτον] κηταραν και
13 ουκ ευλογη]ν ειπεν
δε αυτω η μη]τηρ αυ
του επ εμε η κ]ηταρα
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVII.

14, 15 αυτου και λαβου
σα ρεβεκκα την στο
λην ησαυ του υιου
αυτης του πρεσβυ
τερου την καλην
η ην παρ αυτη εν
τω οικω και ενε
δυσεν ιακωβ τον
υιον αυτης τον
16 νεωτερον και τα
δερματα των ερι
θων περιεθηκε
επι τους βραχειο
νας αυτου και επι
τα γυμνα του τρα
17 χηλου αυτου και
εδωκεν τα εδεσμα
τα και τους αρτους
ους εποιησεν επι
τας χειρας ιακωβ
18 του υιου αυτης και
εισηνεγκεν τω
πατρι αυτου και
ειπ]εν πατερ δε δε
ειπεν ιδ]ου εγω
τις ει συ] τεκνον
19 και ειπε]ν ιακωβ
τω πατρι] εγω η
σαυ ο πρω]τοτοκος
σου πε]ποιηκα και
θα ελαλ]ησας μοι
ανωστα]ς καθισον
και φαγε] της θη

ρας μου οπ]ως ευ
λογηση με η] ψυχη
3 ll. lost.

fol. 21^r. Col. 1. top of col.
XXVII.

- 20 δε ειπεν ο παρεδω
κεν κς̄ ο θς̄ σου εν
21 αντιον μου ειπεν
δε ισακ τω ιακωβ
εγγισον μοι και ψ̄χ
λαφήσω σε τεκνον
ει συ ει ο υιος μου
22 ησαυ η ου ηγγισε̄
δε ιακωβ προς ι
σακ τον πατερα αυ
του και εψηλαφη
σεν αυτον και ειπε̄
η φωνη φωνη ι
ακωβ αι δε χειρες
23 χειρες ησαυ και ου
κ επεγνω αυτον
ησαν γαρ αι χειρες
αυτου ως αι χειρες
ησαυ του αδελφου
αυτου θασειαι και
χυλογησεν αυτον
24 κς̄ ειπεν συ ει ο υ
ιος μου ησαυ ο δε̄
25 ειπεν εγω κ̄ αι ει
πεν προ[σχηγα] μοι
και εφαγε[μ]αι απο
της θηρας[ς σου τ]ε
κνον εν[α ευλογ]η
ση σε η ψ̄[υχη μου]
και προ[σχηνε]κε[ν]
αυτω και εφαγεν
και εισην[ε]κεν αυ
τω οινον[και επι
26 εγ και ειπεν αυτω
ισακ ο [πατηρ αυτου
εγγ[ισον μοι και φι
4 ll. lost.

XXVII. 30 ε(ε)ρ(θ)ει]α* ε⁽¹⁰⁰⁾

Col. 2. top of col.
XXVII.

- 27 αυτου και ευλογησεν
αυτον και ειπε[ν ιδου
οσμη του υιου μου ως οσ
μη αγρου πληρο[ς εν
28 ευλογησεν κς̄ κ̄ι δω
η σοι ο θς̄ απο της δε̄ρο
σου του ουρανου [και
απο της πιστητο[ς της
γης και πληθος σε[ιτου
29 και οινου και δουλ[ειν
σταωσαν σοι εθνη [και
προσκυνησουσιν [σοι
αρχοντες και γεινοι[ν
κς̄ του αδελφου σου
και προσκυνησουσ[ει
σε υιοι του πατρος η[ου
ο καταρωμενος σε
επικαταρος δε ευλο
γων σε ευλογημ[ενος
30 και εγενετο μετα [το
πικασαθαι ισακ ευλο
γωντα τον ιακ[ωβ τ]ω
υιον αυτου κ̄ι εγε
νετο οσον ε[ξηλ
θεν ιακωβ α[πο προ
σωπου ισα[κ του πα
τρος αυτ[ου και ησαυ
ο αδελφ[ος αυτου ηλ
θεν απ[ο της θηρας
c. 10 ll. lost.

fol. 22^r. Col. 1. top of col.
XXVII.

- 32 συ ο δε ειπεν εγω ειμι
ο υιος σ[ου ο πρωτοτο
33 κος ησ]αυ εξεστη δε ι
σα[κ] εκστασιν μεγαλη
σφ[οδρα και ειπεν τις
ου]ν ο θηρευσας μοι
θηραν και εισνεγκω
μοι και εφαγον απο
παντων προ του σε
εισελθειν και ευλογη

σπ] αυτον και ευλογη
μενος εστω'

34 ε]γενετο δε ηνικα η
κ]ουσεν ησσυ τα ρημα
τ]α ισακ του πατρος αυ
τ]ου και ανεβοησεν
φωνην μεγαλην πι
κραν σφοδρα και ειπε
ευλογησον δε καμε

35 πατερ ειπεν δε αυτω
ε]λθων ο αδελφος σου
μ]ετα δολου ελαβεν

36 τ]ην ευλογιαν σου και
ει]πεν δικαιως εκλη
θη] το ονομα αυτου
ιακ]ωβ επτερνικεν
γαρ με] ηδη δευτερον
τουτο τ]α τε πρωτο
τοκεια μο]υ ειληθεν
και νυν ειλ]ηθεν τ]η
ευλογιαν μου] και ει
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVII.

37 ποιηκε [αυ]το [οι
κετας σειτω και οι
νω εστηρισα αυτω
σοι δε τι ποιησω τε

38 κνων ειπεν δε η
σσυ προς τον πα
τερα αυτου μη ευ
λογια μια σοι εστιν
πατερ ευλογησον
δε καμε πατερ'
> κατανωχθεντος
δε ισακ ανεβοησε
φωνην ησσυ και

39 > εκλαυσεν αποκρι
θεις δε ισακ ο πατηρ
αυτου ειπεν αυτω
ιδου απο της πιο
τητος της γης ε
σται η κατοικησις
σου και απο της δρο
σου του ουρανου

XXVII. 45 του^β] του^α σου^α

40 αγαθεν και επι
τη μαχαира σου ζη
ση και τω αδελφω
σ[ου δουλευ]σεις ε
σ[ται δε ηνικα αν
κ]αθελης και εκλυ
σ[ης τον ζυγον αυ
τ]ου

c. 10 ll. lost.

fol. 22^v. Col. 1. top of col.

XXVII.

41 να ι]ακ[ωβ] τον αδελ

42 φον μου απηγγε
λη δε ρεβεκκα τα ρη
ματα ησσυ του υιου
αυτης του πρεσβυ
τερου και πεμφασα
εκαλεσεν ιακωβ τω
υιον αυτης τον νε
ωτερον και ειπεν
αυτω ιδου ησσυ ο α
δελφος σου απει
λει σοι του αποκτει

43 και σε νυν ουν τε
κνων ακουσον μου
της φωνης και ανα
στας αποδραβι εις
μεσοποταμιαν
προς λαβαν τον α
δελφον μου εις

44 χαρραν και οικησε
μετ αυτου ημερας

45 τινας εως του [α] πο
στρεψαι τον θυμον
του και την οργην
του αδε[λ]φ[ου] σου
απο σου και επι]α
θηται]

c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVII.

46 γυναικα απ[ο των θυ
γατερων τη]ς γης ταυ

XXVIII. 1 τῆς ἰνα μοι ζ[ῆ]ν προσ
 κκλησασμενος δε [ισακ
 τον ἰακωβ εὐλογ[ῆ]σεν
 αυτον και ενετει[λα]
 το αυτω λεγων ο[υ] λημ
 ψη γυναικα εκ τω[ν]
 θυγατερων χαν[σαν]
 2 αναστας δε αποδρ[α]θι
 εις την μεσοποτη[μι]
 αν εις τον οικον βα
 θυηλ του πατρος τ[ῆ]ς
 μητρος σου και λαβ[ε]
 εκειθεν σεκυτω γ[υ]
 ναικα εκ των θυγ[α]τε
 ρων λαβαν του αδε[λ]
 φου τῆς μητρος σου
 3 ο δε θε[ο]ς μου εὐλογη
 σαι σε και αυξησαι σ[ε]
 και πληθυναι σε κ[α]ι
 εση εις συναγωγ[α]ς
 4 εθνων και δωη [σοι]
 την ευλογιαν η[β]ρα
 αμ του πατρο[ς] μου
 σοι και τω σπερ[μ]ατι
 σου μετα σ[ε] κληρονο
 μησαι τ[ῆ]ν γην τῆς
 παροι[κ]ησεως σου
 c. 8 ll. lost.

fol. 23^v. Col. 1. top of col.

XXVIII.

5, 6 ἰακ[ω]β και ησαυ ειδεν
 δε] ησαυ οτι ηυλογησε
 ἰσ[α]κ τον ἰακωβ και α
 π[ω]χητο εις την μεσο
 ποταμικην συριας λα
 βειν εκυτω εκειθεν
 γυναικα εν τω ευλο
 γειν αυτον και ενε
 τειλατο αυτω λεγων
 ου λημψη γυναικα α
 πο των θυγατερων
 7 χαναν και ηκουσε
 ἰακωβ του πατρος
 και τῆς μητρος αυτου
 και επορευθη εις τη

XXVIII. 4 δωη] δωη¹⁰⁰ δωη¹⁰¹

8 μεσοποταμικην και
 ειδεν ησαυ οτι πονη
 ραι εισιν αι θυγατερες
 χαναν εναντιον
 ἰσακ του πατρος αυ
 9 του και επορευθη η
 σ[α]υ προς ἰσμαηλ και
 ε[λ]αβεν την μαελ
 εθ θυγατερα ἰσμα
 ηλ] του θιου αβρααμ
 αδε[λ]φου ηαβρααμ
 προς τ[ῆ]ς γυναικιν
 10 αυτου γ[υ]ναικα και
 εξηλθεν] ἰακωβ α
 πο του ἑρ[ε]κτος του
 ορκου και επ[ε]ρ[ε]θη
 θη]

c. 7 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVIII.

11 κεφαλ[ῆ]ς αυτου και
 εκοιμηθη εν τω τ[ο]
 12 πο εκεινω και ενυ
 πνιασθη και ἰδου
 κλειμαξ εστηριγμα
 νη εν τη γη ἧς η κε
 φαλη αφικνειτο εις
 τον ουρανον και οι
 αγγελοι του θε[ο]υ ανα
 βαιων και κατεβαι
 13 νων επ αυτης ο δε
 κυριος επεστηρι
 κτο επ αυτης και ει
 πεν' εγω κ[α]ς ο θε[ο]ς α
 βρααμ του πατρος
 σου και ο θε[ο]ς ἰσακ μη
 φοβου η γη εφ[η] ης
 συ καθευδεις ε
 π αυτης σοι δωσω
 αυτην και τω σπερ
 14 ματι σου και εσται
 το σπερμα σου ως
 η σιμωνος τῆς γῆς
 και πλατυνησε
 τη ε[π]ι θάλασσαν
 κ[α]ι ε[π]ι λιβα και βορ

ρα]ν και ανατολας
και ε]νευλογηθη
συν]τακι εν σοι πα[σ
αι αι] φ[υλαι
c. 7 ll. lost.

fol. 23^r. Col. 1. top of col.

XXVIII.

15 . . . τα]υτην
οτι ου μη σε ενκα
ταλειπω εως του
ποιησαι με οσα ελα
16 λησα σοι και εξηγα
θη] ακωβ εκ του υ
πνου αυτου και ει
πεν οτι εστιν κς
εν τω τοπω του
τω εγω δε ουκ ηδει
17 και εφοβηθη και ει
πεν ως φοβερος
ο τοπος ουτος ου
κ εστιν τουτο αλ
λ η οικος θυ και αυ
τη η πυλη του ου
18 ρανου και ανεστη
ακωβ το πρωι και
ελαβεν τον λιθον
ον υπεθηκεν ε
κει προς κεφαλης
αυτου και εστησε
αυτον στηλην και
επεχεεν ελαιον
επι το ακρον αυ
19 της και εκαλ[ε]σεν
ακωβ το ονομ[α
του τοπου εκει[ν]ου
οικος θυ και [ουλα]μ
λους ην ονομα
τ]η πολει το π[ροτ]ε
ρ]ου

c. 7 ll. lost.

XXVIII. 19(ουλαμ, λους) the vertical line may be read as ι or reconstructed as η(η), μ(M) and ν(N) appear to be out of the question since there is no trace of a diagonal stroke. On the preceding line μ is clear from the papyrus though not from the plate.

22 αυτας] αυτας* αυτα*

Col. 2. top of col.

XXVIII.

20, 21 βαλεσθαι και απ[οστρε
ψη με μετα σωτ[ηρι
ας εις τον οικον τ[ου
πατρος μου και εσ[τα]
22 κς μοι εις θν και ο λ[ι]
θος ουτος ην εστη
ση στηλην εσται μοι
οικος θυ και παντω
ων εαν μοι δεωσ δε
κατην αποδεκατω

XXIX. 1

σε αυτας σοι και εξα
ρας ακωβ τους πο
δας επορευθη εις γη
ανατολων προς λα
βαν υιον βαβουηλ
του συρου αδελφον
ρεβεκκας μητρος ι
2 ακωβ και ησαν ορα
και ιδου ορεαρ εν τω
πεδιο γσαν δε εκει
3 τρια ποιμνια προβα
των αναπαυσμεν[α
επ αυτου εκ γαρ του
ορεατος εκεινου [ε
ποτιζον τα ποιμνια
λιθος δε ην με[γας ε
πι τω στοματ]ι του
3 ορεατος [και συνη
γοντο ε[κει παντα
τα ποιμ]νια
c. 8 ll. lost.

fol. 24^r. Col. 1. top of col.

ξϛ

XXIX.

4 δε α]υτοις ακωβ αδελ
φο]ι ποθεν εστε υμεις
οι] δε ειπαν εκ χερων
5 ε]σμεν ειπεν δε αυτοις
γεινωσκατε λαβαν
τον υιον ναχωρ οι δε
ειπαν γεινωσκομε

6 ειπεν δε αυτοις υγια
 νει οι δε ειπαν υγια
 νει και ιδου ραχηλ η θυ
 γατηρ αυτου ηρχετο
 μετα των προβατω
 7 και ειπεν ιακωβ ετι
 εστιν ημερα πολλη
 ουπω ωρα συναχθη
 ναι τα κτηνη ποτισα
 τες τα προβατα απελ
 8 θοντες βοσκατε οι
 δε ειπαν ου δυνασο
 μεθα εως του συνα
 χθηναι παντας τους
 ποιμενας ινα απο
 κ]υλιωσιν τον λιθον
 απ]ο του στοματος
 του] φρεατος και πο
 τισω]μεν τα προβατα
 9 ετι αυ]του λαλουντος
 αυτοις κ]αι ιδου ραχηλ
 η θυγατηρ] λαβαν ηρ
 χετο μετα τ]ων προ
 c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXIX.

10 τον λιθον απο το]υ
 στοματος του φρε
 ατος και εποτισεν τα
 προβατα λαβαν του
 αδελφου της μη
 11 προς αυτου και εφι
 λησεν ιακωβ την ρα
 χηλ και βρησας τη
 φωνη αυτου εκλαυ
 12 σεν και ανηγγειλε
 τη ραχηλ οτι αδελ
 φος του πατρος αυ
 της εστιν και οτι υ
 ιος ρεβεκκας εστι
 και δραμουσα απηγ

XXIX. 16 ονομα¹ - και] om.^a add.^a
 19 ανδρι ετερω] ετερω ανδρι^a ανδρι ετερω^a

γειεν τω πατρι αυ
 της κατα τα ρηματα
 13 ταυτα εγενετο δε
 ως ηκουσεν λαβη
 το ονομα ιακωβ
 του υιου της αδελ
 φης αυτου εδραμε
 εις συναντησιν
 αυτου και περιλα
 βων [α]υτον εφιλη
 σ[εν κ]αι εισηγαγε [ν
 α]υτο]ν εις τον οικ
 ον αυ]του και διε
 γ[ησατο] τω λαβη]ν
 c. 10 ll. lost.

fol. 24^v. Col. 1. top of col.

XXIX. [ονομα της μειζον] λαια και τ

15 ει ου δουλευσεις
 μοι δωρακν και α
 παγγειλον μοι τις
 ο μισθος σου εστι:
 16 τω δε λαβαν ησαν
 ψδω θυγατερες ψ ο
 νομα τη νεωτερα
 17 ραχηλ οι δε οι οφθαλ
 μοι λαιακ ασθενεις
 ραχηλ δε καλη τω
 ειδει και ωραια τη ο
 18 ψει ηγαπησεν δε
 ιακωβ την ραχηλ
 και ειπεν δουλευ
 σω σοι επτα ετη
 περι ραχηλ της θυ
 γατρος σου της νε
 19 ωτερως ειπεν δε
 αυτω λαβαν βελ
 τεων δουναι με
 σοι αυτην η δου
 ναι με αυτην [[ετε]]
 [[ρω]] ανδρι ετερω
 οικησον [ου]ν με
 20 τ εμου κη [ε]δη [υ
 λευσεν ιακ[ωβ π]ε

ρι ρα[χηλ] επ[τα ετη
και ησαν ε[ναντιο]ν
c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIX.

- 22 > συνηγαγεν δε [λαβαν
παντας τους ανδ[ρας
του τοπου και επ[οιη
23 σεν γαμον και εγε[νε
το εσπερα και λαβου
> λαβαν λειαν την θυ
γατερα αυτου εισηγα
γεν αυτην προς ια
24 κωβ εδωκεν δε λαβ[αν
λειαν τη θυγατρι αυτο[υ
ζελφ[αν την παιδισ[κη
αυτου αυτη παιδισ[κη
25 εγενετο δε πρωι κα[ι
> ιδου ην λειαν ειπεν
δε ιακωβ τω λαβαν τ[ι
τουτο εποιησας ου
περι ραχηλ εδουλευ
σα σοι και ινα τι παρε
26 λογισω με ειπεν δε
λαβαν ουκ εστιν ου
τως εν τω τοπω ημ[ω
δουναι την νεωτ[ε
ραν πριν η την [προσ
27 βυτεραν συντ[ελε
σον ουν τα ε[βδομα
ταυτης και θ[ωσω σοι
και ταυτη[ν αντι της
εργασιας [ης εργα
παρ ε]μο[ι
c. 8 ll. lost.

fol. 25^r. Col. 1. top of col.

XXIX.

- 29 τη[ν] θυγατρι αυτου βαλ
λα[ν] την παιδισκη
α[υτου] αυτη παιδισκη
30 κ[αι] εισηλθεν ιακωβ
προς ραχηλ ηγαπησε
δε ραχηλ μαλλον η λει
αν και εδουλευσεν
αυτω επτα ετη ετερα

XXIX. 29 (αυτη) τω* τη'

- 31 > ιδων δε ο κ[ς] οτι μει
σειται λειαν ηνωιζεν
την μητραν αυτης
ραχηλ δε ην στερειρα
32 και συνελαβεν λειαν
και ετεκεν υιον τω
ιακωβ εκαλεσεν δε
το ονομα αυτου ρου
βην λεγουσα διοτι ει
δεν μου ο κ[ς] την τα
πεινωσιν νυν με
αγαπησει ο ανηρ μου
33 και συνελαβεν πα
λιν λειαν και ετεκεν
υ[ι]ον δευτερον τω ι
ακωβ και ειπεν οτι η
κουσ[εν] ο κ[ς] οτι μει
σουμαι και προσεδω
κεν μοι και τουτον
εκαλεσε[ν] δε το ονο
μα αυτου σημεων
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIX.

- 35 ειπεν νυν ετι του
το εξομολογησο
μαι κω[ι] δικ τουτο ε
καλεσεν το ονομα
αυτου ιουδαν και
εστη του τικτειν

- XXX.1 ιδουσα δε ραχηλ οτι
ου τετοκεν τω ια
κωβ εζηλωσεν ρα
χηλ την αδελφην
αυτης και ειπεν τω
ιακωβ δοσ μοι τε
κνα ει δε μη τελευ
2 τησω εγω εθιμω
θη δε ιακωβ τη ρα
χηλ και ειπεν μη
αντι θυ εγω ειμι
ος εστερεσεν σε
3 καρπον κοιλιας ει
πεν δε αυτω ιδου
η παιδισκη μου βαλ

λη εισελθε προς αυ
την και τεζεται ε
πι των γονατων
μου και τεκνοποι
η[σ]ομαι και εγω ε
4 Ξ [αυτης] και εδωκε
α[υτω] βαλλαν την
παιδισ]κηγ αυτης
c. 8 ll. lost.

fol. 25^r. Col. 1. top of col.

ξη

XXX.

6 της φωνης μου και
εδωκεν μοι υιον
δικ τουτο εκκαλεσθ
το ονομα αυτου δε
7 και συνελαβεν βαλ
λα ετι η παιδισκη
ραχηλ και ετεκεν
υιον δευτερον τω
8 ιακωβ και ειπεν αυ
ελαβετο μοι ο θε
και συνανεστρα
φην τη αδελφη μου
και εδυνασθη και
εκαλεσεν το ονο
μα αυτου νεφθα
9 λειν ειδεν δε λεικ
οτι εστη του τικτει
και ελαβεν ζελφθ
την παιδισκην αυ
της και εδωκεν αυ
την τω ιακωβ γυ
10 ναικα συνελαβεν
δε ζελφα η παι[δισ]κη
λεικας και ετεκε[ε]ν
11 τω ιακωβ υιον [κ]αι
ειπεν λεικ τη [τ]η
χη και επωνο[μ]η
σεν το ονο[μα] αυ
12 του γαρ κα[ι] συνε]λε
βεν
c. 9 ll. lost.

Col. 2.

XXX.

14 ρουβην εν ημε[ρα]ς

θερισμου πυρω[ν]
και ευρεν μηλα μ[αν]
δραγορου εν τω αγ[ρω]
και ηνεγκεν αυτα
προς λειαν την μη
τερα αυτου ειπεν δε
ραχηλ λεικ τη αδελφη
αυτης θεος μοι των
μανδραγορων του

15 θεου σου ειπεν δε λε[ι]
α ουχ ικανον σοι οτι
ελαβες τον ανδρα μ[ου]
μη και τους μανδρα
γορας του θεου μου
λημηθη ειπεν δε ρα
χηλ ουχ ουτως κοι
μηθητω μετα σου
την νυκτα ταυτην
αντι των μανδρα
γορων του θεου σου
16 εισηλθεν δε εξ [αγρου]
ιακωβ εσπερα[ς] και
εξηλθεν λεικ [εις] συν
αντησιν αυτ[ω] και ει
πεν προς ε[με] εισε
λευση σημ[ερον] με
μισθωμ[αι] γαρ σε
c. 9 ll. lost.

fol. 26^r. Col. 1. top of col.

ξθ

XXX.

18 κεν] μοι ο θε[ος] τον μι
σθον μου ανθ ου ε
δηκα την παιδισκην
μου τω ανδρι μου
κ]αι εκκαλεσεν το ονο
μα αυτου ισοπαρ δ
19 εστιν μισθος και αυ
ελαβεν ετι λεικ και ε
τεκεν υιον εκτον
20 τω ιακωβ και ειπεν
λεικ δεδιωρηται ο θε
μοι δωρον κελον εν
τω νυν κειρω αιρε
ται με ο ανηρ μου

ετεκεν γαρ αυτοι θυ
 ους εζ και εκαλεσεν
 το ονομα αυτου ζα
 21 βουλων και μετα
 τουτο ετεκεν θυ
 γατερα και εκαλεσεν
 το ονομα αυτης δει
 22 ν]ε εμνησθη δε ο υς
 τη]ς ραχηλ και επηκου
 σεν αυ]της ο υς και φ
 νεωξε]ν αυτης την
 c. 12 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXX.

25 στείλον με ένα α
 πέλω εις τον το
 πον μου και εις
 26 την γην μου απο
 δος τας γυναικας
 μου και τα παιδι
 α περι ων δεδου
 λευκα σοι ένα απελ
 θω συ γαρ γεινω
 σκεις την δουλει
 αν ην δεδουλευ
 27 κα σοι ειπεν δε αυ
 τω λαβαν ει ευρδ
 χριν εναντιον
 σου οιωμισαμην
 αν ευλογησεν γαρ
 με ο υς τη ση εισο
 28 δεω διαστειλον
 τον μισθον σου
 π]ρος με και δεωσω
 29 ειπεν δε αυτω εα
 κωβ συ γεινωσκεις
 φ δεδουλευκα σοι
 και] οσα ην κτηνη
 30 σο]υ μετ εμου μι
 κρα] γ]αρ ην οσα σοι
 γν ενα]γτιον ε
 c. 10 ll. lost.

XXX. 36 (ημε)ραν ρων* ρων*. Perhaps the copyist
 meant to correct (τη)ραν (τη)ραν.

fol. 26^v. Col. 1. top of col.
 XXX.

31 τουτο παλιν ποιμα
 νο τα προβατα σου
 32 και φυλαξω παρελ
 θατω τα προβατα
 σου σημερον και
 διαχωρισεν εκει
 θεν παν προβατδ
 φαιον εν τοις αρ
 νασιν και παν δια
 λευκον και ραντογ
 εν ταις αιξιν εσται
 33 μοι δ μισθος και ε
 πακουσεται μοι
 η δικαιοσυνη μου
 εν τη ημερα τη αυ
 ριον οτι εστιν ο
 μισθος μου ενω
 πιον σου παν δ [α]ν
 μη η ραντον και
 διαλευκον εν τ[α]ις
 αιξιν και φαιον
 εν τοις αρνασιν
 κεκλημενον ε
 34 σται παρ εμο]ι ει
 πεν δε αυτο] [λαβ]ε
 εστω κατα το [ρη
 35 μα σου κα]ι διεστ]ει
 λ]ην [εν τη ημερα] ε
 c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXX.

35, 36 των θλων αυτ]ου και
 απεστ]ησεν οδ]ον τρι
 ων ημερών ανα [με
 σον αυτων και αν]α
 μεσον εακωβ εακω]β
 δε ε ποιμαινεν τα
 προβατα λαβαν τα υ
 37 > πολει]θεντα ελαβε
 δε αυτο] εακωβ ραβδδ

στυρακινην χλωρῃ
 και καρυινην και πλ[α
 τικου και ελεπισεν
 αυτας ἱακωβ λεπισμ[α
 τα λευκα περισυρας
 το χλωρον εφαινετ[ο
 δε επι τας ραβδους το
 λευκον ο ελεπισεν
 38 ποικιλον και παρεθη
 κεν τας ραβδους ας
 ελεπισεν εν ταις λη
 νοις των ποιστη[ρι
 ων του θδατος ἱακ
 ως αν ελθωσιν τα [προ
 βατα πιειν εν[ωπιον
 των ραβδων [ελθον
 των θυ[των εις το πιειν
 c. 12 ll. lost.

fol. 27^r. Col. 1. top of col.

XXX.

40 και δι[εχωρισεν αυτω
 ποι]μνια καθ εκυτον
 και] ουκ εμειζεν αυτα
 ει]ς τα προβατα λαβαν
 41 ε]γενετο δε εν τω και
 ρω εκεινω ω ενεκισ
 σησεν τα προβατα εν
 γαστρι λαμβανοντα
 εθηκεν ἱακωβ τας
 ραβδους εναντιον
 των προβατων εν
 ταις ληνοις του εν
 κισσησαι αυτα και τας
 42 ραβδους ηνικα δε ε
 τεκεν τα προβατα
 ουκ ετιθει εγενετο
 δε τα ασημα του ἱακ
 τα δε επισημα του ἱα
 43 κωβ και επλουτησῃ
 ο ανθρωπος σφοδρα
 σφοδρα και εγενον
 το αυτω κτηνη πολ
 λα και βοες και παιδες
 κ]αι παιδισκαι και κμη

XXXI. 1 λοι] και ονοι ηκουσῃ
 δε ἱακ]ωβ τα ρημ[ατα
 των υ]ιων λαβα[ν λεγων
 c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXI.

3 αποστρεφου εις
 την γην του πατρος
 σου και εις την γε
 νεαν σου και εσο
 4 μακ μετα σου απο
 στειλας δε ἱακωβ ε
 καλεσεν λειαν και
 ραχηλ εις το πεδιϑ
 5 ου τα ποιμνια και
 ειπεν αυταις ορω
 εγω το προσωπϑ
 του πατρος υμων
 οτι ουκ εστιν προ[ς
 εμου ως εχθρας κα[ι
 τριτην ημεραν ο
 δε θες του πατρος
 μου ην μετ εμου
 6 και αυται δε οιδκα[ε
 οτι εν] ηρηση [τη ι]σχυ
 ι μου] δεδουλευκα
 7 τω πατρι υμων [ο
 δε πατ]η[ρ] υμων η
 κρεκ]ρουσατο με[ε
 και γλλαξῃ]ν τον
 c. 13 ll. lost.

fol. 27^r. Col. 1. top of col.

XXXI.

9 νη του πατρος υ
 μων και εδωκεν
 10 μοι αυτα και εγε
 >νετο ηνικα ενε
 κισσων τα προβα
 τα και ειδον τοις
 οφθαλμοις μου
 αυτα εν τω θπνω
 και ιδου οι τραγοι
 και οι κρειοι ανα
 βαινοντες ησαν

επι τα προβατα και
 τας αιγας διαλευκοι
 και ποικιλοι και
 σποδοειδεις ραν
 11 τοι και ειπεν μοι
 ο αγγελος του $\bar{\theta}\nu$
 καθ' υπνον ιακωβ
 εγω δε ειπον τι ε
 12 σ[εν] και ειπ[εν] α[να]
 βλεψον τοι[ς] οφθ[αλ]
 μοις σου κα[ι] ιδε
 τους τρηγ[ου]ς και
 τους κρειω[υ]ς ανα
 βαιν[ον]τας

c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXXI.

13 ως σου και σο[φ]μαι με
 14 τα σου και αποκρ[ι]θει
 σαι λεια και ραχ[η]λ [ει]πε
 αυτω μη εστιν ημ[ε]ν
 ετι μερις η κληρο[ν]ο
 μια εν τω οικω του
 15 πατρος ημων ουχ ω[ς]
 αι αλλοτριαι λελογισ
 μεθα αυτω πεπρακε[ν]
 γαρ ημ[ε]ς και κατεθα
 γεν καταβρωσει το
 16 αργυριον ημων παν
 τα τον πλουτον και
 την δοξ[η]ν ην αθει
 λετο ο $\bar{\theta}\varsigma$ του πατρος
 ημων ημειν εσται
 και τοις τεκνοις ημ[ω]
 νον ουν οσα ειρηκε[ν]
 17 σοι ο $\bar{\theta}\varsigma$ σου ποιει' α
 ναστας δε ιακωβ ελα
 βεν τας γυναικας αυ
 του και τα παιδια αυ
 του και ανεβιβασε[ν]
 αυτα επι τας κ[α]μη[λου]ς
 18 και α[πο]πηγαγεν [παντα
 τα υπαρχ[ον]τα αυτου
 c. 12 ll. lost.

fol. 28^r. Col. 1. top of col.
 XXXI.

20 $\psi\epsilon\nu$ δε ιακωβ λαβαν
 το[ν] συρον του μη α
 ναγγειλαι αυτω οτι
 21 α[πο]διδρασκει και α
 πεδρα αυτος και τα αυ
 του παντα και διεβη
 τον ποταμον και ωρ
 μησεν εις το ορος γα
 22 λ[ακκ] ανηγγειλη δε λα
 βαν τω συρω τη ημε
 ρα τη τριτη οτι απε
 23 δρα ιακωβ και παρα
 λαβων παντας τους
 αδελφους αυτου με
 θ' εκυτου κατεδιωξε
 οπισω αυτου οδον
 ημερων επτα και κα
 τελαβεν αυτον εν
 24 τ[ω] ορει γαλακδ' ηλθε
 δε ο $\bar{\theta}\varsigma$ προς λαβαν τ $\bar{\omega}$
 σ[υ]ρον καθ' υπνον
 τ[η]ν νυκτα και ειπε
 α[υ]τω φυλαξαι σεαυ
 τ[ον] μη ποτε λαλησης
 με[τα] ιακωβ [πο]νηρα
 25 και κατελαβεν λαβαν
 τον ιακωβ ιακωβ δε
 επηξεν τ[η]ν σ[κ]ηνην
 c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXXI.

27 και ει ανηγγειλ[α]ς
 μοι εξαπιστειλ[α]
 αν σε μετ ευφο
 ρα συνης και μετα
 μουσικων τυμ
 πανων και κυθα
 28 ρας και ουκ ηξειω
 θην καταφιλησαι
 τα παιδια μου και
 τας θυγατερας νυν
 δε αφρονως επρα

29 ξας και νυν ισχυει
 η χει[ρ] μου κακοποι
 χσαι σε ο δε θε[ς] του
 πατρος σου εχθες
 ειπεν προς με λε
 γων φυλαξαι σεκυ
 τ[ου] μη ποτε λαλη
 σ[ης] με[τα] ιακωβ [πο
 30 γ[ρα] νυν ουν π[ε
 πορα]σαι επιθω
 μια] γαρ επιθω
 μηχαν]ς απελθειν
 εις τον οικον [του
 πατρος] σου [ινα τι
 c. 13 ll. lost.

fol. 28^v. Col. 1. top of col.
 XXXI.

32 ιακωβ παρ ω αν ευ
 ρ[η]ς τους θεους σου
 ου ζησεται εναν
 των των αδελφώ
 ημων ουκ ηδει δε
 ιακωβ οτι ραχηλ η
 γυνη αυτου εκλε
 33 ψεν αυτους εισελ
 θων δε λαβαν η
 ρευνησεν τον οι
 κον λειας και ουχ ευ
 ρεν και εξη[λθ]εν
 ες τον οικον λειας
 και ηρευνησεν
 τον οικον ιακωβ
 και ουχ ευρ[ε]ν και
 εις τον οικ[ον] των
 δ]υο παιδισκ[ων] και
 ουχ ευρεν ε[ισ
 ηλθεν] δε και ε[ις] τον
 οικ[ον] τον [ραχηλ
 34 ρα]χηλ δε ελ[αβεν
 τα ει]δωλα [και
 c. 12 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXXI.

35 και ουχ ευρε[ν] τα ειδω

36 λα ωργισθη δε ιακωβ
 και εμαχυσατο τ[ω] λα
 βαν και αποκροθει[ς]
 ειπεν ιακωβ τω λα
 βαν τι το αδίκημα μ[ου]
 και τι το αμάρτημα
 μου οτι κατεδιωξα[ς]
 37 οπισω μου και οτι η
 ρευνηκας παντα τα
 σκευη μου τι ευρε[ς]
 απο παντων των
 σκευων του οικου
 σου θε[ς] ωδε ενωπι
 ον των αδελφών σ[ου]
 και των αδελφών μ[ου]
 και ελεγξατωσαν αγ[α]
 μισον των δυο ημ[ων]
 38 ταυτα μοι εικοσι ετ[η]
 εγω ειμι μετα σου τ[α]
 προβατα σου και αι [αι
 γες σου ουκ ητεκ[νω]
 θησαν κραι[ου]ς τ[ων]
 προβατων [σου ου
 39 κατε]ήραγον [θηρια
 c. 11 ll. lost.

fol. 29^v. Col. 1. top of col.
 XXXI.

41 μου ταυτα] μοι εικοσι
 ετ[η] α ποιησα εγω εν
 τ[η] οικια σου δεκατες
 σ[α]ρα ετη εδουλευσα
 σοι αντι των θυγατε
 ρων σου και εξ ετη εν
 τοις προβατοις σου
 και παρελογισαι τον
 μισθον μου δεκα α
 42 μνας ει μη ο θε[ς] του
 πατρος μου αβρααμ
 ην μοι και ο φοβος
 ισακ νυν αν κενον
 με εξαπεστειλας τ[η]
 ταπεινωσιν μου και
 τον πονον των χει
 ρων μου ειδεν ο θε[ς]
 και ηλεγξεν σε εχθες

43 ἀποκριθεὶς δὲ λαβὼν
εἶπεν τῷ Ἰακώβ ἅτις
γαλύτερες θυγατέρες
μου καὶ οἱ υἱοὶ υἱοὶ
μοῦ καὶ τὰ κτήνη κτή
νη μοῦ καὶ πάντα ἃ
σου ὄρα· ἐμὰ ἐστὶν
καὶ τῶν θυγατέρων
c. 12 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXI.

44. 45. ἐμοῦ καὶ σου λαβὼν
δὲ Ἰακώβ λίθον ἐστή
σεν αὐτὸν στήλην
46 εἶπεν δὲ Ἰακώβ τοῖς
ἀδελφοῖς αὐτοῦ συλ
λεγέτε λίθους καὶ
συνέλεξαν λίθους
καὶ ἐποίησαν βου
νον καὶ ἐθήκον καὶ
εἶπον ἐκεῖ ἐπὶ τὸν
βουνὸν καὶ εἶπεν
αὐτῷ λαβὼν ὁ βου
νός σου ὡς μαρτυ
ρῆσαι ἅτις μεσση
σονται σοὶ σήμερον
47 καὶ ἐκάλεσεν αὐ
τὸν λαβὼν βουνός
c. 19 ll. lost.

fol. 29^r. Col. 1. top of col.

XXXI.

50 τὰ πεινώσεις τὰς
θυγατέρας μου
εἰς λημψήν· γυναῖκα
ἐπὶ ταῖς θυγατέρας
σιν μου ὅρα οὐθεὶς
μεθ' ἡμῶν ἐστὶν
52 εἰς τὸ γὰρ ἐγὼ μὴ
διαβῶ πρὸς σε μὴ
δὲ σὺ διαβῆς πρὸς
με τὸν βουνὸν
τούτον καὶ τὴν
στήλην ταυτήν

53 ἐπὶ κάρκισ οὗ ἔστι ἀβρα
αμ καὶ οὗ ἔστι ναχωρ
κρινεὶ ἀνα μεσογ
54 ἡμῶν καὶ ὡμῶν
σεν Ἰακώβ κατὰ
τοῦ φόβου τοῦ πα
c. 21 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXII.

1 ἦν παρεμβέβηκεν
αὐτῶν καὶ συνένησεν
αὐτῶν οἱ ἀγγελοὶ τοῦ
2 εἶπεν δὲ Ἰακώβ ἡν
κα εἶδεν αὐτοὺς παρε
βόλη ἦν αὐτῆ καὶ ἐκα
λεσαν τὸ ὄνομα τοῦ
τοῦ ἐκεῖνου παρε
3 βόλαι ἀπεστείλαν δὲ
Ἰακώβ ἀγγέλους ἐμ
προσθεν αὐτοῦ πρὸς
ἡσάου τὸν ἀδελφὸν αὐ
τοῦ εἰς γῆν σέιρ εἰς
4 χωρὰν ἐδώκεν ἐν
τελευτῇ αὐτοῖς λέγει
οὕτως εἴπετε τῷ κυ
ρίῳ μου ἡσάου οὕτως
λέγει ὁ παῖς σου Ἰακώβ
μετὰ λαβὼν παρε
σας καὶ ἐχρονίσας εἰς
5 τοῦ νῦν καὶ ἐγενό
το μοι βοῆς καὶ οὐ
καὶ πρόβατα καὶ πα
δες καὶ παιδίσκαι κα
ἀπεστείλα ἀναγγέ
τω κυρίῳ μου ἡσάου
εὐρῆ ὁ παῖς σου
χρηστῶν σου
c. 11 ll. lost.

fol. 30^r. Col. 1. top of col.

XXXII.

7 διεπέμψεν τὸν λαὸν τὸν
μετὰ αὐτοῦ καὶ τοὺς βο
ας καὶ τὰ πρόβατα εἰς

8 δυο παρεμβολας και
ειπεν Ιακωβ εαν ελ
θη ησσυ εις παρεμβο
λην μιαν και εκκο
ψη αυτην και εσται
η παρεμβολη η δευ
τερα εις το σωζεσθαι
9 ειπεν δε Ιακωβ ο υς
του πατρος μου α
β]ρααμ και ο υς του
την πατ[ρος μου] Ισακ
ο] υς η επιση[ς μοι απο
τρεχε εις τ]ην γην
της γενεσ[σεως σου
10 κρι ευ σε ποιησω ι
κκνουσαι μ]οι απο
πασης δικα[ιουσνης
και απο πασ]ης αλη
θειας ης ε]ποιησας
τ]ω πατρι σου
c. 13 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXII.

12 σε ποιησω και θ]η
σω το σπερμα σ]ου
ως την αμμον
της θαλασσης η
ουκ αριθμηθησε
ται απο του πλη
13 θους και εκοιμη
θη εκει την νυ
κτα εκεινην και
ελαβεν ων εφε
ραν δωρα και εζα
πεστειλεν ησσυ
την αδελφω αυ
14 του αιγας διακρ
σ]ι]ας τραγους εικο
σι] προβατα διακκο
σι]α κρειους ετηρ
15 σι καμηλ]ους θ]η
λαζουσας] και τ]α
παιδια αυτω]ν τρηρ
c. 15 ll. lost.

XXXII. 8 (ε)π(ε)υ] δ*¹⁰⁰⁰ π*

fol. 30^v. Col. 1. top of col.
XXXII.

16, 17 μηνς και ενετει
λατο τω πρωτω
λεγων εαν σοι συ
αντηση ησσυ ο α
δελφος μου και
ερωτα σε λεγων
τινος ει και που
πορευη και τινος
τα προπορευο
μενα ταυτα εμ
18 προσθεν σου ε
ραις του παιδος
σ]ου Ιακωβ δωρα
απεσταλκεν τω
κυριω ησσυ κ]αι ι
δου αυτος ο π]ισιω
19 ημων και εγ]ε
τ]ειλα]το τω πρω
τ]ω κα]ι τω δευτε
ρω] κα]ι τω τριτω
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXII.

20 πορευομενο]ις αυ
του και μετα τ]ου
το εφομαι το πρ]ο
σωπον αυτου Ισω]ς
γαρ προσδεζεται τω
21 προσωπον μου κα]ι
προεπορευετο τα
δωρα κατα προσω
πον αυτου αυτος
δε εκοιμηθη την
νυκτα εκεινην ε
22 τη παρεμβολη αν]α
στας δε την νυκτ]α
εκει]νην] ελαβεν
τας δυο γ]υναικας
και τας] δυο παιδι
σικας κ]αι τα ενδεκ]α
παιδια] αυτου και
διεβη τη]ν διαβασιν

23 του ια]βοκ και ελα
 βεν αυ]τους και δι]ε
 βη τον χειμαρρ]ου [ν
 και διεβιβ]ασεν
 c. 12 ll. lost.

fol. 31^v. Col. 1. top of col.

XXXII.

25 ει]γ αυτον μετ αυ >
 26 τ]ου και ειπεν αυτω
 αποστειλον με ανε
 βη γαρ ο αρθρος ο δε
 ειπεν ου μη σε απο
 στειλω ει μη με ευ
 27 λογησης ειπεν δε
 αυτω τι ονομα σου
 28 ο δε ειπεν ιακωβ ει
 πεν δε αυτω ου κλη
 θησεται οτι το ονο
 μα σου ιακωβ αλλα
 ισραηλ εσται σου το
 ονομα οτι [ε]νοσχ
 σης μετ η [θ]ω και με
 τα ανθρωπ[ω]ν δυνα
 29 τος κρωτη]σ]εν δε
 ιακωβ κ[αι ει]πεν
 αναγγειλο]ν μοι το
 ονομα σου [οτι] ενι
 σχυσας [και ειπεν ι
 γα τι το]υτο
 c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXII.

32 νεκεν τουτο]υ ου
 μη φαγωσιν οι υ]ι
 οι ισραηλ το νευ
 ρον ο αναρκησθ
 ο εστιν επι του
 πλατους του μη
 ρου εως της ημε
 ρας ταυτης οτι η
 ψατο του πλατους
 του μηρου ιακωβ
 του νευρου και ε

XXXIII. 5 ο δε ειπεν] om.* add.*

XXXIII. 1 αναρκησεν αναβλε
 ψας δε ιακωβ ειδε
 και ιδου ησκα ο α
 δελφος αυτου ερ
 χομενος και ο αγ
 δρες μετ αυτου
 και επιδειλεν
 ι]ακωβ τα παιδια ε
 πι]ε λειαν και ραχη]λ
 και τ]ας δυο παιδ]ισ
 2 κας κ]ρι εποιη]σεν
 c. 14 ll. lost.

fol. 31^v. Col. 1. top of col.

XXXIII.

4 εθ]ραμεν ησκα εις
 συνακτησιν αυτω
 και περιλαβων αυ
 τον εβιλησεν και
 προσεπεσεν επι
 το]ν τραχηλον αυ
 του και εκλαυσαν
 5 αμφοτερος και α
 ναβλεψας ειδεν
 τας γυναικας και
 τα παιδια και ει
 πεν τι ταυτα σοι
 ο δε] ειπεν εστιν' τα παιδια
 ος ηλεησεν ο θε
 6 τον παιδα σου και
 προσηγγισαν αι
 παιδισκαι και τα
 τεκνα αυτων κα]ι
 προσεκυνησαν
 7 και προσηγγισθ
 ηεικ και τα τεκν]α
 και προσεκυνη
 c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXIII.

10 ει ευρον χαριν ε]ναν
 των σου δεξαι τ]α
 δωρα δια των ερω]ν

χειρων ενεκεν του
του ειδον το προσω
πον σου ως αν τις
ιδει προσωπον θυ
και ευδοκησεις με
11 λαβε τας ευθουγκας
μου ως ηνεγκα σοι
οτι ηλεησεν με ο θς
και εστιν μοι πην
τα και εβασκατο αυ
12 τον κρη ελαβεν και
ειπεν [α]παρραντες
πορευομεθα επ ε[υ]
13 θειχα [ε]ιπεν δε αυ
τω ο [κ]υριος μου γε[ι]
νωσ[κε]ι οτι τα παιδ[ι]
α μο[υ] παλιωτερα
και τα π[ρ]ο[β]ατα και
αι βοες λοχ[ε]ουσν[αι]
επ εμε εκν ο[υ]ν [κατα
c. 14 ll. lost.

fol. 32^r. Col. 1. top of col.
πα

XXXIII.

14 ον] μου εις σχειρ
15 ει] πην δε ησκα κατα
λειψω μετα σου απο
του λαου του μετ ε
μου ο δε ειπεν ενα
τι τουτο εικανον ο
τι ευρον χαριν εν
16 των σου κε απεστρε
ψεν δε ησκα εν τη
ημερα εκεινη εις
την οδον φηρου εις
17 σχειρ και ε[ακ]ωβ απη
ρεν εις τας [σ]κηνας
και εποιησ[εν] εκυτω
εκει οικια[ς] κα[ι] τοις
κτηνεσι [ν] αυ[του] ε
ποιησεν [σ]κηνας
δικ τουτο [εκαλ]εσε
το ονομα [του] τοπου

18 εκεινου σ[κ]ηνα]ι κ[αι]
ηλθεν εακ[ωβ] εις σκ
λημα πολιν [σικκιμων
η] εστιν εν [τη] χανα
α]γ[ο]τε [η]λθεν εκ της
c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXIV.

1 ας ην ετεκεν [τω]
εακωβ καταμαθε[ιν]
τας θυγατερας του [ν]
2 ενχωριων και ει
δεν αυτην συχεμα
ο υιος εμμορ ο χο[ρ]
ραιος ο αρχων της
γης και λαβων αυ
την εκοιμηθη με
τ αυτης και ετα[π]ει
3 νοησεν αυτην και
προσεσχεν τη ψυ
χη δεινας της θυ
γατρος εακωβ και
ηγαπησεν την παρ
θενον και ελαλη
σεν κατα την δια
νοαν της παρθε
4 νου αυτης εισ[εν]
δε συχεμα προς [εμ
μω]ρ τον πατ[ερα] αυ
του] λεγων λ[αβε
μοι] την πα[ιδα] του
την] εις γυ[ναικα]
5 εακωβ] δε [η]κουσε
c. 14 ll. lost.

fol. 32^r. Col. 1. top of col.
πβ

XXXIV.

7 ηλ[θ]ον εκ του πε
θου ως δε ηκου
σαν κατενυγησαν
οι ανδρες και λυπη
ρον ην αυτοις σφω
δρα οτι ασχημον
εποιησεν εν εβρα

ηλ συχεμ κοιμη
 θεις μετα της θυ
 γατρος ιακωβ και
 > ουχ ουτως εσται
 8 και ελαλησεν αυ
 τοις εμμοιρ λεγω
 συχεμ ο υιος μου
 προειλετο τη ψυ
 χη την θυγατερα
 υμων δοτε αυτη
 9 αυτω γυναικα επι
 γαμβρουσασθε η
 μι]ν της θυγαττε
 ρας] υμων δο[τε
 ημιν κ]αι της θυ
 γατρας] υμων [λα
 c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXIV.

11 τιον υμων και [ο αν
 ειπητε δωσομεν
 12 πληθυνατε την φ[ερ
 νην αυτης σφοδρα
 και δωσω καθοτι ε
 αν ειπητε μοι και
 δωσατε μοι την
 παιδα ταυτην εις
 13 γυναικα απεκριθη
 σαν δε οι υιοι ιακωβ
 τω συ[χε]μ και τω εμ
 μοιρ [τω] πατρι αυτου
 και μ[ε]τ]α δαλου ελα
 λησα[ν α]υτοις οτι ε
 μεια[να] γ δειναν τη
 14 αδελ[φη]ν αυτων και
 ειπ[αν αυ]τοις συμε
 ων [και λ]εγει οι αδελ
 φο[ι δειν]ας υιοι λει
 κ]ε [ου δυ]νησομεθα
 ποιησαι το ρημα του
 το δουναι] την αδελ
 φην ημω]ν ανθρω
 πω ος εχει ακ]ροβ[υσ
 c. 15 ll. lost.

XXXIV. 14 (σμε)ε(ιν)] η* ε'

fol. 33^r. Col. 1. top of col.
XXXIV.

16 σωμ]ην παρ υμιν και
 εσ]ομεθα ως γενος
 17 ε]γ εκν δε μη εισακου
 σ]ητε ημων του πε
 ριτεμεσθαι τας θυ
 γατρας ημων λαβδ
 τεσ απελευσομεθα
 18 και ηρσαν οι λογοι
 εναντιον εμμοιρ
 και εναντιον συχεμ
 του υιου εμμοιρ
 19 και ουκ εχρωγισεν
 ο νεανισκος ποιη
 σαι το ρημα [το]γο
 ενεκειτο γα[ρ τ]η θυ
 γατρι ιακω[β αυτ]ος
 δε ην ενδ[οξο]τ]α
 τος παντω[ν τω]ν
 εν τω οικω [του πα
 20 τρος αυτου [ηλθεν
 δε εμμοιρ [και συ
 χεμ ο υιος [αυτου προς
 την πυλην [της πο
 λ]ειωσ φυ[των και ελα
 λησ]ην [προς τους
 c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXIV.

21 ημων δωσομεν
 22 αυτοις μονον ε
 τωτω ομοιωθη
 σονται ημειν οι
 ανθρωποι ουτοι
 του οικειν μεθ η
 μων ωστε ειναι
 λαον ενκ εν τω πε
 ριτεμεσθαι ημω
 παν αρσενικον κα
 θα [αυ]τοι ηφριτε
 23 μνηνται και τα
 κτηνη αυτων και
 τα [υ]παρχοντα αυ
 των και τα τετρα

ποδα ουχ ημων
 εσται μονον εν
 τούτοις ομοιω[θω
 μεν αυτοις κα[ι] οι
 κη]σουσιν εν η[μιν
 24 και] εισηκουσαν [εμ
 μωρ] και συχεμ [του
 υιου αυ]του παντες
 c. 14 ll. lost.

fol. 33^r. Col. 1. top of col.
 XXXIV.

25 μαχηραν αυτου
 και εισηλθον εις
 την πολιν ασφα
 λως και απεκτει
 ναν παν αρσενι
 26 κον τον τε εμ
 μωρ και συχεμ
 τον υιον αυτου
 απεκτειναν εν
 στοματι μαχη
 ρας κ[α]ι ελαβ[ον] τη
 δεινιαν εκ τ[ο]υ οι
 κου συχεμ [κ]αι ε
 27 ξηλθον οι δε οι
 οι ιακωβ εισηλθ[ε]
 επι τους τραυμα
 τικας και διηρπα
 σαν την πολιν εν
 η ε]μιανην δειγ[ε]
 την αδελφην αυ
 28 τ]ων και τα προ[βα
 τ]α αυτων κα[ι] τους
 β]οακ αυτων [και
 το]υς ονο[μα]ς αυτων
 οσα] τε ην [εν τη πο
 c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXXIV.

30 ποιηκατε ωσ[τε] πο
 νερον με ειναι [πα
 οι τοις κητοικουσ]ιν
 την γην εν τε τοι[ς]
 χαναντικαις και τοι[ς]

εραζαιοις εγω δε
 ολιγοστος ειμι εν α
 ρθμοι και συναχθη
 τεσ επ εμε συνκο
 ψουσιν με και εκτρι
 βη εκτριβησμαι ε
 γω και ο οικος μου
 31 οι δε [ε]πιπαν αλλ ωσει
 πορ[ν]η χρησονται
 τη [αδελ]φή ημων
 XXXV. 1 ει[πεν] δε ο θε[ο]ς προς ι
 ακωβ] αναστας ανα
 βηθι ει[ς] τον τοπον
 βαθη]η και οικει ε
 και και π[ρη]ξον εκει
 θυσιασ]τηριον τω
 θω τω ο[υ]θεντι σ[ο]ι
 εν τω αποθ]ιδρα[σ]
 c. 13 ll. lost.

fol. 34^r. Col. 1. top of col.
 πτ

XXXV.

3 μεν] εις βαθη]η και ποι
 ησω]μεν εκει θυσια
 στ]ηριον τω θω τω ε
 π]ακουσαντι μοι εν
 ημερα θλειψεωσ ος
 ην μετ εμου και διε
 σωσεν με εν τη οδο
 4 η επορευθη]ν και ε
 δωκαν τω ιακωβ τους
 θεουσ τους αλλοτρι
 ους οι ησαν εν ταις
 χερσιν αυτων και τα
 ενωτια τα εγ τοις ω
 σιν αυτων κ[α]ι κατε
 κρυψεν αυτ[α] ιακωβ
 υπο την περ[ε]υθε
 την εν σικι[μ]οις και
 απωλεσεν η[υ]τα εω[ς]
 της σημερο[ν] ημ[ε]
 5 ρας και εξηρ[εν] ισρα
 ηλ εκ σικιμ[ων] και ε
 γενετο φ[ο]βος θω
 ε]πι τας [πολεις] τας

κυ]κλω [αυτων και
c. 15 ll. lost

Col. 2. top of col.
XXXV.

7 δρασκειν αυτο [ν
απο προσωπου η
σου του αδελφου
8 αυτου απεθανεν
δε δεββωρα η τρο
φος ρεβεκκας και
τωτερον βαθηλ
υπο την βαλανυ
και εκαλεσεν το
ονομα αυτης βα
λανος πενθους
9 ωφθη δε ο θς ιακωβ
ετι εν λουζα οτε
π]α[ρ]εγενετο εκ
με]σοποταμιας
της] συριας και ευ
λογ]ησεν αυτον ο
10 θς κ]αι ειπεν αυτο
ο θς τ]ο ονομα σου
ου κ]ληθησεται ι
ακωβ ε]τι αλλα ισρα
ηλ εσται] το ονο
11 μα σου ειπε]ν δε]ε
c. 14 ll. lost.

fol. 34^r. Col. 1. top of col.
XXXV.

12,13 τ]αυτην ανεβη δε
ο θς εκ του τοπου
δου ελαλησεν με
14 τ αυτου και εστησε
ιακωβ στηλην εν
τω τοπω ου ελα
λησεν μετ αυτου
στηλην λιθινην
και εσπεισεν επ αυ
την σπονδην
και επεχεεν επ αυ
15 την ελαιον και ε
καλεσεν ιακωβ
το ονομα του το

που εν ω ελα]λη
σεν μετ αυτο]υ ο
16 θς εκει βαθη]λ α
παρας δε εκ β]αιθηλ
επηξεν τη]ν σκη
νην αυτου [επε
κεινα του πυ]ργου
γαδερ εγε]νετο
δε ηνι]κα ηγγισε
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXV.

18 αυτου υιος ο]δωνης
μου ο δε πατη]ρ εκα
λεσεν αυτον βε]νια
19 μιν απεθανεν δε]ε
ραχηλ και εταφη εν
τη οδω εφραθα αυ
τη εστιν βαιθηλεεμ
20 και εστησεν ιακωβ
στηλην επι του μνη
μειου αυτης αυτη
εστιν στηλη μνη
μειου ραχηλ εως της
21 ημε]ρα]ς ταυτης εγε
νε]το] δε ηνικα κατω
κησ]εν] ισραηλ εν τη
γη ε]κει]νη επορευ
θη ρο]υ]βην και εκου
μηθ]η] μετα βαλλας
της πα]λλακης του
πατρος] αυτου ιακωβ
και ηκου]σεν ισραηλ
και πονη]ρον εφ]α
νη εναντι]ον φη
22 του ησαν δε]ε υ]ιοι
c. 14 ll. lost.

fol. 35^r. Col. 1. top of col.
XXXV.

26 οι ιακ]ωβ οι εγενθ
το αυ]τοι εν μεσο
ποτ]αμια της συριας
27 ηλ]θεν δε ιακωβ προς
ισ]ακ τον πατ]ε]ρα αυ

το]υ εις πολιν μακ
βρ]η του πεδου αυ
τ]η εστιν χειβρων
εν]γη χαναν δυ πηρ
ωκησεν αβρααμ
28 και ισακ εγενοντο
δε αι ημεραι ισακ ας
29 εζησεν ετη ρπ και
εκλιπων απεθανε
και προσετεθη π[ρος
το γενος αυτου [προσ
βυτερος και πληρη]ς
ημερων και εθ]α
ψαν αυτον ησαυ [και
ιακωβ οι υιοι αυτου
XXXVI. 1 αυ]ται δε αι γενος [εις
ησαυ] αυτος ε[στιν
c. 16 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVI.

4 σεμιαθ ετε]κεν
5 τον ιεπουδ κ[αι
τον ιεγλωμ κ[αι
τον κορε δυτοι
υηι ησαυ οι εγε
νοντο αυτω εν
6 γη χαναν ελαβε
δε ησαυ τας γυναι
κας αυ]του και τους
υιους κ]ηι τας θυ
γ[ατρας] και παντα
ε]α σω]ματα του οι
κ]ου α]υτου και πα
τα τα υπαρ]χοντα
και παντα τα κτη
νη και παντα οσα
εκτηρησατο και οσα
περιεποιη]σατο
εν γη χαναν]ν κ[αι
επορευθη] εκ γης
χαναν α]πο προ
σωπου ια]κωβ του
αδελφου α]υτου
c. 13 ll. lost.

fol. 35^r. Col. 1. top of col.

XXXVI.

9 σεις] ησαυ πατρος
εθ]ωμ εν τω ορει
10 σ]χειρ και ταυτα τα
ονοματα των υι
ων ησαυ ελειφας
υιος αδας γυναι
κος ησαυ και ρα
γουηλ υιος βασημ
μαθ γυναικος η
11 σ]αυ εγενοντο
δε υιοι ελ]ιφας θαι
μην ωμ]αν και σω
φαρ γαθω]μ και] κε
12 νεζ θαιμ]α δε η]γ
παλλακη [ελειφ]ας
του υι]ου ησαυ και ε
τεκεν [τω ελειφας
τον α]μαληκ ου
τοι υ]ιοι αδας γυ
13 ναικ]ος ησαυ ου
τοι θ]ε υιοι ραγου
ηλ ν]αχομ ζαρε
συμα] και μοζε
αυτοι [ησαν υιοι
θ]α]σεμ]μαθ
c. 13 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVI.

15 γεμων ω]μαρ ηγε
16 μων σωφ]αρ [ηγε
μων γαθω]μ [ηγε
μων κενεζ η]γε
μων αμαληκ ου]τοι
ηγεμονες ελειφ]ας
εν γη ιουδαια ουτ]οι
17 υιοι αδας και ουτο]ι
υιοι ραγουηλ υιο]υ η
σαυ ηγεμων ναχ]ωθ
ηγεμων ζαρεθ ηγε
μων σουμε ηγεμω
μοζε αυτοι ηγεμο
νες ραγουηλ εν γη

ε]δωμ ουτοι υιοι βα
 σε]μιμαθ γυναικος
 18 η]σχυ ουτοι δε υιοι
 ελειβαμας γυναικος
 η]σχυ ηγεμων ιε
 .]ουηλ ηγεμων ιε
 γ]λομ ηγεμων κορε
 ο]υτοι ηγεμονες ε
 19 λι]βαμας ουτοι υιοι
 ησχυ] κ[αι] ουτοι η[γε
 c. 15 ll. lost.

fol. 36^r. Col. 1. top of col.
 XXXVI.

22 αδελφ]η] δε λωταν
 23 θαιμ]γα ουτοι δε υι
 οι] σωβαλ γαλω
 και] μαναχαθ και γαι
 β]ηλ σωφαρ και ω
 24 γαμ και ουτοι υιοι
 σ]εβεγων αιε και
 ωναν ουτος εστι
 ο ωνας δε ευρεν
 τον αιδημειν εν τη
 ερημω οτε ενεμεθ
 τα υποζυγια σεβε
 γων του πατρος αυ
 25 του ουτοι δε υιοι α
 να δαισιων κα[ι] ελει
 βαμα θυγατη]ρ α]να
 26 ουτοι δε υιοι θ[αισ]ω
 αμαδα και σαβ[ια
 και ασβακ κα[ι] ιε
 27 θραμ και χαρ]ραν ου
 τοι δε υιοι σφ[αρ] βα
 λα]αμ και ζο]υκαμ
 και ι]εουκ[αμ και ου
 28 καν] οη]τοι δε υιοι
 c. 12 ll. lost.

Col. 2. top of col.
 XXXVI.

31 και ουτ]οι οι βασι
 λεις οι βα]σιλευ
 σαντες εν γη ε

δωμ προ του βα
 σιλευσαι βασιλε
 32 α εν ισραηλ και ε
 βασιλευσεν εν ε
 δωμ βαλακ υιος
 β]αιωρ και ονο
 μα τη πολει αυ
 του δεναβα
 33 α]πεθανεν δε βα
 λ]ακ και εβασιλευ
 σ]εν αντ αυτου ι
 ωβαβ υιος ζαρκ
 34 εκ βοσορρας απε
 θανεν δ]ε ιωβαβ
 και εβασιλ]ευσεν
 αντ αυτο]υ ασμα
 εκ της γη]ς θαιμα
 35 νων απεθ]ανθ
 c. 15 ll. lost.

fol. 36^r. Col. 1. top of col.
 XXXVI.

37 σκουλ εκ] ρω
 βωθ] γης παρα
 38 ποταμον απε
 θανεν δε σκουλ
 και εβασιλευσεν
 αντ αυτου βαλ
 λακωνων υιος
 39 αχωβωρ απεθα
 νεν δε βαλλαεγ
 νων υιος αχω
 βωρ και εβασιλευ
 σεν αντ αυτου
 αδαθ υιος βαραθ
 και ονομα τη πο
 λει αυτου φογορ
 ονομα δε τη γ]υ
 ναικι αυτου με
 τεβεη[λ] θυ]γατηρ
 μητ]ραειθ υιου με
 40 ζωβ ταυτα τα ο
 νομα]τα των ηγεμο
 γων η]σχυ εν ταϊς
 c. 16 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVI.

43 ζαφω [εν αυτοι
 ηγεμο]νες ε
 δωμ εν [ταις κα
 τωκοδομημ]εναις
 εν τη γη της κτ[η
 σεως αυτων ου]τος
 ησαν πατηρ εδω[μ

XXXVII. 1 κατωκει δε ιακωβ

εν τη γη ου παρε
 κησεν ο πατηρ α[υ
 του εν γη χανα[ν
 2 αυται δε αι γενε
 σεις ιακωβ υωσηφ
 δε ην ετων ιζ
 ποιμαινων τα
 προ]βατα του πα
 τρ]ος αυτου ων
 ν]εις μετα των
 υ]ων βαλλας και
 μετ]α των υ]ων
 ζελ]ος των γυ
 ναικ]ων του πατ]ρος
 αυτου κατη]νευ

c. 15 ll. lost.

fol. 37^r. Col. 1. top of col.

XXXVII.

4 τηρ] φιλει εκ πα
 των] των υ]ων αυ
 του] εμεισησαν αυ
 το]ν οι αδελφοι και
 ο]υκ εδυναντο λα
 λ]ειν αυτω ουδεν ει

5 ρητικον ενυπνι
 ασθεις δε υωσηφ εν
 υπνιον απηγγει
 λεν τοις αδελφοις

6 αυτου και ειπεν
 αυτοις ακουσατε
 του ενυπνιου του
 του ου ενυπνισθη

7 μην ωμην υμας
 δεσμευσιν δραγμα
 τα εν μεσω τω πε

δω και ανεστη το
 εμον δραγμα και ωρ
 θ]ωθη περιστραφε
 τα] δε τα δραγματα
 υμων] προσεγγη
 σαν] . . . . .

c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVII.

9 τοι[ς αδελφοις αυ
 του και [ει]π[εν
 υ]ου ενυπνισ[α
 μην ενυπνιον
 ετερον ωσπερ
 ο ηλιος και η σελη
 νη και ενδεκα α
 στερες προσεκυ

10 νουν με και επε
 τειμησεν αυτω
 ο πατηρ αυτου και
 ειπεν αυτω τι το
 ενυπνιον τουτο
 ο ενυπνιασθης
 αρχ γε [ελ]θοντες
 ελευσομεθα εγω
 και η μητηρ σου
 και οι αδελφοι σου
 προσκυνησαι σοι

11 ε]πι την γην και ε
 ζη]λωσαν αυτον
 οι α]δελφοι αυτου
 ο δε πατ]ηρ ημετη
 c. 15 ll. lost.

fol. 37^r. Col. 1. top of col.

XXXVII.

14 ειπεν δε αυτ]ω ισ
 ραηλ πορευθ]εις
 ιδε ε]ι υμαινου
 σι]ν οι αδελφοι σου
 και τα προ]βατα και
 απαγγελισον μοι
 και αποστειλεν
 αυτον εκ της και
 λαθος χειβρων και
 ηλθεν εις συχεμ

- 15 και ευρεν αυτον
 ανθρωπος πλα
 νομενον εν τω
 πεδιω ηρωτης [Ε
 δε αυτον ο ανθρω
 16 πος τι ζητεις ο
 δε ειπεν τους α
 δελφους μου ζη
 τω αναγγελων
 μοι που βοσκου
 17 σιγ [ειπε]ν δε αυτω
 ο αφρωπος απ[η]ρ
 κασιν εντευθ[εν
 ηκουσα γ[αρ] αυτων
 λεγο[ντων] πορευθω
 c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVII.

- 19 τον αδελφ[ον] αυτου
 ιδου ο ενυπ[ν]ιαστης
 20 εκεινος ερχετ[αι] νυν
 ουν δευτε απο[κτει
 νομεν αυτον [και
 ρειψωμεν αυτον εις
 ενα των λακκων εκ[ε]
 ρουμεν θηριον [πο
 νηρον] κατεφαγεν
 αυτον και οψομεθα
 τι εσται τα ενυπνι[α]
 21 αυτου ακουσας δε
 ρουβην εξειλατο φη
 τον εκ των [χειρων
 αυτων] και ειπεν [ου
 πατρε[σ]ομεν αυτον
 22 εις ψ[υχην] ειπεν δε
 αυτοις ρουβην μη
 εκχευ[ετε] αιμα] εμ
 βαλετε [αυτο]ν εις
 το]ν [λακκω]ν τουτ[ον]
 τ[ον] εν τη ερημ[ω]
 χ[ειρα] δε μη επευ[ε]
 κη]τε αυτω οπω[ρ]
 εξελη]ται φ[υτον]
 c. 11 ll. lost.

fol. 38^r. Col. 1.

XXXVII. 24 . . . . .

- 25 . . . . .]νος υδωρ
 ουκ ειχ[εν] εκαθισαν
 δε φαγ[ειν] αρτον και
 ανα]βλεψαντες τοις
 οφ[θαλμοις] ειδον
 κ]χι ιδου οδοιποροι
 ισ]μαηλειται ηρχον
 το εκ γαλααδ και αι
 καμηλοι αυτων ε
 γεμον θυμιαμα
 των και ρητεινης
 και στακτης επο
 ρευοντο δε καταγα
 γειν εις αιγυπτον
 26 ειπεν δε ιαυδα
 προς τους αδελφους
 αυτου τι χρησιμ[ο]
 φαν αποκτεινω
 μεν τον αδελφον
 ημ[ων] και κρυψω
 μεν] το αιμα αυτου
 27 δευτε] ε αποδομα
 θα αυ]τον τοις ισμ[α]
 ηλ]ιταις τη[υ]τοις
 c. 15 ll. lost.

Col. 2.

XXXVII.

- 28 . . . . .
 σι χρυ[σ]ου]ν και κα
 τηγαγον [τον] ιω
 σηφ εις αιγυ[πτον]
 29 ανεστρεψεν θ[ε]
 ρουβην επι τον
 λακκων και ου
 χ ευρεν τον ιω
 σηφ εν τω λακκω
 και διερρηξεν τα
 30 ιματια αυτου και
 απεστρεψεν προς
 τους αδελφους
 αυτου και ειπεν
 το παιδαριον ου

κ] εστιν ὧ⁷⁰ δε που
 π]ορευσομαι ετι
 31 λα]βοντες δε τον
 χι]τεινα τον ἰω
 ση]φ̄ εσφ̄αξεν ε[ρι
 φο]ν αιγ[ων και ε
 μο]λυναν [τον χι
 τω]να τω [αιματι
 και] απ[ιστειλαν
 c. 13 ll. lost.

fol. 38^r. Col. 1.
 XXXVII.

33 . . . . .
 θηρι]ον
 ηρπα]σε τον ἰωσηφ̄
 34 διερ]ρηξεν δε ἰακωβ̄
 τα] ιματια του και ε
 πι]εθετο σακκον επι
 την σφ̄ον του
 και επενθι τον υι
 ον του ημερας πολ
 35 λας συνεχθησαν δε
 > παντες οι υιοι του
 και αι θυγατερες και
 ηλθον παρακαλεσαι
 αυτον και ουκ ηθε
 λεν παρακληθηναι
 λεγων οτι καταβη
 σομαι προς το [ν υ]ιθ̄
 μου πενθων [εις] α
 δου και εκλυ[σει]ν
 αυτον ο πατη[ρ του]
 36 η δε μηδην [αισι
 απεδω]το το [ν ἰω
 σηφ̄ εις αιγ]υπτο [ν τω
 πετεφρη τ]ω σφ̄αδ[ον
 τι φαραω] αρχιμα[γει
 c. 13 ll. lost.

Col. 2.
 XXXVIII.

2 . . . . .
 θεν προ]ς αυτην

XXXVII. 30 ω]ω* + εγω*

3 και συλλαβ]ουσα ε
 τεκεν υι]ο]ν [και ε
 καλεσεν το ο]νο
 4 μα τουτου ηρ [και
 συλλαβουσα ε]τι ε
 τεκεν υιον και
 εκαλεσεν το ον]ο
 μα τουτου αυνα]ν
 5 και προσθεισα ε]τι
 ετεκεν υιον και
 εκαλεσεν το ον]ο
 μα τουτου σηλωμ
 αυτη δε ην εν χ]ασ
 βει ηνικα ετεκε]ν
 6 αυτους και ε]λα
 βεν ἰουδας γυ]ναι
 κα ηρ τω πρω]το
 τοκοι τουτου η
 7 ἰωμα θημ]αρ εγε
 νετο δε η]ρ πρω
 τοτοκος ἰ]ουδα
 προ]ν]ηρος εγ]αν
 τ]ω]ν] ὧ]ν] κα]ι
 c. 12 ll. lost.

fol. 39^r. Col. 1.
 XXXVIII.

9 . . . . .
 χετο προ]ς την γυ
 ναικα] του αδελφου
 τουτου ε]ξεχεεν επι
 την] γην του μη δου
 ναι] σπερμα τω αδελ
 10 φ]ω τουτου πονηρῶ
 δ]ε ε]φανη εναντιῶ
 τ]ου θυ οτι ποιησῆ
 τ]ουτου και εθανα
 τ]ωσεν και τουτον
 11 ε]ιπεν δε ἰουδας θα
 μα]ρ τη νυμφῆ αυ
 τ]ου καθου χηρα εν
 τ]ω οικω του πατρος
 σ]ου εως μεγας γενη
 τ]αι σελων ο υιος μου
 ει]πεν γαρ μη ποτε α
 πο]θανη και ουτος

ωσ] περ και οι αδελ
φοι] αυτου απελθου
σα δε] θαμαρ εκαθη
το εν τ]ω οικω τ]ου
12 πατρο]ς αυτης ε[πλ]η
θουθ]ησαν δε φι] [ημ]ε
c. 13 ll. lost.

Col. 2.

XXXVIII.

13 . . . . .
εις [θα]μ[να] κειραι
τα προβατα [αυτου
14 και περιελομ[ενη
τα ιματια της χη
ρευσεως αυτης πε
ριεβαλετο θερι
στρον και εκαλλω
πισατο· και εκαθη
σεν προς ταις πυ
λαις αυναν η εστι
εν παρεω θαμνη
ειδεν γαρ οτι με
γας γεγονεν ση
λων αυτος δε ου
κ εδωκεν αυτην
15 αυτω γυναικα και
ιδων αυτην του
δ[α]ς εδοξεν αυτη
π[ο]ρνην ειναι κα
τε] κλυφατο γαρ
το] προσωπ[ον] αυ
τ]ης κα[ι] ουκ επε
γν]ω αυ[την]
c. 15 ll. lost.

fol. 39^r. Col. 1.

XXXVIII.

17, 18 λαι σε] ο δε ει[πε]ν
τιν]α τον αρρεβω
να] σοι δωσω η δε
ειπεν τον δακτυ
λιον σου και τον

XXXVIII. 14 της] αυτης* της
14 αφε]σιν.* add.*
24 (ω)μ[η]μ* u* sic

ορμισκον και τον
ραβδον την εν τη
χειρι σου και εδω
κεν αυτη και εισ
ηλθεν προς αυτη
και εν γαστροι ελα
19 βεν εξ αυτου και α
ναστασα απηλθε
και περιειλετο
το θεριστρον αφ ε
αυτης και ενεδυ
σατο τα ιματια
της χηρευσεως
20 αυτης απεστει[ι]
λεν δε Ιουδας [το]ν
εριφ]ον εν χει[ρι]
ρι του ποι]μενος
c. 15 ll. lost.

Col. 2.

XXXVIII.

22 και ειπ[εν] ουχ ευρω
και ο[ι] ανθρ[ω]ποι οι
εκ του τοπου [λεγου
σιν μη ειναι π[ο]ρνη
23 ωδε ειπεν δε [ιου
δας εχετω αυτη [αλ
λα μη ποτε κατα]γε
λασθωμεν εγω [μεν
απεσταλκα τον ε[ρι
φ]ον τουτον συ δε
24 ουχ ευρηκας εγε
νετο δε μετα τρι
μηνων ανηγγε[λη]
Ιουδα λεγοντες [εκ
πε πορνευκεν [θα
μαρ η νομη] σ[ου]
και ιδου εν γαστ[ρι]
εχει εκ πορνει[ας]
ειπεν δε Ιουδ[ας] ε
ξγαγατε αυ[την]
κα[ι] κατακαυ[θη]
25 τω α]γτη δε αγο[με]
c. 15 ll. lost.

fol. 40^r. Col. 1.
XXXVIII.

26 . . . . .

λοιμ τω] υιο μου
και ο]ν προσεθετο
ετι τ]ου γινωμαι αυ

27 τη]ν εγενετο δε
η]νικα ετικτεν και
τη]δε ην διδυμα εν
τη] γαστρι αυτης

28 εγενετο δε εν τω
τικτειν αυτην ο
εις προεξηνεγ
κεν την χειρα λα
β]ουσα δε η μαικα ε
δ]ησεν επι την χει
ρα αυτου κοκκον
λ]εγουσα δυτος ε
ξε]λευσεται προ

29 τε]ρος ως δε επι
συν]ηγαγεν την
χειρ]α ευθως εξηλ
θεν] ο αδελφος αυ
του] η δε ειπεγ τι
διεκοπ]η δι]α σε
c. 17 ll. lost.

Col. 2.
XXXIX.

1 2 ll. evanide
οι εκτηγ]αγον αυ

2 τον εκει] και ηγ
κ]ε [μ]ετα ιω[σ]ηφ
και η [ν] ανη]ρ επι
τη]ν γαμων και
ε]γενετο εν τω
οικω παρα τω κω

3 τω φυγυπτω η
δε [ε] δε] ο κυριος αυ
του ο [τι] κ]ε [μετ] αυ
του [κ]αι οσα αν ποι

4 η κ]ε εφοδοι κη] ευ
ρεν ιωσηφ] χαριν
ενα[ν]τιον του
κ]υριου] φυγυ] ευ
χρηστησεν δε αυ

τω και κατεστη [σε
αυτ]ου] επι [της] οι
κιας φ]υτου και
παντα [οσα] ην εδω
κ]εν δι]α χειρος
c. 13 ll. lost.

fol. 40^r. Col. 1.
XXXIX.

5 . . . . .

οικ]ω και εν [τω] α

6 γ]ρω και επ[ε]τρε
ψεν παντα [οσα]
ην αυτω εις [χ]ρι
ρας ιωσηφ] κη] ου
κ ηδει των κατ αυ
τον ουθεν πλη]

του αρτου ον η
σθεν αυτος κη]
ην ιωσηφ] κα
λος τω ειδει και
ωρακιος τη οφει

7 σφοδρα και [ε
γενετο με]τα
τα ρηματα τρω
τα και επεβαλλε

η γυνη του κυ
ριου αυτου τους
οφθαλμους [αυ
τη]ς επι ιωσηφ]

κ]η] ειπεγ αυτω
κοιμη]θητι με
8 τ εμου] ο δε ον]κ
ηθελεν ει]πε[ν] δε
c. 9 ll. lost.

Col. 2.
XXXIX.

9 . . . . .
ουδε υπε]ξηρηται
ουθεν απ εμ]ου πλην
σου δια το σε γ]ιναι
κα αυτου ειναι] και
πως ποιησω τ]ο ρη
μα το πανηρον [του
το και αμαρτησο

μαί εναντιον το[υ
 10 θ[υ] ηνικα δε ελαλ[ει]
 τω ιωσηφ ημερα[ν]
 εξ ημερας και ου
 χ υπηκουεν αυτ[η]
 καθευδειν μετ[α]
 της του συγγεν[ε]
 11 σθαι αυτη εγε[νη]
 θη δε τοικυτη [τις]
 ημερα εισηλθ[εν]
 ιωσηφ εις τη[ν] οι
 κιαν ποιειν τ[α]
 εργα αυ]του κα[ι]
 ουθεις] ην [εν τη
 c. 15 ll. lost.

fol. 41^r. Col. 1.
 XXXIX.

12 . . . . .
 13 εξω εγε]νετο δε ως
 ειδ]εν οτι καταλι
 πε]ν τα ιματια αυτου
 ε]ν ταις χερσιν αυτης
 ε]φυγεν και εξηλθ[ε]
 14 ε]ξω εκαλεσεν δε
 τους οντας εν τη
 οικια και ειπεν αυ
 ταις λεγουσα ιδετε
 εισηγαγεν ημιν
 παιδα εβραιον εμ
 παιζειν ημιν εισ
 ηλθεν προς με λε
 γων κοιμηθητι
 μ]ετ εμου και εβο
 η]σα φωνη μεγαλη
 15 ε]ν δε τω ακουσαι
 αυ]τον την φωνη
 μ]ου και εβοησα κα
 τα]λιπων [τα ιματ]ια
 αυ]του παρ ε[μο]ν
 εφυγε]ν κα[ι] εξηλ
 c. 15 ll. lost.

Col. 2.
 XXXIX.

18 . . . . .
 ηκ]ουσεν ο[τι] ο
 ψ]ωσα την φ[ω]
 νην μου και ε
 βοησα καταλι
 πεν τα ιματια
 παρ εμοι και ε
 φυγεν και εξηλ
 19 θεν εξω εγε
 νετο δε ως η
 κουσεν ο κυ
 ριος αυτου τα
 ρηματα της γυ
 ναικος αυτου
 οσα ελαλησεν
 προς αυτον λε
 γουσα ουτως
 εποιησεν μοι
 ο παρ σο[υ] και
 εθυ]μωθη[ν]
 c. 19 ll. lost.

fol. 41^r. Col. 1.
 XXXIX.

21 του αρχιδ]ε
 22 σμοφυλακος κ]αι
 εδ]ωκεν ο [αρχ]ι
 δεσμοφυλαξ
 το δεσμοτηρι
 ον δια χειρος ι
 ωσηφ και παν
 τας τους απη
 γμενους σοι
 εν τω δεσμο
 τηριω και παν
 τα οσα ποιουσαι
 23 εκει ουκ ην ο
 αρχιδεσμοφύ
 λαξ του δεσμο
 τηριου γεινοι
 σκων δι αυτον
 ουδεν παντα
 γαρ ην δια χειρ
 ος [ι]ωσηφ δια

το το]ν κ[̄]ν μετ' αυ
c. 18 ll. lost.

Col. 2.
XL.

2 . . . . .
του επι τω [αρχοινο
χω και επι τ[ω] αρχι
3 σιτο ποιω και [εθε
το αυτους εν φ[υλα
κη παρα τω αρχι[μα
χειρω εις το δεσμ[ω
τηριον εις τον τρ
πον ου [ωσηφ̄ απ[η
4 κτο εκει και συνε
στησεν ο αρχιδεσ
μωτης [ωσηφ̄ αυ
τους και παρεστη
αυτοις ησαν δε η
μερας εν τη φυλ[α
5 κη και ειδον ενυ
πνια αμφοτεροι [ε
κατερος ενυπν[ιδ̄
εγ̄ μια νυκτι ο[ρα
σ[ις τ]ου ενυπν[ιου
αυτου ο] αρχοινο[χος
και ο αρχισ[ιτοποιος
c. 14 ll. lost.

fol. 42^r. Col. 1.
XL.

7 . . . . .
σιωπα υ]μων σκυθροι
8 πα σ[η]μερον οι δε
ειπ[αν] αυτω ενυ
πνι]ον ειδαμεν και
ο] συγκρινων ου
κ] εστιν αυτο' ειπε
δε αυτοις [ωσηφ̄ ου
χι δια του θυ η διασ[κ
φησις αυτων εστ[ι
διηγησασθε ουν
9 μοι και διηγησατο
ο αρχοινο[χος το
ε]νυπνιον αυτου
τ[ω] [ωσηφ̄ και ει

π]εν εν τω θυνω
μου] ην αμπελος
10 εν]αντιον εμου εν
δε] τη αμπελω τρεις
πυ]θμενες και αυ
τη] θαλλουσα εηνω
χαικ βλ]αστο[ι]υς πε
c. 16 ll. lost.

Col. 2.
XL.

13 . . . . .
μν]ησθη[σεται] φα
ρα]ω της αρχ[ης σου
και αποκατα[στη
σει σε επι την [αρχ
οινοχοικν σ]ου
και δωσεις το πο
τηριον φαραω
εις την χειρα αυ
του κατα την αρ
χην σου την προ
τεραν ως ησθη
14 οινοχοικν αλλα
μνησθητι μου
δια σκευτου οταν
εω σοι γενηται
και ποιησεις εγ
εμοι ελεος κη
μνησθησ[η] περι
εμ]ου προς φαρα]ω
c. 16 ll. lost.

fol. 42^r. Col. 1.
XL.

. . . . .
16 . . . . . χ]ω
δριτ]ων αιρ[ειν] ε
πι τ]ης κεφαλη[ς
17 μ]ου εν δε τω κκ
υ]ω τω επανω α
πο παντων των
γενων αν̄ δ̄ βα
σιλευς φαραω εσ
θιει εργον σιτο
ποιου και τα πε
τεινα του ουρα

νου κατησθιεν
 αυτα απο του κα
 νου του επι της
 18 κεφαλής μου α
 >ποκριθεις δε Ιω
 σήφ ειπεν αυτω
 αυτη η συγκρισις
 αυτου τα τρεις κα
 να τρεις ημεραι
 c. 17 ll. lost.

Col. 2.

XL.

20 . . . . .
 αρχης του [αρχαινο
 χουου και της [αρχης
 του αρχισιτοπ[οιου
 εν μεσω των παι[δων
 21 αυτου και απεκα[τε
 στησεν τον αρχο[ι
 νοχουον επι την α[ρ
 χην αυτου και εδω
 κεν το ποτηριον
 εις την χειρα φαρα[ω
 22 τον δε αρχισιτοπο[ι
 ον εκρεμασεν κ[α
 θα συνεκρινεν α[υ
 23 τοις Ιωσηφ ουκ [ε
 μνησθη δε ο αρχ[οι
 νοχος του Ιω[σήφ
 αλλα επελαθετ[ο αυ
 XLI. 1 του εγενετο δε [ε
 >μετα δυο ετη η[με
 ρων φαραω ε[ιδεν
 ενυπνι[ων ωστο
 c. 15 ll. lost.

fol. 43^v. Col. 1.

XLI.

3 . . . . .
 αι βοες] παρα τῷ χει
 λος το]υ ποταμου
 4 και κ]ατεφαγον αι
 ζ]βοες αι αισχραι και
 λ]ηπται ταις σαρξιν
 τ]ας ζ]βοας τας κα

λ]ας του ειδει και τας
 ε]κλεκτας ηγγερθη
 5 δε φαραω και ενυ
 πνιασθη το δευτε
 ρον και ιδου ζ]στα
 χ]υες ανεβαινον
 ε]ν πυθμενει ενι
 ε]κλεκτοι και κελιοι
 6 κα]ι ιδου ζ]σταχυες
 λε]πτοι και ανεμο
 7 ε]θ]οροι τους επτα
 στ]αχυας τους εκλε
 κτο]υς και τους πλη
 ρει]ς ηγγερθη δε φα
 ραω και] ην ενυπη
 ον] . . . . .
 c. 16 ll. lost.

Col. 2.

XLI.

9 . . . . .
 10 ση]μερον ο[φραω
 ωργισθη τοις [παι
 σιν αυτου και [ε
 θετο ημας εν ο[υ
 λακη εν τω οικω
 του αρχιδεσμο
 φυλακος εμε τε
 και τον αρχισι
 11 τοποιον και ει
 δομεν ενυπνι
 ον εν νυκτι μι
 α εγω και αυτος
 εκαστος κατα το
 εκυτου ενυπνι
 12 ον ειδομεν ην
 δε εκει μεθ ημ[ω
 ν[εα]νισκος παι[ς
 ε[βραιος] του αρχ[ι
 c. 19 ll. lost.

fol. 43^r. Col. 1.

XLI.

14 . . . . .
 αυτο]υ και η[λθε]ν

- 15 πρ]ος φάρκω [ει
π]εν δε φάρκω τω
ε]ωσθή ενύπνι
ον ο σορρακα και
ο συνκρινων ου
κ εστιν αυτο ε
γω δε ακηκοα πε
ρι σου λεγοντω
ακουσαντα σε εν
υπνια συνκρι
16 ναι αυτα απο >
κρβεις δε υωσθή
τω φάρκω ειπεν
ανευ του θυ ου
κ αποκριθησε
ται το σωτηριδ
17 φάρκω ελαλησε
δε φάρκω τ[ω ε]ω
σθή] δε[γων
c. 16 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

- 19 τα μ]ογ [πονηραι και
αισχραι τω [ειδει και
λεπται ταις σ[αρξιν
δικ' ουκ ειδογ [τοι
αυτας εν ολη σ[ιγν
πτω αυχροτερ[ας
20 και κατεφαγον [αι
επτα βοες αι λεπ[ται
και αισχραι τας επ[τα
βοες τας πρωτας
τας καλας και εκλ[ε
21 κτας και εισηλθ[ον
εις τας κοιλικας α[υ
των και ου δικθ[η
λοι εγενοντο ο[τι
εισηλθον εις τ[ας
κοιλικας αυτων [και
αι οφεις αυτω[ν αι
σχραι καθαπε[ρ και
την αρχην' ε[ξ
>ε]γ]ε[ρθη]εις δε εκου
c. 14 ll. lost.

XLI. 19 και]ουα* ουα*

fol. 44^r. Col. 1.
XLI.

- 24 . . . . .
καλους] και τους πλη
ρεις ειπ]ον ουν τοις
εξηγη]ταις και ου
κ η]ν δ' απαγγελω
25 μ]οι και ειπεν υω
σ]θή τω φάρκω το
ε]νυπνιον φάρκω
ε]ν εστιν δεα ο θς
ποιει εδειξεν τω
26 φ]άρκω αι επτα βο
ε]ς αι καλαι επτα ε
τ]η εστιν και οι ε
π]τα σταχυες οι κα
λοι] επτα ετη εστι
το] ενυπνιον φκ
27 ρα]ω εν εστιν και αι
επ]τα βοες αι λεπται
αι ανα]βαινωσαι ο
πισω α]υτω [ν] επτα
ετη εστι]ν
c. 17 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

- 30 αλω]σσει ο δε[ιμος
31 την γην κη[ρι ου
κ επιγνωσ[θησε
ται η ευθεια [επι
της γης απο το[υ
λειμου του εσ[ο
μενου μετα του
τα ισχυρος γαρ ε
32 σται σφοδρα πε
ρι δε του δευτε
ρωσαι το ενύπ[νι
ον φάρκω δις ο
τε αληθες εσται
το ρημα το παρ[α
του θυ και ταχγ
νει ο θς του πο[ι
33 ησαι αυτο [γων
c. 19 ll. lost.

fol. 44^r. Col. 1.
XLI.

35 . . . . .
τα τω]ν επτα ε[τω
των] ερχομενω
τω]ν καλων του
τ]ων και συναχθη
τω ο σειτος υπο
χειρα φαραω βρω
μακτα εν ταις πο
λεσιν φυλαχθη
36 τω και εσται τα βρω
μακτα τα πεφουλα
γμενα τη γη εις
τα] επτα ετη του λει
μου & εσονται εν
γ]η αιγυπτω και
ο]υκ εκτριβησε
τ]η η γη εν τω λει
μω]. . . . .

c. 16 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

39 . . . . .
πος ορον]ιμωτε
ρος και συ]νετωτε
40 ρος σου συ ε]ση επι
του οικου μου] και
επι τω στοματ]ι σου
υπακουσεται πι]αξ
ο λαος μου πλη]ν
τον θρονον υπ]ερ
41 εξω σου εγω ει]πε
δε φαραω τω ιω
σηφ ιδου καθι]στη
μι σε σημερον [ε
πι πασης γης αι]γυ
42 πτου και περι]ελο
μενος φαρα]ω τον
δακτυλιον [απο
τη]ς χειρος [αυτου
περι]εθη]κεν

c. 19 ll. lost.

fol. 45^r. Col. 1.
XLI.

44 φαραω τω ιω]σηφ
εγω φαραω ανευ]σου
ουκ εξαρ]ει ουδεις
την χε]ιρα αυτου ε
πι πασ]η γη αιγυπτω
45 και εκα]λεσεν φαρα
ω το ο]νομα ιωσηφ
φω]νθ]ομφανηχ
και εδ]ωκεν αυτω
την α]σεννεθ θυγα
τερα πι]ετοφρη ιερε
ως ηλιου] πολειως
46 αυτω γυ]ναικα ιω
σηφ δε η]ν ετην >

c. 24 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

48 των κυκ]λω αυ]της ε
θηκεν εν αυ]τη
49 και συνηγαγ]εν
ιωσηφ σιτον ω]ς
την αμμον της
θαλασσης πολυ
σφοδρα εις ου
κ ηδυναντο αρι
θμησαι ου γαρ η
50 αριθμος τω δε
>ιωσηφ εγενοντ]ο
γμοι θ]μο προ του
ελθην τα επτα [ε
τη του λειμου ο]χι

c. 24 ll. lost.

fol. 45^r. Col. 1.
XLI.

52 . . . . .
53 ως] μου παρηλ
θη]ν δε τα επτα ε
τη της ευθηνει
αξ α εγενοντο
εν γη αιγυπτω
54 και ηρξατο επτα
ετη του λειμου

ερχεσθαι καθα ει
 πεν ιωσηφ και
 εγενετο λειμος
 εν παση τη γη ε
 δε παση τη γη αι
 γυπτου ησαν αρ
 55 τοι και επεινα
 σεν πασα η γη αι
 γυπτου) . . . .
 c. 19 ll. lost.

Col. 2.
 XLI.

57 . . . . .
 χω[ρα] ηλθον εις αι
 γη[ν] τον αγοραζειν
 προς ιωσηφ επε
 κρατησεν γ[α]ρ ο λι
 μος εν παση τη γη

XLII. 1 > ιδων δε ιακ[ωβ] οτι
 εστιν πρασ[ις] εν αι
 γυπτω ειπ[εν] τοις
 υιοις αυτου [ινα] τι
 2 ραθυμειτε [ιδου] α
 κηκοα οτι ε[στιν]
 σιτος εν [αιγυπτω]
 καταβητ[ε] εκει και
 πριασθη[τε] ημιν μι
 κ[ρα] βρωματα ινα
 ζ[ω]μεν και μη απο
 θ[η]νωμεν . . . . .
 > . . . . .

fol. 46^r. Col. 1.
 XLII.

6 δελφοι ιωσηφ προσ
 εκυνησαν αυτω ε
 πι προσωπο]ν ε πι
 7 την γην ιδω]ν δε
 ιωσηφ τους] αδελ
 φους αυτου ε]πε
 γνω και ηλλο]τρι
 ουτο απ αυτω]ν και

XLII. 2 πριασθη] πριασθη* πριασθη*

Col. 2.
 XLII.

11 κ [ει]σιν [οι] παιδες
 σου κατ[α]σκοποι
 12 ειπεν δε αυ[τοις]
 ουχι αλλα τα [ιχνη]
 της γης ηλθ[α]τε
 13 ειδειν οι δε ει
 παν δωδε[κα] ε
 σμεν οι πα[τρι]δες
 σου αδελφ[οι] εν
 γη χα[ν]αν και ι
 δου ο [νεωτερος]

fol. 46^r. Col. 1.
 XLII.

16 εαν]ερα γ[ε]γε
 σθαι τα ρ]ηματα υ
 μω]ν ει αληθευ
 ετε] η ου δε μη
 νη τ]ην υγιαν εα
 ρω]ν ει μην κατα
 σκο]ποι εστε
 17 και ε]θετο αυτους
 εν φ]υλακη ημε
 18 ρας τρει]ς ειπεν
 δε αυτοις] τη ημε
 ρα τη τριτη] του

Col. 2.

21 . . . . .
 εσ]μεν περι του α
 δελ[φου] ημων οτι
 υπ]ερειδομεν την
 θλι]ψιν της ψυχης
 αυτ[ου] οτε κατεθε
 ετο η]μων και ου
 κ εισ]ηκουσαμεν
 αυτ[ου] ενεκεν
 του]του επηλθεν
 εφ[η]μας η θλιψις

fol. 47^r. Col. 2.
 XLII.

28 π]οιησεν θ[ε]ς η

29 μ]ιν' ἤλθον [δε
π]ρος Ιακωβ [τον
π]ατέρα αὐτῶν
ε]ἰς γῆν χανααν
καὶ ἀπηγγείλαγ
αὐτῶ πάντα τὰ
συμβεβηκότα
αὐτοῖς λεγόν[τες
30 λελαλήκεν ὁ [ἀν
θρώπος ο [κυρι
ος τῆς γῆ]ς

fol. 47^r. Col. 1.
XLII.

33 ὑμῶ]ν ἀφέτε ω
δε] μετ' ἐμοῦ τ[ὸν
δ]ε [ἀ]γροασμὸν
τῆς σιτοδοσια[ς
τ]οῦ οἴκου ὑμ[ῶν
λ]αβόντες ἀπ[ὸ]
34 θετε καὶ ἀγαγε
τ]ε τὸν ἀδελφὸν
ὑ]μῶν τὸν νεώ
τερ]ον πρὸς με
καὶ γ]νωσομαι ο
τι οὐ κατ]έσκο
ποι εστέ ἀλλ' ο]τι

fol. 48^r. Col. 1.
XLIII.

3 ἰουδας λεγῶν] φη
μαρτυρικὸν δικαίωμα]ρ
τυρηταὶ ἡμῖν ο [ἀ]ν
θρώπος λεγῶν] ὅ

fol. 48^r. Col. 2.
XLIII.

6, 7 λ]ήθος οἱ δ[ε] εἰ
π]ῆν ἐρωτῶν [ἐπ]η
ρ]ώτησεν ἡμ[ᾶς ο
ἀ]νθρώπος καὶ
τῆν γενεάν ἡ
μῶν λεγῶν εἰ ε
τι ὁ πατήρ ὑμῶν
ζῆ εἰ ἐστὶν ὑμεῖ
ἀδελφός καὶ ἀπ[ὸ]

γείλαμε]ν αὐτῶ
κατὰ τῆ]ν ἐπέ

fol. 48^v. Col. 1.
XLIII.

9 ρηκ]ως ἐσομ[αι
εἰς] σε πάσας τὰ [ς
10 ἡ]μέρας εἰ μὴ γ[ὰρ
ἐβραδύναμεν [ἡ
δ]η ἀν' ἐστρέψα
11 μὲν δις εἶπεν δε
αὐτοῖς Ἰσραὴλ ὁ
πατὴρ αὐτῶν εἰ
οὕτως ἐστὶν τοῦ
το ποι[ήσα]τε λαβετε
ἀπ[ὸ] τῶν [καρπῶν τῆς

fol. 48^v. Col. 2.
XLIII.

14 π[οῦ] καὶ ἀποστεί
λ[αι] τὸν ἀδελφὸν
ὑ]μῶν τὸν ἐνα καὶ
τ[ὸν] βενιαμῖν ἐγώ

fol. 49^r. Col. 2.
XLIII.

21 γυρίω]ν ἐ[κ]αστοῦ
ἐν] τῷ μ[αρσιππ
ῶ] αὐτοῦ το δε [ἀργ
ῦ]ριον ἡμῶν [ἐν
σ]ταθμῶ ἀπε[στρε
ψ]αμεν νῦν [ἐν
τ]ῆς χερσίν [ἡμῶ
22 κ]αὶ ἀργυρίον [εἰτε
ρ]ὸν ἢ [νεγκκαμῖν

fol. 49^r. Col. 1.
XLIII.

25 οἷος αὐ]τιῶν [ἡ
τοῦμασά]ν δ[ε] [τα
δω]ρα εἰς τοῦ εἰ
θεῖ]ν τὸν Ἰωσήφ
με]σημβρικός ἡ
κο]ύσαν γὰρ οἱ [ε
κει] μελλεῖ ἀρισ[τε]
26 τῆν οἰκ]ίαν ἰω[σήφ

1 leaf missing.

fol. 50^r. Col. 2.

XLIV.

17 αυτ]ος εστω[ι
 μου π]αις υμεις
 δε ανα]βητε με
 τα σωτ]ηρικα προς
 τον πα]τερα υ
 18 μων ε]γγισακ ε[ι α
 υτω ω]δωκ ε[ι
 πεν θεο]μαι κυ]ριε

fol. 50^r. Col. 1.

XLIV.

21 εηπακ δε [τοις παι
 σιν σου κ]αταγαγε
 τε αυτον [προς με
 και επιμ]ελου
 22 μαι αυτο]υ και ει
 πον τω [κυριο ω] δυ
 νησετ[αι το παι
 θαρion [καταλι
 πε]ιν

B. PAPYRUS 962 (CHESTER BEATTY PAPYRUS V): III CENTURY A.D.

fol. 1^v.

Gen. VIII. 13 | κιβωτου ην εποι
 | πρσωπου της γης
 14 εζη|ραθη η γη
 16 | της κιβωτ|ου
 | υιων σου μετα
 17 | αφο|πε|τεινων
 | επι της γης|

fol. 1^r.

21 οτι ενκειτ|αι
 εκ νεοτητος |
 α|ν καθως επ|οιησα
 22 ρι|σμος ψυχ|ος
 τ|α πασσου|σιν
 IX. 1 το|υ και ειπε|ν
 |την γην
 2 |ς εσται επι πασιν

fol. 2^r.

XXIV. 13 |ιδου|ν φ|γω| εστηκα επι της πηγης του υδατος και
 δε θυγατερες των οικουτων την πολιν εκπορευονται υδρ|ευ
 14 σασθαι υδωρ και εσ|ται η παρθενος η αν εγω ειπω επικλεινθ
 μοι την υδριαν σ|ου να πιω και ειπη μοι πιε και τας κμηλους
 σου ποτιω εως| εν παυσωνται πεινουσαι ταυτην ητοιμασας
 τω παιδι| σου ισαακ' και εν τωτω γνωσομαι οτι εποιησας ελεος
 15 τω κυριω| μου αβρααμ και εγενετο προ του αυτου συντελεσαι λα
 λουντα| εν τη καρδια και ιδου ρεβεκα εξεπορευετο η τεχθεισα
 βαθ|ουηλ υιω μελχας της γυναικος νεχωρ αδελφου δε αβρααμ
 16 εχο|υσα την υδριαν επι των ωμων η δε παρθενος ην καλη τη ο
 ψε|ι σφοδρα παρθενος ην ανηρ δε ουκ εγνω αυτην καταβασα δε
 17 επ|ι την πηγην επλησεν την υδριαν ανεβη επεδραμεν δε ο παις
 εις| συναντησιν αυτη και ειπεν ποτισον με μικρον υδωρ εκ της υδρι
 18 ας σου η δε ειπεν πιε κε και εσπυσεν καθελειν την υδριαν επι τον
 19 βρα|κιον εκυτης και εποτισεν αυτον εως επαυσατο πεινων και ει
 20 πεν και τας κμηλους σου υδρευσομαι εως πασαι πιωσιν και ε
 σπυσεν και εξεκενωσεν την υδριαν εις το ποτιστηριον και εδραμε
 21 ε|τι επι το ορεακ αντλησαι και υδρευσατο πασαις ταις κμηλοις ο δε
 αγθρωπος| κατε|μανθανεν αυτην και παρεσιωπα του γινωσκει η εν

XXIV. 16 δε] ε appears to be dotted

fol. 2^r.

XXIV.

[Ξε]

21, 22 ἔδωκεν κ̄ς̄ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἡ οὐ [εἰγενετο δε ἡνικα ἐπαυσαντο
 αὶ καμηλοὶ πικσὶ πεινοῦσαι εἰλαβεν ὁ ἀνθρ [ωπος ἐνωτιχ χρυσα ἀνα
 δραχμὴν ὀλκῆς καὶ δυο φέλικα χρυσα ἐπ[ι τας χεῖρας αὐτῆς δεκα
 23 χρυσῶν ὀλκῆν αὐτῶν καὶ ἐπῆρωτησεν αὐτὴν [καὶ εἶπεν θυγατῆρ
 τίνος εἰ ἀπῆγ' γέιλον μοι εἰ ἐστὶν παρὰ τῶ πα[τρὶ σου τοπος ἡμῖν
 24 καταλῦσαι καὶ εἶπεν αὐτῶ θυγατῆρ βαβουὴλ εἰμι ἐ[γὼ του μελχας
 25 ὄν ἐτεκεν τῶ ναχωρ καὶ εἶπεν αὐτῶ ἀχὺρα καὶ χορτα[σματα πολλα
 26 παρ ἡμῖν καὶ τοπος καταλίσσεως καὶ εὐλογησας ὁ ἀνθρ [ωπος προς
 27 ἐκυνῆσεν τὸν κ̄ν̄ καὶ εἶπεν εὐλογητος κ̄ς̄ ὁ θ̄ς̄ του [κ̄ν̄ μου
 ἀβρααμ ὅς οὐκ ἐγκατελείπεν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀληθι[αν α
 πο του κ̄ν̄ μου εἰμ εὐδωκεν ὁ κ̄ς̄ εἰς οἶκον του ἀδελφου του κ̄ν̄ μ[ου
 28 καὶ δραμουσα ἡ παῖς ἀπῆγ' γέιλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς α[υ
 29 τῆς κατὰ τὰ ρηματα ταῦτα τῆ δε ρεβεκκα ἀδελφός ἡν ὠ ὄνομα [λαβαν
 30 καὶ ἐδραμην λαβαν προς τὸν ἀνθρῶπον ἐξῶ ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ ἐ
 γενετο ἡνικα εἶδεν τὰ ἐνωτιχ καὶ τὰ φέλικα ἐπὶ τας χεῖρας τῆς
 ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ ὅτε ἤκουσεν ρεβεκκας τὰ ρηματα τῆς ἀδελ
 φῆς αὐτοῦ λεγουσῆς οὕτως λελαληκεν μοι ὁ ἀνθρῶπος καὶ ἠλ
 θ]εν προς τὸν ἀνθρῶπον ἐστῆκοτος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμηλῶν

fol. 3^r.

XXIV.

[Ξζ]

31 ἐπὶ τῆς πηγῆς καὶ εἰπ]εν αὐτῶ δευρο εἰσελθε εὐλογητο [ς κ̄ς̄] ἰνα [τι
 ἐστῆκας ἐξῶ ἐγὼ δε] ἡτοιμακα τὴν οἰκίαν καὶ τὸπον τας καμηλοῖς
 32 εἰσηλθεν δε ὁ ἀ]νθρῶπος εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἀποσαξεν τας καμηλοῦς
 καὶ ἐδωκεν ἀχ]υρα καὶ χορτασματα τας καμηλοῖς καὶ ὕδωρ τοῖς πο
 33 σιν αὐτοῦ καὶ τ]οῖς ποσιν τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ αὐτοῦ καὶ παρεθῆκεν
 αὐτοῖς φαγεῖν] καὶ εἶπεν οὐ μὴ φαγῶ εἰς του λαλησκι με τὰ ρηματα
 34, 35 μου] καὶ εἶπεν λαλησον καὶ εἶπεν παῖς ἀβρααμ εἰμι ἐγὼ κ̄ς̄ ὁ θ̄ς̄ ἐν
 λιγη]σεν τὸν κ̄ν̄ μου σφόδρα καὶ ὑψώθη καὶ ἐδωκεν αὐτῶ προβα
 τὰ κα]ί μοσχους καὶ ἀργυρίον καὶ χρυσιον καὶ παιδας καὶ παιδίσκας
 36 κα]μηλοῦς καὶ ὄνους καὶ ἐτεκεν σάρρα ἡ γυνὴ του κ̄ν̄ μου ὅσον ἐνα
 τῶ κ̄ν̄ μου μετὰ τὸ γηρασκι αὐτον καὶ ἐδωκεν αὐτῶ ὅσα ἦν αὐτῶ
 37 καὶ ἔωκισεν με ὁ κ̄ς̄ λεγων οὐ λημψῆ γυνικικα τῶ υἱῶ μου ἀπο τῶν
 38 θυγατέρων τῶν γαμνακίων μεθ ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν τῆ γῆ αὐτῶν ἀλλὰ
 εἰς τὸν οἶκον του πατρος μου πορευση καὶ εἰς τὴν φύλην μου καὶ λημ
 39 ψῆ γυνικικα τῶ υἱῶ μου ἐκεῖθεν εἰπα δε τῶ κ̄ν̄ μου μὴ ποτε οὐ πο
 40 ρευσεται ἡ γυνὴ μετ ἐμοῦ καὶ εἶπεν μοι κ̄ς̄ ὁ θ̄ς̄ ὃ εὐηρεστησα ἐναν
 τιον αὐτοῦ αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἀγ' γέλλον αὐτοῦ μετὰ σου καὶ εὐδ

fol. 3^r.

XXIV.

[Ξς]

40 δῶ[σε] τὴν ὁδὸν σου καὶ λημψῆ γυνικι [κα τῶ υἱῶ μου ἐκ τῆς φύλης μου
 41 ἡ ἐκ το[υ ο]ἴκου του πατρος μου τότε ἀθῶως ἐ[σχ] ἀπο τῆς ἀρας μου ἡνικα
 γαρ ἐὰν ἐλθῆς εἰς τὴν ἐμὴν φύλην καὶ μὴ σοὶ β[ῆ]σιν καὶ ἐσχ ἀθῶως α

XXIV. 27 (εὐλογητος κ̄ς̄]σαν κ̄ν̄* τος κ̄ς̄*
 13 αὐτοῖς φαγεῖν 962 (sic) 31) the common reading of αὐτοῖς ἀρτοῖς φαγεῖν is too long by approxi-
 mately six letters.

42 πο του ωρκισμου μου και ελθων σημερον επι τηγ [πηγγην ειπα κ̄ε ο θ̄ς
του κ̄υ μου αβρααμ ει συ ευδοεις μοι την οδον μ̄ου ην νυν εγω πο
43 ρευομαι εις αυτην Ἰθου εγω εστηκα επι την πηγγη [ν του υδατος και αι
θυγατερες των ανθρωπων της πολεις εξελευσον [ται υδρευοσθαι
υδωρ και εσται η παρθενοσ η αν εγω ειπω ποτισ[ον με μικρον
44 υδωρ εκ της υδρικσ σου και ειπη μοι και συ πιε και ταισ καμηλοισ
σου υδρευοσμαι αυτη η γυνη ην ετοιμασεν κ̄ς τωσ εκουτου θερα [ποντι
ισαακ και εν τούτω γνωσομαι οστι πεποιηκασ ελεος τω κ̄τω μου
45 αβρααμ και εγενετο προ του με συντελοσαι λαλουντα εν τη δια [νοια
ευθυ ρεβεκκα εξεπορευετο εχουσα την υδρικαν επι των ωμων
και κατεβη επι την πηγγην και υδρευσατο ειπον δε αυτη ποτισον με [ε
46 και σπεισοκασ καθειλεν την υδρικαν αφ εκουτης και ειπεν πιε συ και
τασ καμηλοουσ σου ποτισω και επειον και τασ καμηλοουσ μου εποτισεν
47 και επηρωτησα αυτην και ειπα τινοσ ει θυγατηρ αναγ'γειλον μοι
η δε ειπεν θυγατηρ βαθουηλ ειμι του υιου ναχωρ ον ετεκεν
αυτωσ μελ.χα και περιεθηκα αυτη ενωτικα και τα ψελικα περι τασ

fol. 4^r.
XXIV.

[ξη]
48 χειρασ αυτης και ευδοκη [σ]ακσ π[ροσε]κυνησα κ̄ν τον Ἰν του κ̄υ
μου αβρααμ] οσ ευδωσεν με εν οδω αληθειασ λαβειν την θυ
49 γατερα του α[δελφου του κ̄υ μου τωσ υιοσ αυτου ει ουν ποιειτε Ἰμεισ
ελεος] και δικαιοσυνην προς τον κ̄ν μου απαγ'γειλατε μοι
50 ινα επιστρε[ψω] εις δεξια η̄ εις αριστερα αποκριθεις δε λαβαν
κ]αι β[αθουη]λ ειπαν παρα κ̄υ εξηλθεν το προσταγμα τουτου ου δυ
51 νησομεθα ουν αντειπειν κακον κλωσ Ἰθου ρεβεκκα ενωπιθ
σου λαβων απελθε και εστω γυνη τω υιω του κ̄υ σου καθα ελα
52 λησεν κ̄ς εγενετο δε εν τωσ ακουσαι τον παιδα τον αβρααμ των
53 ρηματαων αυτων και προσεκυνησεν επι την γην κ̄ω και εξενεγ'
κακσ ο παικσ σκευη αργυρα και χρυσα και ιματισμον εδωκεν ρεβεκκα
54 και δωρα εδωκεν τωσ αδελφωσ αυτης και τη μητρι και εφικον και ε[πι
ον αυτοσ και οι ανδρασ οι μετ αυτου οντασ και εκοιμηθησαν και [ανα
στασ πρωι ειπεν εκπεμψατε με ινα απελθω προς τον κ̄ν [μου
55 ειπαν δε οι αδελφωσ αυτης και η μητηρ μεινατω η παρθενοσ [με
56 θ ημων ημερασ ωσαι δεκα και μετα ταυτα απελευσατα [ι ο δε
ε]ιπεν προς αυτοουσ μη κατεχετε με και κ̄ς ευδωσεν την ρ[οδον μου
57 ε]κπεμψατε με ινα απελθω προς τον κ̄ν μου ειπαν δε καλωσωμ[εν την
58 παιδα και ερωτησωμεν το στομα αυτης και εκαλωσαν ρεβ[εκκαν

fol. 4^v.
XXIV.

[ξθ]
58 και ειπαν α[υτη] πορευ[ση] μετα του ανθρωπου τουτου η θ[ε] ειπεν
[πορευσο]
59 και και εξεπεμψαν ρεβεκκαν την αδελφην αυτων και τα υπαρχον
60 τα αυτης και τον παιδα τον αβρααμ και τουσ μετ αυτου και ε[υλογησαν] ρε
βεκκαν την αδελφην αυτων και ειπαυ αυτη αδελφη ημεω[ν] ει γινου
ει^r χειλιαδασ μυριαδων και κληρονομησατω το σπερμα [α σου τασ πο

61 λεις των υπεναντιων αναστασ δε ρεβεκκα και αι αβ[ρα]ι αυτης
 62 επεβησαν επι τας καμηλους και επορευθησαν μετα του [ανθρωπου
 63 και αναλαβων ο παις την ρεβεκκα κηληθεν ισακ δε επορευετο διχ
 64 της ερημου κατα το ορειον της ορασεως αυτος δε κατωκει εν τη γη
 65 προς λιβα και εξηλθεν ισακ αδελφου του εως εις το πεδιον το προς
 66 δειλην και αναβλεψας τοις οφθαλμοις ειδεν καμηλους ερχομενας
 67 και αναβλεψασ ρεβεκκα τοις οφθαλμοις ειδεν τον ισακ και κατω
 68 κεισεν απο της καμηλου και ειπεν τω παιδι τις εστιν ο ανθρω
 69 πος εκεινος ο πορευμενος εν τω πεδιο εις συνκνησιν ημειν
 70 ειπεν δε ο παις ουτος ο κς μου η δε λαβουσα το θεριστρον περι
 71 βηλετο και διηγησατο ο παις τω ισακ παντα τα ρηματα ο εποι
 72 ησε εν εισηλθεν δε ισακ εις τον [οικον] της μητρος αυτου και ε
 73 λαβεν την ρεβεκκα και εγενετο αυτην γυνη και ηγαπησεν αυτη
 74 και παρεκληθη ισακ περι σαρρας της μητρος αυτου προσθεμε

XXV.

fol. 5^r.

XXV.

1, 2 ως δε αβρααμ ελαβεν γυναικα η ονομα χετ'τουρα ετεκεν δε [ε αυτο
 3 τον ζεμβραν και τον] ιωξαν και τον μαδικιμ και τον μαδικιμ και τον [ισα
 4 βρακ και τον σιουε] ιωξαν δε εγεννησεν τον σαβαθ και τον θα[ι
 5 μαν και τον δαιδ]αν υιοι δε δαιδαν εγενοντο ραγουηλ και να
 6 βδεηλ και αποου]ρειμ και λατουσειμ και λωμειν υιοι δε
 7 μαδικιμ γεφαρ κ[α]ι αφερ και αινωχ και αβειρα και ραχ ουτοι παν
 8 τες ησαν υιοι χετ'τουρας εδωκεν δε αβρααμ παντα τα υπαρχον
 9 τα αυτου ισακ τω υιω αυτου και τοις υιοις των παλλακων του αβρααμ
 10 εδωκεν αβρααμ δ[ο]ματα και εξαπεστειλεν αυτους απο ισακ
 11 του υιου αυτου επι ζ[ω]ωντης αυτου προς ανατολας εις την ανατολην
 12 ταυτα δε τα ετη ζω[ω]ης ημερων αβρααμ οσα εζησεν ρωε ετη
 13 και εκλειπων απ[ο] αβρααμ εν γηραι καλω πρεσβυτερος
 14 και πληρης ημερων κ[α]ι προσεθεθη προς τ[ο]ν λ[ο]γον αυτου και εθη
 15 ψαν αυτον ισακ και ισ[α]μηλ οι υιοι αυτου [εις το σπηλαιον το] διπλου
 16 εις τον αγρον εβρων] του του χετ'ταιου ο [εστιν απεναντι] μαμ]βρη
 17 του χετ εκει εθαψαν α]βρααμ και σαρρα [την γυναικα αυτου] γ
 18 εγενετο δε μετα το απ[ο]θαινειν τον αβρα[αμ] ευλογησεν ο θε ισακ

fol. 5^v.

XXV.

11, 12 το]ν υιον αυτου και κατωκησεν ισακ π[α]ρα το ορειον της ορασεως αυ
 13 ται δε αι γενεσεις ισμαηλ του υιου αβρααμ ον [ετεκεν] αγαρ η παι
 14 δισκη σαρρα τω αβρααμ και ταυτα τα ονοματα [των υιων] ισμαηλ
 15 κατ ονομα των γενεων αυτου πρωτοτοκος ισμαηλ ναβιτωθ
 16 και κηδερ και ναβδεηλ και μασοκ και μασημ [και] ιδουμα και
 17 μασην και χαδερ και θαιμαν και ιετουρ και γ[α]φες και κεδμια

XXV. 9 τ(ου)¹⁷ thus apparently. Neither Kenyon's p nor Galano and Gil's i (p. 10) is possible since a connective stroke from the preceding letter is clearly visible—something not characteristic of p and i. The connective stroke together with the position of following o (cf. τ') make τ the most probable reconstruction.

16 οὗτοι εἰσὶν υἱοὶ Ἰσμαὴλ καὶ ταῦτα τὰ ὀνόμα[τα αὐτῶν ἐν ταῖς
 σκηναῖς αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς ἐπαυλῶσιν αὐτῶν δωδεκά ἀρχόν
 17 τες κατὰ τὰ ἔθνη αὐτῶν καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς [ζωῆς Ἰσμαὴλ
 ῥλζ' ἔτη καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν προσετέ[θη πρὸς τὸ γένος
 18 αὐτοῦ κατώκησεν δὲ ἀπὸ εὐεῖλατ' εἰς σὺρ[η ἔστιν κατὰ
 προσωπὸν αἰγυπτου εἰς εἰθεῖν πρὸς ἀσσυρί[ους κατὰ προσω
 19 πον παντῶν τῶν ἀδ]ελφῶν αὐτοῦ κατώκησεν [καὶ αὐταὶ
 αὶ γενεσε[ίς Ἰσακ τοῦ υἱοῦ] ἀβραμ ἀβραμ δ[ε ἐγεννήσεν τὸν
 20 Ἰσα[ακ ἦν δὲ Ἰσακ τεσσα]ράκοντα ἐτῶν ὅτε ε[λάβε τὴν ρεβέκ
 κην [θυγατέρα βαθουήλ] τοῦ συροῦ ἐκ τῆς με[σοποταμίας ἀδελ
 21 φῆν [λαβὼν τοῦ συροῦ ε]χρῆτο γυναῖκα ἐδ[είτο δὲ Ἰσακ
 κῦ περ[ὶ ρεβέκκας τῆς] γυναικὸς αὐτοῦ ὅ[τι στείρα ἦν ἐπηκού
 σεν δὲ αὐτ[οῦ ὁ θεὸς καὶ] ἔλαβεν ἐν γαστρὶ ρ[εβέκκα ἡ γυνή]

fol. 6^v.
XXX.

9 leaves lost.

20 κ[αὶ] ὦ αἰρετ[αὶ
 ] ὀνόμα αὐ[τοῦ]
 21 ἐκαλεσ[εν τὸ]
 c. 4 ll. lost
 24 λεγούσ[α προσθετω]
 25 τ[ὴν ἰωσηφ] εἶπ[εν
 τ] ὅν το πον μου[
 26 π]ερί[
 c. 3 ll. lost
 28 το] γμισθ[ὸν
 29 ἰα[κω] θ[ε] σου γινώσκ[εις] α[δερ] φ[υλεωκ]
 30 με]τ' ἐμοῦ μείκρ[α γαρ] ἦν ὁ]σ[α σοὶ ἦν
 πλ[ηθ]ῶς καὶ εὐλο[γῆσεν
 c. 2 ll. lost

fol. 6^r.
XXX.

31] δὲ αὐ[τῶ
 του]το παλιγ[
 32 τ] ἡ προβ[ατα
 c. 4 ll. lost
 33 κεκλεμμε]νον εστ[ι] παρ[ε]μοι
 35 δι]εστειλεν ἐν τῇ η[μερ]α
 διαλε]γκους καὶ πρ[ο]σας
 παν] ὁ ἦν
 c. 2 ll. lost
 36 ε ποιμ]α κινεν τ[α]
 37 ρα]βδον στ[υρακιν]ην
 αυ]τ[ης] ἰκω[θ] ἰε π[ισμα]τα λευκα περ[ι] τυρω
 ] το λευκον ὁ ελεπισε[ν
 38 ελεπισ]θη εν[
 c. 1 l. lost

fol. 7^r.
XXX.

- [κβ]
- 38 τιστηριων του υβ]ατος εν]α ως αν ελθωσιν τα προβατα πι]ειν ενωπι]ιον
[των]
- 39 ραβδων ελθοντων αυτων εις το πιειν εγκισσησω]σιν τα προβ]ατα εις
τας ραβδους και ετικτον τα προβατα διαλευκα και ποι]κίλα και
σπο]δοειδη]
- 40 ραντα τους δε αμνους διαστειλεν] ιακωβ και εθ]ηκεν εναντιον τ]ων
προβατων κριων διαλευκον και] παν ποικίλον εν τοις α]μνοις και]
διαχ]ωρι]
- σεν εκυτω ποιμανη καθ' εαυτον κ]αι ουκ εμειζεν αυτα] εις τα προβατα
- 41 λαβ]αν] εγενετο δε εν τω κειρω εκε]γγω ω ενεκισσησεν] τα προβατα εν
γασ]τρι] λαμβ]ανοντα εθηκεν ιακωβ τας ραβδους εναντιον των προ
[βατων]
- 42 εν] ταις ληνοις του εγκισσησαι αυτα κατω τας ραβδους ηνικα δ' αν
[ετεκεν τα]
- πρ]οβατα ουκ ετιθει εγενετο δε τα ασημα του λαβαν τα δε εψημα του
[ιακωβ]

c. 3 ll. lost

XXXI.

- 1 ημ]ων]
- 2 προσ]ωπον λαβαν
- 3 ημερα]ν ειπεν]
]και εις τ]ην

c. 2 ll. lost

fol. 7^v.
XXXI.

- [γγ]
- 5 του πατρο]ς υμων οτι ουκ εστιν προς εμου ω]ς εχθεσ κ]αι τριτην
[ημεραν]
- 6 δ' δε θς το]υ πατρο]ς μου ην μετ' εμου και αυτα] δε] ουδατε ο]τι εν παση
[τη ισχυ]
- 7 ι μου δεδ]ωλευκα τω πατρι υμων ο δε πατηρ υμων παρεκρουσατο με
και ηλλαξ]ει τον μισθον μου] των Ιαμμων και ουκ εδωκεν αυτω ο θς
- 8 κακοποιη]σαι με εκν ουτως ειπ]η τα ποικίλα εσται σου μισθος και
[τεξετα]
- παντα τα π]ροβατα ποικίλα εκν δε ε]ιπη τα λευκα εσται σου μισθος και
[τεξετα]
- 9 παντα τα π]ροβατ]α λευκα και αφ]εωλατο ο θς παντα τα κτηνη του] πατρο
[ος υμων]
- 10 και εδωκεν μοι αυτα και εγενετο ηνικα ενεκισσω]ν τα προβα]τα και
[ειδ]ον τοις [οφθαλ]
- μοις αυτα εν τω υπνω και υδου οι τραγοι και κριοι αναβαι]νοντες] ησαν
[επι τα προ]
- 11 βατα και τας αιγας διαλευκοι και ποικίλοι και σποδοειδεις] ραντο]ι
[και ειπεν]
- 12 μοι ο αγγελος του θυ] καθ' υπνον ιακωβ εγω δε ειπα τι εστιν και] ειπεν]
[αναβλεψον]

c. 3 ll. lost

	13	ρηντ]ους ε[ωρακα]θου ου χ[ι αναστηθ]ι και εξ[ελθε]και εσομ[αι c. 2 ll. lost
fol. 7a ^r . XXXI.	17	κα]μηλου[ς
	18	]κυτου[ ]εν τη μ[εσο ποταμια αυ]την εις[δ]ε ραχηλ τ[α c. 7 ll. lost
	24	φ]λαξι[ς
	25	]λαβαν[ ] λαβ[αν
	26	]λαβα[ν α πεδ]ρα και[εκ]λο ποθ[οργασα αι]χμαλωτ[ιδας
fol. 7a ^r . XXXI.	29	σεα]γον μη[ποτε ε π]θουμια γα[ρ c. 7 ll. lost
	30	
	33	οικο]ν λεια[ς]τον οϊ[κον παιδισκω]ν και[ρ]αχηλ[ενε]βαλεγ[αυ]τα και[ ] φερε κε[ε]
	34	
	35	
fol. 8 ^r . XXXI.		[γρ]
	35	το κατ] εθισμον τ[ων γυναικων μοι εστι]ν ηρευνησεν[δε λαβαν 36 εν ολω τ]ω οικω[και ουχ ευρεν τα ειδωλα ωργ]ισθη δε ιακωβ[και εμα χεσαστο τ]ω λαβαν[α ποκριθεις δε ιακωβ ειπε]ν τω λαβαν τ[ι το α δικημ]α μου κ[αι τι το αμαρτημα μου οτι κατεδι]ωξας οπισω[μου 37 και οτι] ηρευν[ησας παντα τα σκευη μου τι ευρ]ες απο παντ[ων των α]δελφω[ν σου[τ]ων δυο ημεω[ν]και αι αιγες[c. 3 ll. lost
	38	
	40	πα]γετος της ν[υκτος
	41	τω]ν οφ[θαλμων ταυ]τα μοι ει[κοσι c. 3 ll. lost

42]πατρ[ος
εξ]απ[οστει]λας
I l. lost

fol. 8^v.
XXXI.

[97]
43 λαβ]αν ειπεν τω ια[κωβ αιθυγατερες θυγατερες] μου και οι υιοι υιοι μου
και] τα κτηνη μο]υ και παντα οσα συ ορας εμα εστ]ιν και τ[ων θυγατερ
ων μο]υ τι ποιησω[ταυτας σημερον η τοις τεκνοις αυτ]ων οια[ετεκ
44 ον νυ]ν ουν δευρ]ο διαθωμεθα διαθηκην εγω και συ] και εσται ει[ς
μαρτυ]ρων ανη μ[εσον εμου και σου ειπεν δε αυτω] ιδου ου[θειεις
μεθ] ημων εστι]ν
45 ιακω]β λιθον[
c. 3 ll. lost
47]βουνο[ς τη[ς
48] ειπεν δε[
η]ν εστησ]α

]ο βου[νο[ς
]βουνο[ς
49 μωσ]ην εμ]ου
c. 2 ll. lost
]ειπ[εν
αποστ]ησομε[θα
50]ει λ[ημψ]η

fol. 9^r.
XXXI.

98
50, 52 θυγατρασιν μο]υ αρχ ουθεις μεθ ημων εστιν εκν τε γαρ εγω
μη διαβω προς σε] μηδε συ διαβης προς εμε τον βουνον τουτον
53 και την στηλην τα]υτην επι κακια ο θε[ς αβρααμ και ο θε[ς ναχωρ
54 κρινει α]να μεσ]ον ημων και ωμοσεν ιακωβ κατα του φοβου
του πατρ]ος αυτη]ν ισα]ακ και εθυσεν ιακωβ θυσιαν εν τω ορει και ε
καλεσεν] τους αδ[ελ]φους αυτου και εφαγον και επιον και εκρημαθη
55 οταν εν τω ορει α]ναστας δε λαβαν το πρωι κατεβλησεν τους υιους
αυτου και τας θυγατερας] αυτου και ευλογ[ησεν α]γγρους και αποστρα
XXXII.
1 φεις λαβαν απηλθεν εις τον τοπον αυτου και ιακω]β απηλθεν
εις την εκυτου οδον κ]αι αναβλ[εψας ειδεν παρεμβολην θ]υ παρεμ
2 βεβ[ληκυικαν και συνη]ντησαν [αυτοι οι αγγελοι του θ]υ ειπεν δε
ιακω]β ηνικα ειδεν αυτους παρεμβολη θ]υ αυτη και εκαλεσεν το
3 [ονομα του τοπου εκεινου παρεμβολαι αποστειλεν δε ιακωβ αγ]
[γελους εμπροσθεν αυτου προς ησακ τον αδελφον αυτου εις γην]
4 σχειρ εις χειραν εβ]ωμ και ε]ντεταλατο αυτοις λεγων ουτως ερει
τε τω κω] μου ησακ ο]υτως λε]γει ο παι[ς σου ιακωβ μετα λαβαν παρ
5 ωκησ]α και εχρονι]σα εως τ[ου νυν και εγενοντο μοι βοες και ονοι
και προβατα και π]ριδες και] παιδια και και αποστειλα αναγγελια

fol. 9°.

XXXII. 5.

9θ

- 6 τῶ κῶ μου ἦσαν ἐν τῇ οὐρανῷ σου χάριν ἐν ἀντίῳ σου καὶ ἀνεστρε-
ψάν οἱ ἀγγέλοι πρὸς Ἰακώβ λέγοντες ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου
ἦσαν καὶ ἐρχεται εἰς συνάντησίν σου· καὶ τετράρακοσιοι ἄνδρες μετὰ
7 τοῦ εὐφραίνθη δὲ Ἰακώβ σφόδρα καὶ ἠπορεύθη καὶ διέειπεν τὸν λαόν τὸν
8 μετὰ αὐτοῦ καὶ τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα εἰς δ[υο] παρεμβόλας καὶ
[εἶπεν]
Ἰακώβ ἐὰν ἔλθῃ ἡσὺ εἰς παρεμβόλην μίαν [καὶ] ἐκκοψήσῃ αὐτήν καὶ ἐσ-
9 τῆς ἡ παρεμβόλης ἡ δριμυτέρα εἰς τὸ σιζεσθ[αῖ] εἶπεν δὲ Ἰακώβ ὁ υἱὸς τοῦ
πατρὸς μου ἀβραάμ καὶ ἰσαὰκ κῶ ὁ εἶπ[ε] μοι ἀποτρέφε εἰς τὴν γῆν τῆς
10 [γενεσεως] σου καὶ ἐγὼ σε ποιήσω ἰκανοῦντα μοὶ ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης
[καὶ α]
πο πάσης ἀληθ[ε]ίας τῆς ε[ποιήσας] τῶ παιδὶ σου ἐν γὰρ τῇ ραβδίῳ μου
[διεβήν]
11 τὸν ἰσραὴλ τούτῳ νῦν δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβόλας ἐξέλω με ε[κ]
χειρὸς
τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡσὺ ὅτι φόβουμαι ἐγὼ αὐτὸν μήποτε ἐλθὼν πατήσῃ
[με] καὶ
12 [μῆτέρα] ἐπιτεκνοῖς σὺ δὲ εἶπας καλῶς ἐγὼ σε ποιήσω καὶ ἴθω το
σπέρμα σου ὡς τὴν ἀμμὸν τῆς θ[ε]σσαλονίκης [ἡ οὐκ ἀριθμηθήσεται]
13 ἀπὸ τοῦ πληθους καὶ ἐκοιμήθη] ἐκεῖ τῆν νύκτα ἐκείνην
καὶ ἐλαβεν ὡν ἔφερον δῶρα καὶ ἐξῆλθετε[ί]λεν ἡσὺ τῶ ἀδελφῷ αὐτοῦ

fol. 10°.

XXXII.

ρ

- 14, 15 φῆγας δ[ύο] τράχους] ἔ πρόβατα δ[ύο] κρεῖτους ἔ καμήλους θηλαζούσας
καὶ τὰ π[αιδία] αὐτῶν ἕ βόας μ[ία] ταυρούς ἰόνους ἔ καὶ πούλους ἑ
16 καὶ ἐδω[κέν] δὲ χεῖρας τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποιμνίων κατὰ μόνες εἰ-
πὲν δὲ τοῖς [παι]σιν αὐτοῦ προπορευέσθε ἐμπροσθεν μου καὶ δὲ
17 στεμα πο[ίειτε] ἀνα μέσον ποιμνῆς καὶ ποιμνῆς καὶ ἐνετείλατο
τῶ πρώτῳ [λεγ]ῶν ἐὰν σοὶ συναντήσῃ ἡσὺ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἐρω-
τῆ σε λεγῶν τίνος εἶ καὶ ποῦ πορεύῃ καὶ τίνος τὰ προπορευόμενα
18 ταῦτα τὰ ε[μπ]ροσθεν σου τοῦ παιδὸς σου Ἰακώβ δῶρα ἀπεσταλ[κέν]
19 τῶ κῶ ἡ [σὺ] καὶ ἰδ[ε] αὐτὸς ὀπίσω ἡμ[ῶν] καὶ ἐνετείλατο τῶ πρώ-
τῳ καὶ τῶ δευτέρῳ καὶ τῶ τρίτῳ καὶ πᾶσι τοῖς προπορευομένοις ὀ-
πίσω τῶν ποιμνίων του[τῶν] λεγῶν κατὰ τὸ ρήμα τοῦτο λαλήσατε
20 ἡσὺ [ἐν τῶ] εὐρεῖν ὑμᾶς αὐτὸν] καὶ ε[ρε]ῖτε ἰδ[ε] ὁ παῖς σου Ἰακώβ
παράγγ[ε]ται ὀπίσω ἡμῶν εἶπεν γὰρ ἐξῆλθε μο[ι] τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ἐν τοῖς δώροις τοῖς προπορευομένοις αὐ[τοῦ] καὶ μετὰ τοῦτο
ὄφρα μ[ὲ]ν τὸ πρόσωπο]ν αὐτοῦ ἴσως γὰρ προσδεξ[ε]ται τὸ πρόσωπον
21 μου καὶ παρε[πορευέ]το τὰ δῶρα] κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ αὐτὸς
22 δὲ ἐκοιμήθη] τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρεμβόλῃ ἀναστὰς δὲ τὴν
νύκτα ἐκείνην ἐλαβεν τὰς δύο θυγατέρας καὶ τὰς δύο παιδίσκας

XXXII. 6 (994) the stroke may represent a correction from 1 to 2 (1 > 2)

fol. 10^v.

XXXII.

ρκ

22, 23 και τα ἰᾱ παιδία αὐτοῦ και διεβη̄ την̄ διαβασ̄[εν̄ τοῡ ιαβ̄]οκ̄ και ελ[α
 βεν̄ αὐτοὺς και διεβη̄ τον̄ χειμαρρουν̄ και διεβ[α]σεν̄ παντᾱ τ[α
 24 αὐτοῦ ὑπελειψ̄θη̄ δε̄ ἰακωβ̄ μονος̄ και επαλ[α]ειν̄ ανθρωπος̄ με̄
 25 τ̄ αὐτοῦ εως̄ προεῑ εἶδεν̄ δε̄ οτῑ οῡ δυναταῑ π[ρο]ς̄ αὐτον̄ και ηψ̄η̄
 το̄ τοῡ πλατους̄ τοῡ νευροῡ τοῡ μηροῡ αὐτοῦ και εν[α]ρκ[η]σεν̄ τῷ̄ π[λα]τος̄
 26 τοῡ μηροῡ ἰακωβ̄ εν̄ τῷ̄ παλαιειν̄ αὐτον̄ μετ̄ αυ[του]ν̄ και ειπεν̄ αὐτω̄
 αποστειλον̄ με̄ ανεβη̄ γαρ̄ ο̄ ορθρος̄ ο̄ δε̄ ειπεν̄ ο[υ] μη̄ σε̄ αποστειλω̄
 27 εαν̄ μη̄ με̄ ευλογησῃς̄ ειπεν̄ δε̄ [ε̄ αὐτω̄ τῑ το̄ ο]νομᾱ σοῑ εσ[τι] γ[ο] δε̄ ειπεν̄
 28 ἰακωβ̄ και ειπεν̄ αὐτω̄ οῡ κληθησεταῑ; ετῑ τ[ο] ο]νομᾱ [σοῡ ια]κωβ̄ αλ
 λ[α] ισραηλ̄ το̄ ονομᾱ σοῡ εσταῑ οτῑ ενισχυσας̄ μετ[α] θῡ καῑ; μετ[α]
 29 ανθρωπων̄ δυνατος̄ χρωτησ[εν] δε̄ ἰακωβ̄ και ειπεν̄ αν[α]γγελιον̄ [μοῑ
 το̄ ονομᾱ] σοῡ και ειπ[εν] νᾱ [τῑ τουτο̄ ερωτας̄ το̄ ο]νομᾱ μοῡ
 30 και ηλωγησεν̄ αὐτον̄ εκεῑ και εκκλησεν̄ [ιακωβ̄ το̄ ονομᾱ] τοῡ τοποῡ
 εκεινοῡ ειδος̄ θῡ εἶδον̄ γαρ̄ θῡ προσω[πον] προς̄ προσωπων̄ καῑ
 31 εσωθη̄ μοῡ η̄ ψυχη̄ ανεβ[η]θεν̄ δε̄ αὐτω̄ ο̄ ηλω[ς] ηνικᾱ παρηλθεν̄
 το̄ ειδος̄ τοῡ θῡ αυ[του]ς̄ δε̄ επισκαζεν̄ τῷ̄ [μη]ρω̄ αὐτοῡ
 32 ενεκεν̄ τουτοῡ οῡ μη̄ ἡγαγωσιν̄ οἱ υιοῑ ισραηλ̄ [το̄ νευρον̄ ο̄ ε̄

fol. 11^r.

XXXII.

XXXIII.

[ρβ]

32 ναρκησεν̄ ο̄ εστιν̄ επῑ το[υ] πλατους̄ τοῡ μηροῡ εως̄ της̄ ημερας̄
 ταυτης̄ οτῑ ηψ̄ατο̄ τοῡ π[λα]τους̄ τοῡ μηροῡ ἰακωβ̄ τοῡ νευροῡ
 1 και ενερκησεν̄ αναβλεψ̄ας̄ δε̄ ἰ[α]κωβ̄ εἶδεν̄ και ἰδοῡ ἡσκη̄ ο̄
 αδελφος̄ αὐτοῡ εργαμενος̄ και ὁ αν[δ]ρες̄ μετ̄ αὐτοῡ και επιδιει
 λεν̄ ἰακωβ̄ τᾱ παιδιᾱ επῑ λεικν̄ και ρα[χ]ηλ̄ και τας̄ δυο̄ παιδισκας̄
 2 και ποιησεν̄ τας̄ δυο̄ παιδισκας̄ και τ[ους] υιους̄ αὐτων̄ εν̄ πρωτοις̄
 και λεικν̄ και τᾱ παιδιᾱ αυτης̄ [οπισω̄ και ραχηλ̄ και ιωσηφ̄ εσχατους̄
 3 αὐτος̄ δε̄ προηλθεν̄ εμπρο[σθεν] αὐτων̄ και προσεκυνησεν̄ επῑ
 4 την̄ γην̄ επτακις̄ εως̄ τοῡ [εγγισαῑ τοῡ αδε]λφοῡ α[υτου] και προσε
 δραμεν̄ ἡσκη̄ εις̄ συναντ[ησιν] αὐτω̄ και περιελαβ[ων] αὐτον̄ εφι
 λησεν̄ και προσεπεσεν̄ επ[ι] τον̄ τραχηλον̄ αὐτοῡ και εκλυσεν̄ αμ̄
 5 ἄοτεροῑ και αναβλεψ̄ας̄ εἰ[δεν] τας̄ γυναικας̄ και τᾱ παιδι[α] και ειπεν̄
 τῑ ταυτᾱ σοῑ εστιν̄ ο̄ δε̄ ειπεν̄ [τᾱ παιδιᾱ ο]ις̄ ηλεγσεν̄ ο[υ]ς̄ τον̄ παιδᾱ σοῡ
 6 και προσηγ[γισαν] αῑ παιδι[σκα] και τᾱ τεκνᾱ αὐτων̄ [και προσεκυνη
 7 σαν̄ και προσηγ[γισαν] λεικν̄ και τᾱ τεκνᾱ και προσεκυνησεν̄ και με
 8 τᾱ τουτο̄ προσηγ[γισεν] ραχ[ηλ] και ιωσηφ̄ και προσεκυνησεν̄ και
 ειπεν̄ τῑ ταυτᾱ σοῑ ε[στι]ν̄ |

2 ll. lost.

fol. 11^v.

XXXIII.

[ργ]

10 εναντι]ον̄ σοῡ δεξῑ τᾱ δωρᾱ δῑ των̄
 εμων̄ χειρων̄ ενεκεν̄ τουτοῡ] εἰβην̄ το̄ προσωπον̄ σοῡ εως̄ αν̄ τις̄
 11 ἰδοῑ προσωπον̄ θῡ και ευδ[ο]κησεις̄ με̄ λαβε̄ τας̄ ευλογιας̄ μοῡ ας̄
 ηνεγκᾱ σοῑ οτῑ ηλεγσεν̄ με̄ ο̄ θῡ και εστιν̄ μοῑ παντᾱ και εβρισατο̄
 12 αὐτον̄ και ελαβεν̄ και ειπ[ε]ν̄ απκραντες̄ πορευσομεθᾱ επ̄ ευθειαν̄

- 13 ειπεν δε αυτω ο κυριος μου γνωσκει: ετι τα παιδια μου απαλωτερα
 και τα προβατα κ]αι αι β[οες λοχευονται] επ εμε εκν ουν καταδιωξω
 14 αυτους εις ημερα]ν μια]ν αποθανο]νται παντα τα κτηνη προσελ
 θατω ο κ̄ς μου εμ]προσ[θεν του παιδος εγ]ω δε ενισχυσω εν τη οδω
 κατα]σχολ[η]ν της π[ορευσεως της εν]αντιον μου και κατα ποδα των
 15 παι]δαριων [μ]ου εως του [με ελθειν] προς τον κ̄ν μου εις σχειρ ειπεν
 δε ησκη καταλ]ειψω μετα [σου απο το]υ λαου του μετ εμου ο δε ειπεν
 16 ινα τι τουτο ικανον οτι ευρον χαριν] εναντιον σου κ̄ε απεστρεψεν
 17 δε ησκη εν τη ημερα εκεινη εις τη]ν οδον αυτου εις σχειρ και
 ικκωβ απαιρει εις σκηνας και εποιη]σεν αυτω εκει οικιας και
 3 ll. lost.

fol. 12^r.

- XXXIII. 18, 19 παρενεβαλεν κατα προσωπον της] πολ[εως και εκτησατο την μεριδα
 του αγρου ου εστησεν εκει την σ]κηνην αυτου πα[ρα εμμορ πατρος
 20 συχεμ εκατον αμνων και ω]κοδομησεν εκει θυσιασ]τηριον
 XXXIV. 1 και επεκαλεσατο τον θ̄ν ισραηλ εζ]ηληθεν δε δεινα η θυγατηρ λ[ε];
 ας ην ετεκεν τω ικκωβ καταμαθει]γτας θυγατερας των ενχωρι
 2 ων και ειδεν αυτην συχεμ ο υιος] εμμορ δ̄ χορραιος ο αρχων
 της γης και]λαβ[ων αυτην ε]κοι[μηθη] μετ αυτης και εταπεινωσεν
 3 αυτην και] προ]σεσχεν τη] ψυχ[η δεινα]ς της θυγατρος ικκωβ και η
 γαπη]σεν τ]ην π[αρθενον κ]αι ελαλ]ησεν κατα τ]ην διανοιαν της
 παρθενου
 4 αυτη [ειπεν] δε [συχεμ προς εμμορ τον π]ατερα αυτου λεγων λα
 5 βε μο]ι την παιδα τα]υτην εις γυναικα ικκ]ωβ δε ηκουσεν οτι εμει
 ανεν ο] υιος εμμορ δ̄ [εικν την θυγατερα] αυτου οι δε υιοι αυτου
 ησαν] μετα των κτ]ηνων αυτου εν τω] πεδιο παρεσιωπησεν δε ια
 6 κωβ εως του ελθειν αυτους εζ]ηληθε]ν δε εμμορ ο πατηρ συχεμ
 7 προς ικκωβ λα]λησαι αυτ]ω οι δε υιοι ι]κκωβ ηλθον εκ του πεδιου
 ως δε ηκουσα]ν κατεν]υχθησαν οι αν]δρες και λυπηρον ην αυτοις
 σφοδρα οτι ασχημον εποιησεν εν ισραηλ] συχεμ κοιμηθεις
 μετα της θυγατρος ικκωβ και συχ ουτως εστ]αι και ελαλησεν αυ

fol. 12^v.

XXXIV.

- [ρε]
 8 τοις εμμορ] λεγων συχ]εμ ο υιος μου προειλατο τη ψυχ]η την θυγα
 9 τερα υμ]ων δοτε αυτην αυτω] γυναικα επιγαμβρευσατε ημιν
 τ]ας θυγατερας υμων δοτε η]μιν και τας θυγατερας ημων λαβετε τοις
 10 υιοις υμων και εν ημειν κη]τοιικεите και ιδου η γη πλατεια εναντι
 ον υμων και ο εκν ειπητε [δωσομεν εμ]πορευσεθε επ αυτης και εγκτασ
 11 θε εν αυτη ειπεν δε συ]χεμ προς τον πατερα αυτης και προς
 τους αδελφους αυτης [ευροιμι] χαρ]ιν εναντιον υμ]ων και ο εκν
 12 ειπητε δωσομεν π]ληθυνατε] την [φερνην σ]φοδρα και δωσω
 καθοτι εκν ειπητε μο]ι και δωσατε μοι αυτη]ν εις γ]υναικα
 13 απεκριθησαν δε οι υιοι] ικκωβ τω συχεμ] ης εμμορ [τω πατρι
 αυτου μετα δολου και ε]λαλησαν αυτοις οτ]ι εμεικν δεινη]ν την α

- 14 δελφὴν αὐτῶν καὶ εἰπ[αν αὐτοῖς συμεῶν] καὶ λέγει ἀδελφ[οῖ] δεινὰς
 υἱοὶ λείκας οὐ δύνησμε[θα ποιῆσαι τὸ ρήμα τοῦτο δεῦναι τὴν ἀδελ
 φὴν μὴν ἀνθρώποι ὅς [εχει ἀκροβυστικὴν ἐστίν] γὰρ οὐκ εἶδος ἡμῶν
 15 ἐν τούτῳ ὁμοιωσάμεθ[α ὑμῖν καὶ] κατοικήσ[ομεν ἐν ὑμῖν
 ἐὰν γέννηθε καθῶ[ς ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ περιτεμῆσθαι ὑμῶν
 16 πᾶν ἀρσενικόν] καὶ δεῶσμεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν

fol. 13^r.
 XXXIV.

ρδ

- 16 καὶ ἀπο τῶν] θυγατέρων ὑμῶν λημψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας καὶ οἱ
 17 κησώμεν πα[ρ] ὑμῖν καὶ ἐσομεθα ὡς γένος ἓν ἐὰν δὲ μὴ εἰσακού
 σῆτε ἡμῶν τ[ού] περιτεμεσθαι λαβόντες τὰς θυγατέρας ἡμῶν ἀπε
 18, 19 λείσομεθα] καὶ ἤρσαν οἱ λόγοι ἐναντίον συχεμ τοῦ υἱοῦ ἐμμεῶρ καὶ
 οὐκ ἐχρῶνισεν] ὁ νεανίσκος ποιῆσαι τὸ ρήμα τοῦτο ἐνεκείτο γὰρ τῆ θυγα
 τρι ἰακωβ αὐτ[ῆ]ς δὲ ἦν ἐνδοξότερος πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
 20 πατρὸς αὐτοῦ] ἤλθεν δὲ ἐμμεῶρ καὶ συχεμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν
 21 πύλην τῆς] πόλεως αὐτῶν καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς ἀνδρας τῆς πόλε
 22 ὡς αὐτ[ῶν] λεγόντες οἱ ἀνδρῶποι οὗτοι εἰρηνικοὶ εἰσὶν μεθ[η] μῶν
 οἰκεῖται]σαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐμπορευέσθωσαν αὐτὴν ἡ δὲ [γῆ
 23 ἰδοὺ πλ]ατεῖα ἐναντίον αὐτῶν τὰς θυγατέρας αὐτῶν λημψόμε[θα]
 22 ἡμῖν γ]υναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν δεῶσμεν αὐτοῖς μ[όνον
 ἐν τούτῳ] ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἀνδρῶποι οὗτοι τοῦ ο[ἴκειν
 23 μεθ[η] μῶν ὥστε εἶναι λαὸν ἓνα ἐν τῷ περιτεμεσθαι ἡμῶν
 23 πᾶν ἀρσε]νικόν καθά καὶ αὐτοὶ περιτεμῆνται καὶ τὰ κτή[νη
 αὐτῶν] καὶ τὰ ὑπερχόντα αὐτῶν καὶ τὰ τετραπόδα αὐτῶν] ὅ
 χ[ημῶν] ἐστὶν μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθώμεν αὐτοῖς κ[αὶ] οἴκη

fol. 13^r.

ρ[ζ]

- XXXIV. 23, 24 σούσιν ἐν ἡμῖν καὶ εἰσκήουσιν ἐμμεῶρ καὶ συ[χεμ] τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
 πάντες οἱ ἐκπορευόμενοι τὴν πύλην τῆς πόλε[ως] αὐτῶν καὶ
 περιτεμόντο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστικῆς αὐτῶν] πᾶς ἀρσὴν
 25 ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ὅτε ἦσαν ἐν τῷ π[όλιν] εἰσὶν οἱ
 δύο υἱοὶ ἰακωβ συμεῶν καὶ λέγει οἱ ἀδελφοὶ δει[νὰς] ἕκαστος
 τὴν μαχίραν αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν] ἀσφάλως καὶ
 26 ἀπ]εκτείναν πᾶν ἀρσενικόν τὸν τε ἐμμεῶρ] καὶ συχεμ
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπεκτεῖναν ἐν στοματὶ μαχίρα[ς] καὶ εἰσῆλθον
 27 τὴν δεινὴν ἐκ τοῦ οἴκου συχεμ καὶ εἰσῆλθον οἱ] δὲ υἱοὶ ἰακωβ
 εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τρυματιας καὶ διήρπασαν τὴν π[όλιν] ἐν ἡ
 28 ἐμμεῶρ δεινὴν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν καὶ τὰ πρόβατ[α] αὐτῶν
 καὶ τοὺς βοῦς αὐτῶν καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν ὅσα τε ἦν] ἐν τῇ πό
 29 λ]εῖ καὶ ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ εἰσῆλθον καὶ πάντα τὰ σῶμα[τα] αὐ
 τῶν] καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν καὶ τὰς γυ[ναῖκας
 30 κ]αὶ ὅσα ἦν ἐν ταῖς οἰκίαις εἰπὼν δὲ ἰακωβ συμεῶν καὶ λέγει
 μ]εῖστος με πέποιθατε ὥστε πονηρὸν με εἶναι] πᾶσι
 τοῖς] κατοικοῦσιν τὴν γῆν ἐν τῷ τοῖς χαναναῖς καὶ [τοῖς
 φερεζαῖς] ἐγὼ δὲ ολιγώστος εἰμι ἐν ἀριθμῷ κα[ὶ] συνῆ

fol. 14^r.
XXXIV.

ρθ

XXXV.

30 θεντ]εσ επ εμε συνκοφουσιν με και εκτριβη εκτριβησμουφι
 31 εγω κ]αι ο οικος μου οι δε ειπαν αλλ ωσαι πορνη χρησονται
 1 τη α]δελφη ημων ειπεν δε ο θς προς ιακωβ αναστας ανα
 βηθ]ι εις τον τοπον βαιθηλ και οικει εκει και ποιησον εκει
 θυ]σιαστηριον τω θω τω σφθεντι σοι εν [τ]ω αποδιδρασκειν σε
 2 απο προσωπου ησχυ του αδελφου σου ειπεν δε ιακωβ τω οι
 κω αυτου και πασι τοις μετ αυτου κρατε τους θεουσ τους αλλο
 τριους τους μεθ υμων εκ μεσου υμων και καθαρισαθε και
 3 αλλαξατε τας στολας υμων και ανασταντες αναβωμεν εις β[αι
 θηλ και ποιησωμεν εκει θυσιαστηριον τω θω τω επακρ]υ
 σαντι μοι εν ημερα θλασεως ος ην μετ εμου και διασωσεν [με
 4 εν τη σδω η επορευθην και εδωκαν τω ιακωβ τους θεου]ς
 τους αλλοτριους οι ησαν εν ταις χερσιν αυτων και τα ενοψ]ικα
 τα εν τοις ωσιν αυτων και κατεκρυφεν αυτα ιακωβ υπο τ]ην περ
 μινθον την εν σικιμοις και απολεσεν αυτα φως της [σημε
 5 ρον ημερας και εξηρεν ιακωβ εκ σικιμων και εγενετο [φοβος
 θυ επι τας πολεις τας κυκλω αυτων και ου κατρωδωζαν [οπισω
 6 των υιων ισραηλ ηλθεν δε ιακωβ εις λουζα η εστιν [εν γη

fol. 14^v.
XXXV.

ρθ

6 χ]ηνακ η εστιν βαιθηλ αυτος και πας ο λαος ος ην μετ αυ]του
 7 και ωκοδομησεν εκει θυσιαστηριον και εκαλεσεν το ονομ]α του
 τοπου βαιθηλ εκει γαρ εφανεη αυτω ο θς εν τω αποδιδρ]ασκειν
 8 αυτον απο προσωπου του αδελφου αυτου ησχυ απεθαν]εν δε δε
 ββωρα η τροφος ρεβεκκας κατωτερον βαιθηλ υπο την βαλ]ανον
 9 και εκαλεσεν το ονομ]α αυτης βαλανος πενθους δωθη δε [ο θς
 τω ιακωβ ετι εν λουζα οτε παρεγενετο εκ μεσοποταμιας
 10 της συριας και ευλογησεν αυτον ο θς και ειπεν αυτω ο θς
 το ονομ]α σου ιακωβ ου κληθησεται ετι ιακωβ αλλα ισραηλ εσ
 11 τ]αι το ονομ]α σου και ειπεν αυτω ο θς εγω ο θς σου αυξανου
 κ]αι πληθυνου εθνη και συναγωγαι εθνων εσονται εκ σου
 12 και βασιλεις εκ της σφουσ σου εξελευσονται και την γην
 η]ν εδωκα αβρααμ και ισαακ σοι δεδωκα αυτην και τω σπερ
 13 μα]τι σου μετα σε δωσω την γην ταυτην ανεβη δε ο θς α
 14 π]α]υτου εκ του τοπου ου ελαλησεν μετ αυτου και εστησεν
 15 ια]κωβ στηλην λιθινην και εσπεισεν επ αυτην σπονδην και
 εκ]αλεσεν [ι]ακ[ω]β το ονομ]α του τοπου εν ω ελαλησεν με
 16 τ αυ]του ο θς εκει βαιθηλ απαραι δε εκ βα[ι]θηλ επηξεν την
 σκη]νην αυτου επεκεινα του πυργου γαδερ ε[γ]ενετο δε ηνικα ηγ'
 [6 leaves lost.]

fol. 15^r.
XXXIX.

[ρκβ]

3 . . . σσ]ε αν π[οιη . . . . .
 4 . . . . . αυτ]ω και [. . . . .
 αυτου] και παντα ο[σα ην αυτω ε]δωκεν δια [χειρος ιωσηφ

XXXV. 15 β(αιθηλ)]ο* β*

5 εγενε]το δε μετα το κτασ[αθηκαι] αυτον επι του οικ[ου] αυτου και
 επι παντ]α οσα ην αυτω εδωκεν δια χειρος Ιωσηφ και ηυλο
 γησεν] ἕς τον οικον του αιγυπτου δια Ιωσηφ και εγε[νηθη
 ευλο]για κυ εν πασι τοις υπαρχουσιν αυτου εν τω οικω και εν
 6 τω και εν τω αγρω και επιστρεφεν παντα οσα ην αυτω εις χειρα
 Ιωσηφ και ουκ ειδη των καθ αυτον ουδεν πλην του αρτου ου
 ησθειεν αυτος και ην Ιωσηφ καλος τω ειδει και ωραιος τη σφει
 7 σφοδρα και εγενετο μετα τα ρηματα ταυτα και επεβαλεν η γυνη του κυ
 αυτου τους οφθαλμους αυτης επι Ιωσηφ και ειπεν αυτω κοιμη
 8 θητι μετ εμου ο δε ουκ ηθελεν ειπεν δε τη γυναικι του κυ
 αυτου ει ο κυ μου ου γεινωσκει δι εμου ουθεν εν τω οικω αυτου
 9 και παντα οσα εστιν αυτω εδωκεν εις τας χειρας μου και ουχ υ[περ
 εχει εν τη οικια ταυτη ουθεν εμου ουδ υπεραχειρηται αυτου ο]υ
 10 θεν εμου πλην σου δια το σε γυναικα αυτου ειναι και πως πο[ι
 ησω] το ρημα το πονηρον τουτο και αμαρτησομαι εναντιον [του
 10 θυ] γνικα δε ελαλει τω Ιωσηφ ημεραν εξ ημερας και ου[χ

fol. 15^r.
XXXIX.

[ρηγ]

10 υπηκουεν αυτη κ[αθη]υδειν μετ αυτ]ης του [συγγενεσθαι αυτη
 11 εγενετο δε τ]οικυη τις [ημερα εισ]ηλθεν Ιω[σηφ] εις την οικιαν
 12 ποιειν τα ερ]γα αυτου κα [ι ουθεις ην] των εν τη οικια [ισω και
 επισ]πακατο] αυτον των ιματιων λεγουσα κοιμηθητι μετ ε[μου και
 καταλειπ]ων τα ιματια εν ταις χερσιν αυτης εφυγεν και εξηλ[θεν εξω
 13 εγενετο δε ως ειδεν οτι καταλιπεν τα ιματια εν τρις χερσιν αυτης
 14 και εφυγεν και εξηλθεν εξω εκαλεσεν τους οντας εν τη [οικια
 και ειπεν αυτοις λεγουσα ιδετ εισηγαγεν ημειν παιδα εβραιον
 εμπαιζειν ημειν εισηλθεν προς με καθευδειν μετ εμου και
 15 εβουσα φωνη μεγαλη εν δε τω ακουσαι αυτον οτι υψωσα την
 φωνην μου και εβουσα καταλιπων τα ιματια αυτου παρ εμοι εξηλ
 16 θεν εξω και καταλιπαρι τα ιματια παρ αυτη εως ηλθεν ο κυ
 17 εις τον οικον αυτου και ελαλησεν αυτω κατα τα ρηματα ταυτα
 λε[γ]ουσα εισηλθεν προς με ο παις ο εβραιος ον εισηγαγες προς
 ημ]ας εμπαιζει μοι και ειπεν μοι κοιμηθησομαι μετ σου
 18 ος] δε ηκουσεν οτι υψωσα την φωνην μου και εβουσα καταλι
 19 ποι]ν τα ιματια παρ εμοι εφυγεν και εξηλθεν εξω εγενετο δε
 ω]ς ηκουσεν ο κυ αυτου τα ρηματα της γυναικος αυτου λεγουσας
 3 ll. lost.

fol. 16^r.
XXXIX. 20, 21

οχυρ]ω[ματι και ην κυ] μετα Ιωσηφ

και κ]ατεχε[εν αυτου ελευ]ς και [εδωκεν αυτω χαριν εναντων του
 22 αρχιδε]σμοφύλ[ακος και εδ]ωκεν αυτω ο αρχιδ[εσμοφύλαξ
 το δεσμοτηρ]ιον δια χειρος Ιωσηφ και παντας τους [απηγμενους
 23 οσοι εν τω] δεσμοτηριω και παντα οσα ποιου[σιν εκει ουκ ην
 ο αρχιδεσμοφ]ύλαξ του [δεσμοτη]ριου γεινωσκ[ων δι αυτον
 ουδεν παντα γαρ η]ν δια χειρος Ιωσηφ [δια το κυ] μετ αυτου
 ειναι και οσα αυτος επο]ηι ἕς εσοδου εν [ταις χερσιν αυτου

XL.

1 εγενετ[ρ] δε μετα τα ρηματα ταυτα [ημαρτεν] ο αρχισ[ε]νοχος του
 βασιλει[ς] αιγυπτου και ο αρχισιτοπ[ο]ι[ς] του κ[ω] αυ[των] βασιλει
 2 αιγυ[πτου] και ωργισθη φαραω επι το[ις] δυσιν [ε]νοχοις αυτου επι
 3 τω αρ[χι]νοχοω και επι τω αρχισιτ[ο]ποιω και ε[θε]το αυτους εν
 φυλακ[η] παρα τω αρχιμαγειρω εις το δ[ε]σμοτ[η]ριω[ν] εις τον τοπον
 4 ου ιωση[φ] απηκτο εκει και συνεσ[τη]σεν ο αρχιδ[ε]σμοτης αυτους
 τω ιωση[φ] και παρεστη αυτοις η[σαν] δε ημε[ρας] εν τη φυλακη

fol. 16^v.

XL.

6 [πρ[ο]
 7 τε]ταρα[γ]μενο[ι] και ηρωτα τους ενοχους φαραω
 οι ησαν με[τ] αυτου εν τη φυλακη παρα του κ[ω] [αυτου] λεγων
 8 τι οτι τα προσ[ω]πα υμων σκυθ[ρ]ωπα σημερον ο[ι] δε ειπαν
 αυτω ενυπνιων ειδαμεν και ο συνεκρεινων ουκ [ε]στιν αυτο
 ειπεν δε αυτοις ο ιωση[φ] ουχι δικ[α] το υ[θ]η η δ[ε]σμοτ[η]σις
 9 αυτων εστιν διηγησαθε ουν μο[ι] και διηγησατο ο αρχισ[ε]νοχος
 το ενυπνιον αυτου τω ιωση[φ] και ειπεν εν τω [υ]πνω μου ην
 10 αμπελος εναντιον μου ε[ν] δε τη αμπελω τρεις πυθ[μ]εν[ες] κη[ι] αυτη
 11 θαλλουσα ανενη[νο]χια β[λαστ]ους πεπειροι οι βοτρυες σ[τα]φυλης και
 το ποτηριον φαρα[ω] ε[ν] τη χειρι μου και ελαβον τ[ην] σταφυλην
 και εξε[θ]η[ψα] αυτην εις το ποτηριον και εδωκα το π[ο]τηριον
 12 εις τα[ς] χειρ[α]ς φαρα[ω] και ειπεν αυτω ιωση[φ] τ[ου]το η συν
 13 κρισ[ι]ς αυ[του] ο[ι] τρεις πυθμενες τρεις ημ[ε]ραι εισιν ετι τρεις
 ημεραι και [μνησ]θησεται φαραω τη[ς] αρχης σου
 1 leaf lost.

fol. 17^v.

XLI.

ρη

9 . . . . και ελαλησεν ο αρχισ[ε]νοχος τω φαραω λε[γων] την αμαρ
 10 τικν μου αναμ[ε]νησκει σημερον φαραω ωργισθη τοις παι[σιν] αυτου
 και εθετο ημα[ς] εν φυλακη εν τω οικω του αρχιμαγειρου εμε τε και
 τον αρχι
 11 σιτοποιον και ειδομεν εκατερος ενυπνιον εν νυκτι μια εγω και αυτος
 12 εκαστος κατα τ[η] αυτου ενυπνιον ειδομεν ην δε εκει μεθ[η]μων νεανισκος
 πικ[ρ] εβραι[ς] του αρχιμαγειρου και διηγησαμεθα αυτω και συνεκρεινειν
 13 ημιν εγ[ε]νηθη δε καθως συνεκρεινειν ημιν ουτως και συνεβη εμε τε
 14 α[πο]κατασταθηκαι επι την αρχην εκεινον δε κρεμασθηκαι αποστειλας δε
 φ[αρα]ω εκαλεσεν τον ιωση[φ] και εξηγαγεν αυτον εκ του οχυρωματος και ε
 15 ξ[υ]ρησαν αυτον και ηλλαξαν την στολην αυτου και ηλθεν προς φαραω
 ειπεν
 δε φαραω τω [ι]ωση[φ] ενυπνιον εωρακα και ο συνεκρεινων ουκ
 εστιν αυτο ε
 γε[ω] δε ακηκο[σ] περι σου λεγοντων ακουσαντα σε ενυπνια συνκρειναι
 αυτα
 16 απ[ο]κριθεις δε ο ιωση[φ] ειπεν τω φαραω ανευ του θ[υ] ουκ αποκρι
 θησεται το
 17 σιτηριον φαραω ελαλησεν δε φαραω τω ιωση[φ] λεγων εν τω υ[π]νω μου

XLI. 17 υπνω]υπω* ενυπνω*

18 ὡμην ἐστάνε παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ καὶ ὡσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 ἀνέβαι
 νον ζῖβος ἐκλεκτὰς τὰς σαρξίν καὶ καλαὶ τὼ εἶδει καὶ ἐνεμόντο [ἐν τῷ
 19 ἀχει καὶ ἰδοὺ ἑτέροι ζῖβος ἀνέβαινον ὀπίσω αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 πονηρὰ καὶ ἀ[ι]σχροὶ τῷ εἶδει καὶ λέπται τὰς σαρξίν οὐκ ἀκατακτάου[κ
 20 ἐν ὅλῃ γῆ ἀκατὰ ἀσχροτέρως καὶ κατεφάγον αὐτὸν ζῖβος ἀκατὰ καὶ

fol. 17^r.

ρκθ

XLI. 20, 21 ἀσχροὶ τὰς ζῖβος[ς] τὰς πρώτας κλάσας καὶ τὰς ἐκλεκτάς καὶ [εἰσ]ήλθον
 [εἰς τὰς]
 κοιλίας αὐτῶν καὶ οὐ διαδήλοι ἐγένοντο ὅτι εἰσῆλθον εἰς [τὰς κοιλίας αὐ
 τῶν καὶ αὐτὸς οὐκ αὐτῶν ἀσχροὶ τῷ εἶδει καθὰ καὶ τὴν ἀρχὴν [εἰ]σεγερθεὶς
 [δε ἐκοί]
 22 μῆθην πάλιν καὶ εἶδον ἐν τῷ ὕπνῳ καὶ ὡσπερ ζῖσταχυες [ς] ἀνέβαινον ἐν
 23 πύθμενοι ἐν πληρεῖς καὶ καλοὶ ἀλλοὶ δὲ ζῖσταχυες λέπτοι [καὶ ἀνεμό]φο
 24 ροὶ ἀνέφουοντο ἐρχομένοι καὶ κατὰ πῖον ο [ι] ζῖσταχυες οὐκ ἀκατὰ καὶ ἀνεμό
 φόροι τοὺς ζῖσταχυες τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πληρεῖς ἀκατὰ [οὐκ] οὐκ εἰς τὴν
 25 τὰς καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι καὶ εἶπεν ἰωσήφ τῷ φάρκῳ [τῷ] ἔγγ
 26 πῖον φάρκῳ ἐν ἐστίν ὡς ὅς ποιεῖ εἰδείξεν τῷ φάρκῳ ζῖ β[ος] αὐτὸ καὶ κ[α]
 27 λὰ ἐπὶ τὰ ἐστίν καὶ οὐκ ἀκατὰ καὶ οὐκ ἀκατὰ καὶ οὐκ ἀκατὰ καὶ οὐκ ἀκατὰ
 28 λέπτοι καὶ ἀνεμόφοροι ἐσονται ζῖ ἐτὴ λείμῳ τὸ δὲ ρη[μ]α ὁ εἰρηκὰ φά
 29 ρκῳ ὡς ὅς ποιεῖ εἰδείξεν τῷ φάρκῳ ἰδοὺ ζῖ ἐτὴ ἐρχε[τ]αὶ εὐθηνικὰ ἐν
 30 πᾶσιν τῇ γῆ αἰγυπτῶ ἡξεί δὲ ζῖ ἐτὴ λείμῳ μετὰ ταῦτα κ[α] εἰς τὴν γῆν
 31 τῆς πληρομένης ἐν ὅλῃ γῆ αἰγυπτῶ καὶ ἀνῆλθον οὐκ ἀκατὰ τὴν γῆν καὶ
 οὐκ ἀκατὰ ἐπὶ τὴν γῆν εὐθηνικὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἀπο τοῦ λείμῳ τοῦ ἐσόμενου
 32 μετὰ ταῦτα ἰσχυρὸς γὰρ ἐστὶν σφόδρα περὶ δὲ τοῦ δευτέρου σοὶ το ἐν ὅσιν
 οὐκ ἀκατὰ δις ὅτι ἀληθὲς ἐστὶν τὸ ρη[μ]α τὸ παρὰ τοῦ ὄν[τος] καὶ ταχυεῖ ὅς
 33 τοῦ ποιῆσαι αὐτὸ νῦν οὐκ ἀκατὰ ἀνθρώπων ἡρόνιμον καὶ συνέτον καὶ
 34 κατὰ [σ]τήσαν αὐτὸν ἐπὶ ὅλης γῆς αἰγυπτῶ καὶ ποιῆσαι φάρκῳ καὶ κατὰ

fol. 18^v.

[ρλ]

XLI. 34 στήσαν τὸ παρὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀποπέμπω[σ]ατώσαν τὰ γῆ
 35 ῥηματα γῆς] αἰγυπτῶ τῶν ζῖ ἐτῶν τῆς εὐθηνικῆς καὶ σ[υ]ναγῆται
 σάν τὰ βρωματὰ τῶν ζῖ ἐτῶν τῶν ἐρχομένων τῶν κα[λ]ῶν τούτων
 καὶ συναγῆται ὁ σείτος ὑπὸ χεῖρα φάρκῳ βρωματὰ ἐν τῆς π[ρ]ῶτῃ
 36 σιν φυλαχῆται καὶ ἐστὶν τὰ βρωματὰ πεφύλαγμένα τῇ γῆ εἰς τὰ ζῖ
 ἐτῶν τοῦ λείμῳ α ἐσονται ἐν γῆ αἰγυπτῶ καὶ οὐκ ἐκτριβῆται ἡ γῆ ἐν τῷ
 37 λείμῳ κρῆσει[ν] δὲ τὰ ρηματα ἐναντίον φάρκῳ καὶ ἐναντίον πάντων τῶν
 38 παιδῶν φάρκῳ καὶ εἶπεν φάρκῳ πᾶσιν τοῖς παισίν αὐτοῦ μὴ εὐχρισμέν
 39 ἀνθρώπων [ὄν] τῷ ὄντι ὅς ἐχει πνεῦμα ὄν ἐν αὐτοῖς εἶπεν δὲ φάρκῳ τῷ
 ἰωσήφ ἐπειδὴ εἰδείξεν ὅς σοὶ πάντα ταῦτα οὐκ ἐστὶν ἀνθρώπος ἡρό
 40 νιμ[ω]τέρως καὶ συνέτω τὸ σὺ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐπὶ τῷ
 στόμα
 41 τῆς σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαὸς μου πλὴν τῶν θρόνων ὑπερῶν σου ἐγὼ εἶ
 πην δὲ φάρκῳ τῷ ἰωσήφ ἰδοὺ καθύσταμι σε σήμερον ἐπὶ πᾶσης γῆς

XLI. 24 (σταχυ)ε(δ)α¹⁰⁰ ε¹

42 αἰγυπτου και περιελομενος ἕρακω τον δακτυλιον απο της χειρος αυτου
 περιεθηκεν αυτον ιωσηφ̄ επι την χειρα και ανεδυσεν αυτον στολην βυσ
 43 σ|ινην και περιεθηκεν κλοιον χρυσουν περι τον τραχηλον αυτου και
 ανεβιβασεν αυτον επι το αρμα το δευτερον των αυτου και εκηρυξε[ν
 ε]μπροσθεν αυτου κηρυξ̄ και κατεστησεν αυτον εφ̄ ολης γης αιγγ[πτου
 44 ει]πεν δε ἕρακω τω ιωσηφ̄ εγω ἕρακω ανευ σου ουκ εξαιρει οὐθεις τη[ν
 45 χειρα αυτου επι παση γη αιγυπτου και εκαλεσεν ἕρακω το ονομα ιω[σηφ̄

fol. 18^r.
 XLI.

ρλα

45 ψονθομ]φανηχ̄ και εδωκεν αυτω την ασεγγ[εθ̄ θυγατερα
 46 πετεφ]ρη̄ ιερεως ηλιουπολεως αυτω γυναικα ιωσηφ̄ δ[ε] ην τρια
 κοντα ετων οτε εστη εναντιον ἕρακω βασιλεως αιγγυ[πτου] εξηλ
 θεν δε ιωσηφ̄ απο προσωπου ἕρακω και διεληθεν πα[σαν] αιγγυ
 47 πτον και εποιησεν η γη εν τοις ζ̄ ετεσιν της ευθηνι[ας] ἄραγμα
 48 τα και συνηγαγεν παντα τα βρωματα των επτα ετων [εν οις ην
 η ευθηνια εν γη αιγυπτου και εθηκεν τα βρωματα ε[ν] ταϊς πολε
 σιν βρωματα των πεδιων της πολεως των κυκλω α[υτη]ς
 49 εθηκεν αυτη και συνηγαγεν ιωσηφ̄ σειτον πολυν ως την αμ
 μον της θαλασσης πολυν σφόδρα ως ουκ ηδυνάτο αριθμησαι ου
 50 γαρ ην αριθμος̄ τω δε ιωσηφ̄ εγενοντο υιοι δυο προ του ελθειν
 τα επτα ετη του λειμου ους ετεκεν αυτω ασενεθ̄ θυγατηρ̄ πε
 51 τεφρη̄ ιερεως ηλιουπολεως εκαλεσεν δε ιωσηφ̄ το ονομα του
 πρωτοτοκοῡ μακασση̄ οτι επιλαθεσθαι με εποιησεν ο υς
 52 π[αντων] των πονων μου και παντων των του πατρος μου το δε
 ο[νομα] του δευτερου εκαλεσεν εφραϊμ̄ οτι ηβεχησεν με ο υς εν γη
 53 τα]πεινωσεως μου παρεληθον δε τα επτα ετη της ευθηνιας δ̄ ε
 54 γεν]ετο εν γη αιγυπτω και ηρξατο τα επτα ετη του λειμου ερχεσθαι

fol. 19^r.
 XLII.

ρλβ

54 καθ̄ ει]πεν ιωσηφ̄ και εγενετο λειμος εν παση τη γη εν [δε παση γη
 55 αιγυπτου] ουκ̄ ησαν αρτοι και επεινασεν παση γη αιγυπτου εκεκραξ̄
 δε πας ο λαο̄ς προς ἕρακω̄ περι αρτων ειπεν δε ἕρακω̄ πασι τοις αιγγυ
 πτιοις̄ π[ορευεσθε] προς ιωσηφ̄ και ο εκν̄ ειπη̄ υμιν ποιησατε
 56 και ο λει]μος̄ επι προσωποῡ πασης της γης̄ ανεωξεν δε ιωσηφ̄
 57 παντας τ]ους̄ σειτοβολιωνας̄ και επωλεῑ πασιν τοις αιγγυπτιοις̄ και
 ηκσ̄ᾱ α[ι] χωρᾱ ηλθον εις αιγγυπτον̄ προς ιωσηφ̄ αγοραζειν̄ επε
 1 κ]ρατησεν γαρ ο λειμος̄ εν παση τη γη̄ ιδων δε ιακωβ̄ οτι εστιν̄ πρασις̄
 2 ε]ν αιγγυπτω̄ ειπεν̄ ιακωβ̄ τοις υιοις̄ αυτοῡ ινᾱ τῑ ραθυμειτε̄ ιθοῡ ακη̄
 κ]οκ̄ οτι εστιν̄ σειτος̄ εν αιγγυπτω̄ και καταβητε̄ εκεῑ και πρεισθε̄
 3 ημιν̄ μεικρᾱ βρωματᾱ ινᾱ ζωμεν̄ και μη̄ αποθανωμεν̄ κατε
 4 τον̄ δε̄ βενιαμειν̄ τον̄ αδελφον̄ ιωσηφ̄̄ ο̄ῑ δεκᾱ πρεισθη̄ σειτον̄ εξ̄ αιγγυπτοῡ
 5 αδελφον̄ αυτοῡ ειπεν̄ γαρ̄ μη̄ ποτε̄ συμβη̄ αυτω̄ μαλακιᾱ ηλθον̄ δε̄
 ο̄ῑ υιοῑ τοῡ ισραηλ̄ αγοραζειν̄ μετᾱ των̄ εργομενων̄ ην̄ γαρ̄ ο̄ λειμο̄ς̄

XLII.

6 εν γη χαναν ιωσηφ δε ην ο αρχων της γης ουτος επιωλει πικντι τω
 λαω της γης ελθοντες δε οι αδελφοι ιωσηφ προσκυνησαν αυτω επι
 7 προσωπον επι της γης ιδων δε ιωσηφ τους αδελφους αυτου επεγνωε

fol. 19^r.
 XLII.

ρλγ

7 αυτους] και ηλλοτριωτο απ αυτων και ελαλησεν αυτους σκληρα [και ειπεν
 8 αυτοις ποθεν ηκατε οι δε ειπαν εκ γης χαναν αγορασαι βρωματα επε
 9 γνωε δε ιωσηφ τους αδελφους αυτου αυτοι δε ουκ επγνωσαν αυτον
 10 και εμνησθη ιωσηφ των ενυπνιων ων ειδεν αυτος και ειπεν αυτοις
 11 ουχι κε οι παιδες σου ηλθαμεν πικισθαι βρωματα πικντες [εσμεν
 12. 13 ειπεν αυτοις ουχι αλλα τα εγνη της γης ηλθατε ιδειν οι δε ειπαν ιβ εσ
 14 μεν αδελφοι οι παιδες σου εν γη χαναν και ιδου ο νεωτερος ημων
 15 ιωσηφ τουτο εστιν ο ειρηκα υμειν λεγων κατασκοποι εστε εν τουτω φα
 16 νευσθε νη την υγιαν φαραω ου μη εζεληθε εντειθεν εκν μη
 17 αν φαραω εμην κατασκοποι εστε και εθετο αυτους εν φυλακη ημε
 18 ρας τρεις ειπεν δε αυτοις τη ημερα τη τριτη τουτο ποιησατε και ζη
 19 σεσθε τον θν γαρ εγω φοβουμαι ει ειρηνικοι εστ[ε] αδελφος υμων

fol. 20^r.
 XLIII.

ρλδ

19 καταχεθ[ητω εις εν τη φυλακη αυτοι δε βαδισκντες απηγαγετο τω
 20 αγορασμον της σπειροδοτειας υμων και τον αδελφον τον νεωτερο[ν
 21 αγχετ[ε] προς με και πιστευθησεται τα ρηματα υμων ει δε μη απο
 22 θανεισ[θη] εποιησαν δε ουτως και ειπεν εκαστος προς τον αδελ
 23 φον αυτου ναι εν αμαρτια γαρ εσμεν περι του αδελφου ημων οτι
 24 υπερειδομεν την θλειψιν της ψυχης αυτου οτε κατεδεετο ημων
 25 και ουκ εισηκουσαμεν αυτου ενεκεν τουτου επηλθεν εφ ημας πασα η
 26 θλιψις αυτη αποκριβεις δε ρουβην ειπεν αυτοις λεγων ουκ ειπε
 27 υμιν μη αδικησατε το παιδαριον και ουκ εισηκουσατε μου και ιδου
 28 το κωμα αυτου εκζητειται αυτοι δε ουκ ηδεισαν οτι κωσει ιωσηφ
 29 ο γαρ ερμηνευς ανα μεσον αυτων ην αποστραφεις δε ιωσηφ εκλαυ
 30 σεν και παλιν ηλθεν προς αυτους και ειπεν αυτοις και ελαβε τον συμεωνα
 31 απ αυτων και εδησεν αυτον εναντιον αυτων ενετειλατο δε ιωσηφ
 32 ενπλησαι τα αγ[γ]ια αυτων σπειτου και αποδουσαι εκαστοι το αργυριον
 33 εις τον σακκον και δουσαι αυτοις επισπεισμον εις την οδον [και ε
 34 γενηθη αυτοις ουτως και επιθεντες τον σπειτον επι του[ς] ονους
 35 αυτων απηλθον εκειθεν λυρας δε εις τον σακκον [αυτου] δου
 36 ναι χορτασματα τοις ονοις αυτου δυ καταλυσαν ειδε[ν] τον δεσ

XLII. 12 ειπεν δε] ειπεν* ειπεν δε*
 24 ελαβεν] ελαβε* ελαβεν*.

fol. 20^r.

XLII.

ρλε

27 μὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ [μ]αριπ[οῦ]
 28 καὶ εἶπεν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἀπεδοθῆ μοι τὸ ἀργύριον καὶ ἴβ[ου] τοῦ
 το ἐν τῷ μαριππῷ μου καὶ ἐξέστη ἡ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐταραχθῆ[σαν]
 29 πρὸς ἀλλήλους λεγόντες τί τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν ἤλθ[ον] δὲ
 πρὸς Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτῶν εἰς γῆν χαναὰν καὶ ἀπῆγ' γεί[λαν] αὐ
 30 τῷ πάντα τὰ συνβάντα αὐτοῖς λεγόντες λελαλήκεν ὁ ἀνθρ[ώπος]
 ὁ κς τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ καὶ ἐβέτο ἡμᾶς ἐν φύλακῃ ὡς
 31 κατασκοπεύοντάς τὴν γῆν εἶπαμεν δὲ αὐτῷ εἰρηνικοὶ ἐσμεν
 32 οὐκ ἐσμεν κατασκοποὶ δωδεκὰ ἀδελφοὶ ἐσμεν υἱοὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν
 33 σήμερον ἐν γῆ χαναὰν εἶπεν δὲ ἡμῖν ὁ ἀνθρ[ώπος] ὁ κς τῆς γῆς
 ἐν τούτῳ γινώσκωμαι ὅτι εἰρηνικοὶ ἐστε ἀδελφὸν ἐκ ὑμῶν ἅ
 ἕτετε ὄδε μετ' ἐμοῦ τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς σείτοδοταίς τοῦ σι
 34 κ[ο] ὑμῶν λαβόντες ἀπέλθετε καὶ ἀγαγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν
 τὸν] μείκροτον πρὸς με καὶ γινώσκωμαι ὅτι οὐ κατασκοποὶ ἐστε
 ἀλλ' εἰρηνικοὶ ἐστε καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν
 35 καὶ τ]ῆ γῆ ἐμπορευέσθε ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κατακενοῦν αὐ
 τοὺς τ]οὺς σακκοὺς αὐτῶν καὶ ἦν ἐκαστοῦ ὁ δεσμός του

fol. 21^r.

XLII.

ρλδ

35 ἀργυρίου ἐ]ν τῷ σακκῷ αὐτῶν καὶ εἶδον τοὺς [δ]εσμούς τ[οῦ]
 ἀργυρίου] ἐν τοῖς μαριπποῖς αὐτῶν αὐτοὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν καὶ
 36 ἐφόβ]ῃθησαν εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἰακώβ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐμὲ
 ἡτ]εκνώσατε ἰωσηθ' οὐκ ἐστὶν σήμερον οὐκ ἐστὶν καὶ
 τὸν] βενιαμῖν λημψέσθε ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο πάντα τὰτα
 37 εἰπ]εν δὲ ρουβὴν τῷ πατρὶ αὐτοῦ λεγὼν τοὺς δύο υἱοὺς μου
 ἀποκτείνων ἐὰν μὴ ἀγαγῶ αὐτὸν πρὸς σε ὁσ αὐ[το]ν εἰς τῆ
 38 χεῖρα μου καὶ ἐγὼ ἐπάξω αὐτὸν πρὸς σε ὁ δὲ εἶπεν οὐ κα
 ταβήσεται ὁ υἱός μου μεθ' ὑμῶν ὅτι ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ἀπε
 θάνεν καὶ οὗτος μόνος καταλείπεται καὶ συμβήσεται μὴ
 λακισθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ ὁδοῦ ἦν ἀν πορευέσθε καὶ κατὰξε
 XLIII.
 1 τε μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ἀδου ὁ δὲ λειμὸς ἐνείσχυ
 2 σεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐγένετο δὲ ἡνικα συνετέλεσαν καταφάγειν
 τὸν σείτον ὃν ἠνεγ' κεν ἐξ αἰγυπτου εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐ
 τῶν πάλιν πορευθέντες πρῶσθε ἡμῖν μείκρὰ βρωμ[α]τα
 3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ἰουδὰς λεγὼν διαμαρτυρικὴ διαμαρτυρη
 ται ἡμῖν ὁ ἀνθρ[ώπος] λεγὼν οὐκ ὤψεσθε τῷ προσώπων
 μου ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφός ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἡ

fol. 21^r.

XLIII.

ρλζ

4 εἰ μ[εν] οὖν ἀποστέλλεις τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν καταβήσομεθα
 5 καὶ ἀγγρα[σο]μέν σοι βρωμᾶτα εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλεις τὸν ἀδ[ελφὸν] ἡμῶν
 μεθ' ἡμῶν οὐ πορευσομεθα ὁ γὰρ ἀνθρ[ώπος] εἶπεν ἡμῖν λεγὼν
 οὐκ ὤψεσθε μετ' ἐμὲ τῷ προσώπων ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφός ὑμῶν [ὁ νεώτερος]

XLII. 30 (κατασκοπεύοντ)α(ς) ε* α*

- 6 μεθ υμων ην ειπεν δε ισραηλ τι εκακο ποιησατε μ[οι] αναγγει
 7 λαντες τω ανθρωπω ει εστιν υμειν αδελφος οι δε ειπ[αν] φρω [των
 επρωτησεν ημας δ ανθρωπος και την γενεαν ημων λεγων [ει ε
 τι δ πατηρ υμων ζη ει εστιν υμειν αδελφος και απηγ'γειλαμ[εν
 αυτοι κατα την επρωτησιν ταυτην μη ηδειμεν οτι ερει ημε[ιν
 8 αγαγετε τον αδελφον υμων ειπεν δε ιουδας προς ισραηλ το[ν
 πατερα αυτοι αποστειλον το παιδαριον μετ εμου και ανασταν[η]ς
 πορευσομεθα ινα ζωμεν και μη αποθανωμεν και ημεις και
 9 συ και η αποσκευη ημων εγω δε εκδεχομαι αυτον εκ χειρος
 μο[υ] ζητησον αυτον εαν μη αγχω αυτον προς σε και στησω
 αυ[τον] εναντιον σου ημαρτηκος εσομαι εις σε πασας τας ημε
 10 ρα]ς ει μη γαρ [ε]βραδυνημεν ηδη αν επεστρεψαμεν δις
 11 ει]πεν δε αυτοις ισραηλ' ο πατηρ αυτων ει ουτως εστιν τουτο

fol. 22^r.
 XLIII.

ρλη

- 11 ποιησ]ατε λαβετε απο των καρπων της γης εν τοις αγ'γειοις
 υμων] και καταγαγετε τω ανθρωπω δωρα της ρητε[ι]νης
 και του] μελειτος θυμιαμα και στακτην και τερμιγθον και κα
 12 ρυα κ]αι το αργυριον δεσπον λαβετε εν ταις χειρσ[ι]ν υμων το αρ
 γυριου]ν το αποστραφεν εν τοις μαρσιπποις υμων ο απεστρε
 13 ψ]ατε μ]εθ υμων μηποτε αγνοημα εστιν και τον [α]δελφον
 υ]μων λαβετε και ανασταντες καταβητε προς τον ανθρω
 14 π]ον ο δε υς μου δεω υμειν χαριν εναντιον του ανθρωπου
 κ]αι αποστειλαι τον αδελφον υμων τον ενκ και τον βενιαμειν
 15 ε]γω μεν γαρ καθη ητεκνωμαι ητεκνωμαι λαβοντες δε οι αν
 δ]ρες τα δωρα και το αργυριον διπλων ελαβον εν ταις χειρσιν
 φυτων και τον βενιαμειν και ανασταντες κατεβησαν εις αι[γυ
 16 π]τον και εστησαν εναντιον ιωσηφ ιδεν δε ιωσηφ αυτου[ς]
 και τον βενιαμειν τον αδελφον αυτου και ειπεν τω ε[πι] της
 οικιας αυτου εισαγαγε τους ανθρωπους εις την οικ[ιαν] και
 σφαζον θυματα και ετοιμασον μετ εμου γαρ φηγο[νται] οι αν
 17 θρωποι ουτοι αντους την μεσημβριαν εποιησεν [δε] ο αν
 θρωπος καθη ειπεν ιωσηφ και εισηγαγεν τους ανθ[ρω]πους

fol. 22^v.

ρλθ

XLIII.

- 17, 18 εις τον οικον τον ιωσηφ ιδοντες δε οι ανθρω[πο]ι ο[τι] εισηχθη
 σαν εις τον οικον ιωσηφ ειπαν δικ το αργυριον το αποστραφεν
 εν τοις μαρσιπποις ημων την αρχην ημεις εισηγομε[θα] του
 συκοφαντησκι ημας και επιθεσθαι ημειν του λαβε[ιν] ημας
 19 εις παιδας κα[ι] τ[ου]ς ονους ημων προσελθοντες δε προ[ς] τον
 ανθρωπον τον επι του οικου ιωσηφ ελαλχσεν αυτω εν τ[ω] πυ
 20 λωνι του ο[ι]κου λεγοντες δεσμεθα κ[ε] καταβημεν την [αρχην
 21 πριασθαι βρωματα εγενετο δε χνικα ηλθομεν εις τ[ω] κ[ε]τηλ[υ
 σκι και ηνοιξαμεν τους σακκουσ ημων και τοδε το αργυριον ε
 κ]ηστου εν τω μαρσιππω αυτου το δε αργυριον ημων εν σταθμ[ω]

XLIII. 16 (α)(τους) 2^r

22 α]παστρεψάμεν νυν εν ταις χερσιν ημών και αργυριον ετερ[ον
 ην]εγ' κειμεν μετ αυτων αγορασαι βρωματα ουκ οίδαμεν τις
 23 ενεβα]λεν το αργυριον εις τους μαρσιππους ημων ειπεν δε αυτο [εις
 ο ανθρ]ωπος ειλεως υμιν μη φοβεισθε ο υς υμων και ο υς των
 πατερων] υμων δεδωκεν υμιν θησαυρους εν τοις μαρσιπποις
 24 αυτους τον] συμπεων και ηνεγκαν υδωρ νιψαι τους ποδας αυτων
 25 και εδωκε]ν χρ[οτα]σματα τοις ονοις αυτων ητοιμασαν δε τα
 δωρα ε]ως του ελθειν ιωσηφ μεσημβριας ηκουσαν γαρ οτι εκει

fol. 23^r.

XLIII.

ρμ

25, 26 μελλει κρισ]τ[αν] ευσηλθεν δε ιωσηφ εις την οικιαν και προσηνεγ'
 καν αυτω] τα δωρα α ειχον εν ταις χερσιν αυτων εις τον οικον και
 27 προσεκυ]νησαν αυτω επι προσωπον επι την γην ηρωτησεν δε αυ
 τους π]ως εχετε και ειπεν αυτοις ει υγιαίνει ο πατηρ υμων ο πρεσ
 28 βυτης] ον ειπατε ετι ζη οι δε ειπαν υγιαίνει δ παις σου ο πατηρ
 ημων] ετι ζη και ειπεν ευλογητος δ ανθρωπος εκεινος τω θεω και
 29 κν]φαντ]ες προσεκυνησαν αυτω αναβλεψας δε τοις οφθαλμοις αυτου
 ε]ιδεν την βενιαμειν τον αδελφον αυτου τον ομομητριον και ειπεν
 ουτος αδελφος υμων ο νεωτερος ον ειπατε προς με αγχηρειν και ειπεν
 30 ο υς σε ελεησαι τεκνον εταραχθη δε ιωσηφ συνεστρεφετο γαρ τα
 εντερα αυτου επι τω αδελφω αυτου και εζητει κλαυσαι εισελθειν δε εις
 31 το ταιμιον εκλαυσεν εκει και νψ]αμενος το προσωπον ενεκρατευ
 32 σ]ατο και ειπεν παραθετε αρτους και παρεθηκαν αυτω μονω και αυτοις
 καθ εκουτους ου γαρ ηδυναντο οι αγγυπτιοι συνεσθιειν μετα των εβραι
 33 ων αρτους βδελυγμα γαρ εστιν τοις αγγυπτιοις πας ποιμανη προβατω
 34 τος προς τον αδελφον αυτου ηραν δε μεριδας παρ αυτου προς αυτοις
 εμεγαλυνθη δε η μερις βενιαμειν παρ τας μεριδας παντων πεν
 ταπλασιως προς τας εκεινων επειν δε και εμεθυσθησαν μετ αυτου

fol. 23^r.

XLIV.

ρμκ

1 και ενετειλατο ιωσηφ τω οντι επι της οικιας α]υτου]υ [λεγων πλησατε
 τους μαρσιππους των ανθρωπων βρωματων οσα εη]ν δυνοντα
 2 κρι και εμβα]λετε εκαστου το αργυριον επι του στοματ[ος του μαρ
 3 σιππου και το κωνδυ μου το αργυρου εμβα]λετε εις τον μαρ]σιππον
 του νεωτερου και την τιμην του σιτου αυτου εγεννηθη δε κατ[α το ρη
 4 μα] ιωσηφ καθως ειπεν το πρει διεψαυσεν και οι ανδρες α]παστα
 5 λησαν αυτοι και οι ονοι αυτων εξελθοντων δε αυτων την π]ολιν ου
 κ απροσγον μακρην και ιωσηφ ειπεν τω επι της οικιας αυ]του ανκ
 6 στας επιδιωξον οπισω των ανθρωπων και καταλημψη αυτοις
 7 και ερεις α]υτοις τι οτι απεδωκατε πονηρα αντι καλων [να τι εκλεψα
 8 τε μου το κωνδυ το αργυρου ου τουτο εστιν εν ω πεινει ο κ]ε μου
 9 αυτος δε οιομισμω οιοιζετακι εν αυτω πονηρα συντετελεσ

XLIII, 25 (μεσημβριας appears to be dotted (deletion?))

6 τε α πεποιηκατε ευρων δε αυτους ειπεν αυτοις κατα τα ρηματα
 7 ταυτα οι δε ειπαν αυτω ινα τι ο κζ λαλει κατα τα ρηματα ταυτα
 8 μη γεινοιτο τοις παισιν σου ποιησαι κατα το ρημα τουτο ει το μεν
 9 αργυριον ο ευρηκαμεν εν τοις μαρσιπποις ημων απεστρεψα
 10 ημων παιδες ο δε ειπεν και νυν εως λεγετε ουτως εσται παρ

fol. 24^r.
 XLIV.

ρμβ

10 ω αν ευρεθη] τη κονδυ εσται μου παις υμεις δε [εσσεθε καθαροι
 11, 12 και σπευσαν]τες καθειλαν εκαστος τον μαρσιππον [αυτου ηρευνη
 δε απο του πρ]εσβυτερου αρχαιμενος εως ηλθεν επι [τον νεωτερον
 13 και ευρεν] το κονδυ εν τω μαρσιπω τω βενιαμειν [και διερρηξαν
 τα ιματια] αυτων και επεθηκαν εκαστος τον μαρσιπ[πον] αυτην
 14 επι τον ονο]ν αυτου και απεστρεψαν εις την πολιν εισηλθεν [δε] ιουδας
 και οι αδελ]φοι αυτου προς ιωσηφ αυτου ετι οντος εκει και ε[πι]σαν εναν
 15 τι]ν αυτου επι την γην ειπεν δε αυτοις ιωσηφ τι το πραγμα τουτο εποιη
 16 σα]τε ουκ ειδητε οτι οιωνησω οιωνησετε ανθρωπος οιο[ς] εγω ειπεν
 δε]ε ιουδας τι αντερουμεν τω κω η τι λαλησωμεν η τι δικαιοθωμεν ο δε
 17 και] ημεις και παρ ω ευρεθη το κονδυ ειπεν δε ιωσηφ μη μ[οι γε]
 νοιτο ποι
 ησ]αι το ρημα τουτο ο ανθρωπος παρ ω ευρεθη το κονδυ αυ[τος]
 εσται μου παις
 18 υμ]εις δε αναβητε μετασωτηριας προς τον πατερα υμων [εγ]γινως δε αυ
 τω] ιουδας ειπεν δεομαι κε λαλησωτω ο παις σου ρημα εναν[τιον]
 σου και μη
 19 θυ]μωθης τω παιδι σου οτι συ ει μετα φαρων κε συ ηρ[ω]της τους π[αι]
 20 δας] σου λεγων ει εχετε πατερα η αδελφον και ειπαμεν τ[ω] κω
 εστιν [ημιν]
 πατ]ηρ πρεσβυτερος και παιδιον εκ γηρους νεωτερον [αυτ]ω και ο αδ[ελ]
 φος] αυτου απθανεν αυτος δε μονος υπελειθη τη μη[τρι] αυτου ο δε
 21 πατ]ηρ αυτον ηγαπησεν ειπας δε τοις παισιν σου κατα[γαγ]ετε αυτην

fol. 24^r.

XLIV.

ρμγ

21, 22 προς με και επιμ]ελομαι αυτου και ειπαμεν τω κω [ου δυνασεται
 το παιδιον καταλι]πειν τον πατερα εαν δε καταλιπη τον πα[τερα] απθαν
 23 νειται συ δε επι]ης τοις παισιν σου εαν μη καταβη ο αδελ[φος] υμων
 24 ο] νεω[τερος] μεθ' υμων ου προσθησεθε ετι ιδειν το προ[σωπον] μου και
 εγενετ[ο] ηγ[ικ]α [α]νεβημεν προς τον παιδα σου πατερα δε [ημων]
 25 απηγ[γ]ειλαμεν αυτω τα ρηματα του κω ειπεν δε ημειν [ο πατηρ] ημων
 26 βαδισαντες π[αλιν] αγορασατε ημειν μεικρα βρωματα ημει[ς] δε ειπα
 μεν ογ δυνασομεθα καταβηναι αλλ ει μεν ο αδελφος ημων [ο

XLIV. 17 (μολ⁹⁷) 1° 1°

νεωτε[ρο]ς καταβαινει μεθ ημων καταβησομεθα ου γαρ δυνασ[ο]
 μεθα [ιδει]ν το προσωπον του ανθρωπου του αδελφου του ν[ε]
 27 ωτου μ[η] εντος μεθ ημων ειπεν δε ο πατρις σου ο πατηρ ημων
 προς ημ[α]ς υμεις γεινωσκατε οτι δυο ετεκεν μου η γυνη
 28 και εξη[λω] εν ο εις απ εμου και ειπατε οτι θηριοβρωτος γεγον[ε]
 29 και ουκ [ει]δεν αυτον ετι και νυν εαν λαβητε ουν και του
 τον εκ τ[ο]ν προσωπου μου και συμβη αυτοι μαλακια εν τη οδ[ω]
 30 και κατα[ξ]ετε μου του γηρας μετα λυτης εις αδου νυν ουν
 εαν εισπ[ο]ρευωμαι προς τον παιδα σου πατερα δε ημων [και
 τ]ο παιδι[ον] μη ην μεθ ημων η δε ψυχη αυτου εκκρεματ[αι]
 31 εκ της το[υ]του ψυχης και εσται εν τω ιδειν αυτον μη ον το πα[τρ]ι

fol. 25^r.

[ρμδ]

c. 2 ll. lost.

XLIV.

32 εκδε[δε]κται το πριβον παρα του πατρ[ος] λεγων εαν
 μη αγαθω αυτον] προς σε και στησω αυτον ενωπιον^μ ημ[α]ρτηκωσ
 33 εσομαι πασα[ς] τας ημερας νυν ουν παραμενω σοι [πατρις αντι
 του παιδιου ο]χετης του κω το δε παιδιον αναβητω μετα των αδελφ

XLV.

34 φων πως γαρ αναβησομαι προς τον πατερα του παιδιου μη [ο]ντος με
 1 θ ημων] να μη ιδω τα κκακ α ευρησει τον πατερα μου και ουκ ηδυνα
 το ιωσ[ηφ] ανεχεσθαι παντων των παρεστηκοτων αυτω αλλα ειπειν
 εξαπ[ο]στειλατε παντας απ εμου και ου παρεστηκει ουδεις ετι τω ιω
 2 σηφ η]νικα ανεγνωριζετο τοις αδελφοις αυτου και αφηκεν φωνην
 μετα] κλαυθμου ηκουσαν δε παντες οι αιγυπτιοι και ακουστον εγενετο
 3 εις το]ν οικον φαραω ειπεν δε ιωσηφ προς τους αδελφους αυτου εγ'
 γισατ]ε προς με και ηγ'υσαν και ειπεν εγω ειμι ιωσηφ ο αδελφος υ
 5 μω]ν ον απεδεσθε εις αιγυπτον νυν ουν μη λυπεισ[θε] μηδε σκλη
 ρον υ]μειν φανητω οτι απεδεσθε ωδε εις γαρ ζωην απεστειλεν
 6 με ο]θς εμπροσθεν υμων τουτο γαρ δευτερον ετος λειμος επι της γης
 7 και ε]τι λοιπα παντε ετη εν οις ουκ εσται αροτριασις ουδε αμητος
 απεσται
 λεν γαρ με] ο θς εμπροσθεν υμων υπολειπεσθε υμων καταλιμμα

fol. 25^v.

[ρμε]

c. 2 ll. lost.

XLV.

8 απεσταλκατ]ε ωθ[ε] αλλ η ο]θς κα[ι] εποιησεν με ως
 πατερα φαρα]ω και κυριον παντος του οικου αυτου κ[αι] αρχοντα πασης
 9 γης αιγυ]πτου απευσαντες ουν αναβητε προς το]ν πατερα μου και
 ειπατε αυτω ταδε λεγει ο υιος σου ιωσηφ εποιησεν με ο θς
 κω πασης γης αιγυπτου καταβητι ουν το ταχος προ]ς με και μη με
 10 νης και κατοικησεις εν γη γασεμ αραβιας και εση εγ'ιγυς μου συ και
 οι υιοι σου και οι υιοι των υιων σου και τα προβατα σου και αι [βρες
 11 σου και οσα σοι εστιν και θρεψω σε εκει ετι γαρ πεντε ετη λει[μος
 12 ινα μη εκτριβης συ και οι υιοι σου και τα υπαρχοντα σου ιδου ο[ι] ο
 φθαλμοι υμων βλεπουσιν και οι οφθαλμοι βενιαμειν του α[δελ]

XLIV. 32. σου] om.* add.*

13 φου μου οτι το σθημα μου το λαλουν προς υμας απεγ'γειλατε ουν [τω
 πατρι μου πασαν την δοξαν μου την εν αιγυπτω και οσα ειδατε
 14 και τεχνικαντες κατακηγετε τον πατερα μου οδε και επιπισ[ω]ν
 επι τον τραχηλον βενιαμειν του αδελφου εκλαυσεν επ αυ[τω]
 15 και βενιαμιν εκλαυσεν επι τω τραχηλω αυτου και κατα[ρ]ι
 λησας παντας τους αδελφους αυτου εκλαυσεν επ αυτοις και
 16 μετα ταυτα ελαλησαν οι αδελφοι προς αυτον κα[ι δ]ιεβη[θη]

fol. 26^v.
 XLV.

[ρμϛ]

16 η φωνη εις τον οικον φαρκω λεγοντες η[κα]σιν οι αδελφοι ιωσηφ εχαρη
 17 δε φαρκω κα[ι] η θεραπεια ειπεν δε φαρκω προς ιω[σηφ] ειπον τοις
 αδ[ελφοις] σου τουτο ποιησατε γεμεισατε τα φορει[α] υμων και απελ
 18 θητε εις γην χαναν και παραλαβοντες τον πατερα υμων και τα [υπαρ
 χοντα] ηκετε προς με και δωσω υμειν παντων των αγαθων αιγυ
 19 πτου και φαγεσθε τον μυελον της γης συ δε εντειλαι ταυτα λαβειν
 αυτο[ις]
 αμαξια εκ της αιγυπτου τοις παιδιοις υμων και ταις γυναιξιν και αν[α]
 20 λαβοντες τον πατερα υμων παραγεινεσθε και μη φεισεσθε τοις οφ[θαλ]
 21 μοις των σκευων υμων τα γαρ παντα αγαθα αιγυπτου υμειν εσται επ[οι]
 ησεν δε ουτως και οι υιοι ισραηλ και εδωκεν αυτοις αμαξια ιω[σηφ]
 22 κατα τα προειρημενα υπο φαρκω του βασιλευς και [εδωκε]ν αυτοις επι
 23 σειτισμον εις την οδον και πασιν εδωκεν δισσας στολας τω δε β[ενι]
 24 αμειν εδωκεν τρικουσωσ χρυσοσ και πεντε εξαλλασουσας στ[ολα]
 25 κας και τω πατρι αυτου απεστειλεν κατα τα αυτα και δεκα ονοσ αιρ[ον]
 26 τας απο παντων των αγαθων αιγυπτου και δεκα ζιμιονουσ αιρουσας [αρ]
 27 τους εις οδον τω πατρι αυτου εξαπεστειλεν δε τους αδελφους αυτου [και
 28 ε]πορευθησαν και ειπεν αυτοις μη οργιζεσθε εν τη οδο [και ανε
 29 βησαν εξ αιγυπτου και ηλθον εις γην χαναν προς ιακωβ τον πατερα

fol. 26^v.

[ρμζ]

1 l. lost.

XLV.

26 γ[η]ς αιγυπτου και εξεστη τη δικαιοσ ια[κωβ] ου γαρ επιστευ
 27 σεν αυτοις ελαλ[η]σαν δε αυτοι παντα τα ρηματα ιωσηφ [οσα ειπεν αυτοις
 28 ιδω]ν δε τα[ς] α[μαξ]ιασ ας απεστειλεν ιωσηφ ωστε αναλαβειν αυτον [ανε
 29 ζωπηρησεν το π[α]ν ιακωβ τον πατροσ αυτων ειπεν δε ισραηλ μεγα
 30 μοι εστιν ει ετι ο υιοσ μου ιωσηφ ζη πορευθεισ οφομαι αυτον προ του

XLVI.

1 με αποθνεειν απαρκασ δε ισραηλ αυτοσ και παντα τα αυτου ηλθεν επι το
 2 ορεκρ του ορκου και εθυσεν θυσιαν τω θ[ε]ω του πατροσ αυτου ισακ ειπεν
 3 δε ο θ[ε]σ ισραηλ εν οραματι νυκτοσ λεγων εγω ειμι ο θ[ε]σ των πατερων
 4 σ[ου] μη φοβου του καταβηκαι εις αιγυπτον εις γαρ εθνοσ μεγα ποιη
 5 σω σε εκει και εγω καταβησομαι μετα σου εις αιγυπτον και εγω ανα
 6 β[ι]θασω σε [ει]ς τελοσ και ιωσηφ επιβαλει της χειρασ επι τους οφθαλ
 7 μο[υ]σ σου ανεστη δε ιακωβ απο του ορεκτοσ του ορκου και ανελαβον
 8 οι υιοι ιακωβ ισραηλ τον πατερα αυτων και την απισκειην και της
 9 γυναικασ αυτων επι της αμαξιασ ας απεστειλεν ιωσηφ κρασ αυτον

XLV. 23 η(μινωσ)η*

- 6 και αν]αλαβόντες τα υπάρχοντα αυτών και πασαν την κτησιν ην εκτη
σαντ]ο εν γη χαναν και εισήλθεν εις αιγυπτον ιακωβ και παν το σπερ
7, 8 μα αυτ]ου ηγαγεν εις αιγυπτον ταυτα δε τα ονοματα των υιων ισραηλ
των] εισπορευθεντων εις αιγυπτον ιακωβ και οι υιοι αυτου πρω
9 τοτο]κος ιακωβ ρουβην υιοι δε ρουβην ενωχ και φαλλου ασρω]ν

fol. 27^r.
LXVI.

[ρμη]

- 10 και χαρμι υιοι δε] συμε]ων ιεμουηλ και ιαμιν και αιωδ
11 και ιαχιμ κ]αι σααρ και σκουλ υιος τη]ς χανανιτιδος υιοι δε λειυ
12 γηρσεων και γααθ και νεραρει υιοι δε [ισυδα ηρ και αυναν και
ση]λωμ και φαρεις και ζααρ απεθανεν [δε η]ρ και α]υναν εν γη χα
13 ναν εγενοντο δε υιοι φαρεις ασρωμ και ιεμουηλ υιοι δε [ισσαχαρ
14 θωμα και φουδ και ιασουμ και ζαμβραμ υιοι δε ζαβουλων
15 σεδερ και αλλων και αιηλ ουτοι υιοι λειας ους ετεκεν τω ιακωβ
εν] τη μεσοποταμια της συριας και δειναν την θυγατερα αυτου πασαι
16 αι ψ]υχαι υιοι και θυγατερες λγ υιοι δε γαδ' σαφον και αγ'γεις και
17 σα]υνεις και θασσαμ και οαρρας και κρηλεις ουτοι δε υιοι ασηρ
ιε]μνα και ιουσσουαρ και σουλ και αβαρια και σααρ αδελφ]η αυτων
18 υιοι δε [α]βαρια χοβορ και μελχειηλ ουτοι υιοι ζ[ελ]φας ην εδωκεν
λαβαν λεια τη θυγατρι αυτου η ετεκεν τουτους [τ]ω ιακωβ δεκα
19 και ε]ξ ψυχαι υιοι δε ραχηλ γυναικος ιακωβ ιωσηφ και βενιαμιν
20 εγενοντο δε υιοι ιωσηφ εν γη αιγυπτω ους ετεκεν αυτω [ασ]γγινηθ
θυγατηρ πετεφρη ιερεως ηλιουπολεως των μαναση κ]αι τον εφρατιμ
εγενοντο δε υιοι μαναση ους ετεκεν αυτω η παλλακη [η] συρα τον
χαμειρ χαμειρ δε εγεννησεν τον γαλααδ' υιοι δε αιφ]ραιμ αδελ
21 φου μαναση σουθαλααμ και τααμ υιοι σουθαλααμ ε]δεμ υιοι δε

fol. 27^r.
XLVI.

[ρμθ]

- 21 βενιαμιν βαλα και χοβορ και ασ]βηλ [εγενοντο δε υιοι βαλα γηρα
και νοεμαν και αγχεις και ρ]φος και [μα]μφεως και οφειμ]ιν γηρα δε
[εγεννη]
22 σεν τον ακαδ ουτοι υ]ιοι ραχηλ ους ετεκεν τω ιακωβ [πασαι ψυχαι ιη
23, 24 υιοι δε δαν]ασομ κ]αι υιοι νεφθαλει ασηλ γωθι και σαρας και σ]υλλημ
25 ουτο]ι υιοι βαλλας ην εδωκεν λαβαν ραχηλ τη θυγατρι αυτου και ετεκ]εν
26 τουτους τω ιακωβ πασαι αι ψυχαι ζ πασαι δε αι ψυχαι αι εισελθ]ου
σαι μετα ιακωβ εις αιγυπτον οι εξελθοντες εκ των μηρων αυτου
27 χωρις των γυναικων υιων ιακωβ πασαι αι ψυχαι ξF υιοι δε ιωσ]ηφ
ο γενομενοι αυτω εν αιγυπτω ψυχαι θ απασαι αι ψυχαι αι εισελθ]ουσαι
28 μετα ιακωβ εις αιγυπτον οδ τον δε ιουδαν αποστειλεν εμ]προσ
θεν αυτου προς ιωσηφ συναντησαι αυτω καθ ηρωων πολ]ιν εις
29 γην ραμεσ]ση ζευξας δε ιωσηφ τα αρματα αυτου ανεβη ει]ς συναν
τησιν ισραηλ [τω] πατρι αυτου καθ ηρωων πολιν και οθ]θ[ε]ις αυτω ε
πεπεσεν επι του τραχηλου αυτου και εκλαυσεν κλαυθμω] πλειον]ι
30 και ειπεν ισραηλ προς ιωσηφ αποθανουμαι απο του νυν επι σεω

31 ρακα το προσ]ω πονσου ετι γαρ συ ζης ει πεν δε ιωσηφ προς τους αδελ
 φους αυτου] αναβας απη'γελω τω φαραω και ερω αυτω οι αδελ[φοι
 32 μου και ο ο]ικος του πατρος μου ηκασιν εκ γης χαναν προς με οι α[νδρ
 ες ει]σιν ποιμενες ανδρες γαρ κτηνοτροφοι ησαν και τα κτην[η και
 33 τους] βοας και παντα τα αυτων αγειωχασιν εαν ουν καλεση υμας

PART II: TEXTUAL-CRITICAL ANALYSIS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

A. ALLGEIER'S ANALYSIS OF PAP. 961 AND 962

As a sequel to F. G. Kenyon's preliminary analysis of Pap. 961 and 962 at the time of their publication, an investigation into their textual character was made by Arthur Allgeier, Professor of Old Testament Literature and Exegesis at the University of Freiburg.¹ His published study was reviewed by H. M. Orlinsky and J. W. Wevers in the *Jewish Quarterly Review*² and *Theologische Rundschau*³ respectively.

Allgeier made his collations of Pap. 961 and 962 on the basis of the transcribed texts prepared by Kenyon and published as fasc. IV of *The Chester Beatty Biblical Papyri*. His reliance on these texts is unfortunate since they contain numerous mistakes, many of which are of text-critical significance (cf. the Preface of this study). The facsimiles of both papyri were published while Allgeier was conducting his investigation,⁴ and could presumably have been made available to him for consultation.

The "Vorwort" and "Einleitung" raise high expectations for a thorough and sound study. Allgeier emphasizes that a mere comparison of Pap. 961 and 962 with other textual traditions is not sufficient. One must do more than simply enumerate variant readings. The "Zeugenwert" of each papyrus needs to be established, and with the help of both the text of Ⓞ reconstructed. Concerning the papyri the question must be asked to what extent they deviate from the original text and what they contribute to our knowledge of the Septuagint translation of Gn. Papyri 961 and 962 have to be assigned a place in the history of textual development.

Few would disagree with Allgeier's aims. It is disconcerting, however, to find that in his study he makes no systematic attempt to reconstruct Ⓞ where the two papyri are extant. Admittedly, such a reconstruction is not always an easy task, and anyone engaged in it is beset with many uncertainties. But the attempt must nevertheless be made, since without it not even an approximately accurate assessment of Pap. 961 and 962 is possible.

Following in the footsteps of Lagarde whose axioms of textual criticism he quotes (p. 9) Allgeier insists on the necessity of the text-critic's thorough acquaintance with the character of the translation of Gn. The style and methods of the translator are of primary importance. Yet one searches in vain for a single instance where Allgeier has put such understanding of and familiarity with the work of the translator to good use. An example will illustrate the point: 24,37 παρσικῶ 961+] σικω 962+; Ⓞ has γβ which nowhere in Gn is translated by παρσικω, the latter being reserved for γβγ, but on occasion introduced secondarily. One can, therefore, conclude with confidence that Pap. 962 has preserved the original reading in this instance. Allgeier simply includes σικω in his list of variants (p. 24), but offers no comment.

Since Allgeier made use of the Larger Cambridge Septuagint Pap. 961 and 962 were collated to MS. A. This in itself would not meet with objections since it is essentially

¹ *Die Chester Beatty-Papyri zum Pentateuch* (Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums, XXI, 2), Paderborn, 1938.

² *JQR*, 32, 1941-42, pp. 89-95.

³ *ThR*, 22, 1954, pp. 115-120.

⁴ Pap. 961: 1935; Pap. 962: 1936.

immaterial what kind of text is made to serve as a point of departure. For Allgeier with his obvious bias in favour of MS. A, collation to this text could only compound the problem. At various points Allgeier admits that A cannot *in toto* be identified with ㉔. Though one of our earliest manuscripts and hence one of considerable importance, A deserves no higher status than that of *primus inter pares*. Writes Allgeier,

Man muss sich darüber klar sein, dass die gesammte Tradition in eine einseitige Perspektive gerückt ist und die Gewinnung eines objektiven Bildes erschwert wird. Man muss, um richtig zu sehen, A selbst in die Untersuchung einbeziehen können und erst seinen Zeugenwert festzustellen suchen. (p. 32)

A few statements are then made concerning the general character of MS. A, but Allgeier's correct insight is never applied to individual variants. Though lists of relevant textual evidence from other manuscripts are supplied, this material plays no role in determining the original Septuagint text. Allgeier's only conclusion in this regard is that Pap. 961 and 962 are related to many manuscripts (p. 25)! Repeatedly one finds MS. A sitting in judgment over the papyri, assessing their loyalty or disloyalty to ㉔.

In the section entitled "Die Sonderlesarten" (p. 26ff.) a number of variant readings are singled out for special attention because—according to Allgeier—no "mechanische Ursache" can account for their existence. A detailed look at some of these will illustrate the use to which Allgeier puts MS. A.

29,6 καὶ 961 + = ㉔] πρὸς ἐπὶ αὐτοῦ λαλοῦντος c. var A f 71' 59' 509 Co Eth^{CR*}
 29,6 προβάτων 961 + = ㉔] + τοῦ πατρὸς αὐτῆς c. var 17-135-426-ol b^{314 397} d f
 ι 71' 59' 509 La^B Arab Co Eth; + τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ γὰρ ἐβόσκειν τὰ πρόβατα
 τοῦ πατρὸς αὐτῆς A Sa¹⁹

Allgeier speaks in this connection of omissions in Pap. 961. But is it correct to consider these variants omissions? On closer scrutiny it becomes clear that both additions in MS. A are accretions from v. 9. In fact MS. A has added more in 29,6 than any other manuscript. How Allgeier can present these variants as a problem of omission is difficult to understand. Clearly, in this instance A shows itself to be the least reliable of all Greek manuscripts. Pap. 961, on the other hand, has preserved the original text.

30,21 δὲνα 961 (δὲνα) + = ㉔] + καὶ ἐστὴ τοῦ τεκνεῖν A La^B

As in the preceding instance there is here no question of omission in Pap. 961. Ms. A has added the phrase from 29,35. Pap. 961 and not MS. A contains the true text of ㉔.

45,3-4 ἐγὼ (3) -αὐτοῦ (4)] , 962

45,3 [ωσὶς] + ο ἀδελφός υμῶν ὃν ἀπέδοσθε εἰς αἴγυπτον A^c

45,4 εἶπεν^{1*} - ἔγγισαν] , A

Allgeier's comments on the Greek text at this point demonstrate clearly his failure to place variant readings in the context of all available textual evidence. He argues that Pap. 962 added ἐγγίζετε (but see revised text of 962) πρὸς με καὶ ἔγγισαν καὶ εἶπεν after αὐτοῦ of v. 3, and then omitted ἐπὶ (v. 3)—αἴγυπτον (v. 4). Allgeier further explains that the omission in Pap. 962 was intentional, serving the purpose of avoiding unnecessary repetition in the "Wiedererkennungsszene." Only an examination of Pap. 962 and MS. A in isolation from all other textual evidence could lead Allgeier to such a far-fetched conclusion. The variant reading in Pap. 962 was caused by parablepsis (τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ (v. 3)—τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ (v. 4)). Admittedly, the omission

leaves an intelligible text, but this does not prove it intentional. Chances of parablepsis were rather enhanced precisely because of this fact. Ms. A is once again more out of line than any other Greek manuscript. The addition in v. 3 of A comes from v. 4, and the omission in v. 4 is possibly the result of parablepsis, if A read *καὶ εἶπεν* instead of *εἶπεν δὲ* as do two other manuscripts.

No less detrimental than his preferential treatment of MS. A, and directly related to the latter, is Allgeier's facile recourse to Hebrew influence. For each papyrus a list of instances is given which allegedly shows such influence. A few examples will illustrate the point in question.

13,17 *αὐτὴν* 961 + = (M) + *καὶ τῷ σπέρματι σου εἰς τὸν αἰῶνα* A *b f*⁻⁵³ 121-424-619
122 La¹ Sa

Pap. 961 has retained the reading of (C). The addition in A+ comes from v. 15. There is here, therefore, no need to posit Hebrew influence on the text of 961.

19,25 *ταῦτα* 961 + = (M) + *ἐν αἰς κητῶκει ἐν αὐταῖς λῶτ* A

Again there is no question of omission, and, hence, of Hebrew influence. The addition in A comes from v. 29.

20,18 *συγκλείων* 961 + = (M) , A 646 La^B Arab

Rather than an addition in Pap. 961 we have here an *ad sensum* omission in A+ (cf. *συνεκλείσεν*).

31,32 *ἐπίγνωθι—οὐθέν* 961 (vid) +] *tr post ημων c. var A F M O*⁻⁵⁸ *C'* n 344'-730
γ^{-318' 527} z 55 59' La^X Arm

In connection with this verse Allgeier concocts an elaborate explanation to account for the addition of *καὶ οὐχ εὗρεν* after *ἰκκωβ* (v. 33) in Pap. 961+. Reasoning on the basis of A his argument goes essentially as follows: in v. 32 the text of A contains a doublet,

ωτ' γδ' γ' qb < *καὶ οὐκ ἐπέγνω (not ἐγνοί!) παρ αὐτῷ οὐθεν*
οὐκ ἤδει δὲ ἰκκωβ

To rectify this situation the "Rezendent von 961" dropped *καὶ οὐκ ἐπέγνω παρ αὐτῷ οὐθεν* (as well as *ἐπίγνωθι—λαβε*), but in order to retain Laban's vain search in Jacob's tent he added *καὶ οὐχ εὗρεν* after *ἰκκωβ* in v. 33. Allgeier concludes,

Der Ausfall von v. 32 in 961 beruht also nicht auf einem mechanischen Versehen, sondern auf Überlegung. (p. 31)

Though giving Allgeier credit for his ingenuity, one cannot agree with his argument. Can *καὶ οὐκ ἐπέγνω παρ αὐτῷ οὐθεν* be regarded as a rendering of *ωτ' γδ' γ' qb*? The only support for such a conclusion is that (M) has no more suitable equivalent for the phrase. It would seem more likely that either the Hebrew *Vorlage* of LXX contained an additional phrase, or *καὶ—οὐθεν* is simply an *ad sensum* addition (apparently original) answering to *ἐπίγνωθι—λαβε*. The second and major objection to Allgeier's argument is that he not only argues *e silentio*, but in isolation as well. The extant text of Pap. 961 begins in this verse with *ἰκκωβ*¹⁷. Only if one assumes that the papyrus had the same word order as A does an omission make sense. Unfortunately, Allgeier did not consult the textual evidence at his disposal very carefully, else he would have noticed that a great many manuscripts support a transposition of *ἐπίγνωθι—οὐθεν* to the beginning of

the verse (= R²). This order is found in 911 D L 58 b d f 30-343' t 318'-527 319 309 La^R Arab Co = **(M)**. Pap. 961 apparently supports the same transposition. The addition of *καὶ οὐχ εὐρεν* in v. 33 is an accretion from the same verse, in which the phrase occurs twice, and is, therefore, unrelated to a so-called omission in v. 32.

41.19 *σφρξίν* 961+ = **(M)** + *καὶ ενεμοντο εν τω αχει* A(sub ⊛)

Apparently once again the reading of A is regarded as **(C)**, and, consequently, an omission is assumed for Pap. 961. But how can one entertain such an idea seriously when *καὶ ενεμ.—αχει* occurs in a similar context in v. 18? Moreover, the asterisk in A likewise seems to indicate the secondary nature of the phrase.

41.35 *δυναχθητω* 961+ = **(M)** *συναχθητω* c. var A D M 72-ol 79* b 121-527 55 59' 319

Since the reading of A+ was influenced by *συναχθητω* σ στωσ earlier in the verse, there is no reason for assuming that Pap. 961 has been corrected to the Hebrew.

Summarizing his findings concerning Pap. 961 Allgeier writes,

... im Grunde stellt sich 961 auf den Boden der exegetischen Auffassung, welche die griechische Textzeugen vertreten, und fühlt nicht die Verpflichtung die Reihenfolge des hebräischen Textes Wort für Wort herzustellen. (p. 32; italics A.P.)

Thus far, however, Allgeier has failed to convince his readers of the truth of his contention, and the examples from Pap. 962 show the same kind of identification of MS. A with **(C)** and unwarranted recourse to Hebrew influence.

34.14 *τὸ ρημα τουτο* 962+ = **(M)** *τουτο* A

Looking at Pap. 962 and MS. A in complete isolation one might be able to defend Allgeier's suggestion that the former underwent Hebrew influence at this point, but in view of the fact that A stands alone against all other witnesses, and that the omission of *το ρημα* is easily explained as inner Greek development, his conclusion is unacceptable.

39.23 *τὸ δεσμοτηριον* 962+] A 75 76 121 Chr = **(M)**

It is difficult to see how one can suggest that Pap. 962 has anything to do with Hebrew influence since **(M)** has no equivalent of *του δεσμοτηριου*. When both 962 and A are placed in the total context of the available textual evidence, it becomes clear that A has omitted the phrase, probably under influence of vv. 21 and 22 (cf. *αρχιδεσμοφωλαξ* in both verses).

44.7 (not 43.7) *καταξ* 962+ = **(M)**] A 59 La^R Bo^vvw Eth

Again MS. A is guilty of omission, probably for stylistic reasons: *ποιησαι κατα το ρημα τουτο* > *ποιησαι το ρημα τουτο*. Pap. 962 has preserved the original reading.

44.20 *γρηως νεωτερον* = **(M)** *νεωτερον γρηως* A; *εκ γηρους νεωτερον* c. var 962 O¹⁰¹ (εν γηρα 72) b d 56* n 30'-130 t 346 z 630

In this case neither Pap. 962 nor A has preserved **(C)**. The transposition in A brings together *παιδιων* and *νεωτερον*, while Pap. 962+ contains an *ad sensum* addition. Instead of containing a correction to the Hebrew 962 reflects a late stage in inner Greek textual development: *γρηως* > *γηρους*; *γρηως* pr *εκ*.

44.20 *τη μητρι* 962+ = **(M)** *τω πατρι* A 422* b 44' 59 Syh(mg)

As in the preceding instances there is here no reason for identifying A with Ⓒ. Its reading is simply an *ad sensum* rendering (cf. the two occurrences of πατήρ in this verse and the fact that Benjamin's mother had died in Chapter 35).

44.28 ἐτι καὶ νῦν 962+] ἐτι A 17' 129-246; ἐτι αχρὶ νῦν O^{17'} 72' 376 53'-56(mg); ἐτι αχρὶ τοῦ νῦν 72' (, ἐτι 72); μεχρὶ νῦν b; αχρὶ νῦν 376 56(txt) 130 Arm Bo Eth; ἐτι νῦν n 392' 76 319; αχρὶ καὶ νῦν 71'; ἐτι αχρὶ καὶ νῦν 128 z 346 630; *-d-lmh* Ⓜ

The situation in the Greek traditions is reasonably clear. If the majority reading ἐτι καὶ νῦν is regarded as Ⓒ the variations fall neatly into place. The phrase ἐτι καὶ νῦν was an open invitation to alteration in the process of textual development. Most traditions made explicit the idea of "until" in some form or other, while A+ read ἐτι with the preceding phrase but dropped καὶ νῦν altogether. Allgeier would have us believe that Hebrew influence accounts for the variations in the Greek manuscripts. In fact he calls these "Übersetzungen vom *-d-lmh*" (p. 30). It is rather to inner Greek development that one must look for an explanation.

Not only is the value of Allgeier's conclusion concerning Hebrew influence on Pap. 961 and 962 highly questionable on account of the fact that MS. A is often uncritically identified with Ⓒ, but its corollary is that insufficient attention is paid to inner Greek development. It seems at times as if Allgeier's mode of operation is to regard the text most unlike the Hebrew as Ⓒ, and then to conclude that all others have undergone Hebrew influence—and this in spite of his contention that the Septuagint translation of Gn is "treu, nur selten frei . . . sogar sklavisch" (p. 34).

Lagarde's second axiom, which states that where two or more variants are extant the free translation of the Hebrew deserves preference over the more literal one as the reading of Ⓒ, is seriously misused by Allgeier. His mechanical application of this rule is in evidence throughout his study, but especially conspicuous in the section dealing with a comparison between the texts of Pap. 961 and 962 (p. 37ff.). Variants are adduced for the purpose of showing that some differences between the two papyri can be explained only via Hebrew. Thus for example: 31.50 ὁρα 961+] ἄρα 962; *r'h* Ⓜ. Allgeier concludes here that Hebrew *r'h* was probably originally rendered as ἄρα which suits the context. ὁρα is said to be a correction to the Hebrew. Allgeier himself admits, however, "dass es viel leichter, ja ungewollt, ja ungewollt, ist, ἄρα aus ὁρα abzuleiten, als umgekehrt . . ." (p. 41). To establish the secondary nature of ὁρα Allgeier argues as follows: the imperative ὁρα is a very rare form in LXX, and one therefore suspects its originality in Gn 31.50; in the context of the LXX text, which differs from Ⓜ, *r'h* has the function of *lmh*—but the latter is usually translated by ἰδοὺ. He concludes: "ὁρα = siehe ist daher von allen Seiten her verdächtig. Dagegen leitet ἄρα ungewollt den kurzen Nachsatz ein: ἄρα οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστίν" (p. 41). It is true, of course, that ὁρα does not occur elsewhere in Gn and infrequently in LXX. However, what one needs to know is how the *qal* imperative of *r'h* was usually translated in Gn. In four instances we find ἰδε and in two ἰδοὺ, but the difference between these and 31.50 is that only in the latter is the imperative used in the apodosis of a condition (fut. most vivid), and it is this that probably accounts for the occurrence of ὁρα instead of ἰδε or ἰδοὺ. Furthermore, either a palaeographical error or a stylistic adjustment can readily account for the unique reading of Pap. 962.

39,19 *ἔσθ' ἐλάλησεν* (not - *σεν!*) - *λέγουσα* 961+ | *λεγουσῆς* 962(vid) 56'; *λαλοῦσῆς* 458
 Oddly enough Allgeier maintains here that the text of ㊦ read *λεγουσῆς πρὸς αὐτὸν*
λέγουσα, which is allegedly the reading of Pap. 962. To place the papyrus in proper
 perspective it should be mentioned that 962 has a lacuna after *λεγουσῆς*. Rather than
 reconstruct a text which has no support in any other manuscript one would assume that
 Pap. 962 testifies to the same text as 56'. In the latter tradition *ἔσθ' - αὐτὸν* was omitted
 and *λέγουσα* adjusted to agree with *τῆς γυναικὸς αὐτοῦ*. The variant in 962 is evidently
 a stylistic alteration pure and simple, and has no claim to originality.

Allgeier's over-all conclusions concerning Pap. 961 and 962 are as follows:

P. 961 besitzt ganz sekundäre Züge, die ihn überlieferungsgeschichtlich hinter A stellen,
 und verbindet damit ein höchst altertümliches Gepräge.

P. 962 besitzt sehr altes, in einem Punkte uraltes Gut, das kein anderer Zeuge mehr bewahrt hat.
 (p. 56)

That Pap. 961 contains "ganz sekundäre Züge" is an obvious fact, but the text of this
 papyrus does not belong "überlieferungsgeschichtlich hinter A" (cf. below, p. 126).
 Allgeier's third assertion concerning Pap. 961 is general enough to apply to any Gn
 MS. of the Septuagint. As for Pap. 962, none of the examples adduced by Allgeier to
 prove that this papyrus has uniquely preserved "uraltes Gut" can stand up to scrutiny.

The preceding pages have offered a sampling of Allgeier's study of Pap. 961 and 962.
 The picture he creates is badly out of focus. If conclusions concerning Hebrew influence
 and the contribution of these papyri to the reconstruction of ㊦ are to be reliable and
 meaningful one will have to proceed with greater caution than Allgeier did.

B. DEVIATIONS FROM © IN PAP. 961

The classifications of variants employed in this and the next section are not intended to be mutually exclusive. Their sole purpose is to focus attention on the kinds of deviations from © encountered in Pap. 961 and 962.

Wherever either papyrus agrees with R² its number has been placed before the square bracket in order to indicate at every point the relationship between the two texts. Thus for example: 24,33 εἶπεν 962] + ο ἀνθρώπος 961 d t 392'.

Proper Nouns

Vocalic changes:

- 10,2 ἐλισά] ελεισα 961 72'
 μέσουχ] . . . σελ 961; μωσεχ 376
 θιράς] θειρ. 961 A M 64^c-135-400* 128 56 458 γ⁻³⁴⁶ 424 120-122 509 (= R¹)
- 10,3 ἀσχανάξ] -χενεζ 961; ασχανεζ 343; ασχλεζ 426
 βιθάθ] . . . εθ 961
- 10,4 ἐλισά] ελεισα c. var 961 17'-72'-376^c
 θαρσίς] -σεις c. var 961 M O' C⁻⁷⁹ 108 106 f⁻²⁴⁶ 75 s⁻³⁴³ t γ⁻⁵²⁷ z 54 59 319
- 10,7 σαβακαθά] σεβεκ. 961 (vid) 17'-58-135-426 d 343' 346 54 319; σεβακαθα 15-64*-376 Arm⁸⁰; σαβακαθα 129; σεβεκαθα 56*
- 10,14 πατροσωνιείμ] -σωνιειμ 961 (vid) 72-82 77-78 108 318'-424' 55 59 319; -σωννιειμ 911 (vid); πατροσσων. c. var 17'-135 C⁻⁷⁷ 70 370 392 120; -σωννιειμ 56' 509; προσωνιειμ 58 (for gentilic-ιμ see page 143)
- 10,15 σιδώνα] σειδ. 961; σειδωνα 346 319
- 10,18 ἀμαθί] -θει 961 911 O^{-72'} 82 376 129^c 346 54 319; -θει 56'
- 10,19 σιδώνος] σειδ. 961 911 58-707 54
 σεβωίμ] -βωειμ 961 M O⁻⁵⁸ 82 C⁻⁷⁹ 408* (vid) 413 108 129 458 s⁻³⁴³ 392' 120 55 59 509 (= R¹); -βωειμ 79-408* (vid) -413 f⁻¹²⁹ 318' 54 319 730; -βωειν 911 82; -βωνιειν 58 106; -βωνιειν d⁻¹⁰⁶; σεβωειμ 75
- 10,27 αζζήλ] εζ. 961 833 58 n 346' 59 319 Arm Bo; εζηρ 15; ιεληλ 130 ιεζηλ 426 79 d(-ζεηλ 44) 343 120 54; ezel La⁷
 δεκλά] δαικλα 961
- 10,28 ἀβιμεήλ] αβειμ. 961 17' 54
- 10,29 ούφειρ] ουφειρ 961 A M O^{-82'} 135' 426 C^{-313'} 108 f s γ z 54 55 59* 319 509 (= R¹); ομφειρ 376; αφειρ 458; ευφειρ 75; ουρφειρ 730; ιουφειρ 370; ουφειν 59^c εύιλά] ευειλα 961 911 (vid) A 58 458 γ⁻³⁴⁶ 392 (= R¹); ευειλατ 833 15' 128 108 s⁻³⁴³ Eus; ευειλαθ 54
- 14,6 ση[ρ] σηειρ 961 814 A M O^{-17'} 426 707 C^{-78'} 408 108 106 129 458 s⁻³⁴³ 71-121* 54 55 509 730 Chr Eus (= R¹); σειρ 125 246 γ⁻⁷¹ 121* z⁻³¹ 319; σκειρ 72' 130*
- 14,7 ἀμορραίους] ομορρ. 961; σομορρ. 426—cf. ομμαιους in 14,5

- 14,8 σεβωία] -βωεια 961 A M O⁻⁷² 426 707 C^{*-77} b f⁻⁵³ s γ^{-346*} 527 31' (=R¹); -βωεια 72-426 77 53^c 346* -527 120' 59; -βαειμ 106-107; σαβαειμ 44; σωβωειμ 392; σοβωειμ 664; -βωειν 319; -βωειμ 707; -βωειμ 53*
- 14,18 μελχισίδεκ] -χεισεδεκ 961 (vid)
- 19,4 σοδομῖται] -μειται c. var 961 911^c A 426 108 36 -129 344' 799 392* 55 319 509; -μειδ 911*; -μειτεται 246*; -μειτετε 246*
- 19,37 μωαβιτών] -βειτων 961
- 19,38 ἀμμανιτών] -νειτων 961
- 20,8 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 20,10 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 376^c; αμειβελεχ 905 (vid)
- 20,14 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911
- 20,17 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911
- 21,22 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 21,25 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 21,26 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 21,27 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 21,32 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 25,3 ναβδεήλ] -δειηλ 961 426 392
- 25,4 ἀβιρά] αβειρα 961 962 911 (vid) M O⁻⁷² 376
- 25,18 ευλάτ] ευελατ 961 962 A D^o 15'-17-376 s⁻³⁰ (=R¹); ευελα 426 30
- 26,8 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911
- 26,9 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961
- 26,10 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 (vid)
- 26,14 ῥωλιστιείμ] -λειστιειμ 961 (for gentilic -ειμ see p. 143)
- 26,26 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911
- 26,34 ἰουδῖν] -δειν 961 911 D^o M 17'-381' C^{*-16} 16* 52' 77 128 551' 560 720 129-246 s γ⁻⁵²⁷ z 319^c 509
- 30,21 δεινα] δεινα 961 911 O⁻³⁷⁰ C^{*-128} 313* 414* 551 d^{-107'} -370* n s⁻¹²⁷ γ⁻⁵²⁷ z 54 319 509 630 Chr (=R¹); δειν A (vid); δειναν 761 (vid) 344
- 32,4(3) σήρ] σχειρ c. var 961 911 A M O⁻⁵⁴ 79 128 b d⁻⁶¹⁰ f⁻⁵³ 458 s⁻⁷²⁰ γ⁻³¹⁸ z 55 319 509 (=R¹)
- 33,14 σήρ] σχειρ 961 962 911 A M O⁻⁵⁴ b 106-370 f⁻⁵³ 664* n s⁻¹²⁷ γ⁻³¹⁸ z 55 509 (=R¹); σειρ C^{*-16} 79 128 550 44-107-125-610^c 53 75 730 319 630
- 33,16 σήρ] σχειρ 961 962 A M O⁻⁵⁴ 73-77-550 b 106-370 f⁻⁵³ 458 s⁻⁷²⁰ γ⁻³¹⁸ z -122 55 509 (=R¹); σειρ C^{*-73} 77 128 550 44-107' 53-664* 75 730 319 630
- 34,3 δεινας] δεινας 961 911 A O⁻⁷² 370^c C^{*-128} 550^c 551' d⁻⁴⁴ f⁻⁵³ 664* n s γ⁻³¹⁸ 527 z 55 509; δεινα 610; δειν 72
- 34,13 δειναν] δειναν 961 962 A O⁻⁷² 426(126) d⁻³⁷⁰ f⁻⁵³ 664* s⁻⁷²⁰ γ⁻³¹⁸ 527 z 55 319 509 (=R¹); τειναν 911; δεινα 72 n
- 34,14 συμπεόν] συμπων 961*
- 34,14 λειύ] λειυι 961 962 911 82-G 129* s⁻¹³⁰ 720 z -407
- 34,26 δειναν] δειναν 961 (-νικν) 962 911 O⁻⁷² C^{*-16} 20 78 128 500 551' 56-129 s⁻¹²⁷ γ⁻³¹⁸ 527 z 55 319 509 630; δεινα A 72 16-25-500 d⁻⁴⁴ 370^c 664* 75 (=R¹)
- 34,27 δειναν] δειναν 961 962 911 A 15-376-G-01 C^{*-25} 78 128 551' 761 d⁻⁴⁴ 370^c f⁻⁵³ s⁻¹²⁰ 346-392 z 55 319 509 630 (=R¹); δεινα 25-761 71'

- 35,18 βενιαμίν] βενιαμειν 961 A D^o O^{-15 135 426} 118-314°-537 56-129 s⁻⁷³⁰ 71-121-346-392 407 630 (= R¹); -μειμ 246
 36,5 ἐγλωμ] ἐγλωμ 961 72-135-381° C^o 118°-537 r⁻⁷⁹⁹ γ^{-121 318} 319 Sa; ἐγλωμ 15 799 (αιγ.); ἐγλωμ d; ἐγλωμ 75
 36,9 σήριρ] σήριρ 961 A D O^{-72 82 135} C^o-52° 78 79 128 761 b 370 f^{-56°} n s^{-130 730} γ^{-318 619} z 55 319 509 (= R¹); σειρ 72-135° 52°-78-79-761 d^{-125 370} 730 619; σκειρ 130
 36,10 ἐλιθάξ] ἐλειθάξ 961 82; ἐλειθάξ G
 For ἐλιθάξ in both 36,10 and 36,16 see p. 144
 36,13 σομαί] σομαί 961 19'-108 318; σομαί 59'
 36,16 ἐλιθάξ] ἐλειθάξ 961; ἐλειθάξ G
 36,25 δγισών] δαυσων 961 15'-17'-376 b 53-129; δεσιωμ (< δαυσωμ?) 135; δεσιων (< δαυσων?) 56'-246; δαις 664
 36,32 βεώρ] βαιωρ 961 426 C^o-70 128 422 b 106 129 424 Sa; βαιων 79
 36,38 ἀχοβώρ] αχωβωρ 961 408 b^{-80°}; αχωβαρ 72; αχωβωρ 458°
 36,39 ἀχοβώρ] αχωβωρ 961 761* 370 53*; ναχωβαρ 72*; αχωβαρ 72°
 37,25 ἰσμαηλίται] -λείται 961 A 58-426 121
 38,5 χασβί] χασβει 961 58; χασβει 17'-82°; χασβει 15
 38,14 κίναν] κυναν 961 72-618 664 46-84*—cf. κυναν in vv. 4.8.9
 Of the 67 vocalic/diphthongal changes the vast majority are instances of the common itacism ε > ει. The complete picture is as follows: ε > ει = 49; α > ε = 5; ε > αι = 4; ο > ω = 3; ω > ο = 1; αι > ε = 1; ο > ε = 1; α > ο = 1; η > αι = 1; ε > η = 1; αι > αυ = 1.

Consonantal changes:

- 10,7 σαβαθά] σαβατα 961* 15-426 d f 343 54
 10,19 λασά] λασα 961 A 58 f⁻²⁴⁶ 121-424 31' -Λ > Δ
 14,1 ἀμαρῆάλ] αμαρῆαδ 961 77° 53-246 s⁻³⁸³ t (-δαδ 799) 346' 730; ιαμαρῆαδ 426; -ῆαθ n Chr -Λ > Δ
 22,24 γάαμ] τααδ 961 17'-82-135 108 d t; τααμ A D M 72'-376-of C^o n s γ⁻³¹⁸ z 55 59 730 Bo; ταακ 56* -I' > T; M > Δ
 25,3 θαιμάν] θαιναν 961
 25,4 ἄρερ 962] ἄρεκ 961 -ἄρερκει > ἄρερκει > ἄρερκει?
 ἐνώχ 962 (αιν)] ενωκ 961 d -X > K
 25,13 ναβαιώθ] ναβαιωρ 961 (vid); ναβαιωρ 509
 36,26 ἀσβάν] ασβακ 961 Sa; ασμακ 458
 ιεθράν] ιεθραμ 961 (vid) 135 d 75 Sa; εθραμ 458
 36,27 βαλακάν] -λα(α)μ c. var 961 72-82-135 C^o b d n s t γ^{-121 392} z 55 59' 319 509 630 La¹ Bo^o Sa (= R¹)
 The support of R² is A O^{-72 82 135} (βαλακων 426) 121-392 = @. One wonders whether -αν is perhaps a hexaplaric correction.
 38,11 σηλώμ] σηλων 961 44'-370 458 30 707^{III}
 38,14 σηλώμ] σηλων 961 73 d⁻¹²⁵ 707^{III}; σιλων n^{-75*(v18)}
 Computation: μ > ν = 3; λ > δ = 2; γ > τ = 1; μ > δ = 1; ν > μ = 1; ρ > κ = 1; χ > κ = 1; θ > ρ = 1; ν > κ = 1.

Abbreviated forms:

- 14,7 ἀσσηνθάμαρ] ασσηνθ. 961 392; σαθαμαρ 314; *sasathem* La²
 17,19 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 17,21 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 22,6 Ισάκ] ισκκ 961
 22,7 Ισάκ] ισκκ 961
 22,9 Ισάκ] ισκκ 961
 24,14 Ισάκ 962] ισκκ 961
 24,64 Ισάκ 962] ισκκ 961; εισκκ 911
 25,5 Ισάκ] ισκκ 961
 25,6 Ισάκ 962] ισκκ 961; εισκκ 911
 25,11 Ισάκ¹] ισκκ 961; εισκκ 911
 25,11 Ισάκ² 962] ισκκ 961
 25,19 Ισάκ¹] ισκκ 961 54^{*}; εισκκ 911
 25,19 Ισάκ²] ισκκ 961; εισκκ 911
 25,20 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911 (vid)
 25,21 Ισάκ] ισκκ 961
 26,8 Ισάκ] ισκκ 961 L
 26,9 Ισάκ¹] ισκκ 961 L
 26,9 Ισάκ²] ισκκ 961 (vid) L; εισκκ 911
 26,12 Ισάκ] ισκκ 961
 26,19 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 26,20 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 26,25 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 26,26 ὀγοζάθ] γοζαθ 961 618 77; γοζατ d³⁷⁰
 26,27 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 26,31 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 26,32 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 27,5 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 27,21 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 27,22 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 27,26 Ισάκ] ισκκ 961
 27,30 Ισάκ¹] ισκκ 961 903 14^{*}; εισκκ 911
 27,39 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 28,8 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 28,13 Ισάκ] ισκκ 961 618; εισκκ 911
 31,42 Ισάκ] ισκκ 961; εισκκ 911
 32,10(9) Ισάκ] ισκκ 961 G; εισκκ 911
 35,27 Ισάκ²] ισκκ 961 G
 35,28 Ισάκ] ισκκ 961 G

In only one instance (21,10) does Pap. 961 read *ισκκ*.

Expanded forms:

- 11,24 θάρκ] θαρрк 961 833 15-72-135^c-376 C¹⁷⁻¹⁸ 120 012 414¹ 051 b 129-246 458 f 318-346^a-424-527^a-619 31 Bo^b; θαρркх 422

- 11,25 θάρκ] θάρκ 961 833 15-72-135°-376 C^o-18 79 128 414° 551 b 129-246 458 t 318-346°-424-527°-619 31 55° Bo^o; θάρκ 422
- 11,27 θάρκ¹] θάρκ 961; θάρκ 833 A* (vid) 15-72'-135 C^o-128 408 551° 761* b 246 130 t 346°-424-619 z⁻¹²² 55° 319 Bo—cf. θάρκ
- 11,27 θάρκ²] θάρκ 961; θάρκ 833 A* (vid) 15-72'-135 C^o-128 408 551° b 246 130 t 346°-424-619 z⁻¹²² 55° 319 Bo—cf. θάρκ
- 14,1 ἑλλάσάρ] σελλάσκαρ 961; σελλάσκαρ A M 15-376' 128-408 d⁻¹⁰⁶ n t⁻³⁷⁰ 121-318 54 Arm Sa²⁰; σελλάσκαρ 55°; σκλλ. C^o-78 79 128 408° 761* 370; σελλάσκαρ 78-79-761* 106; sellaar Sa^b—dittography: βασιλευς ελλάσκαρ
- 14,5 ὀμμάκιους] συμμάκιους 961 814 M 17'-82-135* t⁻⁷⁹⁰ 392 509; σωμα. 59; συμμάκιους A 72-426 458 γ^{-318° 392} 31'; σωμακιους 75 319 Arm; σημάκιους 15; σμακιους 376; σμακιους 55°; σονκιους 55°; συμακιους 707; σονκιος Bo^o—dittography: τους ὀμμάκιους
- 14,6 ὄκρην] ὄκρην 961—inflection: cf. εν τη ὄκρην 961
- 14,9 ἑλλάσάρ] σελλάσκαρ 961 (vid) 376 C^o-77 78 79 761° 44-107 129 n 318 54 319 Arm; σελλάσκαρ 78-79 106 343 527—cf. 14,1 above
- 14,15 χωβά] χωβά 961 D M 15'-400 C^o-16 77 79 400 422 761 s⁻³⁴³ t⁻⁷⁹⁰ 346 55° 730 Arm Chr; χωβά 17-72'-135 16-79-408-422-761 b d 53 799 71'-527; -βελ 54 —A > ΑΛ
- 25,14 μασσή] μασσή 961—cf. μασσήν in 962
- 29,35 ἰουδά] -αν 961 M 15-17'-135-ol C^o-79 551 b d⁻¹²⁵ s t z 630
- 36,17 ζάρε] ζάρε 961; ζάρε 708
- 36,23 σώδ] σώδ c. var 961 O 128 346 z 630 Arm Bo^o; σωρ 509—cf. vv. 11,15

Transposition:

- 22,22 ιεδλάφ] ιεδλάφ 961 A M O⁻¹⁵ 72' 426 77 (mg) 129 n γ^{-346° 392} 31' 55°; εδλάφ 72' 120' 59; ιεδλάφ b⁻¹⁰⁰; ιεδλάβ 53' 130-344' t⁻⁴⁶ 346; ιεδλάφ 56 46; ιεδλάφ 730; γεδλάφ 319—cf. ΔΛ, and preceding ὄαδλάφ
- 36,27 ἀσάρ] σάρ 961 (vid) A 121

Miscellaneous:

- 14,2 σεβωίμ] . . . εν 961; σεβοειν 319; σεβοειν 72' d; -βωειμ A M 15'-17' C^o-78 79* b 129 s⁻³⁴³ γ^{-71 527} 31' 54 509; -βωειμ 135' 78-79* f⁻¹²⁰ 71-527 120' 55 59 730 Chr; -βωειμ 75; -βωειμ 458
- 21,9 ἀγάρ] αυ . . . 961— = αυττης?
- 22,22 χάσαδ] χαζαδ 961 O⁻¹⁷ 82 376 418 54-79-408'-615' 108 f⁻⁵⁰ n t 55°; χαζαδ 17'-82-376-618 77-128* s 318'-619 31 730 Arm^{sp} Or (=R¹); χαζαδ A 313-C^o-77 128* 121-424 122; χαζαδ b⁻¹⁰⁰; χαζαδ 53°-664; χαζαδ M; χαζαδ 53°; χαζαδ 52; χαζαδ d
- 22,24 τάρεχ c. var 129 C^o] -βαικ 961 392; -βαικ 59; -βαικ tell—cf. p. 144
- 25,3 λωωίμ] λωωει 961
- 26,34 βέρ] βαικ 961 376 79 509; βαικ 82-135 129 619 31' Bo^o Chr; βαικ (A < Λ) 15-ol; βαιουκ 319°; βαιου 911 M C^o-16 79 128° 414° 551 569 392-424; βαιου b⁻¹⁰
- 30,8 νεθβαλι] νεθβαλειν 961 58; νεθβαλειν M O⁻¹⁷ 88 400° 426 C^o B^o-118°-314-537 d 53'-246* s^{-120 343} 46 γ^{-318 392} z 55 59 319 Sa Chr; νεθβαλι 618* B^o-19-108 246° 799; νεθβαλι 17-400* 56 75 t⁻⁴⁹ 799; νεθβαλι 509; nephthalim La^o Arab Bo; nephthalim Arm

The form with final μ , which is indirectly supported by Pap. 961, was probably introduced here from 10,13.

35,19 βηθλέεμ] βηθηλεεμ 961; βηθηλεεμ L; βηθηλ 53' 346*–392

The reading of Pap. 961 is a blend of βηθηλ (v. 16) and βηθλέεμ (v. 19).

36,5 ιεούε] ιεπουε 961; ιεουε 318

36,16 ἰουμαίε] ιουδαία 961 d^{44} ; ιουδουμαία 376 610^c

Additions

Instances of dittography:

11,18 ἑκατὸν τριάκοντα] + τεσσαρα c. var 961 (PΛΔ) 15–17' 52'–569–615' b d t
(τεσσαρακοντα και εκατον 46) 54 Arm Sa — A > ΛΔ (cf. also v. 16a)

17,27 ἀργυρώνητοι] + οι 961 17'–135–426 C' d 246 s t 346 54 730 Arm Bo

24,52 τὸν παῖδα] + τον παιδα 961

25,2 μαθηταί] + και τον μαθητα 961 — cf. 962

Addition of articles:

11,31 λώτ] + τον 961 426 107–125 53–246 458 54 319 Chr

12,20 λώτ] pr τον 961 (vid) 125 Chr

14,17 βασιλέωε] pr του 961 15'–135 343 54

18,33 κύριοε] pr ο 961 52' b 106 f 134 Phil⁰⁰⁴

20,10 ἀβιμελεχ] pr ο 961

21,33 κυρίου] pr του 961 527

23,2 γῆ] pr τη 961 O⁴²⁶ C⁴²⁵ 108 d f^{129 246} n 74 121–318 31'

24,31 κύριοε 962 (vid)] pr ο 961

25,10 χέτ] pr του 961 962 (vid) 911 M O^{15 72 376} C⁴²⁵ 54 b^{314 307} d^{44 125} s t γ^{121 327}
z 509 630 730

26,12 κύριοε] pr ο 961 M 376 25–52'–54 d 75 127 74–76 346 319

27,30 ἰακώβ] pr τον 961 A M 376 77–408 53' 76 392

27,45 θυμὸν] + του 961

29,31 κύριοε] pr ο 961

29,32 κύριοε] pr ο 961

29,33 κύριοε] pr ο 961

30,32 μισθόε] pr ο 961 L d¹²⁵ 30'–130 t^{124*} 790

33,17 σκηνάε¹ 962 (vid)] pr τας 961

34,13 ἑμμέωρ 962] pr του 961 72 422 129

41,54 γῆ²] pr τη 961 82–799 246 346 31 509

43,25 ἰουσήε 962] pr τον 961 16 b 75 392*–527

Addition of conjunctions:

11,29 πατὴρ¹] pr και c. var 961 (vid) A M O' C' b d f^{50'} n s t γ z 54 55 59 319 509 730
(= R¹)

11,31 ἀβραάμ²] pr δε 961 (vid) O^{72' 376} 107 53–246 s t^{76'} 54 730 Chr

14,7 ἀμορραίοε] + και 961 b 76' Arm⁸⁰

- 19,23 ὁ ἥλιος] pr και 961
 28,2 ἀναστὰς] + δε 961 903 t
 29,15 ἀπαγγεῖλον] pr και 961
 36,11 σωθῆναι] pr και 961 (vid) Eth^c
 37,2 ἰωσήφ¹] + δε 961 53' 346^c z⁻³¹ 630 La^a Bo^w Eth
 43,21 ἀργύριον²] pr δε 961 962

Addition of possessive, demonstrative, and quantitative pronouns:

- 11,32 αἱ ἡμέραι] pr πασαι 961 (vid) O' C⁷⁻¹⁰⁰ d 53-246 s⁻¹⁰⁰ t 424'-619 54 319 730
 Eth Sa Chr Procop; + πασαι 569 129
 14,16 καί²] + παντα 961 A D M 426 C⁷ d f⁻¹²⁰ n s⁻³⁴³ t γ (απαντα 318) z 54 55 59
 730 Arab Bo (= R¹)
 21,18 παιδίων] + σου 961 128 d 75 t 346 54 59 Arm
 24,45 δικαιοῦν] + μου 961* A 551' b 74-799 121-527-619 z 59 Arab Arm Bo Eth = (M)
 25,19 υἱοῦ 962 (vid)] + αὐτοῦ 961
 26,5 ἐφύλαξεν] + παντα 961 b 59
 27,13 μήτηρ] + αὐτοῦ 961 O⁻⁷² 106 f^{-56*} 71'-527 31 La^w Arab Arm Bo Eth = (M)
 30,41 κειρῶ] + ἐκείνου 961 962 (vid) 72 d 53-664^b n t 527 55
 31,16 θεός²] + σου 961 dL^{-10 313} d 53' 130 (mg) -344' t 71'-318-527
 33,13 παιδία] + μου 961 962 58 569 f^{-56*} Sa
 34,12 φερνήν 962 (vid)] + αὐτης 961
 42,33 ἔνα] + υμῶν 961 (vid) 962 58-135 130 71' 120' 630 Arm Syh; pr υμῶν c. var D^o
 F^b 381-O^{-58 04' 125 010} d f^{-56* 120} n t 346' 122 76 319 509 La^w Bo Vulg = (M)

Addition of expressed subject or object:

- 12,18 εἶπεν] + αὐτοῦ 961 833 M 17'-135-426 C⁷ d⁻¹²⁰ f 75 s t 318-527 54 55 59 509
 730 La^w Arab Arm Co Eth Chr
 18,19 συντάξεις] + ἀβρααμ 961 d f 527 54 La Eth Pal Sa Chr = Sam Pent
 19,22 σωθῆναι] + σε 961 343 120'
 24,4 ἐγενόμην] pr εγω 961 (vid) b⁻¹⁰⁰ 246
 24,47 εἰμί 962] + εγω 961 A ol C^{7-16 54} b d⁻¹²⁰ n 730 Arm; pr εγω 121
 27,2 εἶπεν] + ἰσακ 961; + αὐτοῦ ἰσακ 72' d f⁻¹²⁰ t 527
 27,2 ἰδοῦ] + εγω 961 707 C⁷⁻¹⁶ d f s t 318' Bo^l Eth Ath Chr Cyr
 29,30 εἰσῆλθεν] + ἰκωβ 961 d 53' 392' La^w Eth
 30,18 ἔδωκεν] + μοι 961 A 58 C^{7-20 120} b f⁻¹²⁰ 130 (mg) 74-84 71'-346 59' La^w Arab
 Arm Chr
 34,7 ἰσραήλ] + συχεμ 961 962 17'-135-426 b d n 130 t 318'-527 55 319 Chr; εν pr συχ.
 A f La^w Arab Co Eth
 35,22(21) ἀποῦ¹] + ἰκωβ 961 b d f n t 71 Eth
 39,7 εἶπεν] + αὐτοῦ 961 (vid) 962 72 125 f^{-56* 120*} 346' 31 59' La^l Arab Arm Co Eth;
 + αὐτη 129*

Additions from context or parallel passages:

- 11.9 κύριος²] + ο θεος 961 D^o O b (, κυριος 108) d⁻¹²⁰ 246 s t 346°-619 54 319 730 Arab Arm Chr^{Lat} Hippol—cf. the numerous occurrences of κύριος ο θεος in Gt
- 12.17 ὁ θεός] pr κυριος 961 O⁻⁸² 426 130 (mg) -343-344° (mg)—cf. 11.9 above
- 13.4 κυρίου] + του θεου 961 M 17'-135-426 C^o d 53-246 s t 346° 54 319 730 La^o Arm Chr—cf. 11.9 above
- 14.2 σενναάρ] pr μετα 961 M 17'-135-426 d 53-664° s⁻³⁴³ t γ^{-121 318 392} 31 54 730 Arm Chr—cf. v. 2a
- 17.10 ἀρσενικόν] + εις τας γενεας υμων c. var 961 d f⁻¹²⁰ s t 346° 54 730—cf. vv. 7.9.10.12
- 17.11 ὑμῶν²] + και ανκ μεσον του σπερματος σου c. var 961 (vid) 17'-135 125 f⁻⁵⁸⁽¹⁰⁰⁾ 120 343 370 527; + και του σπερματος σου c. var d⁻¹²⁰ 130-344 t⁻²⁷⁰ 346 54 55 730—cf. v. 10
- 18.20 πεπληθονται] + προς με 961 17'-135-426 C^o b³¹⁴ d f 75 t 71'-527 31 54 55 Arab Co Pal Chr Dial A Z The—cf. v. 21
- 19.20 μου] + ενεκεν σου 961 833 A M 15-376°-ol C^o-32' 408' 701 b d f n 130 (mg) 370 γ^{-346 392} 31 54 319 509 Arab Pal Sa Chr—cf. 12.13
- 19.30 ερει] + αυτος 961 M 17'-135 C^o b d f s t 71-346°-392 120° (αυτου 120°) 54 55 59 509 730 Arab Co Eth^P Lat^o Ruf—cf. v. 30b
- 21.17 ου] + και εκαλεσεν 961 135—cf. v. 17a
- 21.20 ἐρήμω] + τη ἔραυν c. var 961 O^{-15'} 370 f 46; + ἔραυν c. var ol 18-313 -C^o-25 b^{-314 318} d t⁻⁶⁶ 54—cf. v. 21
- 22.7 ὀσκαρ πωσιν] pr την 961 (vid) M O^{-72'} 370 381 314-537 f^{-55'} 344 134 318 120° 55 319 508 Bo—cf. της ολοκαρπωσεως v. 6
- 23.13 ὄτα] + εναντιον 961 A O⁻⁷² 426 C^o-77 b (εναντι 537) d f n s t γ^{-71 392} 31' 55 59 509 730 (, εις τα ωτα)—cf. v. 12
- 24.22 ψέλια] + χρυσκ 961 962 17'-135 d 664° t⁻³⁷⁰ —cf. v. 22a
- 24.33 εἶπεν 962] + ο ἀνθρωπος 961 d t 392°—cf. v. 32
- 26.25 ἠρέεϋ] pr εν τη ἠραργι γεραρων c. var 961 17'-135 d s t 346°-392 55 509; pr εν ἠραργι c. var C^o; + εν τη ἠραργι γεραρων c. var b f⁻⁵⁸⁽¹⁰⁰⁾—cf. vv. 17.19
- 29.9 ἠκαχῆλ] pr ιδου 961 58 b f^{-53' 56'} t 527 509 La^o Arab Arm Co—cf. v. 6
- 30.14 λεία] + τη ἀδελφῆ αυτης 961 58-ol C^o b(της ἀδελφῆς αυτης 108) d f s t γ⁻³¹⁸ z 55 630 Arm Sa Cyr—cf. vv. 1.8
- 31.17 αὐτοῦ²] + και ανεβιβασεν αυτα c. var. 961 911 58 d f t 318 La^o Arm Co Eth Chr; αυτου¹] και ανεβιβασεν αυτας 55—cf. Ex 4.20
- 31.33 ἰακώβ] + και ουχ ευρε(v) 961 58 C^o-25 128 125-370 f^{-55'} 30 t⁻⁷⁰ 318 509 Sa—cf. v. 33a.b.
- 32.30 (29) ου 962] + οτι ενισχυσε 961 G^o (sub -); + quia praevaluit Sa—cf. v. 29 (28)
- 34.22 ἄνθρωποι] + ουτοι 961 962 b f 130 318-392 Arab Bo Syh; pr ωτοι 346 319—cf. v. 21
- 37.4 αὐτόν²] + οι ἀδελφοι αυτου 961 D L 58 b d f n 130 t 71'-318-392 55 59' 319 Arab Bo Eth^C (, αυτου 961 L 44' 75 392 55 59' 319)—cf. v. 4a
- 41.27 ἀνεμόθυροι 962] + επτα ετη εστιν c. var 961 D M 17'-135 C^o-120 b d f⁻¹²⁰ n 130-343-344 (mg) γ^{-121 318} 31 55 59' 319 509 (=R¹)—cf. v. 27a

Miscellaneous additions:

- 15,7 ἐγώ] + εἰμι 961 911 M 17'-135 df 458 s t 318' 54 59 730 Arm Co Eth Chr
 18,28 πέντε] pr εις 961
 19,28 φλόξ] + εκ 961 M O^{-72'} b(επι 108) d n s γ^{-71 318} 31' 54 55 319 630 730 La^B Eth
 Chr Just
 26,3 σοῦ²] + σοι 961
 26,10 ἐπήγαγε] + αν 961 (vid) M O⁻²⁵ f^{-53 664} n s⁻¹²⁷ t γ z^{-122*} 730 Chr (= R¹)
 29,16 λαβάν] + ησαν 961 A M O^{-15 72 426} C⁺ d f n (εισαν 75) s t γ z 55 59' 84 319 509;
 θυγατερες] + ησαν 72 b La^B
 The evidence for the omission is weak (911 15-426 = Ⓞ), and ησαν may therefore well
 be the original reading.
 29,19 οἰκησον] + ουν 961 (vid) d f^{-56*} t Eth
 36,26 ἀμαθῆ] + και σαβ . . 961; + cf *sabia* Sa
 38,11 ὠσπερ] + και 961 O^{-15 72} C⁺-52 128 551 615' b d f^{-56*} 129 n s t γ^{-121 346} 59 509

Omissions

Instances of parablepsis:

- 9,16 ζώσης] , 961
 10,18 τα(ῦτα)] , 961—cf. μετα ταυτα in 961
 13,17 τε] , 961 O⁻³⁷⁶ C⁺ d n 370-799 619 z^{-31' 122} 319 730 —τε το? (but cf. p. 149)
 18,30 καὶ εἶπεν] , 961 108 (txt) 246 120'—possibly occasioned by $\bar{\mu}$ (τεσσαρακοντα) και
 ειπεν $\bar{\mu}$ η
 19,30 ἐφοβήθη—fin] , 961 D^o L dII^{-18 52'(me)} 53' 458 346 (txt) 370 Arab
 20,11 τοῦτο] , 961
 21,21 καὶ¹—φάραν] , 961 17'-82-135 414'-551 108 df 370-799 54
 22,12 σοῦ²] , 961
 26,15 ἐν-αὐτοῦ²] , 961 72 C⁻²⁵ 128 413 19' 107'-125 53 Arab La¹: Ps-Phil
 27,29 οἰ (οἰοί)] , 961 17'-58*-135'-707 C⁻²⁵ 77 128' 408 422* 551' b-314 507 44'-370 56*-
 246 458 30* 799 71' 319 Dial T A
 27,46 τι] , 961
 29,23 καὶ²-λακώβ²] , 961 550 d n 71' 319 La^B Eth
 34,26 τοῦ (συχέμ)] , 961 962 911 (vid) D^o O^{-6 15 135} C⁺-128 d n 730 799 318-527-619
 55 319

The reading of 961+ may be original. One suspects, however, that τοῦ is another instance of the so-called relative article (του οἰκου του; cf. p. 147).

- 36,4-5 τὸν ἄγγυλ (4) - ἔτεκεν (5)] , 961
 36,16 κόρε ἡγεμών] , 961 La¹ = Sam Pent
 41,6-7 ἀνεήσαντο (6)- ἀνεμύθησεν (7)] , 961 44
 41,19 γῆ 962] , 961 A La¹

Omission of articles:

- 9,19 οἰ (οἰοί)] , 961 D^o O^{-72' 82} 77-78-dII⁻⁴⁰⁸ b-108 106' f^{-53 246} s⁻¹³⁰ 799 γ^{-121 302} z
 54 319 Chr Procop
 Followed by a proper noun οἰοί (οἰοίς) occurs more often than not without article in
 Gn (cf. 35,22 below).

- 14,12 τόν] , 961 135* 343 799 Chr
 17,9 τός] , 961 M O' d—cf. γενεας αυτων v. 7
 17,10 τός] , 961 15'-17'-376-708 16—cf. γενεας αυτων v. 7
 21,7 τός¹] , 961 (vid) C' 370 Phil
 22,21 τός²] , 961 u 71-121*-318-392 120' 59
 24,25 τός] , 961 962 (καταλιπεις) 940 M O'-426 413 d u s t 71-318' 120' 55 630
 25,10 τόν] , 961
 29,1 τόν] , 961 58-376 53' t 392 55 319
 In extended constructions of this kind υιος (θεογονος) is often anarthrous in Gt.
 30,14 τός] , 961 911 58 b d f s- 130(mg) 344' t γ- 318 392 424—(cf. the addition in 961 of τος
 αδελφου αυτου)
 31,23 τός²] , 961 A 15'-17'-72 -of 54-78-550 b 44'-125 f 30-343' t 318' 55 509 Arm
 Chr Cyr
 32,28 (27) τός 962 (vid)] , 961 O'-17 58 72 708 500 b 130 318
 Preceding τος may be responsible for this omission.
 34,19 τός¹] , 961 962 911 422 b 106' 129-246 71'-318 319
 The increase in use of the articular infinitive in Hellenistic Greek may argue here for
 ποιησαι as the original reading. The latter's support by all three major papyri is rather
 significant (cf. 24,25 above).
 35,22 (23) οί (υίους)] , 961 O'-72 82 376' 550-cll-79 761' 19' 44-125-610 f-58 56 30 t-84
 392* 55 59' 319 509—see 9, 19 above.
 36,32 τός] , 961 17'-135' 19'-108 d 458 t 392 55 59'—cf. υιος ζαχα v. 33
 37,14 τός²] , 961 44'-125 662
 38,24 τός] , 961 (vid) D^o O 56* 319
 40,4 τός] , 961 58-72-426 d 75
 Perhaps ω(σος) contributed to the omission of the article which leaves the clause
 somewhat unclear. (Cf. 48,1,2 where the article in identical constructions is apparently
 original).
 41,54 τός 962] , 961 799 31* (cf. ηρξεντος)
 42,28 ο (θεός) 962] , 961 (vid)
 The omission is likely due to the similarity between O and Θ.
 Omission of conjunctions:
 20,13 δέ] , 961 569 509
 24,25 καί] , 961 962 14'-77'-500' b 44-125 318 Arab Bo
 25,19 καί 962 (vid)] , 961 Arab Bo
 26,7 δετ¹] , 961 L M O' C'-16 44'-370 u s t γ- 527 z 59 319 630
 27,29 δέ] , 961
 27,34 καί] , 961 54
 29,2 καί] , 961 La^B
 30,1 καί] , 961 58 79 d-100 370 f-240 344' 346' 509 630 La^B Arm Bo Eth Chr—(cf. pre-
 ceding participial clause)
 34,22 καί] , 961 71' Arm=Ⓜ
 38,29 καί] , 961 D M O 125 53' 130 527 319 La¹ Arm Bo Eth Syh Cyr—(cf. preceding
 subordinate clause)
 39,13 καί] 962] , 961 52-313-408-551-615' b 106 527 Bo^W Cyr

Omission of possessive pronouns:

- 13,10 αὐτοῦ] , 961 D^o 72' 392 120' 55 La^M
 17,17 αὐτοῦ] , 961 911 d s^{-100(mg)} 318 54 730 Phil
 19,34 ἡμῶν¹] , 961 911 458
 23,8 μου¹] , 961 72'-426 52 108 s 71-318-120' 730
 24,27 αὐτοῦ] , 961 (vid) 962 A 125 γ^{-346'} z 55 59 319 630 La^A Chr—cf. ἀληθεύειν in the same verse
 24,46 αὐτοῦ] , 961 962 911 A 72'-376 C^r d f^{-53'} n γ^{-346'} 302 31' 730
 26,31 αὐτοῦ²] , 961 911 b
 In the other occurrence of this expression in Gn (11,3) the possessive pronoun is absent, though some 25 manuscripts added it secondarily. It is therefore quite possible that 961 911 b have preserved the original reading, the only difference between 11,3 and 26, 31 being, in that case, that in the latter passage the majority of textual witnesses added αὐτοῦ.
 27,1 μου] , 961 b d 129 t 55 509 La^B
 27,12 μου] , 961 (vid) 16 d 56* s 71 z⁻³¹ 319 Chr^{L^{at}} Ps- Phil
 27,19 αὐτοῦ] , 961 (vid) 911 17'-58 f^{-53 246} t 318 z⁻³¹ 55 Arm
 31,28 μου²] , 961 911
 Enough examples of pairs of nouns with a possessive pronoun only with the first one are encountered in Gn to make one wonder whether the reading of 961 911 may not be original (cf. 24, 27 above and 24,53, p. 148)
 32,19 (18) μου] , 961 962 911 L 55
 33,7 αὐτοῦ] , 961 962 (vid)
 39,18 αὐτοῦ] , 961 962 L 58 128-413 56* γ^{-346'} z⁻³¹ 55 630 662

Omission of expressed subject or object.

- 15,13 αὐτοῦ²] , 961 (vid) M 82 b d n t⁻³⁷⁰ 318 54 59 Ps-klem^{L^{at}} Hi Tyc
 22,8 ἀβραάμ] , 961 121 Arm Eth^M
 24,4 ἰσάκ] , 961
 Influence from vv. 7 and 38 where the identical phrase occurs without ἰσάκ may account for the omission in 961. (For v. 7 see p. 148).
 24,66 τῷ ἰσάκ 962] , 961 246
 27,4 με] , 961
 29,25 μου] , 961 Arm
 39,4 αὐτοῦ² 962 (vid)] , 961 (vid) 17'-135

Omission of prepositions:

- 9,12 πρός] , 961
 The omission is possibly due to parablepsis (θεός προς). Though Pap. 961 itself consistently abbreviates θεός to θς this may not have been the case in its Vorlage.
 12,19 εἰς] , 961 M O^{-17' 105} 500 b 53 n s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ γ^{-424' 619} z 55 59 319 509 730 La^M
 Arm Chr
 At first glance one is inclined to regard εἰς as original and hence the reading of 961 as secondary, particularly since Ⓜ reads l'bb. Looking at the other occurrences of this idiom (λαμβάνω . . . εἰς) and the closely related διδομι . . . εἰς does not exactly prove the correctness of that conclusion. In 2 instances (28,9; 34,21) λαμβάνω occurs

without εἰς, according to the unanimous witness of all manuscripts, and on one occasion (25,20) R² omits εἰς but its presence is supported by more than 50 MSS. In 34,4, on the other hand, λαμβανω is followed by εἰς—a reading supported by all textual witnesses. As far as διδωμι is concerned, according to R it occurs once with εἰς (34,12; = all MSS.), but seven times without it (16,3; 29,28; 30,4-9; 34,8; 38,14; 41,45). However, in 4 instances of the latter group (16,3; 30,9; 34,8; 41,45) between 2 and 14 textual witnesses added εἰς. The evidence seems to indicate, therefore, that the translator was not consistent, and, more importantly, it points up a tendency to add εἰς in the process of textual development. Consequently, the originality of εἰς in 12,19 is not certain.

14,15 ἐν], 961 82 14-57* 78-551' 108 d⁻¹⁰⁷ 53 n 370 71-346-424 54 59 Chr
 28,14 ἐπὶ], 961 16 d 53'-56* 346 31' La¹⁰⁰ Co Eth Chr Cyr Just Phil
 28,14 ἐπὶ], 961 O^{-58 281} 56* 71' La¹⁰⁰ Co Syh Chr Just Phil
 29,25 παρὰ], 961 A 72-376 C⁻²⁵ 128 b d f^{-56*} n t 392 509
 31,33 εἰς], 961 L 58 25 b⁻¹⁰ d 129 318 509 La⁸ Sa Chr—cf. p. 147

Miscellaneous omissions:

- 9,11 οὐκ], 961 19*
 13,18 ἐθών], 961 Bo
 15,5 δι], 961 911 A L O 77-408* b d f 458 343 71-121-318 319 (M = n)
 Though Hebrew n was often left untranslated (cf. 24, 14 p. 146) in 18,4 as here it was apparently rendered by δὴ.
 15,13 γνώση], 961
 18,25 ὡς], 961 (vid) 833 M 17'-82-426 25-414'-551-cl b d f s t 71-346'-392 54 55
 319 509 730 La⁸ Arab Arm Bo Chr Dial AZ Eus
 24,32 νίψασθαι], 961 962 905 A b d (, - καὶ¹⁰⁶) f⁻²⁰⁶ n 121-318-619 31'
 The infinitive dropped out of some traditions probably under the influence of preceding αχυρα και χορτασματα ταις καμηλοις, thus creating an exact parallel.
 24,60 εἰ 962 (vid)], 961 79 Arm
 26,8 γεράρων], 961 911 (vid) L b 56-129-664* Eth
 27,22 μέν], 961 A 82 s^{-100 730} 76 318* z⁻³¹ 55*
 28,7 σφίρας], 961 A b 75 318 La⁸ Arab Co Eth—cf. μεσοσταμίων in 27,43; 28,2-5
 31,41 ὅς], 961 A* 128-551 b d⁻²⁷⁰ 458 346 Arm Bo
 34,8 οὖν], 961 962 911 b Eth Sa Chr (M = n)
 In some half dozen instances n was rendered by οὖν (cf. p. 146).
 35,10 ἰακώβ^{1*} 962], 961 A 17'-72 128 b d f 130 799 γ⁻⁷¹ 319 630 La^{8A} Chr
 35,13 ἀπ' αὐτοῦ], 961 408-414 d 53' n 76 630 Eth⁸
 37,2 μετά^{1*}-αὐτοῦ^{1*}], 961 118'-537
 37,15 λέγων], 961 17-135-400 (vid) b La⁸ Arab Sa⁸ (vid) Phil
 38,20 ἐξ ἀγγέλων], 961 458 707^{III} Phil¹⁴⁴ Jub Vulg
 39,3 ἐν—fin], 961 58 30 707^{III} Tht; sub ⋄ 344' (txt) Syh
 As the asterisks indicate the Greek text used by Origen for his Hexapla apparently agreed with Pap. 961. There is insufficient reason, however, for regarding the phrase as secondary. The omission is probably *ad sensum*.
 39,15 ὅτι ἔφωσα], 961

Transpositions

Transpositions involving the problematic ετγ are not included in this section. The pattern emerging from Pap. 961 is that, when numerals are written in full ετγ follows (14.4; 25.7 (vid); 29.18.30; 31.38-41 (2x); 41.26(2x). 27.35.36.53.54), but when signs are used ετγ precedes (11.11.13.14.15.16.17.18.19.21.22.23.24.25.26; 12.4; 15.13 (vid); 17.24.25; 21.5; 23.1; 25.20; 35.28; 37.2). To the latter group there are three exceptions (11.10; 25.17; 26.31). Judging by the high degree of faithfulness to the Hebrew text on the part of the translator—including matters of word order—one suspects that ετγ was usually placed after the numeral.

Since the majority of transpositional variants are of a stylistic nature, and, consequently, rather variegated, no attempt at categorization seems advisable.

9,2 τρόμος et ὁβός] tr 961 O^{-15 28 426} cII^{-18 313} 75 370 121-424-619 31' 59 319 509
La²⁶ Eth Chr Cyr Tht

9,11 πᾶσιν] tr post γην 961

12,5 τόν] tr post λωτ 961 O⁻⁴²⁶ 500 d 75 343 346 54 319 Chr

18,10 τόν καιρόν] tr post τουτον 961

19,24 κύριος] tr post εβρεξεν 961 125 Eth Pal La^{104 100} Chr Dial T A Epiph Eus Isid
Just Thit¹⁴⁵ Ambrost Filast Iren Ruf Tert Tyc

20,16 προσώπου] tr post σου²⁷ 961 (vid)

21,7 δετ¹⁰ -σάρρα] tr post μου 961 135 d s t⁻³⁷⁰ 54 730

21,18 τῆ-σου] tr post αυτο 961 d s 346 54 730 Arm (, σου) Co Eth

22,8 ἀμφοτέροι] tr post αμα 961 54

22,9 ἐκεῖ] tr post αβρααμ 961 O^{-17 185 426} C^{-73 408 422}

22,13 ἐν-σαβέκ] tr post κερατιων 961 135-426 57-500 108 d f^{-36 128} 75 127 46-799
346-392 31 54 319 730 Eth Chr Phil¹⁴⁵ Ruf

22,24 τάβεχ et γάαμ] tr 961 D 82 108 d f 346' 319 La¹

The C tradition likewise supports this order though it begins the list with βαακ (c. var) which appears to be a corruption of an earlier ταβεκ. It is quite possible that the word order of Pap. 961 is original. (For ταβεχ see p. 144)

23,6 τὸ μνημεῖον αὐτοῦ] tr post κωλυσει 961 D 17' C⁻¹ b d f s t γ^{-121 318 619} z^{-31'} 55 59
319 730 La⁶ Arm Eth Chr (=R¹)

24,2 πάντων] tr post αυτοῦ³⁰ 961 L b d⁻⁶¹⁰ f 730; των υιων παντων 610

24,15 συντελέσει] tr post αυτον 961 962 D⁰ O⁻⁴²⁶ f s⁻¹²⁷ 121-318'-527 730

It is possible that Pap. 961 and 962 have preserved the original reading. This becomes doubtful, however, once one examines the general practice of the translator of Gn regarding the position of the pronominal subject of the infinitive, and the subsequent development. As a result two facts become clear: 1. with very few exceptions the pronominal subject follows the infinitive; 2. a tendency to transpose the infinitive and its subject is observable in the Greek manuscripts. In the light of the translator's general practice and the tendency to transpose the infinitive and its subject in the process of textual development it appears unlikely that the reading of Pap. 961 and 962 is original.

24,30 τὰ ἔματα] tr post βεβεκκας 961 962 54

24,34 ἐγώ] tr post ειμι 961 962 79 b d 53' n 30 319

24,35 ἀργύριον et χρυσίον 962] tr 961 D M C⁻¹ b f t 71-392' 120' 55 59 319 630 730
Bo Eth

- 24,45 συντελέσει] tr post με 961 962 C¹⁻²⁵ b d f 730 Arm—cf. 24,15 above
 25,4 πάντες] tr post ουτοι 961 962 A 569 d f n s 121-318¹ 59 730 ^{Lat}: Lib general
 In this expression and the closely related παντα ταυτα the translator, as usual, apparently opted for the order most faithfully reflecting the Hebrew (cf. 10,29; 14,3; 15,10; 25,4; 41,39; 49,28). In the case of παντα ταυτα transposition was common. Thus in 15,10 all but 21 MSS. read ταυτα παντα, and in 41,39 26 textual witnesses have the same order. παντες ουτοι in 25,4 apparently underwent the same stylistic transposition in some traditions.
 26,7 οί άνδρες του τόπου ²⁷] tr post ρεβεκκαζ²⁷ 961 (χιθροτοπι)
 28,2 σκαυτω] tr post εκεθεν 961 903 911 58 Arm Lat^{100 100} Phil^{Lat}: Aug¹⁰⁰
 29,19 αυτην¹⁷] tr post σοι 961
 29,19 άνδρι έτέρω] ετερω άνδρι 961* 107-125 509 La^B Vulg^{MSS}.
 30,7 έτι] tr post βαλλα 961
 30,16 ιακώβ] tr post αγρου 961 La^C
 30,20 μοι] tr post θεος 961 A 58 C^{1-14 70 531 569} 344 318 z 55 630
 31,4 βραχιλ ει λεικ] tr 961 911 58 C¹ b d f 75 s⁻²⁴³ 527 z 509 630 La^B
 31,14 βραχιλ ει λεικ] tr 961 58 b d f 75 30-344¹ 509 630 Arab Sa
 31,21 πάντα] tr post αυτου 961 911 58 b 129 s⁻⁷⁰⁰ 346 z 509 630
 31,36 ιακώβ²⁷ 962] tr post ειπεν 961 58 370 55
 31,41 εδουλευσα σοι] tr post ετι²⁷ 961
 31,42 και ο φόβος ιακώβ] tr post μοι 961 58 C¹⁻¹²⁸ b d (, μοι 107-125-370) f 30¹ 318 La^B Bo Eth
 32,29(28) το όνομα²⁷] tr post σου²⁷ 961 G-15'-58-ol 18-25(mg)-52'-54-128-313¹-615¹ 130-730 71¹ 120¹ 509 Syh Phil
 34,13 μετ' δόλου 962] tr post και²⁷ 961
 34,17 λαβόντες 962] tr post υμων²⁷ 961
 35,10 έτι 962] tr post ιακώβ²⁷ 961 129
 35,15 εκει] tr post θεος 961 962 82 77 118'-537 44 f⁻⁵³¹ 318
 35,27 εις μαμβρη εις πόλιν] εις πολιν μαμβρη c. var 961 d f⁻⁶⁶ n 130 318 Eth Sa; εις πολιν εις μαμβρη 30¹
 36,15-16 ηγγεμόν¹⁵ (15)-κώρε(16)] tr post γωμ 961 (, ηγγ. κωρε) d n s⁻¹²⁰
 37,2 δέκα -έτων] ην ετων δεκα επτα 961 53¹ 527
 38,22 εδε] tr post πορνην 961
 39,9 απ' έμου] tr post ουθεν 961 962 (, απ) 58 d f 75 s⁻¹²⁰ Tht (, απ)
 43,26 ιωσήφ 962] tr post οικιαν 961

Other Variants

Orthographical variants:

The itacism ι > ε is common in Pap. 961, though no absolute consistency obtains. To include such variants, which abound in all Gn papyri, would seem rather pointless.

Also excluded are instances of non-assimilation of consonants—a phenomenon occurring likewise with great frequency and involving almost exclusively ν preceding palatals (ηγχ).

- 9,3 δέδωκα] δωδωκα 961
 9,23 ὀπισθοφάνεις] οπιστοφάνεις 961
 11,25 ἑκατὸν εἴκοσι ἑννέα] εκατον εικοσι δυο c. var 961 (ρκβ) 15-17-135^c-426 d(κβ) 44
 129 343 ι 54 Arm
 The mistake seems to be based on a confusion of Θ and Β.
 12,5 ἐξήλθοσαν] ἐξήλθον 961 M O⁻¹²⁵ (-θων 376) C^{7-500 569} (-θων 551* (vid)) d f⁻¹²⁰
 ι 346^c-392 55 319 730 (cf. 14,7 below)
 14,6 τοῦς] εους 961*
 14,7 ἤλθοσαν] ἤλθον 961 M O C^{7-57(mε) 468*} b d f n s⁻³⁴³ ι γ^{-121 318} 31' 54 55 59 319 730
 The fact that the -σαν termination is uncommon in the Greek MSS. of Gn may argue
 for its originality in 12,5 and 14,7 (cf. also 8,19 and 18,8). In that case the translator was
 apparently not consistent since instances of ἤλθον and ἐφάγον (plus compounds) abound.
 Apart from Pap. 962 and 911 additional instances of the hybrid formation (cf. Thack
 § 17,5) are furnished by some of the cursive manuscripts. Unless all of these cases are
 considered original (which would be difficult to defend), -σαν was apparently intro-
 duced secondarily on occasion. R's four instances of -σαν (8,19; 12,5; 14,7; 18,8) are
 therefore not above suspicion. In the Septuagint MSS. of Gn the complete picture
 regarding this form is as follows:
- 8,19 ἐξήλθοσαν 911 A 121-424-619 31' = R; -θωσαν η
 12,5 ἐξήλθοσαν A 569 129 121-318-424-619 31' = R; -θωσαν η
 14,7 ἤλθοσαν 814 911 A 57 (mg) 121-318 = R
 18,8 ἐφάγοσαν 911 A 15'-376-708 121* (-γωσαν) = R
 19,16 ἐξήγγισαν 15'-135'-708 (in a hexaplaric addition)
 34,27 εισηλθοσαν 911
 41,21 εισηλθοσαν d^{-125 610}
 41,53 παρηλθοσαν 962; -θωσαν f⁻¹²⁰
 45,25 ἤλθοσαν 58-426-707^a d⁻¹⁰⁰ 130 ι⁻⁸⁴ 59 509; -θωσαν 72 392; ἤλθασιν 458
 50,4 παρηλθοσαν 15'-17-58-135 57' (mg) 129 30'-344 (mg); -θονσαν 72; -θωσαν 376
 50,13 ἀνελθωσαν 15'-135'-707^c; -βωσαν 17-707*
- 14,10 ὀρέετα] -τρα 961
 15,13 οὐκ] ουχ 961 426* 343
 17,20 ἐπήκουσα] -κα 961
 18,5 εἶπαν] -πον 961 72' d f^{-240 604*} 134 346' 54 Cyr; -πων 318*
 18,7 βόας] βους 961 d s^{-120(mε)} 54
 18,24 ἀπολαίς] -λασαις c. var 961 833 D 15-135-426* (vid)-708 500 b d f 75 ι 121-318
 54 319
 18,28 ἐλαττονωθῶσιν] -νηθωσιν c. var 961 911 833 72 f⁻⁵² 318
 19,2 εἶπαν] -πον c. var 961 72' d l 19^c d f 458 74 318' 54 319 Cyr Dial T A
 19,6 προσέφηεν] προσεξωθεν 961
 19,8 μηδέν] -θεν 961 C^{7-79 408 551'} 129 730
 19,8 δοκῶν] νοδων 961* ποδων 961^c
 19,9 ἤλθεε] -θαε 961
 19,15 ἀνομίαις] ανομιμαίς 961
 19,17 εἶπαν] -πον 961 17'-72'-135 C^{7-20 128} 19^c- Bⁿ d f ι 54 Just
 19,27 εἰστήκει] ιστ. 961 A M 426 25 129 75 130 54 55 509; ιστηκη 318

- 20,6 ὑπνον] -νους 961 120'; ὑπνου 44 71; ὑπνουν 707
This variant seems to be based on a substitution of καθ ὑπνω for καθ ὑπνον.
- 20,12 ὄνα] ου 961
- 20,13 εἴπα] -πον 961 77-739* (vid) *d t* 54 Chr
- 20,15 οὐ ἐέν] ου αν 961 O^{-15 376} 551* *f* 71-121-318 z 630
- 21,7 γήρει] γηρι 961 82 458 799 54
- 21,21 γήρι] τήρι 961 15-72'-135*-of C' b d 246 n t 71-527 55 59
The mistake is probably palaeographical in nature: Γ' > Τ.
- 21,22 οἷς ἐέν] οἷς αν 961 82 25*-57* *f* 71-121 730
- 21,26 οὐδὲ ἐγώ] οὐδ' εγω 961 53'; οὐδε ποῶ 17'
- 22,12 μηδέν] -θεν 961 381' 500-550-cll^{-18 311} 19-108 *d t* 71-318 31
- 23,6 δέ] δε 961 128 46* 59-(cf. following ἡμων)
- 23,15 τῖ] οτι 961
- 24,3 ἐξορκισά] -κισω 961 D^o 82
- 24,11 τότῃ] τα 961
- 24,11 ὄφει] ὄφαι 961
- 24,12 κύριε] κυριος 961 128-569 n⁻⁷⁸ 318-424-619 31 59 319 (vid) —(cf. κε > κε)
Confusion of ε and ε accounts plausibly for this error.
- 24,14 ταυτήν 962] ταυτη 961 761°
The final consonant disappeared probably owing to its position between two occurrences of similarly written η.
- 24,16 παρθένος¹ 962] παρθενος 961
- 24,18 αὐτήρι] αυτηρις 961 (vid) 962 O^{- 72' 376}
- 24,30 οὕτως 962] -τω 961 17'-376 B^o *d* 53' 127 619 31'
- 24,39 εἴπα 962] -πον 961 *d* 630
- 24,45 εἴπα] -πον 961 962 15-of 78 *d* Chr
- 24,47 εἴπα 962] -πον 961 82-618*-708 C' *d f*⁻²⁴⁶ 730
- 24,50 εἴπαν 962] -πον 961 72'-376 52'-78-551 b⁻⁵²⁷ *d f*⁻¹²⁰⁽¹⁰⁰⁾ 346'
- 24,53 ἐξενέγκας 962] -κειον 961
- 24,55 εἴπαν] -πον 961 72'-376 78-550° 19^c (vid) -B^o *d f*⁻¹²⁰⁽¹⁰⁰⁾
- 24,58 εἴπαν 962] -πον 961 376-707 78-551 B^o *d f* 458 s^{-244*} 346'
- 24,60 εἴπαν 962] -πον 961 376 78-551 B^o *d* 53' t 527 Chr
- 25,13 ἑνόματα 962] ονομα 961
- 25,22 οὕτως] -τω 961 17-135-426 b *d f*^{-56*} n s γ^{-121 302} 31' 59 319* 730 Chr Cyr
- 25,23 μείζων] μεις. 961
- 25,23 ἐλάσσονι] ελαττ. c. var 961 25*-77 b 318 Chr
- 25,29 εἴμα] εἴμα 961 L O^{-17 130 426} C⁻¹⁻¹²⁰ b^{- 214 527} *d* 53' 76* γ^{-121 302} 527 z 59 319 630
- 25,30 πυροῦ] πυρου 961 L M 15'-17-376-of⁻⁶¹⁸ 73-78*-128 b *d*⁻³⁷⁰ 246 s⁻¹²⁰⁽¹⁰⁰⁾ t 527-619 z⁻³¹ 59 509 630 730; πυρος 71
- 25,34 εἴμα] εἴμα 961 L 15'-17-72'-376-708° C⁻¹⁻¹²⁰ 108-B^o 125 *d* 53' 799 γ^{-424*} 527 z 59 319 630
- 26,19 εἶρον] -ραν 961 911 s⁻³⁴³ 730 392* 319* 509
- 26,20 ποιμένες] -μινες 961 A 18-313°-615' 129 458 799 55
- 26,20 αὐτῶν] αυτων 961
This variant may be due to dittography: φασκοντες εκυτων.

- 26,24 ἡλιόγγηκα] εὐλ. 961 M O⁻⁷² C⁷ (-σx 16-551) d s t γ^{-018 527} z
 26,27 τι] ετι 961
 26,27 ἦλθατε] -θετε 961 911 M O^{-17 72 82 420} C⁷ b⁻¹⁰⁸ d^{-100 370*} 130-730 t γ⁻⁵²⁷ z
 55° 509
 26,27 με¹] εμε 961 71
 Dittography may be responsible for the reading of 961: προς εμε.
 26,28 εἴπαμεν] -πομεν c. var 961 D O^{-72*} 78 b d t 527
 27,27 ἡλιόγγησεν¹⁰] εὐλ. 961 D O¹²⁸⁻⁴¹³⁻⁷³⁹ b⁻³¹⁴ d⁻³⁷⁰ n 130 t⁻⁷⁶ γ^{-392*} z
 27,27 ἡλιόγγησεν²] εὐλογησε(ν) 961 911 D O^{18-52'-408'-413-615'-739} b 44 f 75 s^{-30'}
 t γ^{-340'} z 509
 27,29 ἐπικατάρατος] επικαταρος 961
 27,33 εἰσενέγκας] -κων 961 72'-381' d; ενεγκων Phil
 27,33 ἡλιόγγησα] εὐλ. 961 911 O^(-κα 17'-135) C⁷ b 44-125 f n 730 t⁻⁷⁶ γ⁻³⁴⁰ z 319
 28,6 εὐλογησεν] ηὐλ. 961 D⁶ M 15-135' 25°-551' 19 d⁻⁴⁴ s⁻⁷²⁰ 71 55 59 319 509
 28,12 ἀνέβαινον] ακαιβ. 961
 30,2 ἐστέρησεν] -ρσεν 961
 30,3 κἀγώ] και εγω 961 D O⁻³⁷⁶ 118'-537
 30,8 ἠδυνάσθη] εδ. c. var 961 O⁻¹⁵ C⁷- 82' 87 500 b 56*-246 s⁻³⁴⁴ 59'; εδυνάσθη 44-
 370 53
 30,16 με] εμε 961 (vid) A M 72 129 s t γ^{-392'} z 55 59' 509 630 Chr
 30,32 διαχώρισον] -σεν 961; διεχώρησεν 799
 30,33 ὁ ἐάν] ο αν 961 (vid) L M O^{-17' 82 135'} C⁷-87 408 422 d 129 75 s^{-730*} 84-134 γ^{-392'}
 59' 630 Chr Cyr
 30,37 ἐαυτῶ] αὐτοὶ 961 A 376-618 79-761 537 d^{-370*} f^{-246*} 75 s^{-130 730} 46 71 z⁻³¹ 55
 319 509 630
 It is possible to explain this variant on the basis of haplography: δε εαυτω.
 30,37 περισύρω] -ρας 961 O^(-σρας 376) d s^{-30'} t 346 319 630 Chr
 30,40 ἐαυτῶ] αὐτω 961 17'-82-135 f 75 s^{-344'}
 30,41 κατὰ] και 961
 31,11 εἴπα] -πον 961 B⁸ d f 30' 76 527 319 Chr Just
 31,16 ἀφείλατο] -ετο 961 M 15°-135' C⁷-128 422 761* B⁸ 53-664° s^{-30 340} t z 55° 630°
 Chr
 33,11 εὐλογίαις 962] εὐδ. 961 (vid) (Λ > Δ)
 34,3 αὐτῶ] -της 961 15-72 d
 The mistake is probably due to dittography: αὐτης εἴπε.
 34,8 προείλατο] -λετο c. var 961 135' C⁷ B⁸ d 53-664° n 730 t 346 z 55° 319*
 34,12 καθότι ἐν] -εν 961 962 106 f^{-56*} 318-392' 55 319 509
 35,9 ἡλιόγγησεν] εὐλ. 961 962 O⁷ C⁷ b d f^{-53'} s t 71'-318-424 z 319
 35,10 ἀλλ' ἀλλὰ 961 962 82 118' 129 76* 121
 36,37 τῆς] γης 961 (vid) - (T > Γ)
 38,19 περιείλατο] -λετο 961 135 C⁷ (mlt MSS. -λε by haplography) B⁸ 106-107 t 318'-
 527 z 55° 630
 38,28 κόκκινον] κοκκων 961
 39,6 καθ' 962] κατ 961 D M 15-376-799 78-79-413-551' f^{-36 246} s⁻¹³⁰ 76° 509
 39,6 οὐδέν 962] -θεν 961 56* 127°-343-344
 39,9 οὐδέν] -θεν 961 962 D f^{-53*} 130* 59' 509

- 39,23 εὐθὲν] -θεν 961 72-426 54-79 19' d¹²⁰ 75 30' 318 59' Chr
 40,8 εἶδομεν] -δαμεν 961 962
 40,9 μου²] εμου 961
 41,11 αὐτοῦ 962] εκουτου 961 C¹-14' 77' 500' 56^c-129 30-344' ε⁻⁴⁶ 84
 41,15 ἐώρακα 962] εωρα. 961 D M 15^{*}-64 129 n 30 407; εωρα D⁰
 41,24 εἶπα 962] -πον 961 M 72-799 18 B⁸ d n (-πων 75) s⁻¹⁰⁰ 707¹²
 41,31 εὐθηνία 962] εὐθεια 961
 41,32 ὅτι 962] οτε 961
 41,44 οὐθεὶς 962] -δεὶς 961 58-376^{*}-426 79 d 53' n
 42,2 πρὶςθε 962 (πρει.)] πρὶςκαθε 961^c b 44-107-125 71'-392; πρὶςκαθεαι 610 458
 42,16 ὑγίειαν] υγιαν 961 A F^{*} 17-82-376-400^{*}-707^{*} 19-108 610 f⁻⁵⁰ 75 30-344^{*} 619
 31-120 319; υγειαν F⁰ 15-72-135-400^c-426-707^c-799 18-54-57-78-79-128-500' b⁻¹⁰
 100 d-44 125 810 127-344^c-730 t γ⁻²⁹² 619 122 55 59 509
 42,16 ἢ μὴν] εἰ μὴν c. var 961 962 A F M 17'-64 (txt)-135-381'-426-707^{*} 370^{*} 56-129^{*}
 (vid) 75 30 392; εἰ μὴ 246 121^{*} (vid) Arm
 42,33 ἀπέθραξε] -θετε 961 962 F⁰ M 15-64'-135-618 C¹-14' 52 54^{*} 77' 410' 500 551 118-
 314^c-B⁸ 53' t 346 z 55^c 630; -θετα: 314^{*}

It is quite possible that many, and probable that some, of the classical forms in Pap. 961 and 962 (cf. also p. 136) are original readings of the Septuagint Gn which according to traditional dating originated during the first century of the Hellenistic age. Since one cannot with any degree of certainty distinguish between original and secondary forms in this connection, R² has been followed with but few exceptions (cf. Part II, D).

Grammatical variants:

- 13,4 ἐπεκαλέσατο] -λεσεν 961 (vid) 959 15'-135' 130 (mg) t 392 120' 59 509; επεκαλει d
 It seems rather doubtful that Pap. 961 has preserved the original reading here. Nowhere else in Gn does this verb occur in the active voice (cf. 4,26; 12,8; 21,33; 26,25; 33,20; 48,16). In 21,33 Phil reads επεκαλεσε, in 26,25 MS. 376 has εκαλεσε, and Procop reads εκαλεσε in 33,20. This is insufficient evidence to establish a definite tendency to replace the middle forms by those in the active voice. The change in Pap. 961+ in 13,4 is probably purely *ad sensum* (cf. το ονομα).
 15,4 εὐθὺς] -θυ 961 15 344' 730
 15,6 τῷ θεῷ] εἰς θ̄ν 961 (inc)
 17,20 ἐλόγησα] -κα 961 M O⁻¹⁵ 72' 426 C¹-550 d-107 370 f-50' 75 t-70 71'-318-424 z
 54 (=R¹); ὑλολογηκα 72'-426 550 370 s 76 121-346-392 59 730; ενευλογηκα 107
 The perfect form has impressive support and may be original here. The aorist could be due to influence from preceding επηκουσα.
 18,5 ποιησον] -σομεν 961 82 Syl⁸ Chr Cyr; ποιησωμεν 458 392 31
 18,11 ἐξέλιπεν] -λειπεν c. var 961 A D M 82-376 57'-73 610 56-129 n s⁻¹⁰⁰ 346'-392
 120' 55 319
 This variant may be no more than an instance of itacism.
 18,14 τῷ θεῷ] θεου 961 15-376'-708 55; του θεου D⁰ 82 s⁻¹⁰⁰ 392^{*}-527 319
 Pap. 961+ has adopted the more common construction of πικρα followed by the genitive case. (Cf. 23, 11 below; 39,15 p. 122; 40,7 p. 138)

- 18,22 ἀποστρέψαντες] -στραφέντες 961 (vid) $f^{-56(\text{int})}$ 129 54
 19,7 πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς 961 O^{-72} C^* b f 730 La⁸ Syh
 19,17 περιβλήψης] -ψη c. var 961 833 D⁸ M O^{-72} 82 C^* 314-537 f^{-53} 343'-344
 t^{-790} γ^{-346} z 54 55 59 319 730 Or
 The variant in 961+ may be due to haplography (-ψηε εις), though one must admit that -ψης could just as well be the result of dittography, in which case the majority reading (961+) is original.
 22,5 ἀναστρέψομεν] -φομεν 961 M O^{-135} C^* 314⁶-537 56 (ἀποστρ.) s^{-127} t^{-134}
 γ^{-790} γ^{-121} 392' 31-122° 59 (-φομεν) 319 730; ἀποστρέψομεν 53' Chr Or
 22,6 χεῖρα] -ρας 961 72'-82-376 73-422-551 b d $f^{-56(\text{int})}$ n 127 46-74-799 γ^{-121} 318 527
 z 59 319 Eth⁸ Chr
 23,8 τῆ ψυχῆ] τὴν ψυχὴν 961 458
 23,9 αὐτῷ] αὐτοῦ 961 O b^{-19} d 56-129 t 59; αὐτοῦ post ov 19'
 23,11 ἐμοί] ἐμοῦ 961 C^* 52 d 664* (vid) n^{-75} 130 76'-799 71-346-392 120* (sic) 319
 23,19 ἔθαψεν] -ψαν 961* 414 (vid)
 24,7 λήψης] -ψεται 961
 24,12 ἔλεος] ελεον 961
 24,14 ἔλεος 962] ελεον 961 Tht
 24,18 καὶ καθέλειν] καθελειν c. var 961 (vid) 962 O d
 24,22 ἔκρη] -κην 961 (-κην) 962 911 (-κῆ) 72' 392
 24,26 κυρίῳ] τὸν κυρίον 961 962
 The personal object with the verb προσκυνεῖν occurs regularly in the dative case in Gn (23,7; 24,26.48.52; 27,29 (2x); 37,10; 42,6; 43,26.28; 48,12; 49,8), the sole exception being 37,9 where only three MSS. support μοι (75 59'). It is quite clear from the MSS., however, that the dative was gradually being replaced by an object in the accusative case. This process apparently dates back at least as far as the third century A.D.
 24,56 εὐδόκωσεν 962] -κε(ν) c. var 961 551 55 Tht
 24,57 οἱ δὲ εἶπεν] εἶπαν δε 961 962 b^{-106} n 318; εἶπον δε 19° (vid) d ; εἶ δε εἶπαν δε 911
 25,16 ἔθνη 962] εθνος 961 A 17-135 d (pr το 107'-125) f $s^{-130(\text{int})}$ 344 (int) t (pr το 799)
 γ^{-392} 31' 730; γενος n
 26,3 τόν]σον 961*
 26,11 θανάτου] -τω 961 911 L M 376'-400 458 s^{-30} t γ^{-71} 318' z
 Since the idiom θανάτου (-τω) ενος occurs only here in Gn it is difficult to decide which form is to be regarded as original. θανάτω obviously has impressive support and one is tempted to regard it as original, particularly in view of the decline of the dative.
 27,19 ἐποίησα] πεποίηκα 961 911 M O^{-58} 72 C^* (εποηκα 79*) b 129 s t γ^{-318} z 55 59
 319 509
 27,29 σοί²⁷] σε 961 A O^{-58} 72' 82 135 426 d -107 810 s 71-346-392 55 319 Chr—cf. 24,26
 above
 27,37 ἐποίησα²⁷] πεποίηκα 961 (vid) O^{-17} 72' C^* 413 500 s t -709 γ^{-71} 318' z-31 55 509
 29,8 καὶ ἀποκυλίωσιν] ινα αποκυλιωσιν 961
 29,13 αὐτῷ] -του 961 A 72-376* 25-79-500 19' d -370 53' n 30 799
 29,29 αὐτῷ] αὐτω 961* 500 318
 30,11 ἐν τῷ] τῆ τυχη 961 (vid)
 30,37 ταῖς ῥάβδους] τας ραβδους 961 79* d

- 30,42 δ' ἄν] δε 961 58 16 d 458 t 392°
 30,43 ἐγένετο] -οντο 961 79 b 106 75 55 Cyr
 31,37 ἠρεύνησας] -κας 961 O⁻¹⁷ 72 381° b(ἠνευνηκας 19) 509(ἠραυν.)
 31,41 ἀνάσιν] αμνας 961 f^{-56(me)} 128
 31,46 τοῦ βουνοῦ] τον βουνον 961 44'-370 53' t
 31,50 γυναικας] -κα 961 17'-72-82-618 79-128 129 s⁻⁷³⁰ t 346 z 59' Eth
 This variant reading may be due to haplography; -κας επι.
 32,11(10) ἰκανοῦται] -σαι 961 A 17-G 56°-129 458 343-344' 74'-799 392 z⁻³¹ 55* La^A;
 ικανοσαι 84
 32,27(26) ἕαν] ει 961
 33,4 ἀμφοτέροι 962] -ρος 961
 33,10 εὐρηκα] ευρον 961 O⁻¹⁷ b d 129 75 s^{-244(me)} 730 318°; ευρω 17 54* (vid) 458
 33,17 ἀπαίρει] απηρεν 961 370° La^B
 34,7 κατενόχθησαν] -νυγησαν c. var 961 of C¹ 53' 730 84 318-392 z 55 630 Procop
 34,17 περιέμενεσθαι] -τεμεσθαι 961 962 911 G 318 z⁻³¹
 37,35 παρακαλεῖσθαι] -κληθησαι 961 O⁻¹⁷ 64(me) 82 135 C¹-128 125 53' 121-318-
 527 Chr
 38,14 θέριστρον] -στρω 961 A O⁻¹⁷ 72 82 135 56* s⁻³⁰ 130 71'-392 55* 319 662 (vid)
 707^{III}
 For other occurrences of this idiom see 24,65; 28,20; 38,19.
 38,18 τὴν(βάββον)] τον 961 (vid) 19*
 39,6 ἔσθιεν 962 (-ειεν)] ἔσθεν 961
 39,11 ἐγένετο] -νηθη 961 O d⁻¹²⁵ 56* 75
 39,15 ἐμοί] εμου 961 (vid)—see 18,19 and 23,11 above
 41,44 ἀλύπτου 962] αγυπτω 961
 In this particular construction in Gn apposition is as common as dependence, and no
 pattern emerges from the MS. traditions.
 41,54 ἔρξαντο] -ξαντο 961 962 M O⁻⁵⁸ 72 428 618 708 799 C¹-14' 77' 818 800' b^{-10'} f^{-53'} s
 318' z 630
 42,29 συμβάντα 962] -βεβηκοντα c. var 961 A 77' d n 55 59 76 319
 44,22 εἴπαμεν 962] -πον 961 (vid); ειπα b

Lexical variants:

- 10,18 τοῦτο] πικτα 961 M C¹-57(me) 500 108 53 n s^{-130(me)} 263 370 392' 120 55 59 509 Bo
 11,15 (τριακόσια) τριάκοντα] τρια 961 (7) 458 318 Sa = Sam Pent (M = 403)
 It is of some interest that the reading of 961 is supported by Sam Pent. This may be
 no more than pure coincidence. A development from τριακοντα to τρια, particularly
 in a tradition such as 961 which placed επι before the numeral (cf. resultant -κοντα
 και), is relatively easy. The possibility exists, however, that τρια is the original reading
 based on a Hebrew text similar to Sam Pent which throughout this chapter is closer
 than M to C (cf. 11,17 p. 151)
 12,19 ἐναντίον] ενωπιον 961 O⁻⁷² 420 Chr
 13,12 ἄβραμ δέ] και αβραμ 961 (vid) M 82-135-426 d 53 s t 346 54 55 Arm Chr
 13,12 κατώκησεν¹] παρωκησεν 961 M 426 d 664 343 t 54 Chr

14,15 ἐδίωξεν] ἐξεδίωξεν 961 M 17'-135-426 C¹-25(txt) 419 s-343 t-799 71-318' 120' 59
730—cf. p. 153

15,4 κυρίου] θεου 961 C¹-77 b f 344' 370 318 54 La^k Arm Sa Chr—cf. 18, 19 and 22,11
below

17,19 αὐτοῦ²⁷] τουτου 961* (vid)

18,2 ἀναβλέψας δέ] και αναβλ. 961 d s t-370 346 54 730 La^k Pal

18,5 καθώς] καθα 961 911 (καθ) D M O⁻⁷² 376 d-78 b d f n s t-74 370 318-392' 120' 54
55 59 319 730

In spite of extensive evidence for καθα R's reading appears to be original. Though καθα is much more common in Gn than καθώς, the latter does occur (8,21; 41, 13; 44,12). In 41,13, as in this verse, καθώς is used in conjunction with οὕτως.

18,6 ἐσπευσεν] εσπουδασεν 961 (vid) d-125 54

18,19 κύριος] ο θεος 961 La; + ο θεος d t 54 Dial AZ Arm Sa^{20ad}

19,8 καθά] καθο 961 833 D O⁻⁷² 376 79 b d t-70 799 527 54 55; -0ω 319*

19,8 σκέπη] στεργη 961 A D M (txt) O⁻¹⁷ 135 420 C¹ f 458 γ⁻³¹⁸ z 55 59 319 509 730

It is possible that Pap. 961 has preserved the original reading. Whereas σκεπη is a relatively common word in the LXX (occurring at least 30 times, though not in Gn), στεργη is rare. The former may for that reason have replaced the latter in some manuscript traditions.

19,17 συμπραξιμότης]. υμπεριλημ. . . 961

20,11 ἄρα] μη ποτε 961 O⁻⁷² 376 d f s-120(m) t (, ποτε 799) 121°-346-619 z 54
730 Arm Syh Chr Tht

21,7 και ειπεν] ειπεν δε 961

21,22 ἐγένετο δέ] και εγενετο 961 O⁻⁷² 376 s-344(m) 346 54 319 730

22,8 ειπεν δέ] και ειπεν 961 (vid) 458 Pal

22,11 κυρίου] του θεου 961

23,11 ἐναντιον] ενωπιον 961 108 d-610 s-120(m) t 346

23,15 γη] γαρ 961 A D O⁻⁷² 376 b d f-53 661^c n s t γ^{-121°} z-31 55 59 319 730; + γαρ
M 72'-376' C¹-52 121° Arab Bo

R's support for reading ακηκος γη is extremely weak (53-664° Arm Eth = ©). A more probable reconstruction of © is perhaps ακηκος γαρ γη (M 72'-376' C¹-52 121° Arab Bo). In some manuscript traditions, including 961, γη may have been omitted by parablepsis (ΓΑΡ ΓΗ).

23,16 ἀπεκτέστησεν] απεστη. . . 961 (parablepsis ε¹²ε²⁷?)

24,23 ἀνέγγειλον] απγγειλον 961 962 O⁻⁷² 135 420 t-370 71-527° 120' (πγγι. 407) 630

24,37 ὤρκισεν 962] ωρκωσεν c. var 961 O⁻⁷² 420

25,28 ἦρα] ικωβ 961*

26,6 και κατωκησεν] κατωκησεν δε c. var 961 D L O⁻⁷² C¹ b d f s t γ⁻³¹⁸ z 55 319 509
(πρωκ.) Chr (= R¹)

With such massive evidence against it, one feels somewhat ill at ease with the reading of R², which, admittedly, is not without impressive support: 911 A M n 318 59. Since it is impossible to control the use of και/δε in Gn no certainty can be attained. και. δε may have been introduced secondarily to mark the change in subject more explicitly (cf. v. 5).

26,7 ἐνδρεε²⁷] ανθρωποι 961

26,18 ἐπωνόμασεν²⁷] ωνομασεν c. var 961 A b d n 318 619 z-31 (= R¹)

In view of the fact that επωνομασεν occurs earlier in the verse and therefore might easily

have been introduced in the succeeding clause as well, it is tempting, at first sight, to regard *ωνομασεν* as **Ⓞ**. Nevertheless, R²'s choice would seem correct since the latter verb appears nowhere else in Gn.

26,19 *καὶ ὠρουσαν*] *ωρουσαν δε* 961 A n 318 Bo (cf. v. 25, and change of subject)

27,2 *καὶ εἶπεν*] *εἶπε(ν) δε* 961 72' d f⁻¹²⁰ t (cf. change of subject)

27,17 *εἰς*] *επι* 961 (vid)

27,18 *εἶπεν δέ*] *καὶ εἶπε(ν)* 961 72' b d 53-56* -664° 392' (cf. continuation of grammatical subject)

27,30 *ὡς*] *ὡσον* c. var 961 O^{-72' 82 420} C^{1-25' 54' 120 (xxx) 415°} 44-370 n s⁻⁷³⁰ 318-424 z 55* 509 Phil; *ὡς αν* 615° t

27,33 *ἔλθειν*] *εἰσελθεῖν* 961 A 58 313 129 n 799 318 z⁻³¹ Quodv

30,10 *καὶ συνέλαβεν*] *συνέλαβε(ν) δε* 961 O^{-15 58 72 376} b d^{-100'} 246 30'-130 346 509 La⁸ (cf. change of subject)

31,36 *ἀποκρίθεις δέ*] *καὶ ἀποκρ.* 961 58 128 b 106-370 t⁻⁷⁰⁰ 318-527 Eth Chr (cf. continuation of subject)

31,37 *ἐκνείων*] *ἐνωπιον* 961 O b d 30-130 (txt)-343 t 346* 59'

31,41 *ἐγὼ εἶμι*] x *εποιησα* *εγω* 961

31,42 *κόπον*] *πωνον* c. var 961 911 O^{-72 376} C^{1-25 120} b d⁻¹²⁵ 730 318

πωνος occurs twice elsewhere in Gn (34,25 = *lb*; 41,51 = *mf*), and is the more common word in LXX. 31,42 contains the only occurrence of *κωπος* in Gn (= *YGY*).

31,43 *ὄσα*] x 961

32,9(8) *εἶπεν*] *εἶδεν* 961* (vid)

35,20 *τῆς σήμερον ἡμέρας*] *τῆς ἡμερας ταυτης* 961 L b^{-118'} d f^{-03'} n 318

There is reason to believe that the translator of Gn was in the habit of rendering *'d hyum* as *εως σήμερον ἡμερας* (19,37,38; 35,20), and *'d hyum hzh* as *εως τῆς σήμερον ταυτης* (32,33; 47,26; 48,15). However, in 26,33 the Greek text reads *εως τῆς σήμερον ἡμερας* while **Ⓞ** has *'d hyum hzh*. With the exception of 35, 20 the Greek MSS. are virtually unanimous in their support of the respective phrases. Since the majority of Greek MSS. support *τῆς σήμερον ἡμερας* and the **Ⓞ** text of 35,20 reads *'d hyum* one is inclined to regard the variant of Pap. 961 as secondary.

37,11 *ἐζήλωσαν δέ*] *καὶ ἐζήλωσαν* 961

37,14 *ἀνέγγελλον*] *ἀπαγγ.* 961 D⁰ 17'-58-82-426 19'-108 d n s^{-343' 344 (mā)} 318-527 319

37,29 *ἔρη*] *εἴρε(ν)* 961 426 b^{-118'} 507 La^{100 102} Arm Eth Syh⁸⁰ Vulg

38,24 *ἀπηγγέλη*] *ἀνηγγ.* c. var 961 O f 346' 31 509

39,4 *τοῦ οἴκου*] *τῆς οἰκίας* 961 O d n (τῆν οἰκίαν 458) s^{-343' 344 (mā)} t 392 55 59' 509 707¹⁰

οἴκος occurs three times as often in Gn as *οἰκία*, and is used with the same range of meaning. There seems to be discernible in the Greek MSS. a slight tendency to replace the latter by the former, and for that reason it is possible to argue that Pap. 961 has preserved the original reading.

39,13 *καὶ ἐγένετο*] *εγενετο δε* 961 962 O d^{-100'} f n 730 Syh (cf. change of subject)

39,14 *καὶ ἐκάλεσεν*] *εκαλεσεν δε* 961 (cf. change of subject)

40,10 *ἀνενηνοχη*] *εννηνοχη* c. var 961 15-72 d 53' n 71'; *αννηνοχη* M 319

40,17 *ἐπάνω*] *επι* 961 58 d 56* n 509 Arab Bo

41,21 *καθὰ*] *καθ'απερ* 961 f^{-06*}

41,49 *ὥστε*] *ὡς* 961 (vid) 962 D⁰ b d⁻³⁷⁰ 458 71' 59' Chr

The tendency to replace ωσει by ως in the process of textual development is slightly more in evidence than the reverse. There is therefore no good reason for departing from R.

43,10 ὑπεστρέψαμεν] εστρέψαμεν 961

Variants due to influence from context or parallel passages:

10,19 ἐλθεῖν¹] εἰσελθεῖν 961 17'-135' C² 108 56 (mg) s⁻³⁸³ 370 346-392 120 319 509 730—cf. εἰς γεραρα in the same verse

10,25 ἐγενήθησαν] ἐγεννηθησαν c. var 961 A M O' C² b d f n s t γ⁻³⁸⁶ z 54 55 59 509 730

In spite of the fact that the reading of R is supported by only three manuscripts (911 346 319) it is original. The passive of Hebrew *yld* is translated, in Gn, 15 times by *γενωμαι*, twice by *τικτω* (pass), but never by *γεννωω*. The variant reading in 961+ may have arisen under influence of *ἐγεννησεν*, which occurs throughout the passage, or may be due to dittography.

11,31 γυνάκων] των γυναικων c. var 961 (vid) O 569 d 129-246 n 343 t γ^{-386 392} 31' 54 Arin Sa Chr—cf. των γυναικων in the same verse

14,1 βασιλευς¹] βασιλευς 961 (βασ.) 135 408 19' 458 343 71' 730—cf. v. 1a

17,19 πρὸς¹] πρὸς 961 17'-135 b 44'-107 s^{-130(mg)} t⁻³⁷⁰ 424-619 z 730 (=R¹)

The support for R² is impressive, including the majority of textual families plus 911 A M. One suspects that πρὸς was carried over from v. 18 where a copyist would just have written ἀβρααμ πρὸς τὸν θεόν.

18,14 ἀναστρέψω] επαναστρέψω 961 72-707 (vid) d 54; επαναστρέψω 426 314 t γ^{-121 318 392} 31 319—cf. v. 10

19,3 τὴν οἰκίαν] τον οικον 961 833 D M C² d 458 s t γ^{-121 318} z 54 55 59 319 509 730 Chr—cf. 19,2 as well as the note at 39,4 above

19,17 αὐτοῦς] αυτον 961 M O^{-72' 135 426} 314* s 46 71-346-392 120' 55 59 509 730 La^B Arab Bo Eth—cf. σωζε v. 17

21,32 ὄρκου] ορκισμου 961 O' b d f n t⁻³⁷⁰ γ⁻³⁹² 54 55 319 630—cf. v. 31

Except for its first occurrence in 21,31 Beer-sheba is consistently rendered το ὄρεον του ορκου.

22,12 καὶ εἶπεν] ο δε ειπεν 961; ειπε δε d 54—cf. ο δε ειπεν v. 11

24,4 ἀλλ' ἀ] αλλ η 961 M O^{-72' 82} C² 108 d 458 s t γ^{-121 346} z 55 59 Chr Cyr

The reading of 961+ comes from the parallel verse 24, 38 where it translates *ky 'm*.

In 24,4 @ has *ky*.

24,12 ἐμοῦ] μου 961 M 72-426 C²-82 f⁻¹²⁹ 75 71-318-392 z⁻¹²² 55 59 319 Chr—cf. μου twice in v. 12

24,13 ἀντλήσαι] υδρευσασθαι c. var 961 962 M (mg) 17'-135 (txt) 57 (mg) 59 319—cf. parallel verse 24,43

24,39 πορεύεται ἢ γυνή 962] βουληται η γυνη πορευθηναι 961 (vid) 121-619 31' Arab Co Eth—cf. parallel verse 24,5

24,43 ἐφίστηκα] οστηκα c. var 961 962 A⁰ D⁰ M S O' 57' (txt)—73 (txt)—78-550 d f n s^{-130(mg)} 344(mg) 318'-392'-527 Chr—cf. parallel verse 24,13

Hebrew *nhb* (intr) is translated in Gn by *οστημαι* (18,2; 24,13), *εφίστημαι* (24,43; 28,13), *ανιστημαι* (37,7), and *παριστημαι* (45,1).

- 24,51 ἀπότρεχε] ἀπέλθε c. var 961 962 911 f—cf. ἀπὸ τὸν 24,61
 25,24 κοιλίᾳ] γαστρὶ c. var 961 A 414'-551-c1⁵⁷(me) d 246 n s¹²⁰(me)344'(me) 121-318'-424 730—cf. v. 23
 31,14 ἀποκριθεῖσα] ἀποκριθεῖσαι c. var 961 911 (σθ) M O⁷² 135 C⁷⁷-77 78 414' 500 501 730 b 370-610 129 75 s³⁰ t⁸⁴ γ²⁰² 419 55 59 319 509 630 Arm Bo Eth—cf. ραχὴ καὶ λεία in the same verse
 31,33 ἐν τῷ οἴκῳ] εἰς τὸν οἶκον 961 D O⁵⁸ 52' 125 30-343' 799 346' 319—cf. the same verse
 34,22 περιτέμνεται 962] περιτεμνεται 961 d¹⁰⁷ 75 55*; περιτεμνονται 72 25 53' 346 319 Eth—cf. περιτεμνεσθαι in the same verse
 34,23 μεθ' ἡμῶν] ἐν ἡμῖν c. var 961 962 15'-376 Arm Eth^{PH} Sa—cf. parallel verse 34,15
 35,14 ᾧ] οὐ 961 962 78 59'—cf. parallel phrase in v. 13
 37,6 ἐνυπνιάσθη] ἐνυπνιασάμην 961 L b d n 318—cf. v. 9
 39,4 εὐηρέστετε] εὐχρηστέστε(ν) 961 D 135-381'-799 16-54-73-131-414'-551* B⁸ 44-610 51-664* 130 71'-318 319 Bo—cf. κατέστησεν in v. 4b
 39,10 ὑπέκουσεν] υπήκουεν 961 A 58-381' 79 b¹¹⁸ f¹²⁹ s³⁴⁴* 121-318 31° 55 662 Eth^{PH}

This variant may be the result of haplography (ετ > ε) or influenced by the imperfect verb in the first clause.

40,5 ἐνόησον¹] ἐνόησιν 961 58-376 14'-77'-500'—cf. ἀμφοτεροί in the same verse

41,10 ἀρχιμαγείρου 962] αρχιδεσμοφύλακος 961 A f⁵⁶* 246 121

Allgeier thinks the change in Pap. 961+ was brought about for the purpose of distinguishing the individual referred to here from Potiphar who in 39,1 is called αρχιμαγείρος (p. 43). This conclusion seems forced. Apparently in 40,3 the scribe of 961 felt no need to bring about a change from αρχιμαγείρος to αρχιδεσμοφύλαξ. What we have in the Greek traditions is a confusion of the two terms. This is easy to understand since in 39,21ff. the αρχιδεσμοφύλαξ is associated with the δεσμοῦ τριών, in 40,3 the αρχιμαγείρος (cf. p. 154 below) has to do with the φύλακῃ as well as the δεσμοῦ τριών, and in 41,10 only the φύλακῃ is mentioned in connection with the αρχιμαγείρος. The reading of Pap. 961+ in 41,10 arose probably under influence of 39,21ff.

44,22 παιδίον] παιδαριον 961 D^o M O⁵⁸ 14'-77'-500' b d 56* n s t γ¹²¹ 318' 31 55 59 319 509 (= R¹)—cf. 44,30,31

The relationship of Pap. 961 to the major papyri, uncials, and the textual families of Gn is as follows: 962 9%; 911 12%; A 12%; M 13%; O 20%; C 17%; b 20%; d 32%; f 20%; n 14%; s 21%; t 21%; γ 11%; z 13%; unique 21%. A fact to be kept in mind in connection with these statistics is that 962 911 M are fragmentary. Their *pro rata* figures are approximately: 962 31%; 911 19%; M 15%.

It is quite clear that Allgeier's attempt to make the text of Pap. 961 a precursor of a so-called A recension must be considered a failure. Not only is Pap. 961 not closely related to MS. A, but it has just as little in common with the textual families with which A has the greatest affinity (γ z).

For additional deviations from Ⓞ see Part II, D and E.

II, D

10,14 καθ'οριεῖμ] καθ'ο	143	27,43 ἀπόδραθι] + εις μεσοποταμῖαν	
10,19 ἐγένετο] ἐγενοντο	150	148	
11,9 κύριος ²⁷] + ο θεος	147	32,22(21) παρεπόρευετο] προεπ.	150
14,2 βάλαι] βαλακ	143	36,32 βάλαι] βαλακ	143
14,8 βάλαι] βαλακ	143	36,33 βάλαι] βαλακ	143
25,2 ζεμβράν] -βραμ	144	39,23 κύριον] πρ τον	149
25,4 γαίφάρ] γαρόφαρ	144	41,26 εἰσίν(2x)] ἐστιν (2x)	151
26,32 καὶ (ἀπήγγειλαν)] ,	146		

II, E

9,2 φόβος] + υμῶν	159	23,11 πάντων] ,	162
9,18 ἰάθεθ] πρ και	159	24,35 ἀργύριον] πρ και	160
10,22 καὶ καινάν] ,	161	24,36 ἕνα] ,	162
10,24 ἐγέννησεν ²⁸ - καινάν ²⁹] ,	161	24,46 μου] ,	162
12,16 παῖδες] πρ και	159	25,24 ἡμέραι] + αὐτῆς	160
12,16 ἡμίονοι] πρ και	159	26,28 μετὰ σου] πρ post διαθικην	164
13,9 ἐγώ ³⁰] + δε	159	27,13 μήτηρ] + αὐτοῦ	160
14,1.4.5.17 χοδολλαγόμορ] -λ(λ)γομορ	157	28,15 πάντα] ,	163
14,2 βάραι] βαρακ	158	30,3 εἶπεν δέ] + αὐτῷ	163
14,11 τὴν ἱππον πᾶσαν τὴν] πᾶσαν τὴν	165	31,28 οὐκ] πρ και	160
ἱππον	165	32,28(27) ἐστιν] ,	163
18,22 ἐτι] πρ post τὴν	159	34,30 ἐκτριβήσομαι] πρ εκτριβη	160
19,6 λώτ] πρ post αὐτοῦς	164	35,16 ἰακώβ] ,	164
19,9 ἐκεῖ] + και ειπον	159	36,18(2x) ἐλιβέμας] -βαμας	158
19,17 σόζων] ,	161	36,24 αἰαμίν] αιδμειν	158
20,2 ἐφόβηθη - fin] ,	157	36,25 ἐλιβέμα] -βαμα	158
21,6 μοι] πρ post ἐποίησεν	164	36,31 ἐν] + γη	160
21,19 ὕδατος ζῶντος] ὕδωρ	162	36,39 ἀδὰδ] ἀδὰθ	158
		40,5 ἀμώτεροι] πρ post ενυπνιον	165

C. DEVIATIONS FROM @ IN PAP. 962

As in the case of Pap. 961 (cf. Part II, B.) the classifications in this chapter are merely intended to call attention to the kinds of variant readings supplied by the papyrus under examination.

Proper Nouns

Vocalic changes:

- 25,3 λατουσεια 961 (-σειν) λατουσεια 962
 25,4 ενωχ 961 (ενωκ) κινωχ 962 15
 25,4 ἀβειρα] αβειρα 962 961 911 (vid) M O⁻⁷² 376^r
 25,18 ευιλάτ] ευιλκατ 962 961 A D^o 15'-17-376 s⁻³⁰ (=R¹); ευιλκα 426 30
 33,14 σχίρ] σχειρ 962 961 911 A M O' b 106-370 f⁻⁵³ 664^r u s⁻¹²⁷ γ⁻³¹⁸ z 55 509
 (=R¹); σειρ C^{'-16} 73 128 550 44-107-125-610^c 53 75 730 319 630
 33,16 σχίρ] σχειρ 962 961 A M O' 73-77-550 b 106-370 f⁻⁵³ 458 s⁻⁷³⁰ γ⁻³¹⁸ z⁻¹²²
 55 509 (=R¹); σειρ C^{'-73} 77 128 550 44-107^r 53-664^c 75 730 319 630
 34,13 δίναν] δειναν 962 961 A O⁻⁷² 426-1221 d⁻³⁷⁰ f⁻⁵³ 664^r s⁻⁷³⁰ γ⁻³¹⁸ 527 z 55 319
 509 (=R¹); τειναν 911; δεινα 72 H
 34,14 λειν] λεινι 962 961 911 G-82 129* s⁻¹³⁰ 730 z⁻⁴⁰⁷
 34,25 λειν] λεινι 962 911 D^o G 30-343-344^r z 319^c (vid)
 34,25 δίνκς] δεινκς 962 A O' C^{'-54} 78 128^r 551^r (λεικς 646) d⁻⁴⁴ 370^r 129-246-664* 75
 s⁻¹⁰⁰ γ⁻³¹⁸ 527 z 55 319 509 (=R¹)
 34,26 δίνκν] δεινκν 962 961 (-νικν) 911 O⁻⁷² C^{'-16} 25 78 128 500 551^r 56-129 s⁻¹²⁷ γ⁻³¹⁸
 527 319 509; δεικν A 72 16-25-500 d⁻⁴⁴ 370^r 664* 75 (=R¹)
 34,27 δίνκν] δεινκν 962 961 911 A 15-376-G-ol C^{'-25} 78 128 551^r d⁻⁴⁴ 370^r f⁻⁵³ s⁻¹⁰⁰
 346-392 z 55 319 509 630 (=R¹); δεικν 25-761 71^r
 42,4 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A D M O⁻¹⁵ 135 426 708 56-129* -246^c s⁻⁷³⁰ 121-392
 122-407 319 509 (=R¹)
 42,36 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A D^o M O⁻¹⁵ 135 426 708 56-129* s⁻¹⁰⁰ 130^r 121-392
 122*-407 509 (=R¹)
 43,14 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A D F M 17-64*-72'-376-381'-400* 56-129*-246^c s⁻⁷³⁰
 121-392 407 319* 509 (=R¹)
 43,15 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-64*-72'-376-381'-400* 56*-129*-246 s⁻⁷³⁰
 121-392 407 319* 509 (=R¹)
 43,16 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-29-64*-72'-376-381'-400* C^{'-313} 412 56'-
 129* s⁻¹²⁷ 730 121-392 407 76* 319* 509 (=R¹); -μειμ 118^r
 43,29 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-72'-376-400*-ol⁻⁶⁴ 56*-129*-246 s⁻⁷³⁰
 121-392 407 319 509 (=R¹); -μειμ 118^r
 44,12 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-29-58-64*-72'-376-381'-400* 56*-129* s⁻⁷³⁰
 121-392 407 319 509 (=R¹); -μειμ 118-314^c
 45,12 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-29-58-64*-72'-376-381'-400* 56'-129*
 s⁻⁷³⁰ 121-392 407 319 509 (=R¹); -μειμ 118^r

- 45,14 βενιαμίν¹] βενιαμειν 962 A F M 17-29-58-64*-72-376-381'-400* 56'-129* s⁻⁷³⁰
121-392 407 319 509 (=R²); -μειμ 118'
- 45,22 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-29-58-64*-72-376-381'-400* 56'-129* s⁻⁷³⁰
121-392 407 319 509 (=R²); -μειμ 118'
- 46,15 δίναν] δειναν 962 A O' C¹⁻⁵² 78 128 414* 551 d⁻⁴⁴ 370 f⁻¹²⁹ n s γ⁻⁵²⁷ z 55 319
630 (=R²)
- 46,16 άγγίς] αγγεις 962 A D⁰ O⁻²⁹ 72 82 400' 54 b⁻³⁸ f⁻⁵³ 129 n s (=R¹)
- 46,16 σκυνίς] σκυνεις 962 D⁰ O⁻⁷² 135 b f⁻⁵³ 75 s⁻⁷³⁰ 55
- 46,17 μελχιήλ] μελχειηλ 962 D⁰ 58
- 46,19 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A M 17-29-58-64*-72'-376-381'-400* 129*-246 s⁻⁷³⁰
392 407 (=R¹); -μειμ 121
- 46,20 έφράιμ²] αιφ . . . 962
- 46,21 άγγίς] αγγεις 962 A M 17-58-64 (mg)-82-426-707-799 56-129 343-344' 121-318
(=R²); αγγειν D⁰ 64 (txt) 54-C⁻¹⁶ 120' 313 551 246 30'-130 z⁻³¹ 319 Sa; αγγειμ
381' 16-551-Π⁻¹⁸ 54 346 = Sam Pent; λαχεις b(φαχεις 19*) n; αχεις 15 71'; αχειν
55 392; αγγεις 135; εγγειμ 31; αχειμ 18

One wonders whether Hebrew *·hy* was perhaps transliterated originally as αγγι(ε), which subsequently became αγγι(ε)ς on the one hand and αγγι(ε)ιν on the other.

- 46, 21 έφραμίν] οφειμ . . . 962; οφειμειμ 346 z; οφειμειμ 71
- 46,24 νεθθαλί] νεφθαλει 962 M 64*; -λειμ O⁻¹⁷ 799 C¹⁻¹²⁰ (νεφθαλ. 761) b d⁻⁴⁴ f⁻²⁶⁶
s 46 71'-527 55 59 319
- Virtually all variants in this category are instances of the itacism ι > ει; ι > ει = 27;
ε > αι = 2; ιει > ει = 1.

Consonantal changes:

- 46,11 καάθ] γκαθ 962
- 46,12 άσρών] ασρωμ 962 A 15-17'-72-376 54-73-79-615' d⁻¹²⁵ f⁻⁵³ t⁻⁸⁴ 71'-121 55 59
La⁸ Arm; ασρωμ 29-58-426 646 b 125 53' 75* 30' 84 Bo
- 46,13 θωλά] θωμα 962 - Λ > M
- 46,13 ίσσούβ] ισσομ 962 29 458 527 55; ασομ 135
- 46,16 θασοβάν] θασοβαμ 962 58 b f⁻⁵³ 129 n 121; σαβιωθαμ 76 319; *thasobam* Arm
v > μ = 2; β > μ = 1; λ > μ = 1; κ > γ = 1.

Abbreviated forms:

- 25,4 έραγα 961] ραγα 962 19'-108
- 25,13 μασσάμ 961] μασσα 962
- 46,17 ισούλ] σουλ 962 - haplography: cf. καλ ισουλ
- 46,24 ισσακρ] σακας 962; σακας Jos

Expanded forms:

- 25,2 μαδάν 961 (vid)] μαδαμ 962 A^c-cf. following μαδαμ
- 25,3 σαβά] σαβαθ 962 t; *sabat* Bo
- 25,14 μασσή] μασσην 962-cf. μασσμ in 961
- Final ν (N) may have arisen under influence of following κ(αι). The two letters are similar in uncial script at times.

- 42,24 συμείν] συμείνω 962 17-707 30' Chr—inflection: cf. τον συμ.
 43,23 συμείν] συμείνω 962 17'-135 n(-μακί- 75) 76 319 509—inflection: cf. τον συμ.
 46,17 ἰεσουά] ἰεσουσουαρ 962; ἰεσουαρ 17'-82-135 d; ἰεσουρ b
 46,17 βαριά¹] αβαρα 962
 46,17 βαριά²] αβαρα 962

Transposition:

- 46,14 σέρεδ] σεδερ 962 O⁻⁴²⁰ (σαδερ 29) 646 f⁻¹²⁰ n s⁻¹²⁰ 59 La^b; σεδεκ b
 46,20 μαχίρ¹] χμειρ 962
 46,20 μαχίρ²] χμειρ 962

Miscellaneous:

- 25,3 λωομίμ] λωομιν 962; λωομειν A D⁰ M 82 78 121-318 55 509; λωομιν 17-135
 527; λωομιν d; λωομειν f⁻⁸⁰⁷; αθωμιν 15-0I; λωομειν 376; ωμειν n; λωομιν La¹
 46,11 μεραρί] νεραρει 962; -ρει A O⁻¹⁵ 17' 20 120; μεραρει 15
 46,13 φουά] φουδ 962 707 h(εφουδ 537) Arm — A > Δ
 46,14 ἀλοήλ] αηλ 962 O⁻²⁰ 50 72 82 700 C⁺ b d 127-343-344 (txt) t⁻⁸⁴ 71'-346 z 630;
 εηλ D⁰ n 130 84 527 Arm Bo^b; ιαηλ 29-58-82 30' 55 La^b; ιαηλ 76 319; ιηλ 708;
 ηηλ 72

It is virtually impossible to know which form, αλοηλ or αηλ, deserves preference as the original reading. Ⓜ has ηήλ for which one would expect something like ιαηλ. Both forms have impressive and widespread support.

- 46,16 ἀρωγδεις] ααρρωε 962
 46,21 μαμήν] . . μήτωε 962; μαμήεις c. var f⁻²⁰⁰

Additions

Instances of dittography:

- 25,16 εθνη] pr τα 962 72' C⁺-413(mg) 761 130 (mg)-344 (mg) 71-527 55 59 630—cf. καεε
 εε εθνη
 39,5 οίκω] + και εν τω 962

Addition of articles:

- 24,27 κύριος²] pr ο 962
 25,10 χετ] pr του 962 (vid) 961 911 M O⁻¹⁵ 72 376 C⁺-54 b-314 337 d-44 125 s t γ⁻¹²¹
 527 z 509 630 730
 25,11 ἀβραάμ 961] pr τον 962 911 (vid) 128 d⁻⁴⁴ 458
 35,9 ἰακώβ 961] pr τω 962 17' 500-761 b⁻¹⁰⁷ d⁻¹²⁰ n 130 t⁻⁴⁰ 318-527 59'
 40,8 ἰωσήφ 961] pr ο 962 761—possibly dittography: αυτοι εε
 41,16 ἰωσήφ 961] pr ο 962—possibly dittography: δε ε
 41,29 γδ] pr τη 962 82-799 C⁺-120 53' 31 59'—cf. 11,31 p. 147
 42,5 ἰσραήλ] pr του 962 d⁻¹²⁰ 56* 344 (mg)
 42,6 ἀρχων] pr ο 962 b⁻¹⁹ d⁻¹²⁰ 56 n s⁻³⁴⁴ t⁻⁴⁰ 392 55 509
 43,29 βενιαμίν] pr τον 962 619 (τον βεν. post αυτου)
 44,29 προσώπου] pr του 962 M 376 C⁺-79 d f⁻⁵³ 58* 127*-130-344 (mg) t γ z 55 59 319
 509 630

Introduced by a preposition *προσωπον* is regularly anarthrous in Gn, the only exceptions being 2,7; 4,14 (, του 13 MSS.); and 50,1 though here R¹ quite rightly omits το which is supported by a mere 7 MSS. It is clear from the MSS., however, that an article was added on occasion in the process of textual development.

46,3 καταβήναι] pr του 962 58 s⁻¹²⁷ 130 344(100)—cf. 34,19 p. 112

46,15 μεσοποταμία] pr τη 962 (vid) 29-58-72-426 b f⁻¹²⁰

According to available evidence *ἡ μέση ἰσθμὸς* was rendered in three ways: ἡ μεσοποταμία (25,20; 28,2.5); ἡ μεσοποταμία συριακῶν 28,6.7; 33,18; μεσοποταμία τῆς συριακῶν 35,9.26; 46,15; but not ἡ μεσοποταμία τῆς συριακῶν.

Addition of conjunctions:

25,19 ἀβραάμ² 961] + δε 962 128 107' 75

43,21 ἀργύριον²] + δε 962 961

46,11 γερσάν] + και 962 D⁰ 15-58-72-376' 500-761 b f⁻¹²⁰ 130 76 319 La^B Arab Arm Syh

Addition of prepositions:

33,13 ἡμέραν] pr εις 962 (vid) d n t La^{cod 100}

44,20 γέρωε] pr εκ 962 O^{-15'} (ev 72) b d 56* n 30'-130 t 346 z 630

Addition of possessive, demonstrative, and quantitative pronouns:

30,41 καιρῶ] + εκεινω 962 (vid) 961 72 d 53-664^c n t 527 55

33,13 παιδία] + μου 962 961 58 569 f^{-56*} Sa

33,14 παιδαριων] + ου 962; + σου b; + μου 551^c f^{-56*} 120 n 318 Sa

42,21 ἡμέρας] + πασα 962 58 d 56' n t γ^{-121 218'} 55 59 509 Bo Chr Tht = Sam Pent

42,33 ἔνα] + υμων 962 961 (vid) 58-135 130 71' 120' 630 Arm Syh; pr υμων c. var D⁰ I^B 381- O^{-58 105'} d f^{-56*} 120 n t 346' 122 76 319 509 La^B Bo Vulg = ©

43,16 ἀνθρώποι] + ουτοι 962 D L M of C⁻¹²⁰ 19'-108 (mg) 53' 130 76 319 La^B Arm Co Eth

46,17 υἱοὶ δέ] ουτοι δε υιοι 962 O^{-707'} b 56* La^{cod 101} Arm Syh

Addition of expressed subject or object:

24,42 εὐδοτε 961] + μοι 962 Arm Eth

34,7 ἰσραήλ] + συχεμ 962 961 17'-135-426 b d n 130 t 318'-527 55 319 Chr; ev pr συχ. A f La^B Arab Co Eth

39,7 εἶπεν] + αυτω 962 961 (vid) 72 125 f^{-56*} 120* 346' 31 59' La^I Arab Co Eth; + αυτη 129*

Additions from context or parallel passages:

24,22 ψέλια] + χρυσα 962 961 17'-135 d 664^c t⁻³⁷⁰—cf. the same verse

24,40 κύριος] + ο θεος 962 A 15-376'-of C⁻ b d f n 121-318-619 z 730 Chr—cf. parallel verse 24,7

24,47 θυγάτηρ 961] + αναγγειλον μοι 962 911 A M C⁻ b f 121 730 Arm Eth—cf. parallel verse 24,23

32,26(25) πλάτους] + του νευρου 962—cf. 32,33(32)

34,22 ἀνθρώποι] + ουτοι 962 961 b f 130 318-392 Arab Bo Syh; pr ουτοι 346 319—cf. v. 21

- 34,23 τετράποδα 961] + αυτων 962 A 15'-17-376 b d n 30-343 t 346' 59' Arab Arm Bo Eth—cf. τα κτηνη αυτων and τα υπαρχοντα αυτων in the same verse
 39,5 αὐτῶ¹] + εδωκεν δια χειρος ιωσηφ 962—cf. 39,4
 39,22 εδωκεν 961] + αυτω 962 458—cf. εδωκεν αυτω in 39,21b
 41,11 εἴθεμεν 961] + εκκατερος 962 ol C¹⁻¹²⁸ f 344' (mg) Sa; + εκαστος D (vid) 527 319—cf. parallel verse 40,5
 41,20 ἐκλεκτάς 961] pr τας 962 D 58 d⁻¹²⁰ f⁻⁵³ t⁻⁸⁴ 121-527 55 319—cf. preceding τας κλάας, and τας εκλεκτας in 41,4
 41,21 ἀίσχηρά 961] + τω ειδει 962—cf. 41,19
 41,33 ἐπι] + ολης 962 82-426 d f⁻¹²⁰ n t Arab Eth—cf. εν ολη γη in 41,30
 41,49 σῆτον 961] + πολυν 962 56*—cf. πολυν σφόδρα in the same verse
 41,55 δέ¹] + πας 962 (vid) A 72 b 30 121-527 319 509 Arm Eth—cf. πασα η γη and πασι τοις αιγουτοις in the same verse
 42,35 ἀργυρίου²] + εν τοις μαρσι ποις 962—cf. 43,18,21,22
 43,23 αὐτοῖς] + ο ανθρωπος 962 A M^c b f⁻¹²⁰ 121 Co Eth—cf. τον ανθρωπον in 43,19
 43,32 αἰγουπιῖας²] + πας ποιμην προβατων 962 A 82-ol C¹ 19'-108 (mg) d f 344 (mg) γ⁻³⁰² 31 59 76 319 509 630 La^R Bo Eth—cf. 46,34
 44,8 ἐν] pr δ 962 F^o O^{-15 20} b d 56' n s⁻¹²⁰ 71' Eth Syh—cf. earlier μεν
 46,25 πασαι] + αι 962 O^{-20 08 72 400} C¹⁻¹²⁰ b d⁻²⁷⁰ f⁻¹²⁰ 75 130 346 z⁻⁴⁰⁷ 76 319 Bo—cf. πασαι αι ψυχαι in 46,15, but this variant can also be explained as the result of dittography
 46,26 ψυχαι¹] pr αι 962 D^o 72-135'-426-ol C¹ b 44 f^{-56 120} n 30'-344 (mg) 424' 31 630 Bo—cf. 46,15
 46,26 ψυχαι²] pr αι 962 M O^{-20 08 82 707 799} C¹⁻¹²⁰ b 458 30'-344 (mg) 527 319 (vid) Bo—cf. 46,15 (may be dittography)
 46,27 ψυχαι²] pr αι 962 D^o 72-135'-ol C¹⁻¹²⁰ b n 30'-343-344 (mg) 71' 76 319 Bo Tht—cf. 46,15 (may be dittography)
 46,27 εἰσελθούσαι] + μετα ιακωβ c. var 962 D^o 29-ol C¹ b d 56' n 130 t γ^{-121 027} 31 55 319 630 Co Eth¹⁸⁵¹ Ambr Aug Cass Hi; + ιακωβ z⁻³¹—cf. 46,26

Miscellaneous additions:

- 39,9 ὁπεξήρηται 961 (vid)] + αυτου 962
 41,54 ἦσαν] pr ουκ 962* A M 17'-58-707^c-ol⁻⁶¹⁰(1851) C¹ 314^c f⁻⁵⁶ s 46 γ⁻³¹⁸ 31 55 59' 319 509 630 (cf preceding -ου)
 43,12 ἀπιστρήσατε] pr ο 962
 45,9 οὖν²] + το ταχος c. var 962 M (mg) 58 f⁻²⁴⁶ 130 71' Eth; με² + το ταχος 246
 45,21 οὕτως] + και 962

Omissions

Instances of parablepsis and haplography:

- 24,16 καί 961 (vid)] , 962 - υδριαν και ανεβη?
 24,48 κυρίω και εὐλόγησα 961] , 962
 24,49 εἰ²-μοι²] , 962 (vid) A D^o 72'-82-426 (txt) d 246 30-346'-619 z⁻⁴⁰⁷
 24,62 τῆ² 961] , 962 15-72-ol b d 318'-527 59* 319 509 730
 31,43 κτήνη² 961] , 962 911 44' n 31 509

- 32.19(18) ἐρεῖς 961] , 962 376*—probably occasioned by $\sigma\epsilon\upsilon$ ἐρεῖς $\tau\epsilon\upsilon\upsilon$
 34.14 ἔμω̄ν 961 (vid)] μω̄ν 962—cf. ἀδελ̄φ̄HNNH μω̄ν (probably omitted due to similarity
 between χ and ν)
 34.18 ἐμω̄ρ καὶ ἐκωντῶν 961] , 962
 34.26 τοῦ²] , 962 961 911 (vid) D^o O^{-o 10 135} C^{o-128} d n 730 799 318-527-619 55 319
 (cf. pp. 111 and 147)
 35.14 ἐν - στήλην² 961] , 962 376
 35.14 καὶ³-fin 961] , 962
 39.14 ἴδετε 961] ἴδετ 962
 41.26 τὸ ἐνόπλιον-fin 961] , 962 17' 106'-107 509
 41.48 ἐν⁴ 961] , 962 82-376-707-799 14'-77'-500' 346 z 509
 43.29 ὁ¹] , 962 (cf. οὐτος ο)
 43.32 καὶ³ - ἐκυστόζ²] , 962 19' 53 71' 509
 44.11 ἐπὶ - αὐτοῦ²] , 962 72 C^o 509 Bo^{vw}
 44.15 ὅ] , 962 A F M O^{-72 376 799} C^{o-18 52' 313 408 551 615} b f 75 s γ⁻⁵²⁷ z 630
 45.3-4 ἐγὼ (3) - αὐτοῦ (4) , 962
 45.5 με¹] , 962 (cf. ἀπεδοσθε με)
 46.2 ἰακώ³-fin] , 962 368*
 Apparently Pap. 962 read λεγῶν in place of εἰπας as D^o 58-426 b-108* 118' n 127*-343
 (mg) 74 121.
 46.6-7 μετ' αὐτοῦ (6) - σπέρμα αὐτοῦ (7) , 962
 46.16 ἀγδῖς καὶ] , 962

Omission of articles:

- 24.47 τῶ² 961] , 962
 25.16 οἱ] , 962 M 15-17-708 25-128*-cII⁻⁵⁶⁹ 761' 44'-610 129-246 s^{-130(m)} 76-799
 71-346' 120' 59 319 509 630—cf. 9.19 p. 111
 34.14 οἱ 961] , 962 135 54 55 Chr—possibly due to preceding (λε)ϰ̄
 34.19 τοῦ¹] , 962 961 911 422 b 106' 129-246 71'-318 319—cf. 34.19 p. 112.
 41.34 τῶ²] , 962 (mc) 135
 41.55 ἡ 961] , 962 B^{8*} 44 458 30-130

Omission of conjunctions:

- 24.25 καὶ²] , 962 961 14'-77'-500' b 44-125 318 Arab Bo
 25.17 καὶ² 961] , 962
 39.14 καὶ¹] , 962 D^o 58-72-426-708^c 16-128 d f^{-56 129} 458 84 120-122 319 630 Arab
 Arm Bo Eth Cyr
 The textual tradition of 962+ apparently regarded οἱ-εἶω (v. 13) as subordinate
 clause, while 961+ read only οἱ - αὐτης (v. 13) as dependent clause and consequently
 omitted καὶ² (v. 13) (cf. 39.13 p. 112).
 42.12 δέ] , 962* Arab Arm
 42.34 εἰ²] , 962 (vid) 381'-799 128 b 75 630 La⁸ Arm Bo
 43.2 καὶ] , 962 L f⁻¹²⁹ 75 527 Arm Bo (cf. εγενετο δε χινικα earlier in the verse)

46,24 καί²] , 962 106'

46,32 δέ] , 962 (vid) 953 17' s⁻¹⁰⁰ 71' 59

Omission of possessive, demonstrative, and quantitative pronouns:

24,27 αὐτοῦ] , 962 961 (vid) A 125 γ⁻²⁴⁶ z 55 59 319 630 La^A Chr—cf. ἀληθειαν in same verse

24,37 μου¹ 961] , 962

24,46 αὐτῆς] , 962 961 911 A 72'-376 C' d f⁻³³ n γ⁻²⁴⁶ 302 31' 730

32,19(18) μου] , 962 961 911 L 55

33,7 αὐτῆς] , 962 (vid) 961

39,12 αὐτοῦ] , 962 L 58-135 b d 458 s⁻¹⁰⁰ t γ⁻²⁴⁶ 55 509 662 Phil GregNys; Syh sub ⇨ —cf. των ματιων earlier in the verse

39,13 αὐτοῦ 961] , 962 135 106' 56* s⁻¹⁰⁰ 662—cf. 39,12 above

39,18 αὐτοῦ] , 962 961 L 58 128-413 56* γ⁻²⁴⁶ z⁻³¹ 55 630 662—cf. 39,12,13 above

41,13 μου] , 962 O s 318'-392 z⁻³¹ 55 509 La¹ Arm Syh

41,22 μου] , 962 O⁻⁵⁰ 72' 02 105 C⁻⁴¹⁴ 051 458 s⁻¹⁰⁰ 318 z⁻³¹ 630 La^B Arab Arm Eth^{-CP} Sa

41,23 αὐτῶν] , 962 Phil

41,29 πολλῆ] , 962 L

41,34 πάντα] , 962 (vid) 426 56 (txt) 55 Arab Arm Bo Eth^{-M} Syh

41,35 πάντα] , 962 (vid) Jub

42,20 ἡμῶν¹] , 962

42,25 αὐτοῦ] , 962 b 56* La^B

43,15 ταῦτα] , 962 458 Arab Arm Sa²¹ Chr

45,11 πάντα] , 962

45,14 αὐτοῦ¹] , 962

45,15 αὐτοῦ²] , 962 25 118'-537 56*

45,16 αὐτοῦ] , 962

45,18 ἡμῶν²] , 962

Omission of preposition:

39,9 ἀπ' 961] , 962 Tht

Omission of expressed object:

24,50 σοί 961] , 962 C⁻⁸² 537 610 730

Miscellaneous omissions:

24,19 ἐν 961] , 962 73

24,32 νύξασθαι] , 962 961 905 A b d (, - καί⁴ 106) f⁻²⁴⁶ n 121-318-619 31'—cf. parallel phrase αχουρα και χροτασματα ταις καμηλοις in the same verse, as well as p. 114

24,65 ἐστιν² 961] , 962 911 (vid) b

32,10(9) ὁ θεός² - μου² 961] , 962 (inc) 44-125

34,8 οὖν] , 962 961 911 b Eth Sa Chr (= **Ⓜ** n)—cf. p. 114

39,15 ἐφυγεν και 961 (vid)] , 962 619

39,19 ἔα - αὐτόν 961] , 962 (vid) 56' 458 (cf. λεγουσα > λεγουσας in 962)

41,19 εἶδον 961] , 962 (cf. ουκ tr post τοιαυτας in 962)

- 41.56 ἦν] , 962 53*
 42.24 ἀπ' αὐτῶν¹⁷] , 962 130 59
 43.31 ἐξελλθών] , 962 128 b^{-10'} 100 (ma) La^M
 44.9 καί] , 962 f⁻¹²⁰ Bo
 44.32 πρὸς τὸν πατέρα] , 962 (vid) 16 76 319
 46.27 οἴκου ἰακώβ] , 962 25 b 56 (txt) La^B Eth Sa

Transpositions

Whether written in full or in signs the numeral consistently precedes ετη in Pap. 962 (cf. 25,7.16.17; 31,41; 41,26(2x).27.28(2x).46; 45,6(2x)). As in the case of Pap. 961 (cf. p. 115), deviations from R² are not listed separately.

- 24.15 συντελέσαι] tr post αυτον 962 961 D⁰ O⁻⁴²⁰ f s⁻¹²⁷ 121-318'-527 730—cf. p. 115
 24.22 πᾶσαι 961] tr post καμηλοι 962
 24.30 τὰ βήματα] tr post ρεβεκκας 962 961 54
 24.34 ἐγώ] tr post ειμι 962 961 79 b d 53' n 30 319
 24.45 συντελέσαι] tr post με 962 961 C⁻²⁵ b d f 730 Arm—cf. 24.15 p. 116
 25.4 πάντες] tr post ουτοι 962 961 A 569 d f n s 121-318' 59 730 ¹⁴² Lib general—cf. p. 116
 25.7 ἡμέρων 961] tr post ζωης 962; της ζωης των ημερων 72' (, των) f^{-246*}
 31.34 ἐνέβαλεν αὐτά] tr post καμηλου 962 (vid) 58
 35.7 ἦσάν 961] tr post αυτου 962 f⁻¹²⁰ La^B Just
 35.15 ἐκεῖ] tr post θεος 962 961 82 77 118'-537 44 f⁻⁵³ 318
 39.9 ἀπ' ἐμοῦ] tr post ουδεν 962 (, απ) 961 58 d f 75 s⁻¹³⁰ Tht (, απ)
 40.4 τῷ ἰωσήφ 961 (, τω)] tr post αυτους 962 (vid) 17' f⁻⁵³ (τω) προς La^B Vulg
 41.16 τῷ ἰσραήλ 961] tr post ειπεν 962 128 b d⁻¹²⁵ f n s⁻¹³⁰ La^B Arab Arm Co
 41.19 ἐπτά βόες] tr post ετεραι 962 b⁻²⁰⁷ 56 La^B Arm Eth Phil; ετεροι βοες επτα d n; ετεροι επτα βοες 53'
 41.19 οὐκ] tr post τοιαυτας 962 (cf. , ειδον in 962)
 41.22 καὶ εἶδον] tr post παλιν 962 Eth
 41.42 ἐπὶ τὴν χεῖρα] tr post ιωσηφ 962 d 56' 458 30' La^B
 41.57 ἀγοράζειν 961] tr post ιωσηφ 962 815 La^M Syh
 42.13 οἱ πατέρες σου 961] tr post αδελφοι 962 d⁻⁴⁴ 125 n
 42.13 μετὰ - πατρός] tr post ημων 962 16 56*
 42.19 εἰς] tr post κατασχεθητω 962 (vid) 799 346 31'
 42.22 οὐκ - ὑμῶν] tr post λεγων 962
 42.24 ἐκλαυσεν] tr post ιωσηφ 962 72 246 75 130 59 Bo
 42.25 τὸ ἀργύριον] tr post εκαστου 962 b d f⁻¹²⁰ n 30' 59 La^B
 42.38 αὐτόν] tr post μαλακισθησαι 962 79 b d f⁻¹²⁰ n 30'
 43.29 ἐλέγσαι] tr post σε 962 82-707 130 509 La^B
 44.7 λαλεῖ] tr post κυριος 962
 44.14 ἐτι] tr post αυτου² 962 17'-376'-707 b 56' 458 730 Syh = Ⓞ
 44.29 οὐν] tr post λαβητε 962
 45.21 ἰωσηφ] tr post αμαζας 962 f⁻¹²⁰ Eth^{-P}

- 45,23 τῷ πατρὶ αὐτοῦ²] tr post εἶεν 962 58 b f^{-129 246} n s La⁸
 45,28 ἰσοῦσθ] tr post μου 962 A 72-426 b f⁻²⁸⁶ n 30' 71-121 55 La⁸ Arm Bo⁴ Phil
 (=R¹)
 45,28 ἀποθάνειν] tr post με 962 O^{-58 72 426} 25 b f^{-129 246} n 30; με ἀποθάνειν με (sic)
 107'—cf. 24,15,45 above, and 24,15 Part II, B p. 115

Other Variants

Orthographical variants:

The same procedure has been followed here as in the case of Pap. 961, i.e., instances of the common itacism ι > ει and non-assimilation of consonants are excluded.

- 24,18 βραχίονα 961 (-χει-) . . . κίονα 962
 24,18 αὐτῆς] εκυτης 962 961 (vid) O^{-72' 076'}
 24,27 ἀλλήθειαν] -θειαν 962 (vid) 458
 24,41 ἑρκισμοῦ 961] ωρκ. 962
 24,45 εἴπα] ειπον 962 961 15-ol 78 d Chr
 24,65 πορευόμενος 961] πορευμένος 962
 30,30 ἠλλόγησεν] εὐλ. c. var 962 O⁻⁴⁰⁰ C^{8-77 78 412} b d f^{-56 120} 344' t⁻⁷⁰ 71' z 509
 630
 31,52 με 961] εμε 962 911 945 72 Chr
 32,17(16) δικάστημα] δικαστημα 962 392
 32,21(20) προ πορευόμενος 961] -ρευμένος 962
 33,10 δεῖ] δε 962
 33,17 ἐκὼ 961] αὐτω 962 A 17'-135 C^{7-16 128 412 414} 314 s^{-20 130} 76 31 55 59'
 34,12 καθότι ἔν] -εν 962 961 106 f^{-58*} 318-392' 55 319 509
 34,15 ὁμοιωθησόμεθα] ὁμοιοσωμεθα 962 761
 35,9 ἠλλόγησεν] εὐλ. 962 961 O⁻ C⁻ b d f^{-53'} s t 71'-318-424 z 319
 35,10 ἀλλ.] ἀλλα 962 961 82 118' 129 76* 121
 35,11 ἀξάνου] αὐξάνου 962
 39,6 ἕξει 961] εἶδη 962 55 319
 39,8 οὐδέν] οὐθεν 962 D O^{-10 076'} 108 (mg) 56-129 130 527 319
 39,9 οὐδέ 961] οὐδ 962 f^{-66*}
 39,9 ὑπεξήρηται] υπερεξηρηται 962; υπερεξηρηται 761; υπερεξηται 707^{II}
 39,16 καταλιμπάνει] καταλιμπανει 962 L
 39,16 ἐκὼ 961] αὐτη 962 17'-135 d (αὐτης 44) f^{-56 120} 75 31
 39,23 εὐώδου] ευωδου 962 15-58-64'-135'-400-618* 128-422-615' f⁻¹²⁹ 75 s⁻¹³⁰ 122^c
 55^c 630; ευωδου A D 82-426 129 71-121-318 55* 509; ευωδει 799 619
 40,8 εἶδομεν] εἶδαμεν 962 961
 41,17 ἐστάναι] εστανε 962
 41,19 αἰγύπτω 961 (vid)] αιπτω 962
 41,21 ἕψεις] ὄψις 962 54 458
 41,24 στάγυας] σταγυες 962
 41,30 ἀναλώσει] ανελωσει 962
 41,38 αὐτῷ] αὐτω 962 M O^{-58 72' 135'} C^{7-54 128 131*} 313* 761 118' s⁻¹³⁰ t 121-318-392
 z⁻³¹ 55 319 630 Arm Chr Or Phil

- 41.49 έως 961] ως 962 246 71' 55*; ος b
 41.53 παρῆλθον 961 (vid)] παρηλθουσιν 962; -θουσιν f⁻¹²⁰
 41.55 πορεύεσθε] πορευεσθε 962
 42.10 ἔλθομεν] ἔλθουμεν 962 79 121
 42.15 ὑγίαιεν] υγιαν 962 A D F* M 17-82-376-400*-707* 19-108 610 f^{-120(txt)} 30-344* 619 31 (ηγίαν)-407 319; υγιαν F^c 15-58-72-135-400^c-426-707^c 18-52'-128-cl 118'-B⁸ d⁻⁸¹⁰ 127-344^c-730 t γ^{-818 892 819} 55 59 509
 42.16 ἢ μὴν] εἰ μὴν 962 961 A F M 17-64 (txt)-135-381'-426-707* 370* 56-129* (vid) 75(-μιν*) 30 392; εἰ μὴ 246 121* (vid) Arm
 42.19 σιτοδοσίαις] σιτοδοτικαῖς 962
 42.25 ἀγγεῖα] ἀγγεῖα 962 A L 82-426 f⁻⁹⁹ n 130 392 55 319 509
 42.30 κατασκοπεύοντες] -τες 962*
 42.33 σιτοδοσίαις 961] σιτοδοτικαῖς 962
 42.33 ἀπέθικτε] -θετε 962 961 F^c M 15-64'-135-618 C⁷- 14' 52 54* 77' 419' 500 551 118-314^c-B⁸ 53' t 346 z 55^c; -θεται 314*
 42.37 κάγω] καὶ ἐγώ 962 d 56 30'
 42.38 ἦ] ἦν 962
 43.5 ἦ] ἦν 962
 43.11 τερέμινθον] τερμινθον 962 F* 318*
 Thackeray has expressed the opinion that τερμινθός is the oldest form of the name of this tree (cf. Thack § 7.19). If this is correct Pap. 962 has preserved the original text in 43.11. Thackeray's textual support, however, is not impressive. In 14.6 the following manuscripts read τερμινθου: 15-135' 509; τερμινθου 343 (Pap. 961 has τερεμινθου). In 35.4 all textual witnesses support the longer form. It seems unlikely, therefore, that 962 has in fact preserved @ in 43.11.
 43.16 εἶδεν] ἰδε(ν) 962 A L M 72 129 n 130 121 319 509
 43.22 μεθ' ἑαυτῶν] μετ' αὐτῶν 962
 43.30 ταιμιῶν] ταιμιον 962 D O^{-15 72 426} C⁷-16' 128 408 701' 107' 246 n 46 346-619 31 55 76 319; μειον 59
 43.32 ἐδύκοντο] ἠδύκοντο 962 799-O^{-15 20 376* 426} 408-414'-551 d^{-44 370} f^{-246*} s⁻¹⁹⁰ 527 76; ἠδύκοντο 59
 43.33 πρεσβεῖα] πρεσβυτερεια 962
 44.7 εἶπον] εἰπεν 962 F* M 58-64'-426 C⁷-18 78 79 500 551 19-B^{8(omit)} 610 f 458 s t⁻⁸⁴ 318'-392 z 55 59 319
 44.14 ἔπεσον] ἐπεσαν 962 O⁻¹³⁵ 77 f 130; περιεπεσαν 75
 44.15 οἰωνιεύται] -τε 962 A 84; -νευτε 56
 44.20 γήρωις] γήρους 962 618* C⁷-128 551' b d f n s⁻¹⁹⁰ t 71' 55
 44.26 νεωτέρου] νεώτου 962 (vid)
 44.29 τό] του 962
 44.30 ἦ] ἦν 962
 45.1 ἀλλ'] ἀλλα 962 426-707^b 56'
 45.1 εἶπεν] εἰπεν 962
 45.1 παρεστήκει] παρεστηκει 962 527; παρεστικη 458
 45.5 ἀπέδουθε] ἀπεδουθε 962
 45.7 ὑπολείπεσθαι] -θε 962 17-72-400*-707^b 52-313-408-615 106-370* 75* 46-84-799 55; -λιπεσθε 458

- 45,7 κατάλειμμα] καταλιμμα 962 82-426 118' 56^c-129-246 n 130-344' 121-318-392
 z⁻³¹
 45,9 κατάβηθι] -τι 962 (vid)
 45,23 ἡμίονους] ἰμιον. 962*
 45,25 ἦθλον] -θον 962 344 (mg); -θασιν 458
 46,5 ἄρα] ἄραε 962
 46,27 οἰ] ο 962—possibly caused by following γ (I Γ)
 46,27 πᾶσαι] ἀπασαι 962—probably an instance of dittography if the Vorlage of 962
 read εννεα instead of θ.
 46,30 επει] επι: 962 376-707* n 30

Grammatical variants:

- 24,18 καὶ καθέλει] καθελειν c. var 962 961 (vid) O' d
 24,25 τοῦ καταλύσαι] καταλυσεως 962; καταλυσεως L 72'—cf. 24,25 p. 112
 24,26 κυρίῳ] τὸν κυριον 962 961—cf. 24,26 p. 121
 24,27 ἐγκατέλιπεν] -λειπεν c. var 962 940 A M O⁻¹⁵ 130 426 413 129 n s⁻¹²⁷ 318'-392
 55 319—possibly simply a case of itacism (ι > ει)
 24,45 εὐθὺς 961] εὐθῶ 962 15-381' 18-313-C⁻¹²⁸ 422 ε⁻¹³⁰ 730
 24,49 εἰς] εἰςον 962 (vid) 44; εἰσιον d⁻⁴⁴
 24,49 δεξιάν] -α 962 D⁰ M C⁷ b^{-314*} 125 f n 370 121^c-392 59 730 Chr
 24,49 ἀριστεράν 961] -ρα 962 D⁰ M C⁷ b^{-314*} 125 f n 370 121^c-392' 59 730 Chr
 24,57 οἱ δὲ εἶπαν] εἶπαν δε 962 961 b^{-10*} n 318; εἶπον δε; 19'(vid) d; εἰ δε εἶπαν δε 911
 24,63 δεδῆς] -λην 962
 25,6 γῆν ἀνατολῶν 961 (vid)] τὴν ἀνατολὴν 962
 31,26 ἀπέθραξ] ἀπεθρα 962 (vid)
 31,40 παγετῶ] παγετος 962 (vid) D⁰ 15* 72-82-426 413 (mg) 129 130 (mg) 392 55 509
 32,28(27) σοῦ 961] σοι 962 M O⁻⁷² 376 b 30-344' 71' La¹⁰⁰ 100 Syh^{1a1} Hi Quodv Spec
 33,7 προσήγγισεν 961] -σαν 962 72*-82 76
 34,17 περιτέμεσθαι] περιτεμεσθαι 962 961 911 G 318 z⁻³¹
 34,19 ἐνδοξότατος 961 (vid)] ἐνδοξότερος 962 La⁸
 35,3 ποιήσωμεν] ποιησομεν 962 911 135 739^c 31—possibly a mere confusion of ω and ο
 35,12 δέδωκα¹] εἶδωκα 962 O⁻¹⁵ 72 376 414'-551-clf⁻⁵⁴ 79 313 b 130 46-799 31 509
 The perfect may have been introduced here secondarily from the following phrase
 where all MSS. read δέδωκα.
 39,8 ἐμέ] ἐμου 962 18-551* 246
 39,18 κατέλιπεν . . . καί² 961] καταλιπων c. var 962 L 376 b 30' 346 31'—cf. v. 15
 where the participle is apparently original
 39,19 λέγουσα 961] λεγουσης 962 56'; λαλουσης 458 (cf. οσα -κυτον, 962 56' 458)
 40,7 τῷ κυρίῳ] τοῦ κυριου 962 D 56^c-129-246 76—cf. 18,14 p. 120; 23,11 p. 121; 39, 15
 p. 122
 41,27 λιμοῦ] λιμος c. var 962 O⁻⁸⁴(mg) 376' C⁻¹²⁸ 56* s⁻¹³⁰ 344(mai) 509 La⁸ Arm
 Hebrew *lay* (l) r² b was regularly translated as ετη (του) λιμου, but λιμος was at times
 introduced secondarily (cf. 41,30.36.50.54; for original λιμος see 45,6. 11).

- 41.44 ἐξαρτί] ἐξαρτεῖ 962 59'
 41.46 γῆν αἰγυπτου] αἰγυπτων 962 D M O^{-58 82 420(mg)} 128 b d n s 527 59' 319 Arm Sa
 (= R¹); τῆν αἰγυπτων 82-426(mg) C¹⁻¹²⁰; γῆν αἰγυπτων 56⁶
 41.49 ἤθύναντο 961] -αντο c. var 962 A D⁰ 15-64'-72*-618-799 551* b 44 53* 30'-344
 t 392' 55 509 707¹²
 41.53 ἐγένοντο 961] ἐγενετο 962 A 17'-72'-82 314 44'-370 458 30-344' 121
 41.54 ἤρξαντο] -ατο 962 961 M O^{-58 72 420 618 700 789} C^{1-14' 77 413 500'} b^{-19'} f^{-53'} s 318'
 z 630
 42.6 τῆν γῆν] τῆς γῆς 962 15'-17'-135-426-707 56⁶
 42.19 βαδίσατε καί] βαδισαντες 962 17' f⁻¹²⁰ Bo^{-vw}
 42.20 πιστευθήσονται] -εται c. var 962 F^c O d f⁻¹²⁰ n 130 71' 76 319 Chr
 42.25 ἐκαστου] εκαστω c. var 962 L O^{-72 370 789} C¹⁻⁷⁰ b d f n 130 t^{-84'} γ^{-121 527'} z 55
 59 76 319 630 (plausibly an original reading)
 42.38 παρεύρησθε] -εσθε c. var 962 A L 17'-376'-707 19 44*-370* n 30-344 121-392 55*
 319
 43.19 ἐλάλησαν] -σεν 962 14*-408 246
 43.23 ἔδωκεν] δέδωκεν 962 76 319
 43.24 ἤνεγκεν] -κεν 962 D⁰ F* 72-426 128 d 56*-129* n^{-458*} s⁻⁷⁹⁰ 71'-318' z⁻¹²⁰ 55
 59 509 630 La⁸ Bo²⁴
 44.5 συντετέλεισθε] -σται c. var 962 (-τε) 17'-72-376 (mg) 426* (vid) d⁻¹²⁵ s⁻¹³⁰ 121 76
 Syh Chr
 The variant reading in Pap. 962 can also be explained on the basis of θ > τ.
 44.8 εὔρομεν] ευρηκαμεν 962
 44.8 κλέψαιμεν] εκλεψαμεν 962 F 707 (mg) 128 76 319 509
 44.11 ἐσπυσαν καί] σπυσαντες 962 (vid) 19'
 44.15 οἴδατε] εἶδητε 962 58; ἤδειτε 135'-426-400 Arm^{8p}; εἶδειτε 17; ἤδειται 707*
 (vid); ἤδητε 458; ἤδηται 82
 44.17 μοι] μοι 962* 58 78-128 44 458 318 59 630 Bo Syh
 44.25 βαδίσατε] βαδισαντες 962 (vid) 58
 44.27 μοι] μοι 962 58-707⁸
 44.28 εἶδον] εἶδεν 962—possibly ο > ε
 45.19 γῆς] τῆς 962 17'-707⁸ (vid) 129 76 319 509 La⁸—probably based on confusion of
 Γ and Τ
 45.20 οἰείσθε] -εσθε c. var 962 426 54* 619
 45.21 ἐποίησαν] -σεν 962
 45.26 ἦ] τῆ 962 F^b O⁻⁸² C¹⁻⁷⁰ b d n t 346-392' z 59 76 319 509 Arm Bo Chr Phil^{14c1}
 Ambr—for a similar idiom cf. 42.28
 46.6 εἰσῆλθον] -θεν c. var 962 A 17'-29-72' C^{1-18 52* 128 408 118'} 56* s⁻¹⁰⁰ 121 76 319
 509 La⁸ Eth Sa
 46.18 ψυχάς] ψυχαι 962 D⁰ n 130 527 319 La⁸ Eth; *viri* Arab—cf. *viri* earlier in the
 verse
 46.31 οἱ - ἦκασιν] ἡκασιν εκ γῆς χαναν 962 953

Lexical variants:

- 24.15 δεινόειχ] καρδια 962
 24.23 ἀνάγγειλον] απαγγ. 962 961 O^{-72' 135 426 t-370} 71-527⁸ 126' (παγγ. 407) 630

The plus of αναγγεῖον μοι from 24.47, in Pap. 962, indirectly confirms the correctness of R's choice.

24.40 καὶ⁴⁸ 961] γ 962 905 Eth

24.42 ἐπ' 961] εἰς 962 C' d f 730

24.44 ὅτι] διὸτι 962

25.8 πρεσβύτερος] πρεσβύτερος c. var 962 426 C¹⁻⁵⁷ 70¹ 412(mk) 720 d^{3-120(mk)} 121-392-424-619 31 730

The reading of 962+ may have been introduced here from 24.1.

31.50 ἄρα 961] ἀρα 962—cf. Part II, A, p. 101

34.12 τὴν παῖδα τούτην 961] αὐτήν 962 (vid) 118¹-537

34.15 ὡς] καθὼς 962 O' 129 344' (mg)

35.7 ἐπεφάνη] εἶφανε 962 911 b 527 59' Just (ε¹², ε²⁷?)

35.11 εἶπεν δέ 961 (vid)] καὶ εἶπεν 962 f Syh^B (cf. continuation of grammatical subject)

39.6 ἐπέτρεψεν] -στρέψε(ν) 962 A 17¹-72-426-799 18-52-761 b³¹⁴ 527 d⁴⁸ 56-129 75 130-730 46-74 527 120-122 509

This variant may be due to dittography: εε.

39.13 καὶ ἐγένετο] εγεν. δε 962 961 O d¹⁰⁶ f n 730 Syh (cf. change of subject)

41.17 ὑπὸ] ἐνὸς 962° d 59 Eth

41.37 αὐτοῦ] ἑαυτοῦ 962 (vid)

41.46 ἐκ] ἀπο 962 D 376 25⁸ b d f¹²⁰ n 527 59' 319 Chr

41.49 ὡσεὶ] ὡς 962 961 (vid) D^o b d³⁷⁰ 458 71' 59' Chr—cf. p. 125

42.22 ἐλάλησα] εἶπον 962 Chr

42.23 ἔρχομαι] -νεύς c. var 962 D L O¹⁵ d f¹²⁰ n 130 71' 76 319 509

42.24 προσῆλθεν] ἦλθεν 962 458

42.37 ἀνάξω] ἐπαξω 962

42.38 αὐτός] οὗτος 962

43.10 ὑπεστρέψαμεν] επεστρ. c. var 962 82 d 246—cf. 44.13 below

43.27 πρεσβύτερος] πρεσβύτερος 962 (vid) F M 135-707-01 C¹⁻¹⁶ 25 120 500 b 46-74 318¹-392 c 59 630 La⁶ Chr—cf. 25.8 above

Pap. 962+ may have preserved the original reading. While πρεσβύτερος occurs only once elsewhere in Gn (25.8), πρεσβύτερος is used 18 times.

44.3 ἀνθρώποι] ἄνδρες 962 F^o (mg) d n 5¹²⁰ 344(mk) 318

44.4 ἀνταπεδώκατε] ἀπεδ. 962 O¹⁷ (-ται 376) d n (επεδ. 458)

44.13 ἐπέστρεψαν] ὑπεστρ. 962 D 82-381¹-707 (vid) d f¹²⁰ n 1 71¹-392 55 509—cf. 43.10 above

44.24 ἐγένετο δέ] καὶ ἐγένετο 962

44.32 ἐναντίον] ἐνώπιον 962 M O¹⁷ C¹⁻¹²⁰ b 130 γ³⁰⁶-302

45.11 ἐκθρέψω] θρέψω 962 II¹⁻⁵⁴ 19'

45.17 πορεύω] ἕρπει c. var 962 17¹-58-135-426 b n 127 Arm Chr¹⁴¹ Ambr; φορτίω d 1 76

45.21 ἔδωκεν δέ] καὶ ἔδωκεν 962 O¹⁵ b f¹²⁰ 71¹-527 Syh

45.21 εἰρημένω] προετρ. 962

46.27 ἐβδμηκόντα πέντε] ὅδ 962^c 72

Variant readings due to influence from context or parallel passages:

- 24.13 ἀντλήσαι] υδρευσασθαι c. var 962 961 M (mg) 17'-135 (txt) 57' (mg) 59 319—cf. 24.43
- 24.26 εὐδοκῆσαι 961] εὐλογῆσαι 962—cf. εὐλογῆτος in 24.27, and 24.48
According to Allgeier εὐδοκῶ is not a fitting translation of *qld* and he therefore suggests that Pap. 962 may well have preserved the original reading. His rejection of εὐδοκῶ is perhaps to be understood in the light of his contention that the Greek Genesis is a slavishly literal translation. If such were indeed the case one would expect a more exact equivalent of *qld* than εὐδοκῶ, but Allgeier is clearly engaged in circular reasoning. How can one question the propriety of εὐδοκῶ when it occurs in both 24.26 and 24.48 as a translation of *qld* in (virtually) all textual witnesses?
- 24.35 δέ 961] οὐ 962; , δε D^o CI¹⁻⁵² Eth¹⁻⁸—cf. preceding κυριος
- 24.37 ἐν οἷς 961] μεθ' ὧν 962 C¹ 730—cf. 24.3
- 24.38 ἀλλ' ἢ 961] ἀλλὰ 962 C^{1-57*} 414 551* 730; ἀλλ' 72' 57*-414-551* b¹⁰ d f 458 799 346—cf. 24.4
- 24.43 τῆς πηγῆς 961] τὴν πηγὴν 962 A 376—cf. ἐπὶ τὴν πηγὴν in v.42
- 24.43 ἐβόησεν] ἐβόησεν c. var 962 961 A^o D^o M S O' 57' (txt)-73 (txt)-78-550 d f n s-130(mg) 344(mg). 318'-392'-527 Chr—cf. 24.13
- 24.47 ἠρώτησεν 961 (vid)] ἐπερωτήσεν c. var 962 M C¹ f 171-392 120' 55 319 630 730—cf. 24.23
- 24.47 ἔρχε 961] εἰπε(ν) 962 911 72'-376 73-77 b d f-266* n s-344(mg) 134-799 121-527 59 Eth—cf. 24.24
- 24.51 ἀπέστρεψε] ἀπέθε c. var 962 961 911 f—cf. ἀπέθε in 24.61
- 30.40 ἔστησεν] ἐθήκεν 962 (vid) 911 O¹⁻⁵⁸ 72 426 b d 130 (txt)-343 t Cyr—cf. 30.41
- 33.20 ἔστησεν] ἠκοδομήσεν c. var 962 f-56* 130 Arm Sa—cf. 12,7,8; 13,18; 22,9; 26,25; 35,7
- 34.10 κατοικεῖτε καὶ] καὶ ὁ ἐκν εἰπητε δώσωμεν 962 (vid)—cf. 34.11
Apparently this variant is due to an arrested case of parablepsis (cf. ἐκντων υμῶν (10) ἐκντων υμῶν (11)). The intervening material, however, has not been omitted.
- 34.23 μεθ' ἡμῶν] ἐν ἡμῖν c. var 962 961 15'-376 Arm Eth¹⁻²⁸ Sa—cf. 34.15
- 35.5 ἰσραήλ¹ 961] ἰσραήλ 962 413' (mg) d n 71' 630 Arab Co Eth¹¹—cf. ἰσραήλ throughout this passage
According to Allgeier (p. 42) the difference between Pap. 961 and 962 at this point can be explained only via Hebrew.
- 35.14 ὃ] οὐ 962 961 78 59'—cf. parallel phrase in v. 13
- 41.9 πρός] τῷ 962 128 53' 130 619 630—cf. τῷ ἄρχῳ in v. 8
- 42.27 μάρσιπον] σακκῶν 962—cf. 42.25, and 43.21 below
- 42.34 νεώτερον 961] μικρότερον 962—cf. 42.32
Allgeier (p. 39) regards the reading of 962 as original and νεώτερον as a stylistic variant!
- 43.21 μαρσίπους] σακκῶς 962—cf. 42.35
- 44.30 παιδάρων] παιδῶν 962 F M O¹⁻¹⁷ 82 376 C¹⁻¹⁴ f s γ¹⁻⁷¹ z 630—cf. 44.31
- 46.8 εἰσελθόντων] εἰσπορευθέντων 962; εἰσπορευμένων 44'-610 56* n t-134 71' 392 55 59; εἰσπορευμένων M (mg) 134*; εἰσπεπορευμένων 64 (mg) 125-370 134*; εἰσπεπορευμένων 107; πεπορευμένων 344' (mg)—cf. Ex 1,1

The relationship of Pap. 962 to the major papyri, uncials, and the textual families of Gn is: 961 14%; 911 6%; A 13%; M 11%; O 15%; C 15%; *b* 20%; *d* 21%; *f* 22%; *n* 19%; *s* 15%; *t* 9%; *γ* 5%; *z* 9%; unique 25%. The *pro rata* figures for the fragmentary texts are: 961 24%; 911 15%; M 12%.

For additional deviations from © see Part II, D and E.

II, D

41,26 εἰσὶν (2x) ἔστιν (2x)	151	42,36 ἐγένετο] ἐγενώντο	151
41,27 εἰσὶν] ἔστιν	151	43,16 βενιαμὴν] πρ τὸν	149
41,29 ἔρχονται] ἐρχεται	151	45,7 (ὀπολείσθεαι) ὑμῶν] ὡμων	155
41,53 ἐγένοντο] ἐγενετο	151		

II, E

24,16 ἀνὴρ] + δε	167	41,14 ἐξήγαγον] ἐξήγαγεν	170
24,35 ἀργύρων] πρ και	167	42,1 εἶπεν] + ἰκκωβ	167
24,35 παῖδας] πρ και	167	42,7 ἐπέγνω] + αὐτοῦς	168
25,3 ἰεζάν] ἰωζάν	166	42,14 ὅτι]	169
25,6 αὐτοῦ ¹]	170	42,15 ὁ ἀδελφός - νεώτερος] πρ post	εὐθις 169
25,15 χουδδὰδ] χουδαρ	166	43,29 ὀ/θαλμοῖς] + αὐτοῦ	171
34,23 τετράποδα] + αὐτῶν	167	45,10 τὰ πρόβατα] πρ και	168
34,30 ἐκτριβήσουμαι] πρ εκτριβη	167	45,27 τὰ βιβθέντα ὑπὸ τῶν ρηματα	171
35,12 σοὶ ἔστι]	166	46,25 ἦ] και	171
35,16 ἰκκωβ]	169	46,27 γῆ]	169
39,6 χεῖρας] χεῖρα	170		
39,14 λέγων κοιμήθητι] καθευδειν	170		

D. PROPOSED REVISIONS IN THE RAHLFS TEXT OF GENESIS

As in the preceding chapters, R² serves here as the lemma text. Consequently, terms such as "addition," "omission," etc. are employed with reference to this text.

The plural gentile -ιμ of R²(R³ = -ειμ) does not make a significant claim to being original. Not only is the formation rather strange, but it also has very weak support in the textual traditions of Gn. Pap. 961 supports -ειμ throughout. No separate entries have therefore been made of the instances involved. From Pap. 962 there are only two instances, ποσειδιμ and λατουσειμ (for λατουσειμ) in 25,3.

A careful study of proper nouns in Genesis has produced a number of additional corrections to R². Only those instances in which either papyrus is extant for at least one occurrence of a particular name are included here.

Proper Nouns

καθόριεμ/χάθοριεμ - *ktrym*

10,14 καθόριεμ 961] χφ. A M 246 130 121-392' 122 59 509; χφθοριεμ 344' 318 730;
χάθοριεμ 53; χαλάθονιεμ 458

Hebrew *k* is regularly transliterated as *χ* in Gn, the only exceptions being: κτισι - *kyw* 10,4; σαβακαθα - *sak* 10,7; σαβακ - *sak* 22,13; σικμα - *skm* 33,18; 35,4-5 (not in $\mathbb{M}$). Since *κ* and *χ* are closely related palaeographically as well as phonetically, the error developed easily. *καθόριεμ* is therefore the better choice as the reading of $\mathbb{C}$.

βαλακ/βαλα - *bl'*

14,2 βάλλακ 961] -λα C¹⁻⁴⁰⁰ (σλα 25) 129 s⁻³⁴³ 71 120' 509 730 Eus

14,8 βάλλακ 961] -λα C¹⁻⁴⁰⁰ (σλα 25) s⁻³⁴³ 71 120' 730

36,32 βάλλακ 961] -λα 246

36,33 βάλλακ 961] -λα 246

46,21 βαλακ²] -λακ 29-82-376-707 Bo¹

46,21 βαλακ²] -λακ 29-82-376-618* (vid); $\mathbb{M}$

Nowhere else in Gn is *'* transliterated as *κ*, rendering *βαλακ*, therefore, rather suspect. The probable origin of *βαλακ* is the Balaam stories of Nu 22ff. The influence from this passage was particularly strong in Gn 36 where the epithet *βειρ* forms a direct link with the Nu story (cf. *βειρ* + *βασιλευς* *μωαβ* d 458). In Nu, however, *βαλακ* and not *βαλακ* is said to be a *υιος* *βειρ*.

φικολ/φισολ - *pykl*

21,22 φικολ] - φολ c. var 961 940 O⁻¹⁵ 82¹³⁵ b d f⁻⁸³ n s⁻¹³⁰ 343 t⁻⁷⁸⁰ γ⁻⁷¹ 121' 424

120^c-407 54 55* 319 630; φισολ c. var M 15-135-01 77^c-761^c 53' 799 71'-121^c 31'-

120* 55^c; φισον 130; φισολ 82*

21,32 φικολ] - φολ c. var 961 D^o O⁻¹³⁵ b⁻¹⁰⁸ d f⁻⁸³ 458 344 t⁻⁷⁹⁹ 121^c-318'-392 120'

54 55* 319 730; φισολ c. var M 135-01 77^c 108 53 75 127-343 799 γ⁻¹²¹* 318' 392 55^c

59 630; φισοδ 130; φισορ 19'

26,26 φικῶλ] -χῶλ c. var 961 M O⁷² 105 400 77^c b f⁻⁵⁵ s⁻³⁴³ t⁻⁷⁶ 799 γ⁻⁷¹ 31' 55* 319*
(vid) 509; φιλῶχ c. var 72'-135-01 d 343 76-799 71; φιλῶχ 82; pichol Bo

It is rather surprising to find that R considered φικῶλ to be original, since this form is found only in A supported by D^o in 21,22 and 26,26. Moreover, in view of the fact that Hebrew *k* is regularly transliterated as χ (cf. 10,14 above) in Gn there is no question but that φιλῶλ rather than φικῶλ constitutes the original reading.

ταβεκ/ταβεχ - תבֿ

22,24 τᾶβεκ 961 (-βαικ) [-βεχ C⁷-18 79; -μεχ 18-79; -βαιχ 129

Since Hebrew *h* is transliterated as either zero or χ but never as κ in Gn, the majority reading appears to be secondary. The error is traceable to either palaeography or phonetics, influenced, perhaps, by the following κ.

ζεμραν/ζεμβραν - זמר

25,2 ζεμράν 911 426] ζεμβραν A⁷ M O⁷² 82 376 426 C⁷-14 77* 131 414' 500 551 799 ḥ 106 246
n s t⁻⁷⁷⁰ γ⁻⁵²⁷ 619 55 Sa^o (vid) Or (= R³); ζεμβραμ 961 82-376 d⁻¹⁰⁸ 610 31; ζεμβρα
56-129 Bo; ζομβραν 527-619; ζαμβραν 319 Sa⁷; ζεβραν 14'-77*-131-414'-500'-551
53-664^c 799 59 509; ζεβραμ 610; ζεβρα A⁶ 664*; euraui Arm; sambraui Sa⁷; ζεμβρανγς
Jos.

R³'s choice is questionable. The textual support for ζεμραν is very weak, especially since Pap. 911 was written by a careless scribe. Furthermore, -mr- is usually transliterated in Gn as -μβρ- (cf. μαμβρη - mmr 13,18 et passim; ζαμβραμ - mmr 46,13; but contrast νεβρωδ - mmr 10,8,9). In the light of both these facts one seems forced to accept ζεμβραν as Ⓞ. The reading of ζεμβραμ in Pap. 961 is the result of the fairly common interchange of ν and μ.

γαῖφα/γαῖφαρ - γרֵה

25,4 γαῖφᾶ] -φᾶρ D^o C⁷-52 54 78 400 415 s⁻¹³⁰ t⁻⁷⁴ 799 71-318-424 509 Sa (= R³); γεῖφαρ
M O⁷² 15 426 52'-54-78-408'-413 19'-108 d f 75 130 74* 799 γ⁻⁷¹ 318 424 z 55 59
319 La¹ Arm Bo Or; γαῖφαρ 458; γαρῖφαρ 961; τερῖφαρ A 121; γεῖφα 15-01; ταιῖφα 426

The only support R³ has for γαῖφα is four MSS., all of which belong to the hexaplaric O group: γεῖφα (ε < αι) 15-381-708 and ταιῖφα (Τ < Γ) 426. One cannot but wonder whether his choice is defensible, particularly since no obvious error can account for the final consonant of γαῖφαρ, though assimilation to the following αῖφαρ is possible. In his 1926 edition of Gn Rahlf's accepted γαῖφαρ as Ⓞ, and in the light of the evidence his earlier conclusion deserves preference. Perhaps the LXX translator misread γρη, or possibly had a Hebrew Vorlage which read γρη. γαρῖφαρ of Pap. 961 may be due to assimilation to the final consonant, or based on an ι which was slightly blotted at the top: P < I.

ελιῖφας/ελιῖφας - לפרז

36,4 ελιῖφᾶς] -φᾶς c. var O' (-βας 15; -φας < -φας 376) 14-52'-128-551'-615' b d f⁻¹²⁹
n (-βας 458) 130-730 t⁻³⁷⁰ 318 31 (-φας < -φας) 55^c 509; αλιῖφαςγς Jos
36,10 ελιῖφᾶς 961 (-ει-) [-φας c. var O⁷² (-βας 15) 52'-128-551'-615' 106-125^c 53' s⁻¹³⁰
t 318 55^c 509 630 Arm

- 36,11 ἐλιφάε] -φάε c. var O¹²⁰ 708 (λιφάε 400*) 52-128-551-615' 106 53' 30' t 318 31
 (- φάε <φάε) 55° 630 Arm
 36,12 ἐλιφάε¹] -φάε c. var O¹ 52'-128-408-551-615' 106 53' n 30' t 318 55^c 509 630
 Arm; ελιφάε (<φάε) d¹⁰⁰
 36,12 ἐλιφάε²] -φάε c. var O¹ 52-551^c-615'-646 d 53' n 30' t 318 31 55^c 509 630 Arm
 36,15 ἐλιφάε] -φάε c. var O¹ 52'-128-551-615' d¹²⁰ 53' n s t 318-392 55
 36,16 ἐλιφάε 961 (-λειφ . .) -φάε O¹ 78-128-551-cll¹⁸ 54 513 560 d 53' n s t 318-
 392 31 55 509 630 Arm

Hebrew *z* is regularly transliterated as ζ in Gn. To this equation, which includes final as well as non-final occurrences, there are only three exceptions: βουζ - *buwz* 22,21; ουλαμ λουε - *wlm luwz* 28,19; γουβι - *kuwb* 38,5. Consequently, ἐλιφάε makes a better claim to being original than ἐλιφάε, in spite of the fact that the earliest textual witnesses read the latter. Devoicing of ζ adequately explains ε.

γαλων/γυλων - *lwn*

- 36,23 γαλων] γυλ. 961 O¹ 58 72 82 d⁶¹⁰ (γυλ. 125) n Sa; γυλωμ 799 52-78-414'-551-646
 246° (vid) 46-799 318-527 59'; γυλωμ 739 s¹³⁰ 619 La²; γυλωμ 71; γυλων 72; ουλωμ t⁴⁸
 In more than 2/3 of the occurrences of ω in Greek proper nouns in Gn, the corresponding Hebrew text has *w* - a fact which gives preference to γυλων over γαλων as the reading of ㊸, unless, of course, one posits a *Vorlage* different from ㊸. The latter form, incidentally, is supported only by A, though many MSS. read γαλωμ. The ω in the first syllable may be due to assimilation, either to ω in the final syllable, or perhaps to preceding σωβαλ.

αρηλιε/αριηλιε - *rl'y*

- 46,16 ἀρηλιε] αριηλιε 962 376; αριηλιε D^o 17'-58-426-707 (vid) 344 (ing) La⁸ Arm;
 αριηλιε 646 527 59 76 319 Jos; αριλληε 72; αρικληε 15; αριηλιε 135; αριηλιε 75;
 αριε 458; αριηλιε (ΑΡΙΗΛΙΕΣ > ΑΠΗΛΙΕΣ?) b
 Seeing that αριηλιε immediately precedes this name, one is rather suspicious of αρηλιε. This suspicion is confirmed by the other two occurrences of *rl'y* in Nu 26,17 (= 26,26 LXX) where the transliterations are αριηλ and αριηλι. The reading of ㊸ is probably αριηλιε.

σουταλακμ/σουθαλακμ - (*shulh*)

- 46,20 σουτάλακμ¹] σουθαλακμ 962 118' 30' Sa; θουσαλακμ 19'-108; σουθαλακλ 537
 46,20 σουτάλακμ²] σουθαλακμ 962 b¹⁰ 30' Sa; θουσαλακμ B⁸; σουθαλακλ 537
 The situation here is somewhat problematic since the Hebrew text has no correspondent to this name. This son of Ephraim, however, is mentioned twice in Nu 26, 35 (= 26,39 LXX), and once in Nu 26,36 (= 26,40 LXX). In that passage the Hebrew form of the name is given as *shulh*. It seems reasonable to assume that in Gn 46,20 we are dealing with substantially the same name, and one would expect, therefore, θ rather than τ, since *t* is normally transliterated as θ in Gn (exceptions being κτιοι - *ktym* 10,4;

πατροσωνιειμ - *p̄tsym* 10,14; φιλιιστιειμ - *pl̄sym* 10,14 et passim; ασταρωθ - *st̄r* 14,5; χετ - *ht* 23,3 et passim; τοχος - *th̄l* 22,24). The reading of Ⓞ seems to be σουθαλακμ.

Two additional names should at least be mentioned, though one cannot be certain about their original form.

φαλεκ/φαλεγ - *p̄lg*

10,25 φαλεκ 961] -λεγ 15* -17-58-72' t⁻³⁷⁰ 346-392 54 55* 319

11,16 φαλεκ 961] -λεγ M 15* -17-135' 128 d n s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ 346-392 120' 54 55* 319

11,17.18 φαλεκ 961] -λεγ M 15-17-135' 128 d n s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ 346-392 120' 54 55* 319

11,19 φαλεκ 961] -λεγ M 15-17-135' 128 d n s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ 346 (φαλεγ) - 392 120' 54 55 319

Josephus reads φαλεγος.

περουχ/περουγ - *st̄w*

11,20 περουχ] -ρουγ 128 s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ 392 55* 59

11,21.23 περουχ 961] -ρουγ 128 s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ 392 55* 59

11,22 περουχ 961] -ρουγ s⁻³⁴³ t⁻³⁷⁰ 392 55* 59; ρουγ 128

Josephus reads περουγος.

Hebrew *g* is consistently transliterated as *γ* in Gn—the only exceptions being φαλεκ and περουχ. The choice between *γ* and *κ/χ* in these two cases is difficult to make since there is only one other instance of final *g* in Gn (*mgw* - *mwg* 10,2). It is possible that final *g* in *p̄lg* and *st̄w* was originally rendered as *κ* and *χ* respectively. φαλεγ may be a hexaplaric correction, though περουγ is not, apparently. Both forms could be due to dissimilation. One is tempted to think, however, that final *γ* is original in both names, but through devoicing became *κ* in one case and *χ* in the other.

Additions

19,15 συναπλω] *pr* και συ 961 M O' 551' -d⁻⁷³ f n s t γ^{-121 318} z 55 59 319 509 (= R¹)
The following support the reading of R²: A 73 - C⁻³⁵¹ 646 b d 121-318 54 = Ⓞ.
Sheer weight of evidence suggests that 961 has preserved the text of Ⓞ. The omission in A+ is probably purely *ad sensum*. It is possible, however, that και συ was added to emphasize the innocence of Lot.

24,14 ἐπικλενον] + μοι 961 962 (vid) O' -426 C' (μου 569) d f 30 t 527 (Ⓞ = n')

More often than not *n'* equals zero in the Greek text of Gn. Sometimes it was rendered by *αρχ*, *δη*, or *ουν*. In a few instances *n'* seems to be represented in the Greek by a personal pronoun (*εγγισον μοι* - *ḡl̄m* 27,21.26; *αφες αυτοις* - *š' n'* 50,17; and possibly *ακαγγελισον μοι* - *hḡl̄m* 32,30). One suspects that μοι in 24,14 is likewise a rendering of this Hebrew particle.

26,32 ἀπήγγειλαν 961] *pr* και 911 f⁻⁵⁶ La⁰

In spite of the fact that the great majority of textual witnesses array themselves against 911+, και should be considered original. Many examples of και joining subordinate and main clauses exist in Gn. This construction—the frequency of its occurrence being a Hebraism—often disappeared in the process of textual development (cf. p. 160)

26,33 τοῦτο] + εκαλεσεν το c. var 961 A 17'-135 408 b d⁻¹²⁰ f n t 121-392* 59 319 509;
+ εκαλεσεν M of C⁻⁴⁰⁸ s γ^{-121 392*} z 55; sed hab Ⓞ

R's support is 911 O' -17' 135 125 La¹. With such massive evidence for the addition one

can hardly consider it secondary. Moreover, most of R's support comes from the hexaplaric O group. The reading of 911 looks too much like a correction to the Hebrew to receive serious consideration as Ⓞ. It is therefore suggested that the original text read *τοῦτο ἐκάλειπεν* with a secondary addition of *το* in 961+.

31,10 ἑβραϊσμοί] + μου 961 M O' C¹⁻¹⁴ 18³¹³ b n s t γ⁻⁷¹ 120' 55 59' 319 630 (= R¹); + μου 18-313. The support for R² is 911 14 d⁻³⁷⁰ 56-129 71' 31' 509. There seems little doubt that μου is original. The omission in 911+ is purely stylistic in nature.

31,33 ἤρευνῆσεν² 961] + εἰς A 761 30-343' t 71'-346-392 55 509 Unless majority rule be applied in this instance, εἰς should be considered original. In spite of some discrepancies between the Hebrew and Greek texts, it is clear that both occurrences of εἰς following ερευνῶ in this verse represent a concession to Hebrew *b(h)l*, since this verb is normally followed by a direct object. The omission of εἰς in both instances, in some manuscript traditions, is, therefore, quite understandable.

31,33 ῥαχὴλ] πρ τὸν 961

Admittedly the evidence for τὸν is not impressive, and it is possible to assign its existence to error. However, constructions parallel to εἰς τὸν οἶκον τὸν ραχὴλ do occur in Gn. Thus, for example, in 24,52 and 24,59 we find τὸν παῖδα τὸν ἀβραάμ. Precisely why the translator should write εἰς τὸν οἶκον λείας and εἰς τὸν οἶκον ἰακώβ, but εἰς τὸν οἶκον τὸν ραχὴλ in 31,33 is not clear. The effect (and perhaps the reason as well) is that special attention is drawn to Laban's entering the 'house of Rachel', in a similar way that τὸν παῖδα τὸν ἀβραάμ emphasizes that the slave was Abraham's slave, and τὸν χιτῶνα τὸν ἰωσήφ (cf. 37,31 below, p. 154) indicates that the cloak was indeed Joseph's cloak. In 43,17 (cf. next entry) τὸν οἶκον τὸν ἰωσήφ apparently calls special attention to the fact that the brothers entered Joseph's house. An even closer parallel to εἰς τὸν οἶκον τὸν ραχὴλ than the examples given, occurs in 44,12: ἐν τῷ μαρσιππῷ τῷ βενιαμὴν (cf. the similarity in climactic function of the two phrases in their respective narrative). In light of the foregoing, it is suggested that the reading of Pap. 961 (εἰς τὸν οἶκον τὸν ραχὴλ) deserves serious consideration as the reading of Ⓞ. (Some additional examples are: τὰ ὄρη τὰ ἀραράτ 8,4; ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρῆλ 14,1; ἐν τῷ χρόνῳ τῷ ἀβραάμ 26,1; τῷ ὄρει τῷ γαλααδ 31,23).

43,17 ἰωσήφ] πρ τὸν 962 D² F*(vid) L M 118-314* 56*-129 344' 318 (= R¹)—see 31,33 above.

Omissions

11,9 ὁ θεός 961] , 911 58 25 b⁻¹⁰⁸ f 121-318-424 31 (mg)-122 Phil = Ⓞ

Due to the frequent occurrence of κύριος ὁ θεός in Gn ὁ θεός was easily—and often—added secondarily in the process of textual development.

11,31 τῆς³ , 961 (vid) M 15' 14'-77'-500' b⁻³¹⁴ (-76v) 44 129 t⁻¹³⁴ 370 318'-527 120' 55 59 509 Chr

τῆ followed by a proper noun is usually anarthrous in Gn (cf. e.g. εἰς γῆν χανάν 12,6 et passim), but an article was frequently added in textual transmission.

19,15 σου²] , 961 (vid) D M O' C¹ b d 75 s^{-100(mg)} t γ⁻⁶¹⁰ 54 55 319 509 (= R¹)

The support for R² is A L 130 (mg) 619 z⁻³¹ 59 730 Arab Arm Co Eth; θνητατερας pr σου 458 31. There is little doubt that Pap. 961 has preserved the original reading (see further 24,53 below, p. 148)

22,7 εἶπαξ] ,961 D O⁻¹⁵ 376 700 C¹⁻¹²⁸ b⁻¹⁹ d n s^{-127*} 344(txt) t γ⁻²¹⁸ z 54 59 55
319 La^{600 111} Arab Arm Co Chr¹⁴⁵ Ambr⁷⁰⁷ Ruf

R's choice is questionable here. His evidence is: εἶπαξ A M 128 19' 127⁶-344(txt) 318' La¹; εἶπων 15'-376-708 730; εἶπον 15 (mg)-82. As is clear the vast majority of manuscripts support the omission. More important, however, is the fact that Hebrew *l'mr* is never translated in Gn by εἶπαξ. In 73 instances λεγων is used, in four no equivalent exists in the Greek text, and twice *l'mr* . . . *l'mr* was translated as αποκριθεις . . . εἶπεν (41,16; 42,22). On one occasion *l'mr* equals φασκοντες (26,20). In connection with εἶπαξ in 22,7 R¹ refers to 46,2 where this word is attested by some thirty manuscripts and accepted by R as original. However, in the passage referred to εἶπαξ translates *l'mr* and not *l'mr*. The phraseology of the context in 46,2 is similar to 22,7 (cf. ο δε εἶπεν τι εστιν, and especially the anomalous use of λεγων in both verses), and it may be that the former was at least one source of the addition in the latter. The alternative form, εἶπων, appears to be of hexaplaric origin.

24,7 ἰσακκ] ,961 M S (txt) O' C¹ b⁻¹⁰⁰ 125 n s 71-318'-392 120' 59 319 630 730 La^M
Eth Chr = (M). ἰσακκ probably constitutes an intrusion from the parallel phrase in v. 4, and is consequently not likely original.

24,15 αὐτῆς] ,961 962 L M b d 56-129-664* n 121-318¹⁴⁵ Ambr

With such impressive support the omission is likely original. Possessive pronouns were frequently added in the process of textual development.

24,53 (μητρι) αὐτῆς] ,961 962 M 426 b⁻¹⁰⁰ d⁻¹²⁵ f⁻²⁴⁶ n 318 59 Arm

The suffix of the second noun in a pair was not always translated in Gn. Thus, for example, we find ο τρομος υμων και ο φοβος - *mwrkwn w'htkn* 9,2; τις τε το μηκος αυτης και εις το πατος - *l'rkh w'rhbbh* 13,17; τας γυναικας μου και τα παιδια - *l'w'w'ldy* 30,26; and εργαζεσθαι αυτον και φυλασσειν - *l'bdh w'lmsh* 2,15. It is suggested, therefore, that the original text in 24,53 is τω αδελφω αυτης και τη μητρι.

26,21 ἰσακκ] ,961 911 (vid) M O b⁻¹⁰ 53' n s^{-130(mg)} 318-619 z Arm Chr

Expressed subjects were frequently added in the course of textual development. ἰσακκ is, therefore, probably secondary.

27,43 εις—μεσοποταμιαν 961 (, τρν) , 806 911 O⁻⁵⁸ 127-130(txt)-344(txt)-730 71' 509
Phil Chr¹⁴⁵ Or Ps-Phil Vulg = (M) (= R¹)

Hebrew influence on 911+ is possible in this instance, particularly in the case of the hexaplaric O group. The originality of εις—μεσοποταμιαν is not above suspicion, however, in view of the fact that the phrase occurs several times in this passage (cf. 28,2.5.6.7). Moreover, in 28,2 it stands in a context very similar to 27,43b (cf. αναστας αποδραθι in both verses). It is suggested, therefore, that the former verse is the source of the addition in the latter. The reading of R¹, which omits the phrase, seems preferable to R², in spite of the widespread support for the addition.

29,1 δε] ,961 O⁻⁷² b 125 s⁻¹³⁰ 346 319 509 Sa

Natural accretion adequately accounts for the addition. It is possible that δε was introduced from the parallel phrase in 28,5, though reservations are in order concerning its originality there. Unfortunately Pap. 961 is not extant for the latter verse.

31,2 τῶν] , 962 A M 16-25-422* d f s⁻¹⁰⁰ γ⁻⁷¹⁻³⁹² 55 319 509 630 (= R¹)

Though articles do occur with proper nouns in Gn, they are relatively infrequent. Secondary articles, on the other hand, are numerous. With the added support of Pap. 962 the text of R¹ is to be preferred over that of R². (Cf. also 43,16 below.)

31,32 αὐτῶν²⁷] , 961 F* L M O C' b d f n s t γ z 55 59' 319 509 630 La⁸ (= R¹)

R²'s support is 911 A La⁸ Co. The addition of an expressed object is a common phenomenon, and hence the reading of Pap. 961 deserves preference as the original text. (Ⓜ lacks an equivalent for the entire phrase καὶ ἐῖπεν αὐτῶν ἰακωβῶ.)

37,10 τε] , 961 O^{-82 376} f⁻¹²⁹ 130 319 Phil

One strongly suspects that Pap. 961 has preserved the original text. In at least half a dozen instances τε was added secondarily in similar constructions in a significant number of manuscripts (cf. e.g. 2,4; 24,27; 27,9; 40,2; 43,11; and especially 31,44, and 41,11 below).

39,23 τὸν (κύριον) 961] , 962 (inc) M 15'-400-426 (κτ) 106' 56* 75 s^{-30 130} 71'-121 55* κύριος as a rendering of the tetragrammaton is treated as a proper noun in Gn and virtually always anarthrous, exceptions being 4,3; 12,8; 18,17; 28,13. As a translation of *יהוה*—whether the referent be human or divine—κύριος appears throughout with an article. Proper nouns functioning as subject of an infinitive were often supplied with articles in the process of textual development, and this is what seems to have happened to κύριον in 39,23 in the majority of MSS. It is possible that preceding τὸ was in part responsible for this.

41,11 τε] , 961 962 A M 72-426 128 56* s γ⁻⁵²⁷ z (= R¹)

Both papyri confirm that τε is secondary, as R¹ judged it to be (cf. 37,10 above).

43,16 τὸν (βενιαμίν) 962] , L 72 77 44' f⁻¹²⁹

In spite of the slender evidence for the omission, one is inclined to accept the absence of the article as Ⓞ. The occurrence of an article before a proper noun which has a modifier is very uncommon in Gn, though secondary articles are frequent in such cases.

Transpositions

Two instances of transposition are best explained as readings of Ⓞ.

31,37 μὲν² et σὺ²⁷] tr 961 962 A M 58-72-ol C' b 44' f n s t γ z 55 59' 319 509 630 La⁸ (= R¹)

With such massive evidence against it, R²'s choice can hardly be justified, especially since much of its textual support comes from the hexaplaric O group: 911 O^{-68 72} 107'-125 La⁰ Arm. In some of these manuscripts the sequence μὲν . . . σὺ may have been carried over from v. 37a.

34,8 ἐμῶν] tr post αὐτοῖς 961 962 (vid) A D 17'-135 b d 129 75 730 74 318-527 55 319 509 630 La⁸ Arm Chr (= R¹)

With the added support of 961 and 962 R¹ is to be preferred over R².

Other Variants

In connection with neuter plural nouns governing a singular or plural verb a rather interesting situation obtains in Gn. Upon close examination one comes to the conclusion

that the number of the Hebrew verb apparently determined the corresponding construction in Greek. Thus where the Hebrew verb is singular the Greek verb is singular (for example, τα . . . μερη εσται - *lydt yhyh* 47,24), and where the Hebrew verb is plural the Greek verb is plural (for example, ετη επτα . . . και ησαν - *lym wyhyw* 29,20). When no verb exists in the Hebrew text, the Greek neuter plural noun governs a verb in the singular, for example α ην - *lyr* 7,19.

Once this general manner of operation on the part of the translator has been noted, the instances of disagreement between R² and M become a matter of considerable interest. The following instances of such disagreement exist:

- 1,20 εξηγαγετω τα υδατα - *lyrm luygm*.
The Greek traditions are unanimous in their support of the singular verb.
1,21 εξηγαγεν τα υδατα - *lyrm luygm*
All Greek traditions support the singular verb.
1,22 τα πετεινα πληθυνεσθωσαν - *lywp yrb*
πληθυνεσθωσαν] πληθυνεσθω 17-82-135 C' d 56* 76-134 γ⁻¹²¹ (-νεστω 527) 31-120
54 319 508 730
10,19 εγενοντο τα ζρια - *wlyh ghwl*
εγενοντο 961] εγενετο O 108 d f s 318' 54 319 730
12,16 εγενοντο . . . προβατα - *wlyh ym*
εγενοντο] εγενετο 961 833 15'-135' C'-78 78 422 761 f n s⁻²⁴³ 318'-392' 319 730 Chr
25,23 δυο θηνη . . . εισιν - *lyy gyym*
εισιν] εστι(v) 961 O⁻⁶¹⁸ d⁻⁶¹⁰ 56-129 n Chr Phil
30,42 ετεκον τα προβατα - (b) *lygp hyn*
ετεκον] ετεκε(v) 961 M O^{-56 72} C^{-16 18} n s γ z 59' 319 630; ετικτε(v) 58 d 53-664°
t Arm Chr
Unfortunately one cannot determine with any degree of certainty, how a Hebrew infinitive was translated when rendered as a finite verb. Only two other instances are of relevance here:
30,41 ενεκισσασεν τα προβατα - *lyhm hyn*
ενεκισσασεν 961 962] ενεκισσων c. var A M 17'-58 C' b f n s γ z 55 59' 509 630 Chr
Cyr
31,10 ενεκισσων τα προβατα - *lyhm hyn*
ενεκισσων 961] ενεκισσασε 72
There is obviously no sufficient reason for departing from the reading of R in these three instances.
31,8 και τελεται τα προβατα (2x) - *wlyhw hyn* (2x)
In both occurrences the Greek traditions are unanimous in their support for the singular verb.
32,22(21) και παρεπορειοντο τα δωρα - *wr'br lmyh*
παρεπορειοντο] παρεπορευετο 15'-426°-G b⁻¹⁹ d (-ετα 125; παραπ. 610);
προεπορευετο 961 17' (προεπορευετω) -72-135 128 f 318 (προεπορευετω) 319; . . .
πορευετο 962; προεπορε . . . D
The substitution of προ- for παρ- is no doubt due to the context in which προεπορευετω occurs four times (cf. v. 17(16)ff.).
41,26 αλ . . . βλεε . . . εστιν - *pyt* . . . *lwh*
εστιν 961 962] εστι(v) 58-82-ol⁻⁶⁴⁽⁶⁸⁾ C' B⁸ 53' 318'-527 31 319

- οὐ . . . στάχυες . . . ἐστίν - *hšblym* . . . *hnh*
 ἐστίν 961 962] εἰσι(ν) 618-799 C¹⁰⁻¹²⁰ 53' 346'-392 (mg) 31
 41,27 αὐ . . . βόες . . . ἐστίν - *hprwt* . . . *hnh*
 ἐστίν 962] εἰσι(ν) 618-799 C^{10-16 25 54 128} 53'

As the text of R stands ἐστίν in 41,26 and 27 appears to be governed by immediately preceding ἐτῆ, though in none of these instances is the latter the subject of the clause. It is of some interest that with each new instance fewer manuscripts read a plural verb, suggesting perhaps that εἰσιν was gradually replaced by ἐστίν under the influence of ἐτῆ. The singular verb may of course be original since the logic of all three constructions is one of collectivity, but the point to be made is that as equivalent of the plural pronoun *hnh* - whatever its antecedent - one would expect a plural verb in the Greek (cf. τὰ . . . κάρνα . . . εἰσιν - *hšlym* . . . *hnu* 40,18). A considerable number of manuscripts do in fact have a plural verb.

- 41,29 ἔτῆ ἐρχεται - *šnym hwt*
 ἐρχεται 962] ἐρχονται D 408 d n t
 41,30 ἤξει δέ . . . ἔτῆ - *wghmw šny (rb)*
 All Greek manuscripts read a singular verb.

- 41,53 ἄ(i.e. ἐτῆ) ἐγένοντο - *šr hylh*
 ἐγένοντο 961] ἐγενετο 962 A 17'-72'-82 314 44'-370 458 30-344' 121

According to Kittel⁹ *hyn* is a well-attested variant (19 MSS. Sam Pent al), and could therefore be the *Vorlage* of LXX, assuming that the plural verb is the reading of ⑥.

- 42,36 ἐγένετο πάντα ταῦτα - *hym klnh*
 ἐγένετο 962] ἐγενετο 376-ol³⁸¹ C^{10-120 400} 318-392 59 76 319 509 Chr Phil
 43,30 συνεστρέβητο . . . τὰ ἔντερα - *nmw rhuyw*

All Greek witnesses support a singular verb.

In 10 of the 16 relevant instances some Greek manuscripts support a verb which agrees in number with the Hebrew text. The general practice of the translator suggests that these are original readings. They include: πληθυνεσθε 1,22; ἐγενετο 10,19; ἐγενετο 12,16; ἐστίν 25,23; παρεπορευετο 32,22(21); εἰσιν(2x) 41,26; εἰσιν 41,27; ἐρχονται 41,29; ἐγενετο 42,36.

- 11,17 τριακόσια ἑβδομήκοντα] διακόσια ἑβδομήκοντα c. var 961 833 D M 72 C¹ 129-246 n s³⁴³ t 318'-527 55 59 509 Arm Bo Sa = Sam Pent; διακόσια εννακ (σβ < στ)
 15-17'-135-426 d 392 54; στ 707 (Ⓜ = 430)

R's choice is supported by the following A b 343 121-424-619 31'. The reading of Pap. 961 lays the better claim to being original. Not only does it have widespread support in the Greek traditions, but it is attested by a non-Greek tradition as well. The reading of R may be based on a confusion of the numerical signs τ and ε, the latter being rather similar to the former in uncial script due to the abbreviation line (τ̄ ε̄), or for that matter δισ- and τρισ- are sufficiently alike to cause confusion.

- 17,15 εἶπεν δέ] καὶ εἶπε(ν) 961 M b d s γ^{121 318} O' C¹ t z 54 55 59 319

R's support is A f n 121-318. It is perhaps advisable to adopt the majority reading as ⑥, though a secondary intrusion of καὶ is slightly easier to explain than δε (cf. καὶ εἶπεν in v. 9, and the fact that v. 15 continues God's speech).

- 17,24 περιέτεμεν] περιετεμετο 961 M 15-426-708 b f⁵⁰ t⁷⁰⁹ γ^{71 346} z 54 55 59 319
 Eth Chr

In the other four occurrences of περιτεμεν plus τῶν σαρκα (17,11,14,25; 34,24) the

verb is used in the passive voice. As is evident the same construction is well-supported in 17,24, and one suspects that it is original. The use of περιτεμνειν in the active voice, in some manuscript traditions, was probably influenced by περιτεμεν τας ακροβυστιδας αυτων of 17,23.

21,16 ἀπελθουσα δε] και απελθουσα 961 D O' b d f s t³⁷⁰ 346'-392 54 319 730 Co
The reading of R is supported by 911 A M C' u γ^{346 392} z. A choice between these two variant readings is difficult to make. One is inclined, however, to regard και απελθουσα as Ⓞ, since απελθουσα δε looks like an intrusion from v. 14b.

24,17 αὐτῆς] αυτη 961 962 17'-135 b³⁰⁷ Phil
Hebrew *lqr't* plus suffix is translated in Gn by τις συναντησιν plus an object in the dative case. The phrase occurs nine times, and only in 24,17 did R opt for the genitive. This is erroneous. A tendency to replace the dative by the genitive in this idiom is reflected in the Greek manuscripts (cf. 14,17; 18,2; 19,1; 24,17.65; 29,13; 30,16; 32,7(6); 33,4; 46,28).

24,37 παροικῶ 961] οικω 962 C' f²⁴⁰ 730; γ^{2b} Ⓞ
Since παροικω translates *gwr* exclusively, there is no reasonable doubt here that Pap. 962 has preserved the reading of Ⓞ. (See p. 97.)

24,48 μὲ] με 962 M O' C' b d f 458 s t 346'-619 z 55 319 730 Chr
The reading of R is supported by 911 A D^o 79* 75 γ^{346 619} 59 630. Before the discovery of Pap. 962 R may have been correct in selecting μὲ as Ⓞ, in view of the fact that both 911 and A support this reading. Since Pap. 962 aligns itself with the majority of witnesses reconsideration is in order. The verb *εωδωκε* is listed in Liddell & Scott as occurring with a personal object in either the accusative or the dative case. In Gn 24,27—the verse parallel to 24,48—we find *εμε εωδωκεν*. Consequently, it is possible to regard the accusative pronoun in v. 48 as an intrusion from v. 27. What argues against such a conclusion, however, is the fact that when Greek usage allowed more than one possibility the translator was in the habit of favoring the idiom most closely reflecting the Hebrew. Since Ⓞ has *hwhny* it is suggested that με is the original reading of LXX. The reading of 911 A+ represents, in that case, an inner Greek development.

24,55 ταῦτα 962] τούτο 961 (vid) b 130 346 (mg)
Used adverbially Hebrew *šr* was apparently translated μετα τούτο. Thus it occurs in 10,18; 18,5; 30,21; 33,7 (cf. below); 38,30. It is quite clear from the MSS. that μετα τούτο was losing ground to μετα ταυτα.

27,40 μετ' αὐτῆς] -ρα 961 M O'³⁰ C' b d f¹²⁰ n s^{127 344} t γ^{318 392*} z 55' 59 319
Elsewhere in Gn the classical form is used in 31,26; 34,26; 48,22. However in 34,26 -ρα is supported by 55* 509 and in 48, 22 -ρα by A D^o 29*-72-82(-ρα) 121 55* 509. The support for -ρα in 27,40 is 911 A D^o 58 129 127°-344 318(-ρα)-392* 55* 509. Apparently, the Hellenistic form tended to replace the classical. There is good reason, therefore, for regarding -ρα as the original reading in 27,40.

31,22 τῆς πρώτης ἡμέρας] τη ημερα τη πρωτη 961 911 O'¹⁵ (γ 135) b^{30*} d 344' 318 z 630
Virtually without exception in Gn the attributive adjective appears following the noun it modifies, and hence introduced by an article. The preference on the part of the translator for this construction is probably due to Hebrew word order (cf. τη ημερα τη

τριτη - *dywm hilydy* 22,4; but τη ογδοη ημερα - *bn hmt ymyt* 21,4). One strongly suspects, therefore, that the reading of R is secondary, τη ημερα τη τριτη being the original translation of *dywm hilydy*.

31,23 ἐδιωξεν] καταδιωξεν 961 *b d t* 318

The phrase *διωκω οπισω* does not occur elsewhere in Gn, and only once in the other books of the Pentateuch (Dt 19,6), where the translation of *rdp 'hry* is regularly *καταδιωκω οπισω*, while *διωκω* is reserved for *rdp*. In Gn the situation is somewhat confusing at first sight, since *καταδιωκω οπισω* = *rdp* occurs in 14,14; *διωκω* = *rdp* in 14,15; *διωκω οπισω* = *rdp 'hry* in 31,23; *καταδιωκω οπισω* = *rdp 'hry* in 35,5; and *επιδιωκω οπισω* = *rdp 'hry* in 44,4. Upon closer examination, however, the equations *καταδιωκω οπισω* = *rdp 'hry* and *διωκω* = *rdp* may hold for Gn as well as for the other books of the Pentateuch. In 14,4 ⑤ attests *rdp 'hry*, and LXX perhaps reflects the same Hebrew text. In 31,23 a well supported variant reads *καταδιωκω οπισω* for *rdp 'hry*, and *επιδιωκω* with the connotation of legal prosecution may have seemed more appropriate to the translator than *καταδιωκω* in 44,4—pointing up something which is evident throughout Gn, namely, that the translation is faithful but not slavish. In the verse under discussion, then, the reading of Pap. 961 lays a strong claim to being original.

31,33 ἐξελθών] ἐξήλθεν 961 M C¹⁻²² 761 19' 56-246 458 s⁻³⁴⁴ γ⁻⁵²⁷ z 55 630 (= R¹);
(καί) ἐξήλθεν (εκ του οικου λειας) post ευρεν² D O⁻⁵⁸ 46 527 319 Arm

Even though R²'s reading of *ἐξελθών* . . . και is the more unusual construction (supported only by 911 537), the participial form is not likely original but was probably introduced under the influence of *εισελθών* in v. 33a.

33,7 ταῦτα] τούτο 962 911 58-72-426 b 44'-370 n La⁸—cf. 24,55 above

34,4 παιδίσκη] παιδα 961 (vid) 962 911 O' b 527

Since Hebrew *yldh* occurs only here in Gn, and not at all elsewhere in the Pentateuch, no argument based on general usage can be adduced. *παιδίσκη* occurs 35 times in Gn, and translates both *špšh* and *mh*. The reading of the three papyri suggests that *yldh* was translated *παις* (fem). The frequent occurrence of *παιδίσκη* was probably responsible for the disappearance of *παις* (fem) from the majority of Greek manuscripts. Perhaps a passage such as 30,1-13 asserted a direct influence.

34,22 κατοικεῖν] οικειν 961 962 (vid) 911 O (οικεια 135*) 569 (vid) b d f n

To make a choice between these variants is obviously difficult, particularly since both occur in Gn as translations of Hebrew *yšb*. However, two considerations favor *οικειν* as the reading of ⑥: 1. all three major papyri support *οικειν*; and 2. in eight of the seventeen instances of *οικειν*, it was replaced in some manuscript tradition by a compound form, *κατοικειν*, *ενοικειν*, *παροικειν* or *συνοικειν*. This points up a tendency to eliminate the simple form. In 34,22 *κατοικειν* may have been introduced from v. 15.

34,31 χρήσονται] χρησονται c. var 961 962 911 O' C' b d 56* n 130-344' (mg)-730
r⁻¹³⁴ γ⁻³⁴⁶ z 55 319 509

The only evidence for the reading of R is A D^o. With the additional support of Pap.

961 and 962 for *χρησονται* R's choice is no longer defensible. The reading of A D^o is probably the result of a confusion of *ο* and *ω*.

37,31 τοῦ ἰωσήφ] τον ἰωσηφ 961 (vid) 64-82 129 30-344' 318-392

It was noted earlier in this section (p. 147) that constructions of the kind *τον χιτωνα τον ἰωσηφ* occur elsewhere in Gn. The reading of Pap. 961 is probably original.

39,6 ἐκυστόν] κυτον c. var 961 962 M O^{-17'} C' d f n s t γ^{-71' 121} z 55 59 319 509 630 (=R¹)

The support of R² is A 17' b 71'-121. R¹ reads *κυτον*, and in the light of the overwhelming evidence for this reading, this form makes the better claim to being original. The variant in A+ is an instance of the common phenomenon of non-contraction.

40,3 δεσμοφύλακι] αρχιμαγειρω 961 962 939 O⁻⁵⁸ d n(αρχη.) La^x Arm Bo Syh Phil
The reading of R has the following support: D M 58-ol C⁻¹²⁸ s⁻²⁰⁷ 318-527 319. Yet another reading, *αρχιδεσμοφύλακι*, is attested by A f^{-58*} t⁻⁷⁰ 121 55 59' 509, while some manuscripts omit the phrase *παρα τω δεσμοφύλακι*: 128 b 56 (txt) 30' 71'-346 z 630. The Hebrew phrase *šr hrbhym* occurs six times in Gn. Four times (37,36; 39,1; 41,10,12) it is translated as *αρχιμαγειρος*, and once (40,4) as *αρχιδεσμοτης*. Chapter 40,3 contains the sixth occurrence. Of the three choices available in this verse *αρχιδεσμοφύλακι* is the least likely reading of ©, since it was probably introduced in 40,3 from 39,21ff. R's choice, *δεσμοφύλακι*, also appears to be secondary, and that for two reasons. First, if R were correct, one would have to conclude that *šr* remained untranslated in this instance, even though everywhere else in Gn it is rendered by *αρχι*—(with the exception of 12,15 where *οι αρχοντες οπαρω* translates *šry psh*). Secondly, the fact that, in 39,21 ten manuscripts plus Theodoret (*d⁻⁴⁴ 53' 75 46 59' 509* Tht), and in 39,22 one manuscript (630), read *δεσμοφύλαξ* for *αρχιδεσμοφύλαξ* suggests a tendency to replace the longer by the shorter form. Applied to 40,3 this would mean that both *αρχιδεσμοφύλαξ* and *δεσμοφύλαξ* come from the same source, namely 39,21ff. Neither is original in 40,3. In the light of these considerations it is suggested that *αρχιμαγειρω* is the original reading.

41,40 ἐπὶ τῷ οἴκῳ] ἐπι του οικου 961 962 939 D M O^{-68 105 426} 57 d 246* n 130 59' 319
Hebrew 'l in the sense of 'in charge of' is translated elsewhere in Gn by *ἐπι* plus the genitive case (39,4,5; 41,43; 43,16,19; 44,1). *ἐπι τω στοματι* in the second clause of this verse probably gave rise to the dative in the first clause as well.

43,9 πρὸς²] εἰς 962 F L M O⁻⁷² C' b⁻⁸⁸ d f n s t γ⁻⁴⁶ γ^{-121 392*} z 59 76 319 509 630 (=R¹); l(k) Ⓜ

The support of R² is: A 72 B⁸ 46 121-392* 55. Hebrew *l* is usually translated as *εἰς*, and the latter was accepted in R¹ as original. The added evidence from Pap. 962 makes it certain that R¹ is to be preferred to R². The reading of A+ arose probably under influence of *προς με* earlier in v. 9.

44,1 ἐμβάλατε] εμβαλετε c. var 962 F M O⁻⁷² 128 19'-537 d f^{-59*} 664 75 s t γ⁻¹²¹ z 55^c 59 76 630

R's support is: *εμβαλαται* A 319; *εμβαλατε* 458 121 55* 509. The added evidence from Pap. 962 for *-λετε* confirms one's suspicion that R was too eager at this point to adopt a Hellenistic form as original. Though no complete certainty can be achieved in matters such as these, it seems advisable to accept *-λετε* as Ⓞ.

44,2 *εμβαλατε* | *-λετε* c. var 962 F M O⁷² 128 19-537 610 f⁵⁹ 75 s t γ^{121 527 610} z 55° 59 76 630

The following manuscripts support the reading of R: *εμβαλατε* A D⁵ 458 121 55* 509; *εμβαλαται* 319. As in the case of the preceding variant the addition of Pap. 962 tips the scales in favor of *-λετε* as the reading of Ⓞ.

45,7 (*υπολειπεσθαι υμων* 962) *υμιν* c. var D F⁵ 17'-64-135' C¹⁴ d f⁵⁶ h s¹²⁰ 344⁵⁸⁸ t 346'-392 z 59 76 319 630 La⁶ Chr Or (=R¹); *lkm* Ⓞ

The reading of R² has the following support: 962 A F* M O¹⁷ 84 120' b 130-344 (mg) γ³⁴⁰ 302 55 La⁶. In spite of the early evidence for *υμων*, R¹ judged *υμιν* to be original. The correctness of this judgement is not changed by the evidence to the contrary from Pap. 962. Apparently *υμιν* (= *lkm*) came to be read as a possessive pronoun with following *καταλειμμα* in some textual traditions.

For the following additional proposed revisions in R² see Part II, E and Appendix B.

3,9 ἀδάμ ²⁷] , 180	28,21 μοι] tr post κυριος 164
9,16 μου] , 161	30,2 αὐτῆ] , 163
10,9 τοῦ θεοῦ] , 161	30,3 ἀρχῆ] , 163
11,9 ὁ θεός] , 180	30,3 τῷ ἰακώβ] , 163
14,2 βάλλα] βαρα 158	30,10 εἰσῆλθεν - ἰακώβ ³] , 163
17,16 αὐτόν] αὐτην 184	30,13 ἀσῆρ] + πλουτος 183
(ἐξ) αὐτοῦ] αὐτης 184	32,7(6) ἰδοὺ αὐτός] , 169
17,17 υἱός] , 181	32,9(8) ἔσται] pr και 160
18,22 ἦν] pr ετι 159	32,18(17) ταῦτα - σου] τα προπ. ταυτα
19,22 ἐκείνης] , 162	εμπροσθεν σου 164
19,29 κύριον ²] τον θεον 165	34,30 τοῖς ²⁷] pr εν 183
21,13 ταύτης] , 162	35,8 ἰακώβ] , 163
21,30 ἀβραάμ] , 162	36,23 ὡμάν] ωναμ 158
22,9 θυσιαστήριον] pr το 159	36,24 ἰαμίν] αιαμιν 158
23,15 σοῦ] pr ανα μεσον 159	36,39 ἀράδ] αδαδ 158
24,52 τούτων] αυτων 165	37,5 αὐτό] , 164
24,52 προσεκύνησεν] pr και 167	40,14 φαραώ] pr προς 160
26,18 ἀβραάμ ²⁷] , 163	41,6 ἄλλοι δέ] και ἰδου 165
26,32 ἰσαάκ] + και 183	41,18 καλαί τῷ εἶδει καί] tr post και ²⁷
27,15 ἐνέδυσεν] pr και 160	169
27,34 ἀνεβόησεν] pr και 160	

41,20 αίσχραϊ καὶ λεπταί] λεπταὶ καὶ αἰσχραὶ 165	44,10 ὁ ἄνθρωπος] , 169
42,34 πρὸς με] tr post νεωτερον 165	44,10 αὐτός] , 169
43,16 τὸν ἁμομήτριον] , 169	46,5 Ἰσραήλ] pr ιακωβ 168
43,29 ἰωσήφ] , 171	46,6 εἰσῆλθεν] pr καὶ 168
44,9 παῖδες] tr post ἡμῶν 170	46,9 φάλλος] φάλλου 167

E. THE QUESTION OF HEBREW INFLUENCE
IN PAP. 961 AND 962

The detection of Hebrew influence in early manuscripts of the Septuagint is beset with serious difficulties. How does one decide, for example, whether a particular variant is a poorly supported survivor of Ⓞ, a reading that simply happens to coincide with Ⓜ, or the result of corrective activity carried out on the basis of a Hebrew text? No general criteria exist. Some uncertainty will, therefore, inevitably remain in many instances.

The mode of operation in this section has been to refrain from positing Hebrew influence unless no other explanation is plausible. Such influence is after all the "unusual" in textual development, and a hasty resorting to it, in the manner of Allgeier, can only hamper a correct understanding of the history of the Septuagint.

PAP. 961

Variant Readings with Hexaplaric Signs

20,2 ἐφοβήθη - αὐτὸν] 961 905 O^{-15 (ms) 72} d 54 Arm Eth Sa = Ⓜ; Syh sub ÷
Several points are of interest here. The obelus in Syh indicates that Origen had ἐφοβήθη - αὐτὸν before him in the Greek manuscripts he used. The fact that all but two manuscripts of the O group omit the phrase may mean that Origen's obelus was responsible for the omission in these manuscripts. It could also reflect the existence of a text tradition independent of Origen which did not include the phrase in question. Since Pap. 905 (2/3 cent. A.D.) supports the omission, the absence of the phrase antedates Pap. 961 by at least a century, and apparently antedates Origen as well. A further point to be noted is that a phrase similar to ἐφοβήθη - αὐτὸν occurs in the parallel story of Chapter 26 (v. 7). Influence in 20,2 from 26,7 is, therefore, a possibility, though the differences are significant enough to make this problematic. Having weighed the various possibilities, one seems forced to conclude that the omission of ἐφοβήθη - αὐτὸν was probably due to Hebrew influence seemingly independent of Origen.

Proper Nouns

- 14,1 χοδαλλογύμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 D M O⁻¹³⁵ 420 73-500 129-246 458 54 55 Arm Sa^B Eus (txt); χοδαλλογομοι 75; kdr̄l̄am̄r Ⓜ
14,4 χοδαλλογύμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 M O⁻¹³⁵ 129-246 n 54 55 319 Arm^{sp}; χοδαλλογομορ 343; kdr̄l̄am̄r Ⓜ
14,5 χοδαλλογύμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 M O⁻⁷² 135 129-246 n 54 55^c 319 Arm; χολαγομορ 343; kdr̄l̄am̄r Ⓜ
14,17 χοδαλλογύμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 M O⁻¹³⁵ 500 129-246 458 343 54 55^c Phil; χοδορλαγ. Oxy²²⁸; codorlamor La¹; kdr̄l̄am̄r Ⓜ

Since the reading of the O group is -λα- it may be that the latter was introduced by Origen as a correction to the Hebrew. Also possible—and of particular relevance for

the manuscripts not belonging to O—is that α is due to a dittography of λ ($\Lambda > \Lambda\Lambda$). Perhaps least likely in view of the overwhelming support for $-\lambda\alpha-$ is that $-\lambda\alpha-$ is the original reading of $\textcircled{C}$ and $-\lambda\alpha-$ the result of assimilation (cf. $\chi\epsilon\delta\omega\lambda\lambda\eta\gamma\sigma\mu\epsilon\sigma\phi$). In any case Hebrew influence on Pap. 961 at this point is an improbable conclusion.

14,2 $\beta\lambda\lambda\alpha$] $\beta\alpha\rho\alpha\kappa$ 961 82; $\beta\alpha\rho\alpha$ 15-72' 77^c 246 s 71^c-346 55^c 319 509 730; $\beta\alpha\rho\epsilon$ 120'; $\beta\alpha\rho\lambda\alpha$ C¹-18 77^c 500; $\beta\alpha\rho\lambda\alpha\mu$ 500; $\beta\alpha\rho\lambda\alpha\kappa$ 370; $\beta\alpha\lambda\alpha\kappa$ 17'-135-426 d t³⁷⁰ Arm Eth Sa Chr; $\mu\alpha\lambda\alpha\kappa$ 54; $\beta\alpha$ M

In view of the evidence it appears that R adopted a relatively late form of this name as the original reading. Pap 961 reflects $\textcircled{C}$ in reading ρ instead of $\lambda\lambda$, though κ is secondary since nowhere in Gn is α transliterated as κ (cf. p. 143 for $\beta\alpha\lambda\alpha\kappa - \delta\lambda'$ in 14,2). Some cross fertilization between $\beta\alpha\rho\alpha$ and $\beta\alpha\lambda\alpha$ and probably the famous $\beta\alpha\lambda\alpha\kappa$ of Nu 22ff. seems to have occurred. Perhaps an additional influence was exerted by $\beta\alpha\rho\alpha\kappa$ of Ju. 4f. (cf. 961 82). The textual history of this proper noun seems to be:

$\beta\alpha\rho\alpha > \beta\alpha\rho\epsilon/\beta\alpha\rho\alpha(\kappa)/\beta\alpha\rho\lambda\alpha(\kappa) > \beta\alpha\lambda\alpha(\kappa) > \beta\alpha\lambda\lambda\alpha$.

36,18 $\epsilon\lambda\iota\beta\acute{\epsilon}\mu\alpha\varsigma^1$] $-\beta\alpha\mu\alpha\varsigma$ c. var 961 30' Bo; $\omega\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 426 Arm; $\lambda\epsilon\iota\beta\alpha\mu\alpha\varsigma$ G; $\sigma\epsilon\beta\alpha\mu\alpha\varsigma$ 318; $\cdot hlyhamh$ M

36,18 $\epsilon\lambda\iota\beta\acute{\epsilon}\mu\alpha\varsigma^2$] $-\beta\alpha\mu\alpha\varsigma$ c. var 961 D^o 15'-135 106 53 730 319 Bo; $\omega\lambda\epsilon\iota\beta\alpha\mu\alpha\varsigma$ G; $\epsilon\lambda\iota\delta\alpha\mu\alpha\varsigma$ 72; $\omega\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 426 Arm; $\cdot hlyhamh$ M

36,25 $\epsilon\lambda\iota\beta\acute{\epsilon}\mu\alpha$] $-\beta\alpha\mu\alpha$ c. var 961 15 d 75 s¹⁰⁰ Bo; $-\beta\alpha\mu\alpha\mu$ 458; $\omega\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 426 Arm; $\omega\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha\theta$ 72-376; $\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 135; $\omega\lambda\iota\beta\alpha$ 509; $\epsilon\lambda\iota\beta\alpha\mu\epsilon$ La¹; $\cdot hlyhamh$ M

The reading of Origen's Hexapla was apparently $-\beta\alpha-$ with a further correction of $\epsilon\lambda-$ to $\omega\lambda-$, though the latter has considerable support beyond the hexaplaric O group. The reading of Pap. 961 can at best be called a partial correction to the Hebrew—if it is a correction at all. Perhaps more likely is assimilation to $-\mu\alpha(\varsigma)$.

36,23 $\omega\mu\acute{\alpha}\nu$] $\omega\mu\alpha\mu$ 961; $\omega\mu\alpha\mu$ 17' 318 La¹; $\omega\mu\alpha\mu$ D^o 130; $\omega\mu\alpha\mu$ M

Unfortunately, the vertical stroke visible on the papyrus can be reconstructed either as M or N. It may be that 961 points to an original $\omega\mu\alpha\mu$ which by transposition of ν and μ became the present majority reading of $\omega\mu\alpha\nu$.

36,24 $\epsilon\lambda\mu\acute{\iota}\nu$] $\alpha\iota\beta\mu\epsilon\iota\nu$ 961; $\alpha\iota\beta\mu\epsilon\iota\nu$ c. var 426 d n; $\epsilon\lambda\mu\epsilon\iota\nu$ c. var 15-17' 130 t⁴⁰ 392 z²² Bo; $\epsilon\lambda\mu\epsilon\iota\nu$ f¹²⁰ 246; $hymn$ M

What R took to be the reading of $\textcircled{C}$ is in fact an abbreviated form. Initial $h\alpha$ was transliterated as α giving an original reading of $\alpha\iota\beta\mu\epsilon\iota\nu$ (cf. $\alpha\sigma\epsilon\mu\epsilon\iota\nu - h\sigma\mu\eta$ in 10,17). A number of developments gave rise to our present variants: $\alpha\iota\beta\mu\epsilon\iota\nu > \alpha\iota\beta\mu\epsilon\iota\nu/\alpha\iota\lambda\mu\epsilon\iota\nu > \epsilon\lambda\mu\epsilon\iota\nu/\epsilon\lambda\mu\epsilon\iota\nu > \epsilon\lambda\mu\epsilon\iota\nu$.

36,39 $\alpha\rho\acute{\alpha}\delta$] $\alpha\delta\alpha\theta$ 961 (vid) Sa (< $\alpha\delta\alpha\delta$); $\alpha\delta\alpha\delta$ O⁷² 551 f⁵² ($\alpha\delta\delta\alpha\delta$ 129) s¹⁰⁰ 318 Arab Arm Syh; $\alpha\delta\alpha\lambda$ d 458 (< $\alpha\delta\alpha\delta$); $h\delta$ M; $h\delta\delta$ M^{var}

The final consonant of this name is not entirely clear from the papyrus. Kenyon transcribed $\alpha\delta\alpha\rho$ but gave $\alpha\delta\alpha\theta$ as an alternative reading. The papyrus suggests $\alpha\delta\alpha\theta$ rather than $\alpha\delta\alpha\rho$, and as a result one cannot explain the reading of 961 as a simple transposition: $\alpha\rho\alpha\delta > \alpha\delta\alpha\rho$. Hebrew influence is a possibility, but a different explanation appears more natural. If $\alpha\delta\alpha\delta$ instead of $\alpha\rho\alpha\delta$ is regarded as $\textcircled{C}$ the variants fall neatly into place. Secondary $\alpha\rho\alpha\delta$ appears to be the result of assimilation to following $\beta\alpha\rho\alpha\delta$ (cf. $\alpha\rho\alpha\delta$ $\nu\omega\varsigma$ $\beta\alpha\rho\alpha\delta$). It is interesting to note in this connection that assimilation not only gave rise, apparently, to $\alpha\rho\alpha\delta$, but further to $\alpha\rho\alpha\theta$ and $\beta\alpha\rho\alpha\theta$ in A t 121-527 319.

Additions

9,2 ῥόβου] + υμων 961 911 O⁵⁸ C⁸ b df¹²⁹ 75 s t γ^{424 527} 120' 55 319 509 = (M)

The addition is readily explained as natural accretion, particularly since τρομος υμων precedes.

9,18 ἰσφειθ] pr κα: 961 Eth Pal Syh¹⁴⁸⁷ Hi Ps-Phil = (M)

Natural accretion accounts for the additional κα:.

12,16 παιδεζ] pr κα: 961 O⁷² 16-57-551-cl^{18 313} b dfst³⁷⁰ 346 54 319 730 La⁹

Arab Co Eth Chr Cyr Or = (M)

12,16 ἡμελων] pr κα: 961 O^{17 370} b dfst³⁷⁰ 346 54 319 730 La⁸ Co Eth Barh Chr

Cyr Or = (M)

Both variants are adequately explained on the basis of natural accretion. There is a possibility that κα: in both instances is in fact the original reading. Whatever the case, Hebrew influence appears unlikely.

13,9 ἐγώ²⁷] + δε 961 31 509 = (M)

As in the two previous instances the addition is purely *ad sensum*, and has nothing to do with Hebrew influence.

18,22 ἦν] + ετι 961 72'-135 56-129 527 54 La⁸ Eth Dial A Z; pr ετι: M 833 O^{17 72'}

¹³⁵ C¹⁻⁴⁰⁸ 458 s 370 γ^{121 527} z³¹ 55 (mg) 59 730 Pal Sa Phil; *videtur* (M)

There is good reason for believing that (M) contained ετι, possibly before ἦν with a subsequent stylistic change to ἦν ετι (εστρηκωζ) in some traditions. The omission of the particle seems to be purely *ad sensum*. There is, after all, no previous mention of Abraham's standing before Yahweh. Hebrew influence is not a live option.

19,9 ἐκατ] + κα: ε:πιν 961 d^{44 123} 54; + κα: ε:πιν O^{17 82} 664 (mg) s 318 730 La⁸

Pal Sa Syh = (M)

It is clear that Origen had the plus in his text, and the conclusion seems almost inescapable that 961 likewise has undergone Hebrew influence. There exists a slight possibility, however, that κα: ε:πιν (-πιν) is original but was omitted at an early stage because of its redundancy.

22,9 θουσιαστειον] pr το 961 426 56-129 s t 346-619 z 59 730 Bo = (M)

A number of explanations for this variant can be adduced. The article may have been added from 22,9b (cf. το θουσιαστειον), or it may be original but eliminated *ad sensum*, since no altar is mentioned in this passage before v. 9. In other words, το θουσιαστειον constitutes the *lectio difficilior*. Improbably, though not impossibly, the presence of το is due to Hebrew influence. With the important support of 961 the article makes a serious claim to being original.

23,15 ουθ] pr αυx μεσον 961 D O' df¹²⁹ t 527 319 Arab Arm Eth; = (M)

If αυx μεσον is secondary—as R judged it to be before the discovery of 961—the addition may be due to Hebrew influence. The evidence from O' Arm indicates that Origen read αυx μεσον, and from here the plus may have spread to other text traditions. It is further possible that αυx μεσον was introduced *ad sensum* in some manuscripts. On the other hand, it may be argued that αυx μεσον is original and, consequently, was not added by Origen on the basis of (M). The evidence supporting such a conclusion is

considerable, including 961 and D. In the process of textual development *ανα μισον* must then have been omitted in many manuscripts—perhaps *ad sensum* (cf. preceding *ανα μισον μου*).

24,35 ἀργύρου] *pr* και 961 962 A 708 53' 121-619 31' 319 Arab Arm Eth Chr = **M**
The introduction of *και* is probably due to natural accretion.

25,24 ἡμέραι] + *αυτης* 961 (vid) *O'* Arab Bo⁴⁸¹ Ps-Phil Ruf = **M**
αυτης is clearly hexaplaric, and it is probable that the reading of 961 is likewise due to Hebrew influence, though the addition may possibly be *ad sensum*.

27,13 μητρει] + *αυτου* 961 *O'*^{72'} 106 f^{96'} 71'-527 31 Arab Arm Bo La^R = **M**
Natural accretion adequately accounts for this variant.

27,15 ἐνέδυσεν] *pr* και 961 A *O'*^{17'} 82 129-246 s¹²⁷ γ^{346'} 319 730 Bo^W Eth La^R = **M**
On the strength of Pap. 911 R considered *και* secondary. This is incorrect as is now shown by the reading of 961. Rather frequently in Gn dependent clauses introduced by *εγενετο* *χαικx*, *εχv*, or a participle are joined to the main clause by *και*. Such constructions are probably Hebraisms. In the process of textual transmission the redundant *και* was often omitted, with the result that in some cases its presence is witnessed to by a single manuscript. Many instances have no doubt been lost altogether.

27,34 ἀνεβόησεν] *pr* και 961 911 (vid) *O'*^{72'} 376 b 56°-129-246 n t 318 509 La^R = **M**
The grammatical construction in this verse is *εγενετο χαικx . . . και*, and is, therefore, very similar to 27,15. *και* in v. 34 is most likely to be regarded as original.

31,28 ουκ] *pr* και 961 *O'*^{17'} 82 135 344' 318 z 630 Arab Arm Bo Eth = **M**
Natural accretion adequately accounts for the addition of *και*.

32,9(8) εσται] *pr* και 961 962 (vid) *O'* d⁴⁴ t⁷⁹⁹ 318 Syh = **M**
The grammatical construction is *εχv . . . και*. Consequently, *και* is probably original (cf. 27,15 above).

34,30 ἐκτριβήσονται] *pr* εκτριβη 961 962
Our present Hebrew text does not support *εκτριβη*. It may be original and subsequently omitted by haplography, but equally probable is its addition by dittography. To adduce Hebrew influence as explanation for this variant seems both unnecessary and questionable, though not to be ruled out entirely.

36,31 ἐν] + *γη* 961 D^o O 128 d n 30' t 318'-527 z 55 319° 630 Arab Arm Sa Syh = **M**
Two sources of *γη* seem probable: Origen's Hexapla and 36,30. In the case of Pap. 961 the influence of *εν γη εδωμ* in the preceding verse is sufficient explanation for the presence of *γη* in v. 31.

40,14 ὄραω] *pr* προς 961 L D M 58-72-01 C⁷ b d n 527 319 630 = **M**
Though *προς* may be secondary, as R thought it was, it is decidedly against the general practice of the translator to employ a proper noun lacking a modifier, which would indicate its grammatical function, without either article or preposition. In view of this, one would expect *ὄραω* in 40,14 to be preceded either by an article or a preposition. The omission of *προς* in some manuscripts results simply in a variant of the same

idiom, ὄπατος no doubt being understood as a dative. Pap. 961 appears to have preserved the original reading, and Hebrew influence is therefore not likely.

Omissions

9,16 μου], 961 D^o M 129-664* 458 344' 71-527 120 730 Bo Sa² = $\textcircled{M}$

Rather than a correction to $\textcircled{M}$, the variant in Pap. 961 would appear to be an original reading. The possessive pronoun was probably introduced from vv. 13,14 (cf. το ζων μου).

10,9 τοῦ θεοῦ], 961 D^o O^{-72 370} 129 458 343 318' 54 319^{1st}: Lib geneal = $\textcircled{M}$

Though Hebrew influence may be responsible for this omission, one hesitates to draw such a conclusion since the addition of ο θεος to κυριος occurred with great frequency in the course of textual development. Thus for example τοῦ θεοῦ was added after κυριος² (10,9) in all but the following: A 135 664 121-392'-424° 31' 55 59 La¹ Bo Eth. Consequently, the reading of 961 makes a strong claim to being original.

10,22 καὶ κινάν], 961 82-376 53'-56* 318' 319 La¹ Arab Arm Eth = $\textcircled{M}$; καί² (22)-απαμ (23), 246 120

For discussion see next variant.

10,24 ἐγέννησεν¹ -κινάν²], 961 911 833 15'-135' 343 346 120 319 = $\textcircled{M}$

The absence of any reference to κινάν in 10,22 and 10,24 can be explained in a number of ways, though not all are equally plausible. If both phrases are original, as the evidence seems to suggest, the omission in both instances may be due to parablepsis. That parablepsis played a role is clear from the fact that Pap. 911, for example, lacks the κινάν phrase in 10,24 though not in 10,22. If parablepsis is responsible, one has to assume that the omission of κινάν in both verses is mere coincidence. Unfortunately, Pap. 961 is not extant for 11,12f. so that the fate of κινάν there is unknown. A second possibility is that in both verses the omission constitutes a correction on the basis of $\textcircled{M}$. In favor of this explanation one can argue that it eliminates the necessity for assuming that a mere coincidence is responsible for κινάν's having disappeared from both verses. Furthermore, the presence of O MSS. among the evidence for the omissions suggests that Origen may have dropped both references to κινάν—a conclusion supported by the evidence for the omission of κινάν in 11,12f. A third possibility is that the absence of κινάν in 10,22 and 10,24 reflects $\textcircled{C}$, though in that case one is immediately faced with the question of the origin of this individual. It is of some interest that the years given for κινάν and σελα, his rival for sonship to ερφαζαδ, are identical, viz., 130 years before begetting a son, and 330 after that event. Another slight peculiarity is that in 10,24 and 11,12f. κινάν is the grandson of σελμ whereas 10,22 designates him as one of his sons. Consequently, it may be that the similarity between σελμ and σελθ, the well-known grandfather of κινάν in Gn 5, was responsible for the intrusion—if such it be—of the second κινάν into the Greek tradition. It must be admitted, however, that in light of our present evidence a correction to $\textcircled{M}$ in Pap. 961 presents itself as the least objectionable solution.

19,17 σφζων], 961 995 (vid) O^{-104 17' 1-46} 71-318 120' 55 Arm Eth^{CMR} Pal Chr = $\textcircled{M}$
One seems forced to conclude that the omission is the result of Hebrew influence.

Apparently, $\sigma\omega\zeta\omega\nu$ was absent from Origen's Hexapla. Whether this was due to a correction by Origen, or because the Greek manuscripts used by him had already omitted it *ad sensum*, is impossible to determine. It should be noted that this kind of omission is not unknown in Pap. 961. A few examples will illustrate this: 9,16 $\zeta\omega\sigma\tau\eta\varsigma$] , 961; 13,18 $\epsilon\lambda\theta\omega\nu$] , 961 Bo; 15,13 $\gamma\nu\omega\sigma\tau\eta\varsigma$] , 961. It is possible, therefore, that neither the O MSS. nor Pap. 961 have anything to do with Hebrew influence.

19,22 $\epsilon\kappa\epsilon\iota\nu\eta\varsigma$] , 961 D O^{17*135} 14 246 343 f 71-392 120' 55 59 319 630 La^{cod 100} Arab
Bo Just = $\textcircled{M}$

It is rather likely, especially in view of the evidence from 961 and D, that $\epsilon\kappa\epsilon\iota\nu\eta\varsigma$ is secondary. The addition of the demonstrative is easily explained on the basis of natural accretion. In that case the O group, rather than indicating a correction by Origen, simply reflects $\textcircled{C}$. The possibility is not excluded, however, that an omission of $\epsilon\kappa\epsilon\iota\nu\eta\varsigma$ is to be traced to Hebrew influence.

21,13 $\tau\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma$] , 961 15-72'-376-ol b n 318 Arm Eth = $\textcircled{M}$

In spite of the fact that $\tau\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma$ is very widespread, Pap. 961 would seem to represent $\textcircled{C}$. Not only was a demonstrative adjective often added in the process of textual transmission, but v. 10 contains $\tau\eta\nu$ $\pi\alpha\iota\delta\iota\sigma\kappa\eta\varsigma$ $\tau\alpha\upsilon\tau\eta\nu$ as well as $\tau\eta\varsigma$ $\pi\alpha\iota\delta\iota\sigma\kappa\eta\varsigma$ $\tau\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma$, thus making the addition of $\tau\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma$ in 21,13 virtually inevitable.

21,19 $\upsilon\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$ $\zeta\omega\sigma\tau\eta\varsigma$] $\upsilon\delta\omega\rho$ 961; $\upsilon\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$ 74; $\mu\upsilon\gamma\mu$ $\textcircled{M}$

The agreement between 961 and $\textcircled{M}$ is probably no more than coincidence.

21,30 $\alpha\beta\rho\alpha\chi\mu$] , 961 (vid) O' b Arm La⁰ = $\textcircled{M}$; $\alpha\nu\tau\omega$ 125

Hebrew influence seems to account best for this omission. In that case Origen instead of inserting an obelus in his text apparently dropped $\alpha\beta\rho\alpha\chi\mu$, contrary to his professed practice. It is of some interest to note, however, that the absence of $\alpha\beta\rho\alpha\chi\mu$ leaves the subject of $\epsilon\iota\pi\epsilon\nu$ somewhat in doubt (cf. v. 29), a fact which may point to a widespread addition. The addition of an explicit subject, particularly in such a case, is common.

23,11 $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\omega\nu$] , 961 A 106 n 121-318 122 = $\textcircled{M}$

The omission may well be due to Hebrew influence. Parablepsis, though not impossible ($\epsilon\nu\kappa\upsilon\tau\iota\sigma\tau\omega\nu$ $\tau\omega\nu$) seems improbable. Since $\pi\alpha\varsigma$ is one of those words which was frequently added in the process of textual development 961 may have preserved the original reading. Though each variant is naturally a case in its own right, one cannot help wondering why in this same verse a corrector (assuming that the omission is due to Hebrew influence) would fail to add $\delta\epsilon\delta\omega\kappa\alpha$ $\sigma\upsilon\iota$ ($O+$ = $\textcircled{M}$) after $\alpha\gamma\rho\omicron\nu$ while being concerned about the rather innocuous $\pi\alpha\nu\tau\omega\nu$.

24,36 $\acute{\epsilon}\nu\alpha$ 962] , 961 940 D⁰ M O^{17*135} s 76* 71-346'-392 120' 55 59 319 630 Bo
= $\textcircled{M}$

The omission is purely *ad sensum*, and no Hebrew influence need be posited.

24,46 $\mu\omicron\upsilon$ 962] , 961 C^{*-128} 619 31 730 = $\textcircled{M}$

The absence of O MSS. indicates that Origen was apparently not responsible for deleting $\mu\omicron\upsilon$. Hebrew influence may account for its omission, though equally possible is that the reading of 961 is a stylistic variant. It is further not unlikely that papyrus 961 reflects the text of $\textcircled{C}$, $\mu\omicron\upsilon$ having been added under influence of preceding $\tau\eta\varsigma$ $\kappa\alpha\mu\eta\lambda\omicron\upsilon\varsigma$ $\sigma\upsilon\upsilon$.

26,18 ἀβραάμ^α] , 961 911 b 370 n 130 (txt) 318'-619 z⁻²¹ 55 59 319 509 La¹ Arab Bo = **(M)**

The fact that the absence of ἀβραάμ is supported by both 961 and 911 as well as several text families argues strongly against its being original. The addition of an explicit subject is readily explained on the basis of natural accretion.

28,15 πάντα] , 961 Aug = **(M)**

The omission is probably *ad sensum* (cf. πάντα ἅπα).

30,2 αὐτῶ] , 961 911 D 527 319 509 = **(M)**

As in some of the preceding instances, the combined witness of 961 and 911 supported here by D and 509+ carries a lot of weight, and makes a strong claim to being original. The widespread support for αὐτῶ does not present a serious problem since additions of pronominal direct and indirect objects are common.

30,3 εἶπεν δὲ ῥαχὴλ τῷ ἰακώβ] -δε αὐτῶ 961 72 d; -δε 911 Eth = **(M)**; -ραχὴλ πρὸς ἰακώβ O⁻¹⁵ 72; -δε αὐτῶ ραχὴλ 15-01; -δε ἰακώβ ἢ ραχὴλ 422; -ραχὴλ ἰακώβ τῶ ἀνδρὶ αὐτῆς 75

The reading of 911 makes for a slightly ambiguous text, but should perhaps for that reason be considered seriously as the text of **(C)**. In support of this it can be argued that all other variants are readily explained on the basis of an original εἶπεν δε. The second best choice for **(C)** is the reading of Pap. 961, though εἶπεν δε αὐτῶ may have been tailored to καὶ εἶπεν αὐτῆ of v. 2. To invoke Hebrew influence to account for the omission of ραχὴλ in 961 is in any case unwarranted.

30,10 εἰσηλθεν δὲ πρὸς αὐτὴν ἰακώβ] , 961 O⁻⁵⁸ b 246 n 30'-130 (txt) γ^{-302'} z 59' 509 La⁸ Arm Eth Sa = **(M)**

Among the manuscripts which support the inclusion of this phrase is Pap. 911, though the latter has a slightly different version of it (καὶ εἰσηλθεν πρὸς αὐτὴν). This shows that it was in existence, in one form or another, as early as the third century A.D. Whether it is original as R judged it to be is very difficult to say. The fact that Pap. 961, supported by several text families, does not have it may indicate that the phrase was added from v. 4 which is parallel to v. 10 (cf. also v. 3). Hebrew influence may have occurred here, but it is clearly not the only explanation possible. One is inclined to regard the phrase as secondary.

32,28(27) ἐστίν 962] , 961 911 L G-58-426 b 76 Eth Sa Syh Eus = **(M)**

There is no need here to posit Hebrew influence since the omission can be explained readily as a stylistic variant—in which case agreement with **(M)** is coincidental. Also not to be excluded is the possibility that 961 has preserved the original reading, a stylistic addition being as likely as an omission. The weight of evidence, however, favors the inclusion of ἐστίν in the text of **(C)**.

35,8 ἰακώβ] , 961 962 L O^{-278'} 25-761 118'-537 318 319 La^x Arab Arm Eth^{CR*} Sa = **(M)**
Again it is not impossible that Hebrew influence occurred, though a more natural explanation is available. If ἰακώβ is regarded as secondary its addition can readily be explained as natural accretion, particularly since without it the subject of ἐκαλεσεν is not entirely clear.

35,16 [ακωβ], 961 962 O 56* 318 Arm Eth^B Sa—cf. $\textcircled{M}$

It is difficult to see how this variant could have anything to do with Hebrew influence. V. 16 of LXX corresponds approximately to vv. 16 and 21 of $\textcircled{M}$. Origen added v. 21 to his Greek text at the appropriate place, but no such verse exists in Pap. 961. If the omission in 961 were due to Hebrew influence we would have to assume that ακωβ was omitted from v. 16 because $\textcircled{M}$ has no γ-φ at that point (though the actual correspondent of LXX v. 16a, viz. $\textcircled{M}$ v. 21, has γφ), while no other changes were introduced. A more natural explanation is that ακωβ was omitted for stylistic reasons, probably due to the fact that v. 15, which stands in direct logical connection with v. 16a, already mentioned him explicitly.

37,5 αὐτό], 961 D^o O⁷⁻⁸² C⁷ s 134 346 z = $\textcircled{M}$

In spite of the fact that many important MSS. such as A L have αὐτο, it is almost certainly secondary. Rather than Hebrew influence in Pap. 961, we are here dealing with an *ad sensum* addition.

Transpositions

19,6 λώτ] tr post αὐτοὺς 961 O⁷⁻⁷² fLa^B Arm Bo Syh = $\textcircled{M}$

The textual evidence points very strongly in the direction of Origen's Hexapla as a source of the transposition. Somewhat unusual is the fact that O is supported by all members of the f group. Hebrew influence is perhaps the least objectionable explanation, though the transposition may be no more than a stylistic variant.

21,6 μοι] tr post ἐποίησεν 961 D (vid) O¹⁵⁻¹⁷ 378 107⁷ 75 s¹²⁰ γ¹²¹ 818 55 59 319 630 Arm Bo Eth Phil = $\textcircled{M}$

It is impossible to say whether the transposition is to be regarded as a correction to $\textcircled{M}$, or as a purely stylistic variant. The latter is certainly an adequate explanation.

26,28 μετά σου²] tr post διαθήκην 961 (vid) O 319 Bo Syh Chr = $\textcircled{M}$

It is clear from the presence of the entire O group and Syh that Origen read διαθήκην μετά σου. Consequently, we may have evidence of Hebrew influence in Pap. 961 as well, at this point, though again the variant may be stylistic in nature: διαθήσομεθα μετά σου διαθήκην > διαθήσομεθα διαθήκην μετά σου.

28,21 μοι] tr post κυρίως c. var 961 911 D O¹⁷ C⁷⁻⁷⁸ 458 s t γ z 55 319 La¹ Chr Phil = $\textcircled{M}$

The reading R adopted as $\textcircled{C}$ is best explained as a stylistic variant. Pap. 961 has probably preserved the original reading. No Hebrew influence is likely to have occurred in this instance.

32,18(17) ταῦτα - σου] τα προπ. ταυτα εμπροσθεν σου 961 962 (ταυτα + τα) b¹⁹-108 d; ταυτα τα προπ. εμπροσθεν σου t 318; τα προπ. εμπροσθεν σου 19'-108; *lh lpmk* $\textcircled{M}$

The reading of Pap. 961 and 962 is of great interest. Though the possibility of Hebrew influence cannot be ruled out entirely, the variant somehow does not have the appearance of a correction. Would a corrector who objected to the equation τα προπορευομενα

σου = *lphyk* simply have added *εμπροσθεν* and transposed *ταυτα*, leaving the objectionable phrase in the text? A more probable explanation would be that *εμπροσθεν* was added from elsewhere in the story where it occurs a number of times. Why, if such were the case, the transposition of *ταυτα* occurred would be more difficult to explain. Most probable is that the two papyri have preserved the original reading, a conclusion supported on the one hand by the fact that the reading of Pap. 961 and 962+ is more in harmony with the style of the translator than the majority reading, and on the other hand by the fact that the development from ⑥ to our present majority reading can still be traced in the manuscripts: *τα προσ. ταυτα εμπροσθεν σου* 961 962 *b*⁻¹⁹ 108 *d* > *ταυτα τα προσ. εμπροσθεν σου* 1 318 > *ταυτα τα προσ. σου* *rell.*

40,5 ἀμώτεροι] *tr post ενουπιων c. var 961 (-νιχ) O*⁻¹⁵ *f*⁻²⁴⁰ *n* 30' *La*⁸ *Arm* *Eth* *Syh* = ⑥

Probably to be added to this evidence are *d* and 246 which omit *αμώτεροι* - *εκατερος* due to parablepsis (*ενουπιων ενουπιων*) as it seems. It is quite clear that Origen read *ενουπιων αμώτεροι*, and it may be that the reading of Pap. 961 is likewise due to Hebrew influence. It should be noted, however, that the transposition is adequately explained as a stylistic variant giving rise to the chiasmic construction *ενουπιων αμώτεροι εκατερος ενουπιων*.

41,20 αισχρακι και λεπτακι] *λεπτακι και αισχρακι* 961 962 *D O*^{-72 82} 44'-370 *f*⁻⁵² 75 130-730 319 *La*⁶ *Arm* *Phil* = ⑥

There is little doubt that our two papyri have preserved the reading of ⑥. The subsequent transposition was virtually inevitable due to the fact that elsewhere in this passage the order is *αισχρακι και λεπτακι* (cf. 41,3-4,14).

42,34 προς με] *tr post νεωτερον 961 962 F*³ *L O b d f*⁻¹²⁰ *n* 30'-130 = ⑥

With the added support of both papyri there can be little doubt that *νεωτερον προς με* is the reading of ⑥. The subsequent transposition supported by A+ is stylistic in nature placing *προς με* immediately after the imperative *αρχηστε*.

Other Variants

14,11 την ιππον πασαν την] *πασαν την ιππον* 961 *M O* 44' 1 346'-392 54 319 730 *Chr* = ⑥; *πασαν την οιστρον* 107-125; *omnem praedam* *Arm*

The transposition and omission in 961 are adequately explained as a stylistic variant.

19,29 κυριον³] *των θεων c. var 961 833 O*⁻⁸² 420 *b f La*⁶ *Pal* = ⑥ *Sam Pent*

Since *κυριον* occurs in the parallel phrase later in the verse it seems probable that *των θεων* rather than *κυριον* is to be considered original here. There is therefore no sufficient reason for positing Hebrew influence in Pap. 961.

24,52 τουτων] *αυτων c. var 961 962 O*⁻⁷² *C*⁷ *b d s*^{-30 130(m)} *γ*^{-121 202} 2 319 = ⑥ *Pap. 961* and 962 represent ⑥. The change *αυτων* > *τουτων* is purely stylistic in nature.

41,6 ελλοι δε] *και ιδου* 961 *O*^{-50 72 82} *b d*^{-44 123} *n Bo*¹ *Eth Syh*(txt) = ⑥; *pr et ecce* *Arm Bo*⁻¹ *Sa*—(cf. vv. 3,5,23)

Unfortunately no evidence is available for this variant from Pap. 962. There can be

little doubt, however, that Pap. 961 has preserved the reading of Ⓞ, ἀλλοι δε was introduced here from the parallel verse 41,23.

Of the 64 instances examined for possible Hebrew influence 28 are best explained either as close approximations to or actual readings of Ⓞ, while in 7 cases it seems necessary seriously to consider Hebrew influence. The remaining 29 are deviations from Ⓞ of various kinds. The instances of probable Hebrew influence are the following:

- 10,22 καὶ κινάν] , 961 82-376 53¹-56^{*} 318¹ 319 La¹ Arab Arm Eth = Ⓞ; κατ⁹ (22)—
 κρημ (23) , 246 120
 10,24 ἐγέννησεν¹ - κινάν²] , 961 911 833 15¹-135¹ 343 346 120 319 = Ⓞ
 19,6 λώτ] tr post αὐτοῦς 961 O⁷² fLa⁸ Arm Bo Syh = Ⓞ
 19,9 ἐκαί] + καὶ εἶπον 961 d⁴⁴ 123 54; + καὶ εἶπεν O¹⁷ 80 664 (mg) † 318 730 La⁸
 Pal Sa Syh = Ⓞ
 20,2 ἐφ' ἑβραῖον - αὐτῶν] , 961 905 O¹³(mg) 72¹ d 54 Arm Eth Sa = Ⓞ; Syh sub †
 25,24 ἡμέρας] + αὐτῆς 961 (vid) O¹ Arab Bo¹⁰¹ Ps-Phil Ruf = Ⓞ
 26,28 μετὰ σοῦ] tr post διαθήκην 961 (vid) O¹ 319 Bo Syh Chr = Ⓞ

It should be noted, however, that many—even most, and possibly all—of these instances can be explained without resorting to Hebrew influence.

PAP. 962

Variant Readings with Hexaplaric Signs

- 35,12 σοὶ ἔσται] , 962 A C⁷⁰-761 118¹-537 d⁴⁴ 270 30¹ γ³¹⁸ 527 z³¹ 509 630 La¹ Arab
 Bo Eth Syh Chr = Ⓞ (= R¹); G sub †

R¹ did not accept σοὶ ἔσται as being original. One is inclined to agree, however, with R² that the phrase does belong in Ⓞ. If not original its presence in the majority of textual witnesses would be difficult to explain, since none of the parallel passages have the phrase, and it can hardly be considered an *ad sensum* addition. On the other hand, if it is assumed that σοὶ ἔσται is original its subsequent omission can easily be accounted for—without resorting to Hebrew influence. Not only does the text read more smoothly without the phrase, but its omission also brings this 'promise of land' into line with parallel passages (cf. e.g. 13,15; 17,8; 24,7; 26,3; 28,4,13; 48,4). Hebrew influence, therefore, is improbable.

Proper Nouns

- 25,3 ἑξάν 961] ἰσζαν 962; γοqht Ⓞ

At first sight it appears likely that the reading of Pap. 962 constitutes a correction on the basis of the Hebrew text. It is of some interest, however, that the same proper noun in v. 2 stands unchanged in our papyrus. Even more significant perhaps is the fact that σωστ immediately precedes ἰσζαν in v. 3. What we have in Pap. 962 is a simple mistake probably due to assimilation.

- 25,15 γυδδδδδ] γυδδρ 962; hdd Ⓞ; hdr Ⓞ^{var}

It might appear necessary at first glance to assume Hebrew influence in this case to account for the interchange of δ and ρ (d > r). It would seem then that the Hebrew text

on which the correction is based read *hūr*. But it is also possible to explain $\chi\omicron\delta\alpha\rho$ on the basis of an interchange of λ and ρ : $\chi\omicron\delta\alpha\delta > \chi\omicron\delta\alpha\lambda$ (cf. $\chi\omicron\sigma\delta\alpha\lambda$ 72') $> \chi\omicron\delta\alpha\rho$. Evidence of precisely such a change in connection with the first syllable of this proper noun is furnished by $\epsilon\lambda$ which reads $\chi\omicron\sigma\delta\alpha\delta$ while ζ' has $\chi\omicron\lambda\delta\alpha\delta$ (c. var). The question of the double versus the single consonant ($\delta\delta$ vs δ) has probably nothing to do with Hebrew influence even though $\chi\omicron\delta\alpha\delta$ is the reading of O (15'-17-135'; $\chi\omicron\sigma\delta\alpha\lambda$ 72' $< \chi\omicron\delta\alpha\lambda < \chi\omicron\delta\alpha\delta$). Omission or addition of Δ next to either Δ or A is equally possible.

46,9 $\phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\zeta$] $\phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon$ 962 b 318 509 = $\textcircled{M}$; $\phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\delta$ A 129 121

Pap. 962 has here preserved an original reading. In addition to the MSS. which have the same variant, it is supported by A 129 121 since $\phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\delta$ is the result of dittography: $\phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon$ $\alpha\sigma\tau\omega\upsilon\upsilon$ $> \phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\delta$ $\alpha\sigma\tau\omega\upsilon\upsilon$ ($A > \Delta A$). Secondary ζ represents an obvious attempt at Hellenizing the non-Hellenic form $\phi\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon$.

Additions

24,16 $\acute{\alpha}\nu\eta\rho$ 961] + $\delta\epsilon$ 962; pr $\kappa\alpha\iota$ 72' Eth^{LAT} Ruf^{VAR} = $\textcircled{M}$

The two O MSS. supported by Eth Ruf probably represent the reading of Origen's Hexapla. In the case of Pap. 962 there is no reason for positing Hebrew influence since natural accretion adequately explains the addition.

24,35 $\acute{\alpha}\rho\gamma\acute{\upsilon}\rho\iota\omicron\upsilon\varsigma$] pr $\kappa\alpha\iota$ —cf. discussion on Pap. 961, p. 160

24,35 $\pi\alpha\iota\delta\alpha\zeta$ 961] pr $\kappa\alpha\iota$ 962 D 72' b 30 Arab Eth^O Chr = $\textcircled{M}$

Both additions are convincingly explained on the basis of natural accretion.

24,52 $\pi\rho\omicron\sigma\epsilon\kappa\acute{\iota}\nu\eta\sigma\epsilon\nu$ 961] pr $\kappa\alpha\iota$ 962 18-313 = $\textcircled{M}$

As was pointed out in connection with Pap. 961 at 27,15, dependent and independent clauses are frequently joined by $\kappa\alpha\iota$ in Gn. $\kappa\alpha\iota$ is therefore best considered original here as well as in other instances in which support has dwindled to a few or sometimes only one MS.

32,9(8) $\epsilon\sigma\tau\alpha\iota$] pr $\kappa\alpha\iota$ —cf. discussion on Pap. 961, p. 160

34,23 $\tau\epsilon\tau\rho\acute{\alpha}\pi\omicron\delta\alpha$ 961] + $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon\upsilon$ 962 A 15-376 b d n 30-343 t 346' 59' Arab Arm Bo Eth = $\textcircled{M}$. No doubt some of the support for $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon\upsilon$ comes from Origen's Hexapla. For Pap. 962, however, it is unnecessary to assume Hebrew influence, in view of the preceding $\tau\alpha$ $\kappa\tau\eta\gamma\eta$ $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon\upsilon$ and $\tau\alpha$ $\upsilon\pi\alpha\rho\chi\omicron\nu\tau\alpha$ $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon\upsilon$. Natural accretion is an adequate explanation.

34,30 $\acute{\epsilon}\kappa\tau\rho\iota\beta\acute{\eta}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$] pr $\acute{\epsilon}\kappa\tau\rho\iota\beta\eta$ —cf. discussion on Pap. 961 p. 160

42,1 $\epsilon\lambda\pi\epsilon\nu$ 961] + $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ 962 O^{-17' 72 80} C^{17'-25 128} 56' 130 t 71-392-424 Arab Arm Bo = $\textcircled{M}$

Natural accretion may be responsible for the addition, though the fact that $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ already occurs in the first clause perhaps weakens this explanation somewhat. It is possible to assume that $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ is original and was subsequently omitted from many manuscripts because of its redundancy. This seems unlikely, however, since on the one hand the vast majority of textual witnesses, including Pap. 961, support its absence, and on the other hand Greek usage would favour the omission of $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ from the subordinate rather than from the main clause. A third explanation of this variant, and perhaps the most likely one, is that the addition is due to Hebrew influence.

42,7 ἐπέγνω] + αὐτοὺς 962 (vid) D 58 59' La^{Mp} Arab Bo = **M**

If the addition of αὐτοὺς in Pap. 962 is correct—it has been supplied on the basis of the size of the lacuna—we may have here an instance of Hebrew influence, though it should be noted that an object would easily be added *ad sensum*.

45,10 τὰ πρόβητα] πρ καὶ 962 F^b O 79 53'-56* u 30' 59 509 Arab Arm Eth Syh = **M**
Especially in a series such as we have in this verse natural accretion adequately accounts for the addition of καὶ.

46,5 Ἰσραήλ] πρ ἰακωβ c. var 962 F^b 58-64 (mg) 108-118' 56' u 130 59 La^b Eth^p;
יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל **M**

Now that we have additional evidence from a third century A.D. papyrus, Pap. 962, R's adoption of Ἰσραήλ as being the original reading seems no longer convincing. The complete textual situation is as follows:

1. Ἰσραήλ. A M 82-ol⁶⁴⁽¹⁰⁸⁾ 128 129 s⁻¹⁰⁰ γ⁻²⁰² z 76 319 509

2. ἰακωβ 72 C^u-128 551 19' 53' 392 55 Bo^w

3. Ἰσραήλ ἰακωβ c. var O^{-88 72 82} 537 d⁻¹⁰⁰ t⁻⁸⁴ Arab Arm Bo^l Syh (txt) Or = **M**

4. ἰακωβ Ἰσραήλ 962 F^b 58-64 (mg) 108-118' 56' u 130 59 La^b Eth^p

To assume that the reading in Pap. 962 is due to Hebrew influence is possible though improbable. We would then have to assume further that the Hebrew text on the basis of which the addition was made differed from **M** in reading *יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל*. A second possibility is that the presence of ἰακωβ is due to the context where this name occurs several times. This argument would have more force, however, if a substitution of ἰακωβ for Ἰσραήλ had taken place. Instead we find both in the text of 962. All aspects of the problem fall satisfactorily into place if the reading of Pap. 962 is regarded as being original. The whole clause will then have read καὶ ἀνελαβὼν ὡς υἱοῦ ἰακωβ Ἰσραήλ τὸν πατέρα αὐτοῦ. In this setting it is not difficult to see that either name might easily be omitted. In some traditions ἰακωβ fell out, while in others Ἰσραήλ was omitted. Origen re-introduced the double reading, but as Ἰσραήλ ἰακωβ on the basis of the Hebrew text he used. Not only does this proposed reading do justice to the general textual situation, but it also explains the disagreements among members of the same textual families. The *f* group furnishes perhaps the best example of this: ἰακωβ Ἰσραήλ 56'; Ἰσραήλ. 129; ἰακωβ 53'.

46,6 εἰσῆλθον] πρ καὶ 962 A M 15-17'-376-707 500 b 106' 129 u s⁻¹⁰⁰ 121-318 509
La^b = **M**

There is here no question of Hebrew influence. We have in this verse simply another example of the fairly common original construction, participle . . . καὶ (cf. 24,52 above).

Omissions

32,7(6) ἰδοὺ αὐτοὶς] 962 A O^{-38 (xv70)} 610 56 (txt) u s⁻¹⁰⁰ 71'-346 Arm Syh Chr Cyr = **M**

Pap. 961 is, unfortunately, not extant for this verse. Among the MSS. opposing the reading of 962 is Pap. 911. If R is correct in regarding ἰδοὺ αὐτοὶς as belonging to **C**, we have to assume that Origen, contrary to his own assertions concerning his

general procedure, eliminated the phrase from his text. This is, of course, not an impossible assumption. Pap. 962 may then likewise give evidence of Hebrew influence. It would seem, however, that the variant is more naturally explained if the phrase is taken to be secondary. Its addition in that case is simply *ad sensum*, in a context which lends itself admirably to such a phrase. This conclusion is strengthened by the fact that ἰδου αυτος occurs in v. 19 (18) in a very similar context (cf. further ἰδου χριστου in 33,1).

35,8 λακωβ] , —cf. discussion on Pap. 961, p. 163

35,16 λακωβ] , —cf. discussion on Pap. 961, p. 164

42,14 ἔτι] , 962 127* 76 319 Eth^P = Ⓜ

The omission of this dispensable particle is no doubt *ad sensum*, and therefore not likely due to Hebrew influence.

43,16 των ὁμομητρων] , 962 L 15-29-72'-376 128 $b^{-19-100(m)}$ 130 $\gamma^{-121-392}$ z 630 La^B

Arm Syh; , των^{2*} - ομομητρων = Ⓜ

That this omission has nothing to do with Hebrew influence is proven by the fact that Ⓜ lacks both phrases modifying βενιαμιν . Rather, Pap. 962 and its supporters almost certainly represent Ⓜ , the phrase των ὁμομητρων having been added from v. 29.

44,10 ὁ ἀνθρωπος] , 962 O⁻³⁷⁶ b 53' La^B Arm Eth Syh Chr = Ⓜ

44,10 αὐτός] , 962 O b 56* La^B Arm Eth Syh = Ⓜ

Though the omissions at first glance seem to constitute a hexaplaric correction, and similarly due to Hebrew influence in Pap. 962, this explanation becomes less convincing once it is realized that the same phrase, with ὁ ἀνθρωπος and αυτος , occurs in v. 17. It is therefore probable that both additions are due to the very common error of influence from a parallel passage.

46,27 ἔτι] , 962 52'-73-615' b 106 $f^{-129-246}$ n La^B Arm Co = Ⓜ

The omission is probably *ad sensum*, and may have been influenced by εις αργυπτου in both this and the preceding verse.

Transpositions

32,18 (17) ταυτα-σου] $\text{τα προπορ. ταυτα εμπροσθεν σου}$ —cf. discussion on Pap. 961, p. 164

41,18 $\text{καλα και τω ειδει και}$] tr post και^{3*} 962 O b d f n 30' = Ⓜ

Even though important manuscripts such as A D M array themselves against 962, the latter has preserved the original word order. The transposition supported by A D M+ arose due to the fact that in three out of four occurrences of the adjectives καλα and αισχρα elsewhere in chapter 41 the order is καλα και αισχρα (cf. vv. 2.4.20). Moreover, v. 2 contains an exact and v. 4 a near parallel to the transposed reading in v. 18. Of further interest are $\text{αισχρα τω ειδει και λεπται ταις σαρξιν}$ in vv. 3 and 19, and $\text{αι αισχρα και λεπται ταις σαρξιν}$ in v. 4. All of this makes the transposition in v. 18 quite understandable. There is, therefore, no reason to assume Hebrew influence on Pap. 962 to account for its reading.

41,20 αισχραί et λεπται] tr—cf. discussion on Pap. 961, p. 165

42,15 $\text{ὁ ἀδελφός ὑμῶν ὁ νεώτερος}$] tr post εἰθη 962 O⁻¹⁷⁷ d f^{-120} n 30 La¹ Arm Syh; ḥbykm hqtn Ⓜ

It is possible, though far from certain, that the transposition in Pap. 962 is due to Hebrew influence. Equally probable is a simple stylistic variant.

42,34 πρὸς με] *tr post νεωτερον*—cf. discussion on Pap. 961, p. 165

44,9 παῖδες] *tr post ἡμῶν 962 O b d¹²⁰ f¹²⁰ n s¹²⁰ La⁸ Arm = M*

The fact that the reading of Pap. 962 is well supported and that a change from *σομεθη τῶ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες* to *σομεθη παῖδες τῶ κυρίῳ ἡμῶν* would be a stylistic improvement suggests that the papyrus may well have preserved the original word order. Hebrew influence seems rather doubtful in this case.

Other Variants

24,52 τοῦτων] *αὐτῶν*—cf. discussion on Pap. 961, p. 165

25,6 αὐτοῦ¹ 961 (vid)] *του αβρααμ 962 911 t Arab Bo; + σοσι του αβρααμ c. var O⁷² 82 Arm; Sr lbrhm M*

If the reading of Pap. 962 is due to Hebrew influence it is obviously of different origin from the hexaplaric correction. However, the fact that 962 is closer to *M* than *G* is probably pure coincidence. To regard the variant as an *ad sensum* rendering will adequately account for its existence. With *σαακ* being referred to in the preceding verse the antecedent of *αυτου¹* is somewhat ambiguous.

39,6 χειρας 961] *χειρα 962 Eth; γδ M*

There is no sufficient reason for positing Hebrew influence in this instance. The mistake in 962 may be due to the fact that the singular of *χειρ* occurs twice in the immediate context (cf. vv. 1,4).

39,14 λέγων κοιμήθητι 961] *καθευδειν 962 d(καθευδην 370*) n = M*

It is possible that Pap. 962 has preserved the original reading, though this seems unlikely in view of the overwhelming support for R's choice. A second possibility is that the reading of Pap. 962 is a stylistic variant, which obviously improves the verse as a whole. Perhaps, in that case, *καθευδειν* was introduced under the influence of 39,10. Similar stylistic variants occur in our papyrus, a good example being 39,19: *σαα ελαλησεν προς αυτον λεγουσα G* > *λεγουσης 962 (vid) 56; λαλουσης 458*, or again 46,31: *οι ησαν εν γη χανααν ηκασιν G* > *ηκασιν εκ γης χανααν 962 953*. A third possibility is that the reading of Pap. 962 is due to Hebrew influence. This solution, however, is not without its problems either. Apparently, Origen did not introduce any correction here, since not a single O MS. can be cited in support of Pap. 962. Furthermore, *καθευδειν* is a relatively rare word in LXX in comparison with the very widely used *κοιμην*. This is particularly true for the Pentateuch where the former occurs only twice (Gn 28,13; 39,10). As far as "the three" are concerned Hatch and Redpath list only one occurrence of *καθευδειν* for Symmachus and none for the other two, while *κοιμην* is well attested for all three. Unfortunately no evidence from "the three" is available for our verse. Though the foregoing does not preclude the possibility of Hebrew influence in this instance, it is improbable. The reading of Pap. 962 is probably a stylistic variant influenced by *καθευδειν* of v. 10.

41,14 ἐξήγαγον] *εξήγαγεν 962 A 17-58-72-135-426*-oI C⁷⁻¹²⁰ b 458 30' 84-134 121-424 59' 319 Arab Co Chr^{Lat} Jub; wryy(hw) M*

This variant reading in Pap. 962 which at first glance might possibly be considered a correction to the Hebrew text (unpointed) is more easily explained either palaeographically ($\sigma > \tau$) or as an *ad sensum* rendering following $\epsilon\kappa\alpha\lambda\epsilon\sigma\epsilon\nu$. The latter seems the more probable.

43,29 $\tau\omicron\iota\varsigma \delta\acute{\alpha}\theta\lambda\alpha\mu\omicron\iota\varsigma \iota\omega\sigma\eta\acute{\phi}$] τ . $\sigma\acute{\phi}$. $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ 962 O^{-17-82} 135 d^{-125} $f^{-66(\text{me})}$ 120 (+ $\kappa\alpha\iota$ 246) 75; τ . $\sigma\acute{\phi}$. $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\iota\omega\sigma$. C^{-77} 128 550 56 (mg)-129 La^B Bo; τ . $\sigma\acute{\phi}$. D^{σ} 17'-135 b La^B Arab Eth^{-C}; $\iota\omega\sigma$. τ . $\sigma\acute{\phi}$. $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ 77 527 509 ($\sigma\acute{\phi}$. $>$ $\alpha\delta\epsilon\lambda\phi\sigma\iota\varsigma$) La⁶⁰⁸ 100'; $\iota\omega\sigma$. τ . $\sigma\acute{\phi}$. 59 76 319; $\iota\omega\sigma$. τ . $\sigma\acute{\phi}$. $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\iota\omega\sigma$. 54; * $\gamma\mu\gamma\omega$ $\textcircled{M}$

If R is correct in adopting the reading of A+ as $\textcircled{G}$, the variant in Pap. 962 may represent a correction to the Hebrew text. A simpler explanation is possible, however. If $\iota\omega\sigma\eta\acute{\phi}$ is taken to be secondary all variants fall into place. Its widespread support presents no problem since the addition of an expressed subject (cf. $\epsilon\iota\delta\epsilon\nu$) is common in textual development. In this verse such an addition is particularly easy to explain seeing that $\iota\omega\sigma\eta\acute{\phi}$ has not been mentioned explicitly since v. 26. The textual develop-

ment was probably as follows: zero $\left\langle \begin{array}{l} + \iota\omega\sigma\eta\acute{\phi} \\ + \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon \end{array} \right\rangle \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon \iota\omega\sigma\eta\acute{\phi}/\iota\omega\sigma\eta\acute{\phi} \dots \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$.

Consequently, the agreement between 962 and $\textcircled{M}$ appears to be a coincidence.

45,27 $\tau\acute{\alpha} \beta\eta\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\alpha \acute{\upsilon}\pi\acute{\omicron}$] $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ 962 d t (134° . . . $\upsilon\pi\omicron$) 71'-121 La^B Arab; pr $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ 56* (+ $\tau\alpha\upsilon\tau\alpha$) 346 $\approx$ 76 319 509 630; $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ $\tau\alpha$ $\lambda\alpha\lambda\eta\beta\epsilon\nu\tau\alpha$ $\upsilon\pi\omicron$ 128; $\delta\acute{\alpha}\rho\gamma$ $\textcircled{M}$

The most plausible explanation of this variant in Pap. 962 is that it is due to Hebrew influence. The possibility cannot be discounted, however, that Pap. 962 has preserved the original reading. In the other six instances of the identical Hebrew construction the translator used $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ . . . (cf. 24,30; 27,34; 27,42; 31,1; 39,9; 44,24). In view of its widespread support one would then have to assume that the present majority reading arose at an early stage in the history of textual development.

46,25 ξ] $\kappa\alpha\iota$ 962 O^{-58} 82 56* n 130 La^B Arm Eth^{-P} Syh = $\textcircled{M}$

Pap. 962 may have preserved the original reading, though it is of some significance that in v. 18 χ and not $\kappa\alpha\iota$ is used in an identical phrase. Hebrew influence is a possibility, but equally likely is that the reading of Pap. 962 constitutes a stylistic variant (cf. v. 18 where MS. 78 reads $\kappa\alpha\iota$ instead of χ).

Of the 38 instances examined in Pap. 962 16 turned out to be readings of $\textcircled{G}$, 3 may be cases of Hebrew influence, with the remaining 19 being either mistakes or *ad sensum* renderings. The 3 instances of probable Hebrew influence bear repeating here:

42,1 $\epsilon\lambda\pi\epsilon\nu$] + $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ 962 O^{-17-72} 82 C^{-7-25} 128 56' 130 t 71'-392-424 Arab Arm Bo = $\textcircled{M}$

42,15 δ $\alpha\delta\epsilon\lambda\phi\delta\epsilon\varsigma \acute{\upsilon}\mu\acute{\omicron}\nu \delta$ $\nu\epsilon\acute{\omega}\tau\epsilon\rho\omicron\varsigma$] $\tau\epsilon$ post $\epsilon\lambda\theta\eta$ 962 O^{-17} d f^{-120} n 30 La¹ Arm Syh;

$\delta\delta\iota\omega$ $\delta\gamma\kappa\mu$ $\delta\gamma\tau\mu$ $\textcircled{M}$

45,27 $\tau\acute{\alpha} \beta\eta\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\alpha \acute{\upsilon}\pi\acute{\omicron}$] $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ 962 d t (134° . . . $\upsilon\pi\omicron$) 71'-121 La^B Arab; pr $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ 56* (+ $\tau\alpha\upsilon\tau\alpha$) 346 $\approx$ 76 319 509 630; $\tau\alpha$ $\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ $\tau\alpha$ $\lambda\alpha\lambda\eta\beta\epsilon\nu\tau\alpha$ $\upsilon\pi\omicron$ 128; $\delta\acute{\alpha}\rho\gamma$ $\textcircled{M}$

One cannot help but be unimpressed with this assortment. The support for Hebrew influence on the text of Pap. 962 is even more shaky than in the case of Pap. 961.

We might expect to find, in our papyri, at least some sizable additions of the kind

that are so common in the hexaplaric O group, if corrective activity did indeed occur, but it is precisely these that are conspicuous by their absence.

On the whole one must conclude that if there was any Hebrew influence on these texts it was only minimal, but in order to maintain a proper perspective it should at the same time be remembered that a number of variant readings are difficult to explain unless one assumes such influence.

F. CONCLUSION

Placing the statistics of Pap. 961 and 962 side by side will provide a useful review of the textual relationships of the two papyri to each other as well as to other textual witnesses:

Pap. 961		Pap. 962	
32%	<i>d</i>	24%	961 <i>pro rata</i>
31%	962 <i>pro rata</i>	22%	<i>f</i>
21%	<i>s</i>	21%	<i>d</i>
21%	<i>t</i>	20%	<i>b</i>
20%	<i>O</i>	19%	<i>n</i>
20%	<i>b</i>	15%	911 <i>pro rata</i>
20%	<i>f</i>	15%	<i>O</i>
19%	911 <i>pro rata</i>	15%	<i>C</i>
17%	<i>C</i>	15%	<i>s</i>
15%	<i>M pro rata</i>	13%	<i>A</i>
14%	<i>n</i>	12%	<i>M pro rata</i>
13%	<i>z</i>	9%	<i>t</i>
12%	<i>A</i>	9%	<i>z</i>
11%	<i>γ</i>	5%	<i>γ</i>
21%	unique	25%	unique

The statistics show that both papyri contain a "mixed" text, a fact which caused Allgeier to comment,

Weder P. 961, noch P. 962 neigen auch nur einigermaßen entschieden nach der sog. lukianischen oder origenistischen Seite, sondern scheinen eklektisch bald hierhin, bald dorthin zu schwanken. Versucht man, mit den Hypothesen über die Gruppen *a c k m o s x c₂ [-O s] c g j [-C]*, *d n p t [-d n t]* u.a. vorwärts zu kommen, so sieht man sich nach kurzen in einer Sackgasse und verliert jeden Boden unter den Füßen (p. 25).

To regard either papyrus as a member of one or other medieval textual family is obviously out of the question. According to our present evidence no *b d* etc. families existed in the third and fourth century A.D., only some variant readings which, together with others, found their way into, or gave rise to, our present textual families of Gn.

Papyrus 962, like 961, has little in common with *A* and its most closely related families *γ* and *z*. Families *b d f* figure prominently in connection with both papyri, while *t*—a sister group of *d*—is high on the list of Pap. 961 but not on that of Pap. 962 which has greater affinity with *n*, a close relative of both *d* and *b*.

Among our most ancient textual witnesses (uncials and papyri) Pap. 961 and 962 are clearly more closely related to each other than to any other manuscript.

As far as Hebrew influence in Pap. 961 and 962 is concerned, the textual evidence examined in Part II, E suggests minimal influence. Only a few variants are better explained on such a basis than on any other.

The contribution of our two papyri to the restoration of ⓐ is invaluable. Even though (virtually) uniquely preserved original readings are rare in Pap. 961 and 962, there are many instances in which the papyri furnish support for otherwise poorly supported readings of ⓐ (cf. Part II, D). Perhaps more than anything else they show how mistaken Allgeier was in paying only lip service to the importance of the textual evidence supplied by our cursive manuscripts. Pap. 961 and 962 underline the importance of the cursives.

Proportionately, both the total number of variants and the number of unique readings is greater in Pap. 962 than in Pap. 961, indicating that the latter papyrus contains, *generally speaking*, the better text.

APPENDIX A: NEW FRAGMENTS OF PAPYRUS 962

Four frames of papyrus fragments belonging in the main to Pap. 962 were not included in the original publication.¹ These are also referred to by Dr. R. J. Hayes of the Chester Beatty Library in his preface to the volume of Plates covering Fascicles V and VI.²

As Kenyon already indicated, many of the fragments are very small and difficult to identify. I have placed as many as are reasonably certain and incorporated them in the new edition of the text. I have felt it advisable, however, to retain the folio numbers assigned by Kenyon so as not to destroy the correspondence between text and plates (cf. folio 7a).

A few pieces in the frames do not belong to Pap. 962, two of which call for special mention. One fragment contains three words of Job 9,2 (Plate 4(2)) on the *verso* side and a small part of Job 9,12-13 (Plate 3(2)) on the *recto* side:

Job 9,2   οὐδὲ] ὅτι οὐ τω]ς
              δικαιω]ς βρω]τος π]αρ

Job 9,12-13 ε]ποι]σας αὐ]τος γ]α]ρ
              υ]π]ὲ] αὐ]το]υ ε]κ]α]μ]ε]θ]η]σαν

I see no good reason for dating the Job fragment later than the time of Pap. 962, namely III century A.D. Obviously one does not have much to go on!

The second stray fragment of interest is Plate 5(5) with the reverse on Plate 6(5). The hand appears remarkably like that of the Enoch and Melito manuscript (Pap. XII) and hence IV century A.D. The fragment may in fact belong to Pap. XII but no satisfactory place has as yet been found for it.

Plate 5(5)   ]δω
(recto)   ]ωμ
              ]γ]τα]ι   οὐ]α]ι]
              ]...ο]ι   ]γ]γ]α]ι]
Plate 6(5)   ]α]η]ε]π]
(verso)   ]γ]α]κ]α]ι]
              ]ο]σ]ω]ε]θ]ῶ]ν]
              ]ε]α]το]ε]η]το]β]
              ]α]ν]α]τ]α].

¹ Cf. Frederic G. Kenyon, *The Chester Beatty Biblical Papyri. Fasc. IV. Text.* p. vii, note.

² Dublin, Hodges Figgis & Co. Ltd., 1958.

Identification

Plate 1 (recto)	Plate 2 (verso)	Plate 3 (recto)	Plate 4 (verso)
(1) Gn 31,12-13	(1) Gn 31,1-3	(1) Gn 32,20	(1) Gn 32,30
(2) 33,3-4	(2) 33,13	(2) Job 9,13	(2) Job 9,2
(3) 32,20	(3) 32,30	(3) Gn 31,34-5	(3) Gn 31,26
(4) 31,34	(4) 31,26	(4) 32,4-5	(4) 32,13
(5) 31,5-6	(5) 30,38	(5) Not of 962	(5) Not of 962
(6) 32,1-2	(6) 32,10	(6) 31,53-4	(6) 32,7
(7) 32,20	(7) 32,29-30	(7)	(7)
(8)	(8)	(8) Upside down	(8) Upside down
(9) 31,33	(9) 31,24-5	(9) 34,3	(9) 34,12
(10) 34,2-4	(10) 34,11-12	(10) 32,20	(10) 32,29
(11) 31,29-30	(11) 31,19	(11) 34,2-3	(11) 34,11-12
(12) 32,3-4	(12) 32,12-13	(12) 31,29	(12) 31,18
(13) Upside down	(13) Upside down	(13) Upside down	(13) Upside down
(14)	(14)	(14) 32,1-2	(14) 32,11
(15) 31,42	(15) 31,49-50	(15) 31,36	(15) 31,44
(16) 40,1-2	(16) 40,9-11	(16) 33,5	(16) 33,14
(17) 9,1-2	(17) 8,17	(17)	(17)
(18)	(18)	(18) Upside down	(18) Upside down
(19) 40,3-4	(19) 40,12	(19) 39,21	(19) 40,7
(20) 31,35-6	(20) 31,43	(20)	(20)

Plate 5 (recto)	Plate 6 (verso)	Plate 7 (recto)	Plate 8 (verso)
(1) Gn 30,31-2	(1) Gn 30,20	(1)	(1)
(2) 30,36-7	(2) 30,28-30	(2)	(2)
(3) 31,10-12	(3) 30,40-1	(3)	(3)
(4) 33,4-6	(4) 33,14-15	(4) Gn 32,19	(4) Gn 32,29
(5) Not of 962	(5) Not of 962	(5)	(5) 31,17-18?
(6) 31,9-10	(6) 30,41	(6) 32,19	(6) 32,29
(7) 30,37	(7) 30,29-30	(7)	(7)
(8)	(8)	(8) Not of 962	(8) Not of 962
(9)	(9)	(9)-(28)	(9)-(28)
(10)	(10) 32,31?		
(11)	(11)		
(12)	(12)		
(13) Not of 962	(13) Not of 962		
(14)	(14)		
(15) Upside down	(15) Upside down		
(16)	(16)		
(17)	(17)		
(18) Upside down	(18) Upside down		
(19)	(19)		
(20)	(20)		

Index of Genesis Passages

8,17 Pl. 2(17)	31,12-13 Pl. 1(1)	31,44 Pl. 4(15)	32,20 Pl. 1(7)	33,14 Pl. 4(16)
9,1-2 1(17)	31,17-18? 8(5)	31,49-50 2(15)	32,20 3(1)	33,14-15 6(4)
30,20 6(1)	31,18 4(12)	31,53-4 3(6)	32,20 3(10)	34,2-3 3(11)
30,28-30 6(2)	31,19 2(11)	32,1-2 1(6)	32,28 8(6)	34,2-4 1(10)
30,29-30 6(7)	31,24-5 2(9)	32,1-2 3(14)	32,29 4(10)	34,3 3(9)
30,31-2 5(1)	31,26 4(4)	32,3-4 1(12)	32,29 8(4)	34,11-12 2(10)
30,36-7 5(2)	31,29 3(12)	32,4-5 3(4)	32,29-30 2(7)	34,11-12 4(11)
30,37 5(7)	31,29-30 1(11)	32,7 4(6)	32,30 2(3)	34,12 4(9)
30,38 2(5)	31,33 1(9)	32,10 2(6)	32,30 4(1)	39,21 3(19)
30,40-1 6(3)	31,34 1(4)	32,11 4(14)	32,31? 6(10)	40,1-2 1(16)
30,41 6(6)	31,34-5 3(3)	32,12-13 2(12)	33,3-4 1(2)	40,3-4 1(19)
31,1-3 2(1)	31,35-6 1(20)	32,14 4(4)	33,4-6 5(4)	40,7 4(19)
31,5-6 1(5)	31,36 3(15)	32,19 7(4)	33,5 3(16)	40,9-12 (16)
31,9-10 5(6)	31,42 1(15)	32,19 7(6)	33,13 2(2)	40,12 2(19)
31,10-12 5(3)	31,43 2(20)	32,20 1(3)		

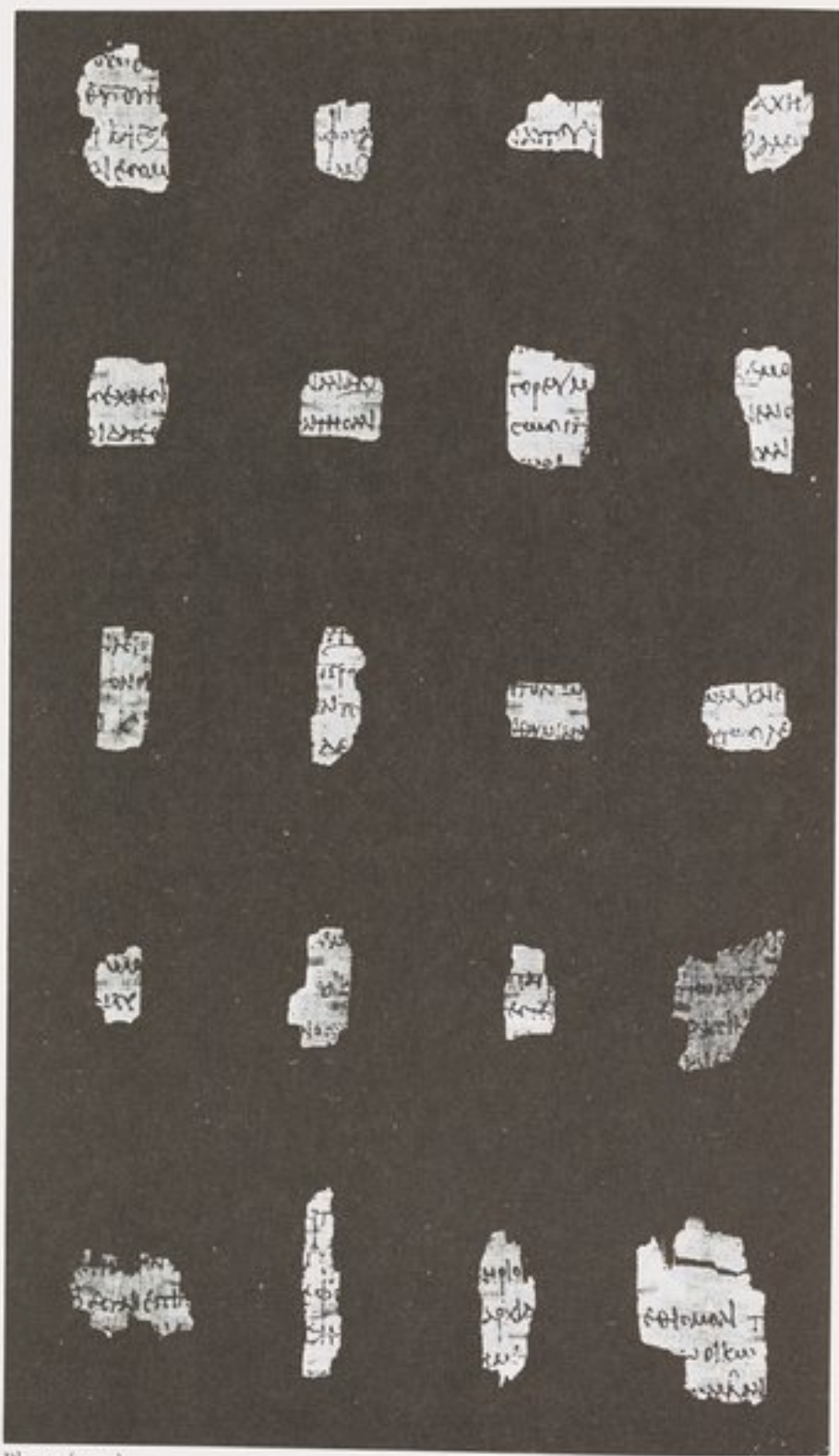

Plate 1 (recto)

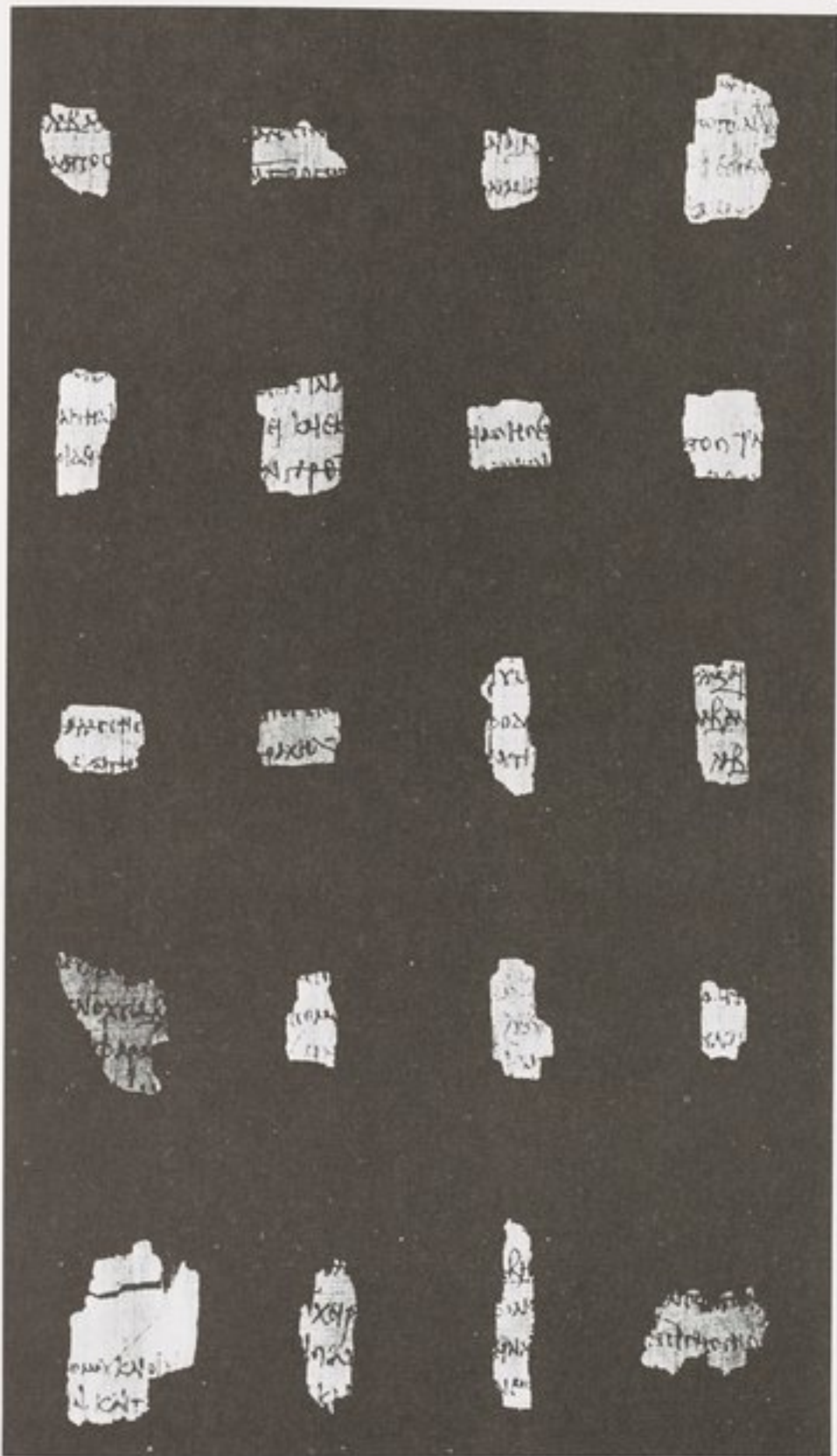

Plate 2 (verso)

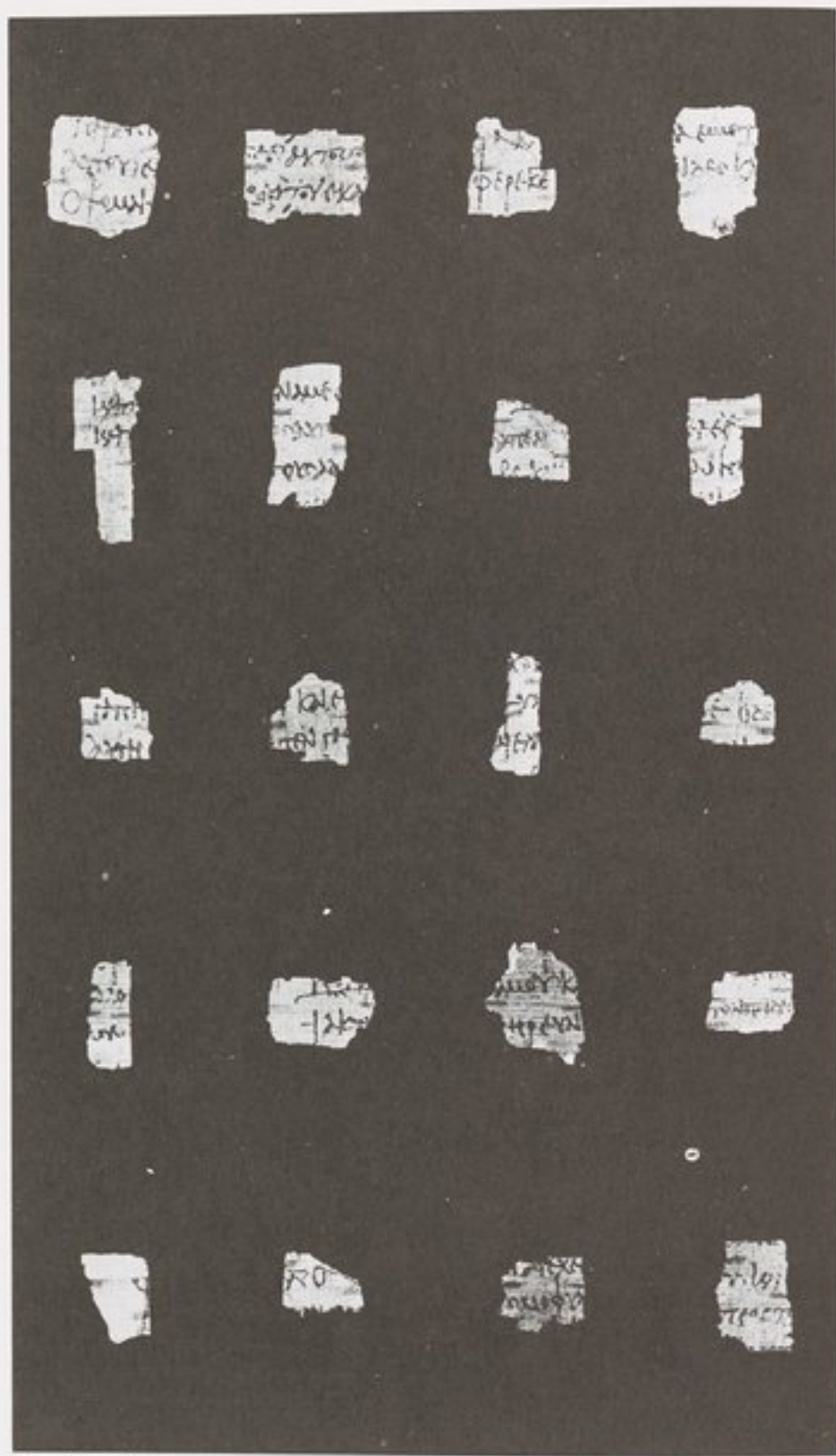

Plate 3 (recto)

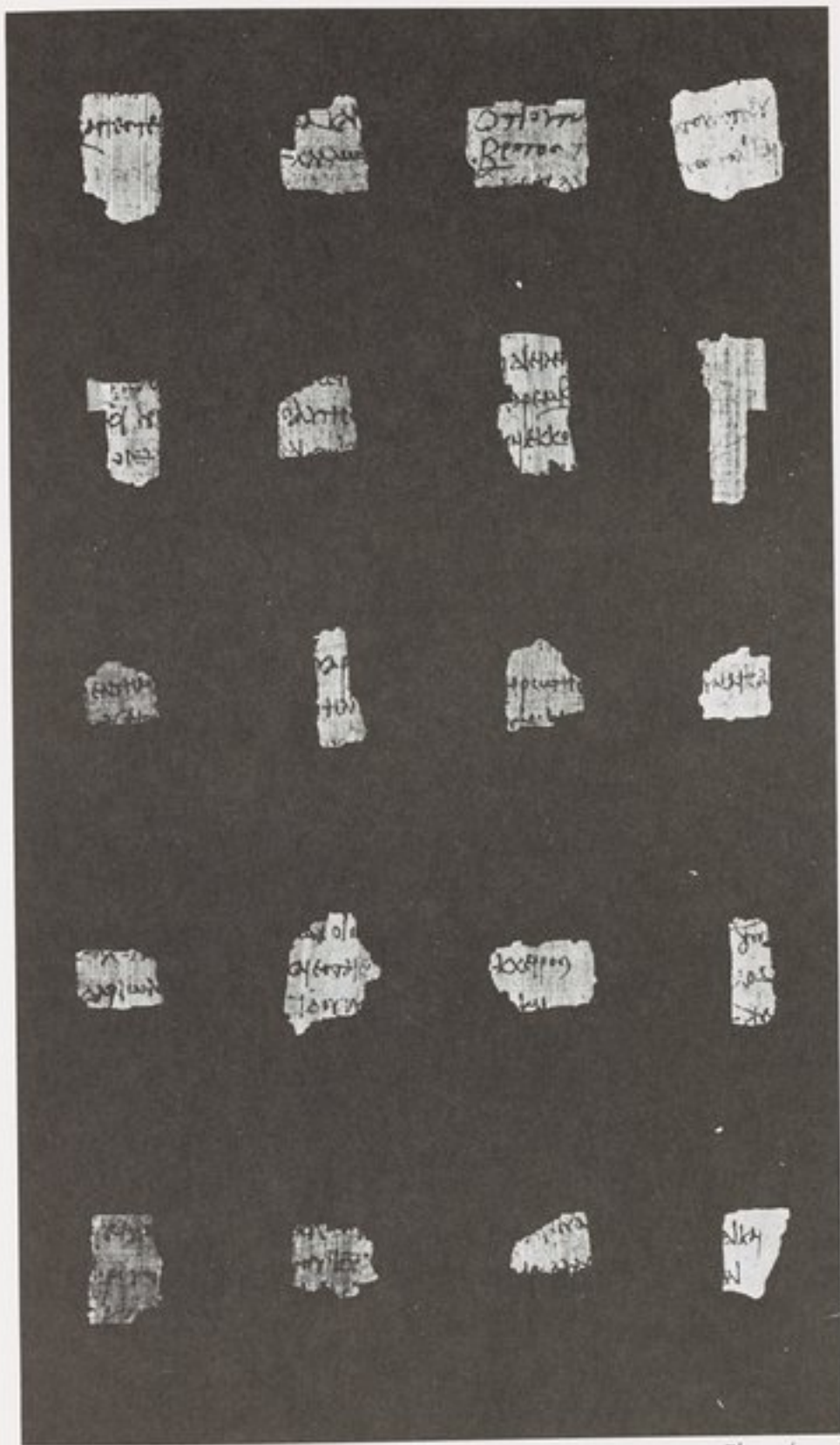

Plate 4 (verso)

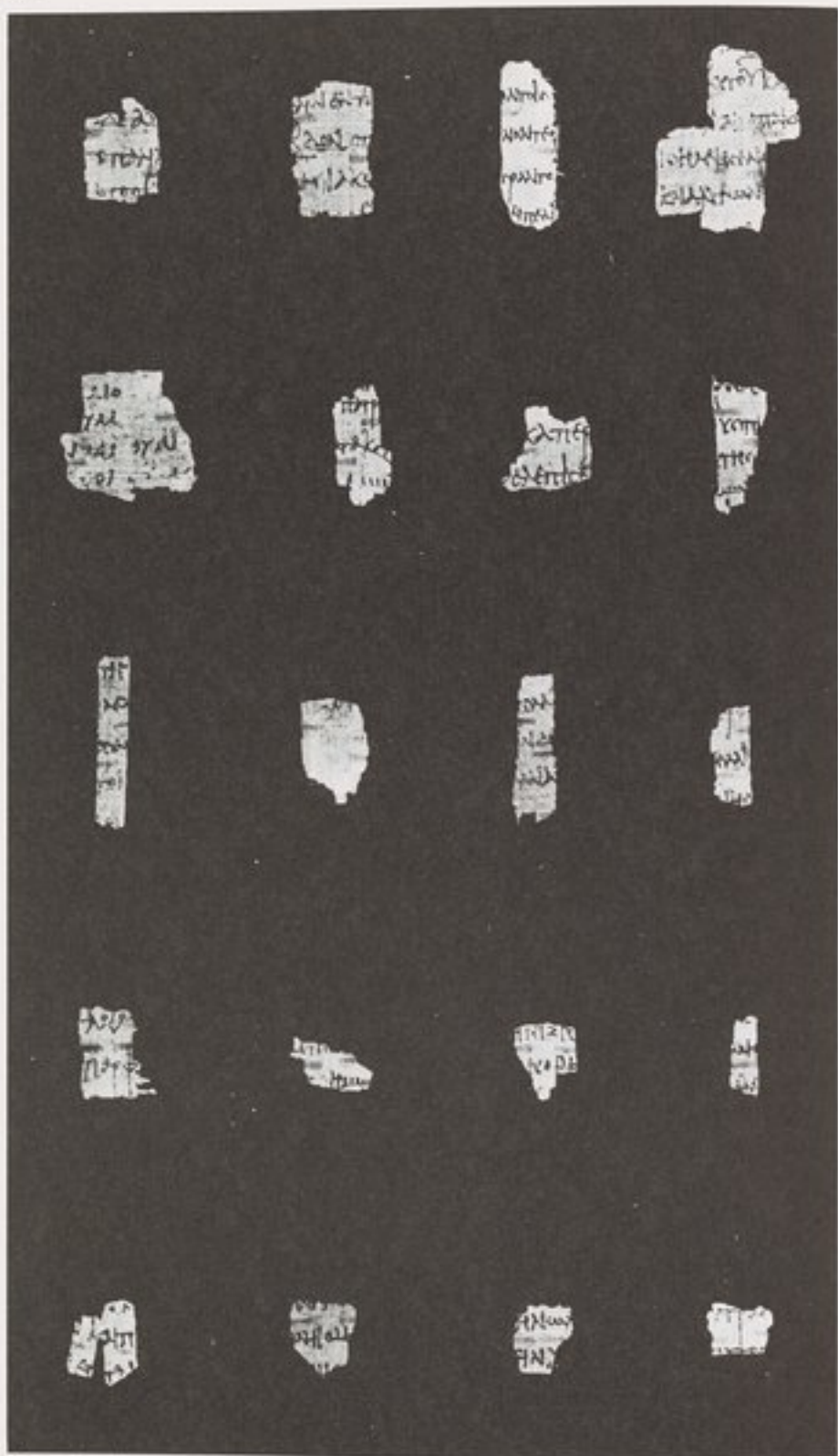

Plate 5 (recto)

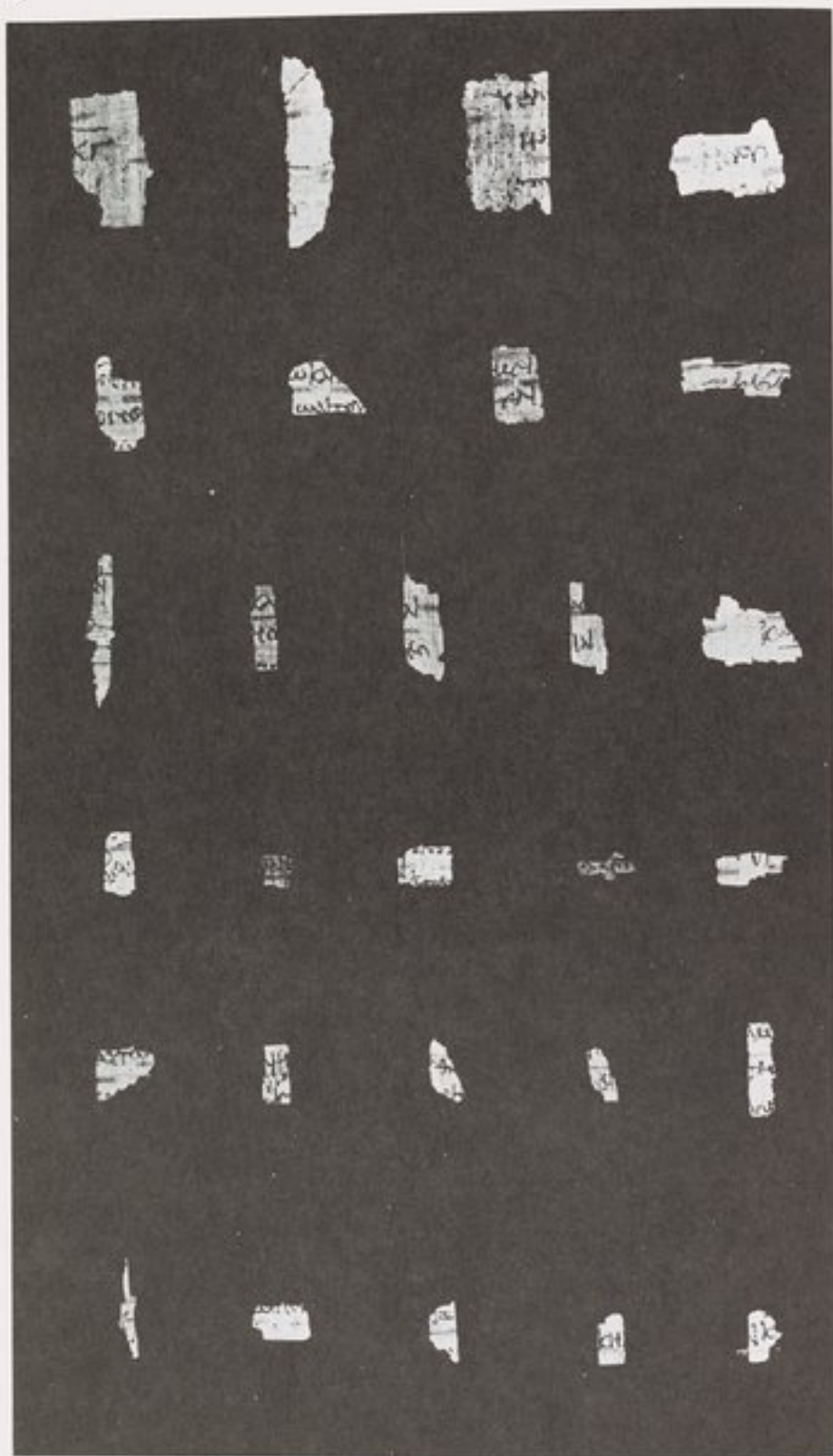

Plate 7 (recto)

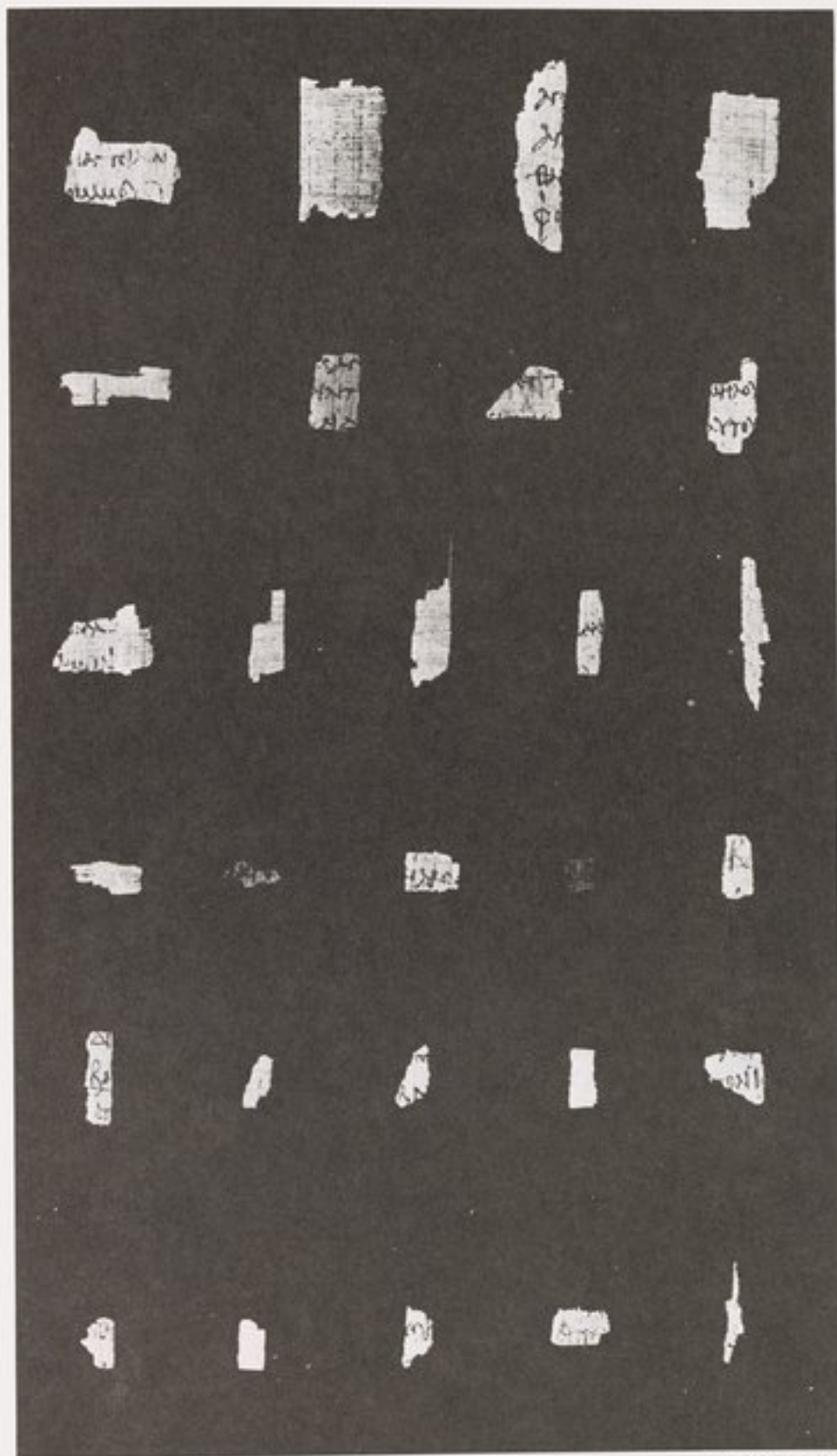

Plate 8 (verso)

APPENDIX B: INSTANCES OF POSSIBLE HEBREW INFLUENCE
IN PAPYRUS 911

It is clear from the discussion in Part II, E of the preceding study that, as far as Genesis is concerned, the matter of prehexaplaric corrections of Septuagint manuscripts on the basis of some Hebrew text is still largely an open question. Because of this unsatisfactory state of affairs it may be useful to survey in the following pages the relevant evidence furnished by the only other sizeable papyrus fragment for Genesis, namely Pap. 911¹ (3rd cent. A.D.).

As in the preceding study, R² serves as the lemma text unless indicated otherwise. For the sake of interest the witness of Pap. 961 and 962 is cited wherever extant, either before or after the square bracket. This will indicate the precise relationship among our chief papyri for Genesis.

Variant Readings with Hexaplaric Signs

With obelus:

8,7 τοῦ¹—δδωρ¹], 911 58 Arm¹⁴⁰¹; Hi = (M); Syh sub ÷

The possibility exists that Pap. 911 is a poorly supported representative of (C), since the phrase may have been added here from the following verse where it occurs (minus τοῦ) in a similar context. It seems more likely, however, that it is original since it has virtually universal support in the Greek manuscript traditions. What is further of considerable interest is the fact that all textual evidence supporting 911 comes from usually hexaplaric witnesses. All in all, the omission appears best explained in terms of Hebrew influence.

9,2 γῆς 911 961 = (M) + καὶ ἐπὶ πᾶσιν τοῖς κτηνεσιν c. var D^o M 58-64 (mg) C^r f⁻¹²⁰ n s 46 71-346^r 120 54 55 59 509 730 Cyr Syh(sub ÷) (=R¹)

According to Syh Origen found the phrase in his Greek manuscripts and obelized it because of its absence from the Hebrew text. But there is little doubt that the two papyri represent (C). The addition is readily explained in light of the fact that θηρία and κτηνη usually occur together in Genesis (cf. 2,20; 3,14; 6,19; 7,14; 7,21; 8, 1; 8,19; 9,10). A second though less likely possibility is that the phrase was omitted from (C) by parablepsis.

32,3 (2) (τῶσου) ἐκείνου 961 = (M), 911 D^o 53-664* Cyr; G sub ÷ (vid)

If MS. G represents the hexaplaric recension, Origen must have had before him a Hebrew text which lacked *hhu*. The omission in 911 is probably a simple instance of parablepsis.

32,14 (13) καὶ ἐξέπεσε ἕλεν 961], 911 L 56(mg)-129 La^b Eth = (M); G sub ÷

No mechanical error seems to have been responsible for the omission, though it may be

¹ Henry A. Sanders and Carl Schmidt, *The Minor Prophets in the Freer Collection and the Berlin Fragment of Genesis*, New York, 1927.

a mistake nevertheless. To regard 911 as Ⓞ at this point would be highly questionable. The omission is therefore, probably due to Hebrew influence.

34.15 καὶ¹⁵—ἐμὴν²⁰ 962] , 911 799 = Ⓜ; G sub ÷

No further explanation is needed than that the omission was caused by parablepsis.

34.16 γυναικας 961 962] , 911 ἡ = Ⓜ; G sub ÷

It is perhaps of some interest that the omission in 911 not only leaves the sense in tact, but produces a more exact parallel to the first clause of this verse. The omission may, therefore, be purely stylistic in nature. On the other hand, 911 may be giving evidence of Hebrew influence at this point.

With asterisk:

7.14 γένοε¹] + αὐτων 911(?) 82 t Arab Sa¹⁹ Syh (sub ⋄); + αὐτου 376 319 = Ⓜ

Whether 911 supports the singular or the plural pronoun cannot be determined since it is part of a reconstruction. The addition may be an instance of Hebrew influence, though natural accretion can equally well account for it and is an adequate explanation.

9.10 ἀπε⁹ 961] pr πασι τοις ζωοις της γης c. var s 346 730

9.10 κιβωτου 961] + πασι ζωοις της γης c. var 911 17'-82-135 319 Arm Syh (sub ⋄) = Ⓜ

The conclusion seems inescapable that this addition is due to Hebrew influence. Origen apparently added the phrase in its proper place, but it was subsequently placed earlier in the verse to improve its logical sequence in s, a textual family which shows considerable influence from the Hexapla. This is not to say, of course, that 911 was influenced by Origen's work, but it makes Hebrew influence on the papyrus likely.

13.17 πλάτος 961] + αὐτης 911 D⁰ M O C⁺ d f⁻¹²⁰ n s t 346' 120' 509 730 Arm (sub ⋄) Jub = Ⓜ

Though in the hexaplaric tradition the addition may be due to Hebrew influence (cf. Arm), for 911 natural accretion is adequate explanation, especially since το μικροσ αὐτης occurs just prior (cf. also 24.53 p. 148 above).

16.4 κυρια] + αὐτης 911 O^{-17' 72 135} C⁺ 370 319 La^M Arab Arm (sub ⋄) Bo Eth Sa¹⁸ Syh (sub ⋄) Or = Ⓜ

As in the preceding instance, the asterisks in the hexaplaric tradition do not necessarily indicate Hebrew influence on 911 as well. Possessive pronouns were often added in the process of textual development and natural accretion is therefore adequate explanation. However, neither in this verse nor in 13.17 is the possibility of Hebrew influence excluded.

29.10 καὶ¹⁵—ἐμὴν²⁰ 911 + = Ⓜ] , A 72-135 C⁺-57 413(mg) b f^{-53 246} n 30'-130 (txt) t y⁻³⁹² 55 59' 319 509 Arab Eth^{-P} Cyr^{Lat} Aug; Arm (sub ⋄)

Of interest is the fact that according to the evidence from Arm Origen was responsible for adding the phrase to his Greek text on the basis of the Hebrew. One naturally wonders whether its presence in 911 may also be due to Hebrew influence instead of being an original reading as Rahlfs judged it to be. The number of witnesses supporting

the omission is obviously considerable though parablepsis may in part be responsible for this.

33.1 ἐκκόβ[961 962] + τοὺς ὀφθαλμοὺς 911 53-664°; + τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ M O¹⁻²⁸
(G sub ✧) C¹⁻¹⁰⁸ 130-730 46 424' 319 Eth^c Arm Syh (sub ✧) = **Ⓜ**

In Genesis the Hebrew phrase *u'f' yagw'* is rendered frequently, though by no means consistently, as ἀναβλεπεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς (αὐτοῦ). What may have been at work in 911, therefore, is influence from parallel constructions. If Hebrew influence is responsible for the addition in the papyrus one would perhaps expect a possessive pronoun as well (αὐτοῦ). However, of considerable interest is the fact that 53 and 664—a pair of MSS. which especially in that combination, viz. 53 plus the corrector of 664, frequently testifies to readings corrected on the basis of a Hebrew text—share the reading of 911. Hebrew influence on Pap. 911 at this point is, consequently, very much a live option.

*Agreements with **Ⓜ** without Hexaplaric Signs*

Omissions:

3.9 ἀδάμ²] , 911 (vid) L O¹⁻²² 428 18 b d 129 344' (txt) Γ⁴⁸ 318-527 120 54 55⁸ 319
Arm Bo⁴ Eth Pal Phil¹⁰⁴¹ Aug Chr Iren Ruf Vulg = **Ⓜ**

In the context, an addition appears more likely than an omission. Consequently, 911 is best considered to have preserved the original text. To posit Hebrew influence for this variant would be highly questionable.

10,24 τόν² -ἐγέννησεν²] , 911 961 833 15'-135' 343 346 120 319 = **Ⓜ**
Parablepsis adequately accounts for this variant (see above p. 161)

11,9 ὁ θεός 961] , 911 58 25 b¹⁰⁰ f 121-318-424 31 (mg)-122 Phil = **Ⓜ**
The reading of 911 is probably original (see above p. 147)

12,6 εἰς - αὐτῶς 961] , 911 D (vid) 15-17'-135' b 527 120' 319 La^M Eth Phil = **Ⓜ**
There is little question about the correctness of Rahlfs' judgment at this point. The real problem is whether the omission of the phrase is to be ascribed to Hebrew influence. Two considerations detract from the plausibility of this. On the one hand, the omission can be accounted for on the basis of a mechanical error, namely, parablepsis (εἰς αὐτῶς), and on the other, the phrase is quite dispensable as far as the meaning of the verse is concerned. Philo's early witness appears to be of doubtful value since his quotation is not verbatim. He reads: *δοῦσεν τὴν γῆν εἰς - ὑψηλὴν*, commenting at length on *δοῦσεν*. It seems probable he simply omitted the phrase because of its irrelevancy for his purpose. Hebrew influence may have been at work in this verse but such a conclusion is clearly not the most plausible one.

12,19 ὁ τῶς 961] , 911 833 376 C¹⁻²⁵ 77 78 413 370 318-392' 509 La^M Eth Tht = **Ⓜ**
The omission is probably purely *ad sensum*, and not likely due to Hebrew influence.

14,14 λώτ] , 911 = **Ⓜ** Sam Pent

The trend in manuscript traditions is to render the text more explicit, and on that basis it would be possible to argue that 911 contains a lone survivor of **Ⓜ**. However, the evidence for such a conclusion is so meagre as to render it virtually indefensible. The omission, therefore, may be due to Hebrew influence.

14,14 ἀπίστος ἀδελφῶν 961], 911 (vid) b = $\textcircled{M}$ Sam Pent

Though this omission may be due to simple abbreviation of the text—a phenomenon not unknown elsewhere in the *b* family—it is perhaps better to explain it as an instance of Hebrew influence.

15,21 καὶ τὸ ἐλάλιον 911 M O^s-13^c cII b d f⁻²⁴⁶ 343 319 Arm Bo Eth Sa¹⁸ = $\textcircled{M}$

As in many instances discussed in the preceding more than one explanation is possible for this variant. Parablepsis may have been responsible for the omission in 911, and in that case agreement with $\textcircled{M}$ is purely coincidental. On the other hand, Hebrew influence accounts equally well for the absence of the phrase from the papyrus.

17,17 ὡς ἔστι R³], 911 O^s-130(mg) f⁻⁴⁶ 370 120^c 55 59 730 La⁸ Phil = $\textcircled{M}$ (= R²)

A number of facts argue in favor of accepting the reading of 911 as original, in agreement with R²: 1. in 10,21 where an identical construction occurs the translator rendered *ylā* (passive) by ἐγενεθη but did not add ὡς; 2. the immediate context is conducive to an *ad sensum* addition of ὡς; 3. except in 10,21, γινωσκαι (= *ylā*) occurs in Gn with an explicit subject, enhancing the probability of an addition in 17,17. Though Hebrew influence is a possibility, it is not likely.

18,5 εἰς - ὁμῶν⁹ 961], 911 (vid) D 15^c-72^c-708 71-392 55 319 La⁸ Bo Syh⁹ Chr = $\textcircled{M}$

Apparently, either Origen omitted the phrase or else it dropped out of some O manuscripts due to his obelus. One is inclined to ascribe its omission in 911 likewise to Hebrew influence though stylistic variation may account for it.

23,10 εἰπεν], 911 106^c Eth = $\textcircled{M}$

In the context εἰπεν is dispensable, but in the case of 911 one suspects an instance of Hebrew influence.

26,18 ἀβραάμ⁹], 911 961 b 370 n 130 (txt) 318^c-619 2⁻³¹ 55 59 319 509 La¹ Arab Bo = $\textcircled{M}$

The two papyri (911 961+) have probably preserved an original reading (see above p. 163).

28,19 ἦν 961], 911 = $\textcircled{M}$

Since addition and omission of "to be" is rather flexible, it may be pure coincidence that 911 agrees with $\textcircled{M}$. It is of some interest, however, that 911 contains two more instances of the same kind (29,16; 31,10). It is not improbable, therefore, that Hebrew influence rather than inner Greek stylistic variation accounts for the omissions in 911.

29,7 ἰκκός], 911 La⁸ Eth = $\textcircled{M}$

The omission is too poorly supported to be considered original. The variant can be explained in terms of stylistic variation. The possibility of Hebrew influence is not excluded but not the most plausible.

30,3 ἰκκός], 911 961 d 72 Eth = $\textcircled{M}$

τὸ ἰκκός], 911 Eth = $\textcircled{M}$

For both variants see above p. 163

30,15 οὐ 961], 911 C^s-25 128 424 Bo = $\textcircled{M}$

The most natural explanation of the omission would seem to be to regard it as a stylistic variant. To posit Hebrew influence is both unnecessary and forced.

31,10 ἦσαν 961] , 911 17'-82-135 b 344 z 630 Just = $\text{\textcircled{M}}$ —see 28,19 above.

31,23 πάντας 961] , 911 O⁵⁸ b La⁸ Arm = $\text{\textcircled{M}}$

The support of *b* is of questionable value in this instance since in place of πάντας it reads τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ. Of some significance is the fact that what remains of the evidence, after *b* has been eliminated, is solidly hexaplaric. Furthermore, generally speaking, πας is much more frequently added than omitted in the process of textual development. Consequently, one is inclined to regard the omission as an instance of Hebrew influence.

Additions:

10,19 ἀδάμαξ 961] pr καὶ 911 (vid) 17'-135 La⁸ Arab Arm Eth = $\text{\textcircled{M}}$

Rahlfs is certainly correct in regarding καὶ as secondary, the more since his conclusion is now supported by Pap. 961. Either natural accretion or Hebrew influence will adequately explain the addition. Though in the case of the O MSS, the variant is to be traced, in all probability, to Origen's corrective activity, 911 is more ambiguous. Natural accretion is perhaps the better way to account for the reading of the papyrus.

13,8 σοῦ] pr ἀνα μεσον 911 (vid) t 392 55 Arm Co Eth^P Chr^{Lat}: Ambr = $\text{\textcircled{M}}$

In cases where the Hebrew text has *byn* twice or more times in succession $\text{\textcircled{C}}$ is not consistent. Second (and third etc.) *byn* was sometimes translated by ἀνα μεσον, but at other times no explicit equivalent was given in the Greek text. In the process of textual development this inconsistency naturally led to confusion, ἀνα μεσον at times being omitted secondarily but at other times being introduced into the text. One is tempted to regard the addition in 13,8 as an instance of Hebrew influence, but certainty in this regard is obviously out of the question.

22,1 ταῦτα 961] + καὶ 911 54 Pal = $\text{\textcircled{M}}$

In Genesis—as elsewhere in LXX—a finite verb following ἐγενετο is found either with or without καὶ. The apparently secondary introduction of the conjunction in this verse may be due to Hebrew influence but is more plausibly explained as a stylistic variant.

22,2 ἀγαπητὸν 961] + σου 911 Arab = $\text{\textcircled{M}}$; *unicum tuum* Syl⁸

The fact that τοὺς υἱοὺς σου immediately precedes τὸν ἀγαπητὸν makes natural accretion more plausible as an explanation of the reading of 911 than Hebrew influence.

25,33 πρωτότοκον 961] + αὐτοῦ 911 O¹⁷ 72' 82' 551' b d t 59 La⁸ Arab Arm Bo^W Lat¹: Aug = $\text{\textcircled{M}}$

Once again natural accretion adequately accounts for the presence of αὐτοῦ.

26,15 ἡρότων 961] + ἀβραάμ 911 O⁷² 44'-370 527 Arm = $\text{\textcircled{M}}$

Two facts are reasonably clear: ἀβραάμ is not original, and Origen introduced the addition into his text on the basis of the Hebrew. One strongly suspects that Pap. 911 has likewise undergone Hebrew influence at this point.

26,32 ἰσάκ 961] + καὶ 911 f^{58*} La⁸ = $\text{\textcircled{M}}$

More plausible than either Hebrew influence or natural accretion is the assumption that καὶ is original. Its omission in the majority of manuscripts is easily explained on stylistic grounds (cf. παραγγελομένως). It is of some interest that Origen apparently felt no need to make an addition.

26,33 τοῦτο 911 $O^{17} 138$ 125 La¹ = (M) + ἐκαλεσεν 961 tell—cf. p. 146.

27,8 υἱέ 961 (vid)] + μου 911 72'-376 25 B² z Arab Arm Bo Syh = (M)

The agreement between Pap. 911 and (M) is probably a coincidence, the addition being a stylistic variant.

28,7 πατρός 961] + αὐτοῦ 911 D^D 72' 56'-129 509 La⁸ Arab Co = (M)

There is no good reason for positing Hebrew influence to account for the addition in 911 since natural accretion adequately explains αὐτοῦ (cf. τῆς μητρος αὐτοῦ in the same verse).

29,16 λαβάν 911 15-426 = (M) + ἦσαν 961 tell—cf. p. 111 as well as 28,19 and 31,10 above.

30,13 ἀσῆρ] + πλουτος 911 135 (mg)-426 57 (mg) 135 (mg)-426 d^{370c} 318 509 Arm (txt); + ο εστιν(ν) πλουτος 58 f La⁸ Arab Arm^{sp} Sa

The situation here is problematic. At first glance the addition—which is based on a confusion of $\dot{\alpha}r$ and $\dot{\beta}r$ (cf. Gn 31,16)—is best explained as an instance of Hebrew influence. One source of the addition may, in that case, have been the Hexapla, though the evidence for this is ambiguous. Why Origen should want to create a doublet in his Greek text is not at all clear. (In the case of $\dot{\alpha}\sigma\alpha\chi\alpha\rho - \mu\dot{\alpha}\sigma\theta\omicron\varsigma$ in 30,18 it can be argued that Origen eliminated the doublet since 15-17'-82-135-376 omit $\mu\dot{\alpha}\sigma\theta\omicron\varsigma$). Of further interest is the fact that πλουτος is found in a considerable number of textual witnesses outside of the O family, its presence in the f family being of special significance since hexaplaric readings are rarely supported by the unanimous witness of this group. The most natural explanation of the addition would seem to be that it is original (cf. 30,18 for another instance of the same phenomenon). The reading of (M) appears to be $\alpha\sigma\eta\rho$ πλουτος with a subsequent addition of ο εστιν (cf. ο εστιν in 30,18). That πλουτος should have been omitted occasionally in the process of textual development is understandable. The extent of the omission, however, is the only unsatisfactory aspect of the proposed solution.

31,35 κύριε] + οτι 911 f^{156*} La⁸ Eth = (M)

Though the possibility of Hebrew influence is not excluded stylistic variation accounts more plausibly for the reading of 911.

34,30 τοῦτ³⁷ 961 962 (vid)] πρ εν 911 b 370 f_{HT}^{1799} Syh = (M)

In spite of the fact that the vast majority of MSS. omits the preposition, one is inclined to consider it original rather than due to Hebrew influence. Even Origen apparently felt no need to insert it into his Greek text. Moreover, not only would the preposition be dispensable in the context but its omission would constitute a stylistic improvement; hence its absence from the majority of textual traditions. The possibility cannot wholly be discounted that the preposition was introduced secondarily under influence of εν of the preceding phrase.

Transpositions:

24,47 τινος εἰ θυγατρῶν 961 962] θυγατρῶν τινος εἰ 911 $M s^{30} t y^{318}$ z 55 59 319 630 = (M)

Apparently the translator rendered $\dot{\beta}t$ $\dot{m}y$ $\dot{\alpha}$ as τινος εἰ θυγατρῶν in 24,47 but as θυγατρῶν τινος εἰ in 24,23. The reading of 911+ in the former verse is probably due to influence from its parallel, 24,23.

31,37 $\mu\upsilon\upsilon\upsilon^2$ et $\sigma\upsilon\upsilon^2$ 911 O⁵⁸ 72 107-125 La^o Arm = $\textcircled{M}$ | tr 961 962 rell (= R¹)
 The text of R¹ is to be preferred to R² as the reading of $\textcircled{G}$ (cf. p. 149). Whether the reading of Pap. 911 is due to Hebrew influence or influence from v. 37a is difficult to determine. In favour of the former it can be argued that Origen corrected his text in conformity with the Hebrew, a fact which enhances the possibility that the reading of 911 is likewise due to Hebrew influence.

32,8(7) και τούς βόας 961 962 | tr post προβατα 911 O⁵⁸ La^o Arab Bo Eth Syh = $\textcircled{M}$
 There is here no reasonable doubt about the reading of $\textcircled{G}$. It is further clear that Origen introduced a transposition in order to bring his Greek text into line with the Hebrew. It is therefore probable that the reading of 911 is similarly due to Hebrew influence, though the possibility exists that it was influenced by the fact that when βοες and προβατα occur together in Gn the order is virtually always προβατα βοες.

Other variants:

11,31 ἔθθεν] -θεν 911 b 44 343 Arab Arm Eth = $\textcircled{M}$

An *ad sensum* change from the singular to the plural verb is adequate explanation for the reading of 911 and supporting witnesses (cf. κατοικησεν > και οικησεν in b Arm Eth)

17,16 αὐτόν 961 | αὐτήν 911 17-72' 413* Phil = $\textcircled{M}$

(ἐξ) αὐτοῦ | αὐτῆς 911 72' Eth^{CR*} Phil^{LAC} Hi = $\textcircled{M}$

Since these two variants are closely related they are discussed together. It is clear, that, if it were not for the support of Philo there would be little hesitation in regarding both variants as instances of Hebrew influence since Pap. 911, as has been shown, gives evidence of such influence elsewhere, and the remaining witnesses point in the direction of Origen's Hexapla. If the reading of 911 in both instances is secondary, as Rahlfs thought, we have to conclude not only that 911 was corrected, but also that Philo must have used an earlier text which contained the same correction. This is, of course, possible, though it should not be overlooked that the feminine pronoun in each case clearly constitutes the *lectio difficilior*, and, therefore, may well be original. The logical change to the masculine/neuter pronoun must then have arisen at an early stage of textual development. Until it can be shown that Philo did indeed use a corrected text, it would seem best to regard the feminine pronouns as original.

25,2 ζεμράν 911 | ζεμβραν $\textcircled{G}$ (= R¹); zamm $\textcircled{M}$ —cf. p. 144

25,6 (παλλακῶν) αὐτοῦ 961 | του αβρααμ 911 962 t Arab Bo; $\cdot\text{sr l-brlm}$ $\textcircled{M}$ —see above p. 170

25,30 ἐκλήθη 961 | εκκαλεσεν 911; qal $\textcircled{M}$

One suspects that the reading of 911 is no more than an *ad sensum* rendering taking ακωβ as subject.

26,11 ἡ 961 | και 911 b d Bo^o; w(b'ltw) $\textcircled{M}$

Significantly, no O MSS. support και, which indicates that Origen felt no need to introduce any change. A second point to be noted is that the context lends itself admirably to και > η, a fact which would argue for the originality of και. However, the least objectionable solution is to regard η as $\textcircled{G}$ and και as a stylistic variant. To posit Hebrew influence is in any case unnecessary.

26,31 μετὰ σωτηρίας 961 | μετ ειρηνης 911; b'lywm $\textcircled{M}$

At first glance it seems probable that μετ ειρηνης is a re-translation of the Hebrew

phrase. This becomes doubtful, however, once it is realized that the copyist had just written μετ ειρηνης in 26,29, and, consequently, wrote the same in v. 31 by mistake.

30,40 καθ' ἑαυτὸν 961] κατα μονας 911; *Ibid* (M)

It seems difficult to escape the conclusion that the variant reading in 911 was introduced for the purpose of reflecting the Hebrew text more accurately. Chapter 32, 17(16) contains the only other occurrence of κατα μονας in Gn but influence from that passage on 30, 40 seems unlikely.

35,3 θυσιαστήριον 961 962] + τον βωμον 911; βωμον 56*; מזבֿח (M)

Though it is not certain that we are faced here with an instance of corrective activity on the basis of a Hebrew text, a correction of some kind was apparently intended. Both θυσιαστήριον and βωμος are used in the Septuagint to translate מזבֿח though βωμος does not occur in Gn.

Of the 58 variants discussed 11 are best explained as readings of (C) (listed in the order of occurrence in the Appendix):

34,30 τοῖς³] πρ εν; 3,9 ἀδάμ²] ; ; 11,9 ὁ θεός] ; ;
17,17 υἱός] ; ; 26,18 ἀβραάμ²] ; ; 30,3 βραχίλ] ; ; 30,3 τῷ ἱακώβ] ; ;
26,32 ἱσαάκ] + και; 30,13 ἀσῆρ] + πλουτος; 17,16 αὐτὸν] αὐτην;
17,16 (εἰ) αὐτοῦ] αὐτης.

The instances of probable Hebrew influence are 16 in number.

8,7 τοῦ¹ - ὄθωρ²] ; ; 32,14(13) καὶ ἐξαπέστειλεν] ; ;
9,10 κιβωτοῦ] + πασι ζωοις της γης; 33,1 ἱακώβ] + τοις ὀφθαλμοις;
14,14 λώτ] ; ; 14,14 ὀπίσω αὐτῶν] ; ; 18,5 εἰς-ὁμῶν¹] ; ; 23,10 εἶπεν] ; ;
31,23 πάντας] ; ; 13,8 σοῦ¹] πρ ανα μεσον; 26,15 χρόνω] + αβρααμ;
26,33 τοῦτο 911] + ἐκαλεσεν (C); 31,37 μου² et σοῦ² 911] tr (C); 32,8 (7) καὶ
τούς βόας] tr post προβατα; 30,40 καθ' ἑαυτὸν] κατα μονας; 35,3 θυσιαστήριον
+ τον βωμον. The remainder (31) constitutes a variety of other deviations from the original Septuagint text.

Even though no absolute certainty can be attained regarding every individual reading there can be little doubt that the text of Pap. 911 gives evidence of Hebrew influence. Our investigation allows us to conclude with greater confidence than was possible on the basis of Pap. 961 and 962 that the text of Genesis underwent (apparently sporadic) revision before the time of Origen in order to make it conform more closely to the *Hebraica veritas*. Whether the immediate source of these corrections was a Hebrew text or some Greek tradition(s) such as "the three" is not certain though the latter appears more probable.

BIBLIOGRAPHY

- Allgeier, A. *Die Chester Beatty-Papyri zum Pentateuch*. (Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums, XXI, 2), Paderborn, 1938
- Baob, O. J. 'A Theory of Two Translators for the Greek Genesis', *Journal of Biblical Literature* 52 (1933), pp. 239-43
- Blas, F., and Debrunner, A. *A Greek Grammar of the New Testament and other Early Christian Literature*, trans. and revised from the 9th-10th German ed. by R. W. Funk, Chicago and Cambridge, 1961
- Colwell, E. C. 'Scribal Habits in Early Papyri: A Study in the Corruption of the Text', *The Bible in Modern Scholarship*, ed. J. Philip Hyatt, Nashville, Tenn., 1965, pp. 370-89
- Debrunner, A. 'Zur Übersetzungstechnik der Septuaginta', *Vom Alten Testament* (Festschrift Karl Marti), (Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 41), 1925, pp. 69-78
- Field, F. *Origenis Hexaplorum quae supersunt*, 2 vols., Oxford, 1875. Repr. Hildesheim, 1964
- Fischer, J. *Das Alphabet der LXX-Vorlage im Pentateuch*, Münster, 1924
- *Zur Septuaginta-Vorlage im Pentateuch*, (Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 42), 1926
- Fritsch, C. T. *The Anti-Aristotomorphisms of the Greek Pentateuch*, Princeton, 1943
- Galiano, M. F., and Gil, L. 'Observaciones sobre los papiros Chester Beatty IV y V', *Estudios* 21 (1953), pp. 1-13
- Gelman, H. S. 'The Hebraic Character of Septuagint Greek', *Vetus Testamentum* 1 (1951), pp. 81-90
- 'Hebraisms of the Old Greek Version of Genesis', *Vetus Testamentum* 3 (1953), pp. 141-8
- 'Some Types of Errors of Transmission in the LXX', *Vetus Testamentum* 3 (1953), pp. 397-400
- Gooding, D. W. *Revisions of the Septuagint Pentateuch* (Tyndale Lecture, 1954), London, 1955
- Gottstein, M. H. 'Neue Syrohexaplafragmente', *Biblica* 37 (1956), pp. 162-83
- Hanhart, R. 'Fragen um die Entstehung der LXX', *Vetus Testamentum* 12 (1962), pp. 139-63
- Hatch, E., and Redpath, H. A. *A Concordance to the Septuagint and the other Greek Versions of the Old Testament (including the Apocryphal Books)*, 3 vols., Oxford 1897-1906. Repr. in 2 vols., Graz, 1954
- Hausch, E. *Der LXX-Text des Pentateuch* (Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens der Akademie der Wissenschaften in Göttingen i. 1), Berlin, 1910
- Jellicoe, S. *The Septuagint and Modern Study*, Oxford, 1968
- Kahl, P. E. 'Untersuchungen zur Geschichte des Pentateuchtextes', *Theologische Studien und Kritiken* 88 (Gotha, 1915), pp. 399-439. Repr. in *Opera Minora* (Leiden, 1956), pp. 3-37
- Katz, P. 'Notes on the Septuagint III: Coincidences between ⓐ and ⓑ in Genesis XV', *Journal of Theological Studies* 47 (1946), pp. 166-8
- Kenyon, F. G. *Our Bible and the Ancient Manuscripts*, 5th ed., revised by A. W. Adams, London, 1958
- *The Chester Beatty Biblical Papyri: Genesis (Papyrus IV & V): Text*, London, 1934
- *The Chester Beatty Biblical Papyri: Genesis (Papyrus IV): Plates*, London, 1935
- *The Chester Beatty Biblical Papyri: Genesis (Papyrus V): Plates*, London, 1936
- Kittel, R. (ed.) *Biblia Hebraica*, 3rd ed., Stuttgart, 1937
- Klyn, A. F. J. 'The Letter of Aristeas and the Greek Translation of the Pentateuch in Egypt', *New Testament Studies* 11 (1964-5), pp. 154-8
- Kraft, R. A. 'A Note on the Oracle of Rebecca (Gen. XXV. 23)', *Journal of Theological Studies* (N.S.) 13 (1962), pp. 318-20
- Liddell, H. G., and Scott, R. *A Greek-English Lexicon*, 9th ed., revised by H. S. Jones, Oxford, 1940
- Mandelkern, S. *Veteris Testamenti Concordantiae Hebraicae atque Chaldaicae*, Leipzig, 1917

- Martin, R. A. 'Some Syntactical Criteria of Translation Greek', *Vetus Testamentum* 10 (1960) pp. 295-310
- Mayser, E. *Grammatik der griechischen Papyri aus der Ptolemäerzeit. Mit Einschluss der gleichzeitigen Ostraka und der in Ägypten verfassten Inschriften*, 2 vols., i. Leipzig, 1906, 2nd ed., Berlin, 1923, revised 1936-38, ii. Berlin, 1926-34
- Nestle, E. (ed.) *Novum Testamentum Graece*, 24th ed., revised by Erwin Nestle and Kurt Aland, Stuttgart, 1960
- Olinstead, A. T. 'The Greek Genesis', *American Journal of Semitic Language and Literature* 34 (1917-18), pp. 145-69
- Orlinsky, H. M. 'The Chester Beatty Biblical Papyri', *Jewish Quarterly Review* 32 (1941-42), pp. 89-95 (Review of A. Allgeier, *Die Chester Beatty-Papyri zum Pentateuch*)
'Critical Notes on Gen. 39,14-17; Jud. 11,37', *Journal of Biblical Literature* 61 (1942), pp. 87-97
'On the Present State of Proto-Septuagint Studies', *Journal of the American Oriental Society* 61 (1941), pp. 81-91
- Rahlfs, A. *Verzeichnis der griechischen Handschriften des Alten Testaments* (Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens der Akademie der Wissenschaften in Göttingen ii), Berlin, 1914
Septuaginta-Studien I-III, 2nd ed., elaborated by Walter Baser, Göttingen, 1965
(ed.) *Septuaginta, I, Genesis*, Stuttgart, 1926
(ed.) *Septuaginta, id est Vetus Testamentum Graece iuxta LXX Interpretes*, 2 vols., Stuttgart, 1935
- Roberts, B. J. *The Old Testament Text and Versions*, Cardiff, 1951
- Sanders, Henry A., and Schmidt, Carl, *The Minor Prophets in the Freer Collection and the Berlin Fragment of Genesis*, New York, 1927
- Soiffer, A. "'The House of God/Lord" in the Septuagint of the Pentateuch', *Journal of Biblical Literature* 75 (1956), pp. 144-5
- Steenberg, J. *The Use of Conditional Sentences in the Alexandrian Version of the Pentateuch*, Munich, 1908
- Swete, H. B. *An Introduction to the Old Testament in Greek*, 2nd ed., revised by R. R. Otley, Cambridge, 1914
- Thackeray, H. St. J. *A Grammar of the Old Testament in Greek according to the Septuagint*, vol. I, Cambridge, 1909
'The Renderings of the Infinitive Absolute in the LXX', *Journal of Theological Studies* 9 (1907-8), pp. 88-98
- Treu, K. 'Das Berliner Genesis-Fragment P. 17035', *Actes du Xe Congrès Intern. de Papyrologues, 3-9 Sept. 1961* (1964), pp. 209-13
- Turner, N. 'The Unique Character of Biblical Greek', *Vetus Testamentum* 5 (1955), 208-13
- Waddell, W. G. 'The Tetragrammaton in the LXX', *Journal of Theological Studies* 45 (1944), pp. 158-161
- Welles, C. B. 'The Yale Genesis Fragment', *Yale Univ. Library Gazette* 39, 1 (1964), pp. 1-8
- Wevers, J. W. 'Septuaginta-Forschungen', *Theologische Rundschau* 22 (1954), pp. 85-118; 171-90
'Septuaginta-Forschungen seit 1954', *Theologische Rundschau* 33 (1968), pp. 18-76

N.Y.U. LIBRARIES

References appearing more than once per page are cited but once

Genesis			
1, 20	150	10, 29	103 116
1, 21	150	11, 3	113
1, 22	150 151	11, 9	110 127 147 155 188
2, 4	149	11, 10	115
2, 7	151	11, 11	115
2, 15	148	11, 12	161
2, 20	186	11, 13	115
3, 9	155 188 193	11, 14	115
3, 14	186	11, 15	115 122
4, 3	149	11, 16	108 115 146
4, 14	131	11, 17	115 122 146 151
4, 26	120	11, 18	108 115 146
6, 19	186	11, 19	115 146 193
7, 14	186 187	11, 20	146
7, 19	150	11, 21	115 146
7, 21	186	11, 22	115 146
8, 1	186	11, 23	115 146
8, 4	147	11, 24	106 115
8, 7	186 193	11, 25	106 115 117
8, 19	117 186	11, 26	115
8, 21	123	11, 27	106
9, 2	115 127 148 159 186	11, 29	108
9, 3	117	11, 31	108 125 147 192
9, 10	186 187 193	11, 32	109
9, 11	114 115	12, 4	115
9, 12	113	12, 5	115 117
9, 13	161	12, 6	147 188
9, 14	161	12, 7	141
9, 16	111 155 161 162	12, 8	120 141 149
9, 18	127 159	12, 13	110
9, 19	111 112	12, 15	154
9, 23	117	12, 16	127 150 151 159
10, 2	103 146	12, 17	110
10, 3	103	12, 18	109
10, 4	103 143 145	12, 19	113 122 188
10, 7	103 105 143	12, 20	108
10, 8	144	13, 4	110 120
10, 9	144 155 161	13, 8	190 193
10, 13	108	13, 9	127 159
10, 14	103 127 143 144 146	13, 10	113
10, 15	103	13, 11	122
10, 17	158	13, 15	166
10, 18	103 111 122 152	13, 17	99 111 148 187
10, 19	103 105 125 127 150 151 190	13, 18	114 141 144 162
10, 21	189	14, 1	105 107 125 127 147 157
10, 22	127 161 166	14, 2	107 110 127 143 155 158
10, 24	127 161 166 188	14, 3	116
10, 25	125 146	14, 4	115 127 157
10, 27	103	14, 5	107 127 146 157
10, 28	103	14, 6	103 107 117 137
		14, 7	103 106 108 117

14.8	104 127 143	19.8	117 123
14.9	107	19.9	117 127 159 166
14.10	117	19.15	117 146 147
14.11	127 165	19.16	117
14.12	112	19.17	117 121 123 125 127 161
14.14	153 188 189 193	19.20	110
14.15	107 114 123 153	19.22	109 155 162
14.16	109	19.23	109
14.17	107 114 123 153	19.24	115
14.18	104	19.25	99
15.4	120 123	19.27	117
15.5	114	19.28	111
15.6	120	19.29	155 165
15.7	111	19.30	110 111
15.10	116	19.34	113
15.13	113 114 115 117 162	19.37	104 124
15.21	189	19.38	104 124
16.3	114	20.2	127 157 166
16.4	187	20.6	118
17.7	110 112	20.8	104
17.8	166	20.10	104 168
17.9	110 112 151	20.11	111 123
17.10	110 112	20.12	118
17.11	110 151	20.13	112 118
17.12	110	20.14	104
17.14	151	20.15	118
17.15	151	20.16	115
17.16	155 192 193	20.17	104
17.17	113 155 189 193	20.18	99
17.18	125	21.4	153
17.19	106 123 125	21.5	115
17.20	117 120	21.6	127 164
17.21	106	21.7	112 115 118 123
17.23	152	21.9	107
17.24	115 151	21.10	106 162
17.25	115 151	21.13	155 162
17.27	108	21.14	152
18.2	123 125 152	21.16	152
18.4	114	21.17	110
18.5	117 120 123 152 189 193	21.18	109 115
18.6	123	21.19	127 162
18.7	117	21.20	110
18.8	117	21.21	110 111 118
18.10	115 125	21.22	104 118 123 145 144
18.11	120	21.25	104
18.14	120 125 138	21.26	104 118
18.17	149	21.27	104
18.19	109 122 123	21.29	162
18.20	110	21.30	155 162
18.21	110	21.31	125
18.22	121 127 155 159	21.32	104 125 143
18.24	117	21.33	108 120
18.25	114	22.1	190
18.28	111 117	22.2	190
18.30	111	22.4	153
18.33	108	22.5	121
19.1	152	22.6	106 110 121
19.2	117 125	22.7	106 110 148
19.3	125	22.8	113 115 123
19.4	104	22.9	106 115 141 155 159
19.6	117 127 164 166	22.11	123
19.7	121	22.12	111 118 125

22, 13	115 143	24, 53	113 118 147 148 187
22, 21	112 145	24, 55	118 152 153
22, 22	107	24, 56	121
22, 24	105 107 115 144 146	24, 57	121 138
23, 1	115	24, 58	118
23, 2	108	24, 59	147
23, 3	146	24, 60	114 118
23, 6	115 118	24, 61	141
23, 7	121	24, 62	132
23, 8	115 121	24, 63	138
23, 9	121	24, 64	106
23, 10	189 193	24, 65	122 134 136 152
23, 11	120 121 122 123 127 138 162	24, 66	113
23, 12	110	25, 2	108 127 129 144 166 192
23, 13	110	25, 3	105 107 128 129 130 142 143 166
23, 15	118 123 155 159	25, 4	104 105 116 127 128 129 135 144
23, 16	125	25, 5	106
23, 19	121	25, 6	106 138 142 170 192
24, 1	140	25, 7	115 135
24, 2	115	25, 8	140
24, 3	118 141	25, 10	108 112 130
24, 4	109 113 125 141 148	25, 11	106 130
24, 5	125	25, 13	105 118 120
24, 7	113 121 131 148 166	25, 14	107 129
24, 11	118	25, 15	142 166
24, 12	118 121 125	25, 16	121 130 133 135
24, 13	125 141	25, 17	115 133 135
24, 14	106 118 121 146	25, 18	104 128
24, 15	135 136 139 148	25, 19	106 109 112 131
24, 16	118 132 142 167	25, 20	106 114 115 131
24, 17	152	25, 21	106
24, 18	118 121 136 138	25, 22	118
24, 19	134	25, 23	118 126 150 151
24, 22	110 121 131 135	25, 24	126 127 160 166
24, 23	125 131 139 141 191	25, 28	123
24, 24	141	25, 29	138
24, 25	112 133 138	25, 30	118 192
24, 26	121 138 141	25, 33	190
24, 27	113 130 134 136 138 141 149 152	25, 34	118
24, 30	115 118 135 171	26, 1	147
24, 31	108	26, 3	111 121 166
24, 32	110 114 134	26, 5	109 123
24, 33	103 110	26, 6	123
24, 34	115 135	26, 7	112 116 123 157
24, 35	115 127 141 142 160 167	26, 8	104 106 114
24, 36	127 162	26, 9	104 106
24, 37	97 123 134 141 152	26, 10	104 111
24, 38	113 125 141	26, 11	121 192
24, 39	118 125	26, 12	106 108
24, 40	131 140	26, 14	104
24, 41	136	26, 15	111 190 193
24, 42	131 140 141	26, 17	110
24, 43	125 141	26, 18	123 155 163 189 193
24, 44	140	26, 19	106 110 118 124
24, 45	109 116 118 135 136 138	26, 20	106 118 148
24, 46	113 127 134 162	26, 21	148
24, 47	109 118 131 133 141 191	26, 24	119
24, 48	121 132 141 152	26, 25	106 110 120 141
24, 49	132 138	26, 26	104 106 144
24, 50	118 134	26, 27	106 119
24, 51	126 141	26, 28	119 127 164 166
24, 52	108 121 147 155 165 167 168 170	26, 29	193

26, 31	106 113 115 192	29, 30	109 114
26, 32	106 127 140 155 190 193	29, 31	108
26, 33	114 140 191 193	29, 32	108
26, 34	104 107	29, 33	108
27, 1	113	29, 35	98 107
27, 2	109 124	30, 1	110 112 153
27, 4	113	30, 2	110 155 163
27, 5	106	30, 3	110 127 155 163 189 193
27, 8	191	30, 4	114 163
27, 9	149	30, 7	116
27, 12	113	30, 8	107 110 119
27, 13	109 127 160	30, 9	114
27, 15	153 160 167	30, 10	124 155 161
27, 17	124	30, 11	121
27, 18	124	30, 13	155 191 193
27, 19	113 121	30, 14	110 112
27, 21	106 140	30, 15	189
27, 22	106 114	30, 16	116 119 152
27, 26	106 140	30, 18	109 191
27, 27	119	30, 20	116
27, 29	111 112 119 121	30, 21	98 104 152
27, 30	106 108 124	30, 26	148
27, 31	119 124	30, 30	116
27, 34	112 155 160 171	30, 32	108 119
27, 37	121	30, 33	119
27, 39	106	30, 37	119 121
27, 40	152	30, 40	119 141 193
27, 42	171	30, 41	109 119 131 141 150
27, 43	114 127 148	30, 42	122 150
27, 45	108	30, 43	122
27, 46	111	31, 1	171
28, 2	109 114 116 131 148	31, 2	149
28, 4	166	31, 4	116
28, 5	114 131 148	31, 8	150
28, 6	119 131 148	31, 10	147 150 190 191
28, 7	114 131 148 191	31, 11	119
28, 8	106	31, 14	116 126
28, 9	113	31, 16	109 119 191
28, 12	119	31, 17	110
28, 13	106 125 140 166 170	31, 21	116
28, 14	114	31, 22	152
28, 15	127 163	31, 23	112 147 153 193
28, 19	145 189 191	31, 26	138
28, 20	122	31, 28	113 127 160
28, 21	155 164	31, 32	99 149
29, 1	112 148	31, 33	99 100 110 114 126 147 153
29, 2	112	31, 34	135
29, 6	98 110	31, 35	191
29, 7	189	31, 36	116 124 152
29, 8	121	31, 37	122 124 149 192 193
29, 9	98 110	31, 38	115
29, 10	187	31, 40	138
29, 13	121 152	31, 41	114 115 116 122 124 135
29, 15	109	31, 42	106 116 124
29, 16	111 191	31, 43	124 132
29, 18	115	31, 44	149
29, 19	111 116	31, 46	122
29, 20	150	31, 50	101 122 140
29, 23	111	31, 52	136
29, 25	113 114	32, 3(2)	186
29, 28	114	32, 4(1)	104
29, 29	121	32, 7(6)	152 155 168

32, 8(7)	192 193	35, 16	127 142 164 169
32, 9(8)	124 155 160 167	35, 18	105
32, 10(9)	106 134	35, 19	108
32, 11(10)	122	35, 20	124
32, 14(13)	193	35, 21	164
32, 17(16)	136 150 193	35, 22(23)	109 111 112
32, 18(17)	155 164 169	35, 26	131
32, 19(18)	113 133 134 169	35, 27	106 116
32, 21(20)	136	35, 28	106 115
32, 22(21)	127 150 151	36, 4	111 144
32, 26(25)	131	36, 5	105 108 111
32, 27(26)	122	36, 9	105
32, 28(26)	112 127 138 163	36, 10	105 144
32, 29(28)	110 116	36, 11	107 109 145
32, 30(29)	110 146	36, 12	145
32, 31(32)	124 131	36, 13	105
33, 1	169 188 193	36, 15	107 116 145
33, 4	122 152	36, 16	105 108 111 116 145
33, 7	113 134 138 152	36, 17	107
33, 10	122 136	36, 18	127 158
33, 11	119	36, 23	145 155 158
33, 13	109 131	36, 24	107 127 155 158
33, 14	104 128 131	36, 25	105 127 138
33, 16	104 128	36, 26	105 111
33, 17	108 122 136	36, 27	105 107
33, 18	131 143	36, 30	160
33, 20	120 141	36, 31	127 160
34, 3	104 119	36, 32	105 112 127 143
34, 4	114 153	36, 33	112 127 143
34, 7	109 122 131	36, 37	119
34, 8	114 119 134 149	36, 38	105
34, 10	141	36, 39	105 127 155 158
34, 11	141	37, 2	109 114 115 116
34, 12	109 114 119 136 140	37, 4	110
34, 13	104 108 116 128	37, 5	155 164
34, 14	99 104 128 131	37, 6	126
34, 15	136 140 141 153 187	37, 7	125
34, 16	187	37, 9	121 126
34, 17	116 122 138	37, 10	121 140
34, 18	131	37, 11	124
34, 19	112 131 133 138	37, 14	112 124
34, 21	110 113 131	37, 15	114
34, 22	110 112 126 131 153	37, 25	105
34, 23	126 132 141 142 167	37, 29	124
34, 24	151	37, 31	147 154
34, 25	124 128	37, 35	122
34, 26	104 111 128 133 152	37, 36	154
34, 27	104 117 128	38, 4	105
34, 30	127 142 155 160 167 191 193	38, 5	105 145
34, 31	153	38, 8	105
35, 3	138 193	38, 9	105
35, 4	137 143	38, 11	105 111
35, 5	143 145 153	38, 14	105 114 122
35, 7	135 140 141	38, 18	122
35, 8	155 163 169	38, 19	119 122
35, 9	119 130 131 136	38, 20	114
35, 10	114 116 119 136	38, 22	116
35, 11	136 140	38, 24	112 124
35, 12	138 142 166	38, 28	119
35, 13	114 116 126 141	38, 29	112
35, 14	126 133 141	38, 30	152
35, 15	116 135 164	39, 1	154 170

39.3	114	41.36	115 135
39.4	113 124 125 126 132 154 170	41.37	140
39.5	130 132 154	41.38	136
39.6	119 122 136 140 142 154 170	41.39	116
39.7	109 131	41.40	154
39.8	136 138	41.42	135
39.9	116 119 132 134 135 136 171	41.43	154
39.10	126 170	41.44	120 122 139
39.11	122	41.45	114
39.12	134	41.46	135 139 140
39.13	112 124 133 134 140	41.48	130
39.14	124 133 142 170	41.49	124 132 137 139 140
39.15	114 120 122 134 138	41.50	138
39.16	136	41.51	124
39.18	113 134 138	41.53	115 117 137 139 142 151
39.19	102 134 138 170	41.54	108 112 115 122 132 138 139
39.21	100 126 132 154	41.55	132 133 137
39.22	100 132	41.56	135
39.23	100 120 127 136 149	41.57	135
40.2	149	42.1	142 167 171
40.3	126 154	42.2	120
40.4	112 135 154	42.4	128
40.5	126 127 132 165	42.5	130
40.7	120 138	42.6	121 130 139
40.8	120 130 136	42.7	142 168
40.9	120	42.10	137
40.10	124	42.12	133
40.14	155 160	42.13	135
40.17	124	42.14	142 169
40.18	151	42.15	137 142 169 171
41.2	169	42.16	120 137
41.3	165 169	42.19	135 137 139
41.4	165 169	42.20	134 139
41.6	111 155 165	42.21	131
41.7	111	42.22	135 140
41.8	141	42.23	140
41.9	141	42.24	130 135 140
41.10	126 154	42.25	134 135 137 139 141
41.11	120 132 134 149	42.27	141 171
41.12	154	42.28	112
41.13	125 134	42.29	122
41.14	142 165 170	42.30	137
41.15	120	42.32	141
41.16	130 135 148	42.33	109 120 131 137
41.17	136 140	42.34	133 141 156 165 170
41.18	100 155 169	42.35	132 141
41.19	100 111 132 134 135 136 169	42.36	128 142 151
41.20	132 136 165 169	42.37	137 140
41.21	117 124 132 136	42.38	135 137 139 140
41.22	134 135 148	43.2	133
41.23	134 166	43.5	137
41.24	120 136	43.9	154
41.26	115 127 133 135 142 150 151	43.10	125 140
41.27	110 115 135 138 142 151	43.11	137 149
41.28	135	43.12	132
41.29	130 134 142 151	43.14	128
41.30	132 136 138 151	43.15	128 134
41.31	120	43.16	128 131 137 142 149 154 156 169
41.32	120	43.17	147
41.33	132	43.18	132
41.34	133 134	43.19	132 139 154
41.35	100 115 134	43.21	109 131 132 141

43.22	132 137	46.2	133 148
43.23	130 132 139	46.3	131
43.24	139	46.5	138 156 168
43.25	168	46.6	133 139 156 168
43.26	116 121 171	46.7	133
43.27	140	46.8	141
43.28	121	46.9	156 167
43.29	128 130 133 135 142 156 169 171	46.11	129 130 131
43.30	137 151	46.12	129
43.31	135	46.13	129 130 144
43.32	132 133 137	46.14	130
43.33	137	46.15	129 131 132
44.1	154	46.16	129 130 133 145
44.2	155	46.17	129 130 131
44.3	140	46.18	139 171
44.4	140 153	46.19	129
44.5	139	46.20	129 130 145
44.7	100 135 137	46.21	129 130 143
44.8	132 139	46.24	129 134
44.9	135 156 170	46.25	132 142 171
44.10	156 169	46.26	132
44.11	133 139	46.27	132 135 138 140 141 169
44.12	123 128 147	46.28	152
44.13	140	46.30	138
44.14	135 137	46.31	139 170
44.15	133 137 139	46.32	134
44.17	139 169	46.34	132
44.20	100 131 137	47.24	150
44.22	122 126	47.26	124
44.24	140 171	48.1	112
44.25	139	48.2	112
44.26	137	48.4	166
44.27	139	48.12	121
44.28	101 139	48.15	124
44.29	130 135 137	48.16	120
44.30	126 137 141	48.22	152
44.31	126 141	49.8	121
44.32	135 140	49.28	116
45.1	125 137	50.1	131
45.3	98 133	50.4	117
45.4	98 133	50.13	117
45.5	133 137	50.17	146
45.6	135 138		
45.7	137 138 142 155	Exodus	
45.9	132 138	1.1	141
45.10	142 168	4.20	110
45.11	134 138 140		
45.12	128	Numbers	
45.14	129 134	22	143 158
45.15	134	26.26 (MT 26, 17)	145
45.16	134	26.39 (MT 26, 35)	145
45.17	140	26.40 (MT 26, 36)	145
45.18	134		
45.19	139	Deuteronomy	
45.20	139	19.6	153
45.21	132 135 139 140		
45.22	129	Judges	
45.23	136 138	4	158
45.25	117 138		
45.26	139	Job	
45.27	142 171	9.2	175
45.28	136 139	9.12-13	175

N.Y.U. LIBRARIES